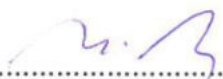

**BESZÁMOLÓ A HORTOBÁGYI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2022. ÉVI SZAKMAI TEVÉKENYSÉGÉRŐL**

Debrecen, 2023. március 30.

.....
Medgyesi Gergely Árpád
igazgató

A beszámolót jóváhagyom.

Budapest, 2023 AUG. 30

.....
Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	5
2. Személyi állomány	6
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi	7
3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai	7
3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)	7
3.1.2. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesíteni tervezett (védelemre tervezett) területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)	8
3.1.3. „Ex lege” védett természeti területek	9
3.1.4. „Ex lege” védett természeti értékek (barlangok /kiépítések, műszaki beavatkozások, hasznosítási jelentések, dokumentációs tevékenységek, térképezések, állapotfelvevételek, kezelési tervek, nagyobb feltárások)	9
3.1.5. Natura 2000 területek	9
3.1.6. Nemzetközi jelentőségű területek	19
3.1.7. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (például a földtani alapszelvények, földtani képződmények)	21
3.2. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek (Védett mesterséges üregek)	21
3.3. Egyéb, speciális területi kategóriák:	21
3.4. Magas Természeti Értékű Területek	23
4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)	25
4.1. Kutatás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)	25
4.2. Monitorozás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)	26
4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként	59
4.4. Jelentési kötelezettség (EU, nemzetközi egyezmény, nemzetközi szervezet)	60
5. Természetvédelmi kezelési tevékenység	61
5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek (meglévő, elmúlt évben készült, előkészített, kihirdetett)	61
5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek és céldokumentumok (elmúlt évben készült vagy felülvizsgált)	61
5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és terület egységek szerinti bontásban)	69
5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások	69
5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése	77
5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése)	85
5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)	88
5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások	88
5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése	96
5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése	100
5.4.4. Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei	102
5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek	103
5.6. Természetvédelmi mentőtevékenység	104
6. Saját vagyongazdálkodású területeken folyó tevékenység	109
6.1. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)	109
6.2. Génmegőrzés	115
6.2.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében	115
6.2.2. Egyéb állatállomány, kezelésük	118

6.2.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében	119
6.3. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése.....	119
6.4. Vadászterületeken folyó vadállomány szabályozás.....	122
6.5 Halgazdálkodási vízterületek.....	124
6.5.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek.....	124
6.5.2 Védett természeti területen található halastavak	125
7. Tájvédelem.....	127
7.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)	127
7.2. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben	128
7.3. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás.....	128
7.4. Tájképzélményi övezetek módosítása.....	128
7.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások	128
8. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei, ld. mellékelt táblázat)	131
9. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység	143
9.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma	143
9.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés/jogsegély a hatóságok számára (természetvédelmi-, környezetvédelmi-, erdészeti-, földügyi hatóság, önkormányzat, MVH stb. bontásban)	144
9.1.2. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek	146
9.1.3. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban.....	147
9.1.4. Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés.....	148
9.2. Szabálysértés.....	149
9.3. Természetvédelmi bírság	150
9.4. Büntető ügyek.....	153
9.5. Polgári és közigazgatási perek	156
10. Természetvédelmi Őrszolgálat	158
10.1. Alapadatok	158
10.1.1. Személyi feltételek.....	158
10.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák	158
10.1.3. Polgári természetőrök.....	160
10.2. Feladatellátás.....	160
10.2.1. Hatósági feladatellátás	161
10.2.2. Együtműködés más hatóságokkal	163
10.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása.....	164
11. Költségvetés és vagyon.....	169
11.1. Kiadások	169
11.2. Bevételek	172
11.3. Vagyon	176
11.3.1 Befektetett eszközök	176
11.3.2 Forgóeszközök	176
11.4. Épületek	177
11.5. Eszközök	177
12. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok	178

12.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra	178
12.1.1. Látogató-, és oktatóközpontok	178
12.1.2. Tanösvények	178
12.1.3. Egyéb bemutatóhelyek (pl. tájházak, arborétumok, geológia, barlangi bemutatóhelyek)	179
12.1.4. Természetiskolai minősítésre felterjesztett helyszínek	184
12.1.5. Szálláshelyek.....	184
12.1.6. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények.....	185
12.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	185
12.2.1. Szakvezetéses túrák, speciális túrák (pl. fotós túrák, kalandtúrák).....	185
12.2.2. Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények	186
12.2.3. Természetiskolai minősítésre felterjesztett programszolgáltatás	186
12.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások (pl. természetvédelmi táborok, kulturális jellegű rendezvények, kézműves foglalkozások)	187
12.2.5. Kiadványok	194
12.2.6. Látogatóstatisztika 2021-ben.....	195
12.2.7. Környezeti nevelési statisztika	196
12.3. Társadalmi kapcsolatok	199
12.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása.....	199
12.3.2. Natúrparkokkal való kapcsolat	199
12.3.3. Kommunikáció – hírlevelek, honlapok, rendszeres kiadványok.....	199
12.4. Tervezett fejlesztések	199
12.5. Együttműködési megállapodások	200
12.6. Fontosabb események	200
13. Közfoglalkoztatás (személyi feltételek, elvégzett feladatok, eredmények, javaslatok)	201
13.1. Alapfeladatok, személyi feltételek	201
13.2. Elvégzett feladatok, eredmények	201
13.3. Tapasztalatok	201
13.4. Javaslatok	202
14. Belföldi és külföldi együttműködés	203
15. Ellenőrzés	208
15.1. Belső ellenőrzés	208
15.2. Külső ellenőrzés	210
16. Éves munka legfontosabb összefoglalása	213
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását	215
17.1. Pályázati forrás terhére tervezett fontosabb célkitűzések	215
17.2. 50 éves a HNPI.....	219

1. Bevezetés

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2022-ben is több kihívással, változással és új feladattal szembesült.

dr. Kovács Zita helyettes államtitkárrá történő kinevezése után, egy rövid átmeneti időszakot követően, az igazgatói kinevezést Medgyesi Gergely Árpád vette át. A vezetői feladatok átadása július hónapban megtörtént. A HNPI felső vezetésében év végéig további személyi változások is voltak.

Az ország nagy részéhez hasonlóan működési területünket is súlyosan érintette a szokatlanul nagy szárazság. Ennek következményei még a legeltetési időszak után is jelentkeztek. Eddig soha nem tapasztalt nyomás nehezedett az igazgatóságra a téli legeltetési igények miatt. Ezek természetvédelmi szakmai alapokon nyugvó kezelését sikerült megoldanunk. Átéreztük a gazdálkodók nehézségeit, mert ezekkel a kihívásokkal a használatunkban lévő termőterületek kezelésekor és az állatállományunk tömegtakarmányának biztosítása miatt, nekünk is szembe kellett nézni. A szélsőségesen forró és száraz nyár ráirányította a figyelmet a vizes élőhelyek fontosságára. A víz megtartása a tájban kiemelt fontosságú kérdés lett. Konferenciák sora foglalkozott a kérdéssel, de elmondható, hogy tényleges intézkedések is történtek. Sikeresen zárult a Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása és az élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlását célzó pályázati fejlesztés. Kiemelkedő jelentőségű volt továbbá a Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítását megvalósító pályázati beruházás befejezése is.

A HNPI működőképességének megőrzése miatt az év során ismét új alapokra helyezett pénzügyi gazdálkodásra volt szükség, a szeptemberben elrendelt kifizetési tilalom, majd a novemberben következő kiadási maximum elrendelése miatt. Ezeknek az intézkedéseknek értelmében kizárólag a közfeladatok ellátásához szükséges kiadásokra korlátozódhatott pénzügyi gazdálkodásunk.

Megemlékeztünk a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kihirdetésének 40. évfordulójáról és folytatódott a Hortobágyi Nemzeti Park 50 éves évfordulójára való felkészülés, melynek nyitó rendezvénye októberben a Szent Dömötör-napi Behajtási Ünneppel, Kézművesvásárral és Darufesztivállal volt. Ennek keretében a nemzeti parki Látogatóközpont előtt felavattuk a Darvak című szoborkompozíciót, mely Györfi Sándor Kossuth-díjas szobrász, Magyarország Érdemes Művésze és Györfi Balázs szobrász, építész alkotása.

2. Személyi állomány

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban HNPI vagy Igazgatóság) 2022. évi átlagos statisztikai létszáma 165 fő, **záró munkajogi létszáma 179 fő** volt, melyből 75 fő nő. A 40 év felettiek száma 110 fő, ebből 55 fő nő. Jogviszony megszüntetésére az elmúlt évben 31 esetben került sor.

A szakmai vezetők (főosztályvezető, osztályvezetők) létszáma 2022. december 31-én 14 fő (1 osztályvezetői álláshely betöltetlen), ebből 3 fő nő.

Az Igazgatóság szervezeti egységei a 2022. év december 31. állapotnak megfelelő záró létszámadatokkal:

	Szervezeti egység/Csoport	Kormánytisztviselő (Kit.tv.)/fő (tartós távollévőkkel együtt)	Munkavállaló (Mt.)/fő (tartós távollévőkkel együtt)	Tartós távollét/fő
1.	Igazgatóság (főosztályvezetők)	3	0	0
2.	Természetmegőrzési Osztály (TMO)	14	0	2
3.	Területkezelési Osztály (TKO)	23	10	0
4.	Pályázatkezelési Osztály (PKO)	5	0	2
5.	Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály (ÖKO)	20	13	2
6.	Pénzügyi és Számvetési Osztály (PSZO)	5	0	1
7.	Jogi, Igazgatási és Birtokügyi Osztály (JIBO)	11	1	1
8.	Bihari-sík Tájéegység	5	0	0
9.	Hajdúság-Dél-Nyírség Tájéegység	6	0	0
10.	Hortobágy Tájéegység	10	2	0
11.	Közép-Tisza-Jászság Tájéegység	11	11	0
12.	Nagykunság Tájéegység	7	1	0
13.	Nyírség-Szatmár-Bereg Tájéegység	12	1	0
	Összesen:	132	39	8
	Mindösszesen:	179		

A HNPI jelentős mértékben vesz részt a munkahely teremtési és a vidék lakosságának a megtartására irányuló állami célkitűzésekben, melyet az alábbi táblázat szemléltet:

1. A nemzeti park igazgatóságok részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán foglalkoztatottak száma (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők	125
1.2. Szerződéses munkavállalók	0
1.3. MTv munkavállalók	40
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott közfoglalkoztatottak száma (fő)	
	5
3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	119
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	135
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	1310
3.4. Egyéb	75

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)

A HNPI illetékességi területén lévő országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatait:

Működési terület	Védett természeti terület		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti park	1	80367,29	12923,03	0	1	24629
Tájvédelmi körzet	4	55532	4172	0	4	13159
Természetvédelmi terület	20	6068	60	0	5	361
Természeti emlék	0	0	0	0	0	0
Összesen	25	141967,29	17095	0	10	38149

A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területeket tartalmazó nyilvántartási részének felülvizsgálata és aktualizálása megtörtént. Ugyanígy a védetté nyilvánító (védeltséget fenntartó jogszabályok mellékleteiben szereplő ingatlanok adatai és a TIR nyilvántartásában szereplő ingatlan adatok közötti ellentmondások megszüntetése, azok térképi fedvényeinek pontosítása és javítása érdekében kért felülvizsgálat az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis és a megküldött segédanyagok felhasználásával, továbbá a helyben rendelkezésre álló információk alapján a természetvédelmi területek (TT) esetében megtörtént.

Természetvédelmi Területek

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Hortobágyi Nemzeti Park	97/NP/73	80367,29	8715
Baktalórántházi Erdő Természetvédelmi Terület	149/TT/77	310,52	36,6
Bátorligeti-legelő Természetvédelmi Terület	182/TT/86	23,4	23,4
Bátorligeti-ösláp Természetvédelmi Terület	18/TT/50	52,7	0
Fényi-erdő Természetvédelmi Terület	49/TT/54	297,7	0
Bihari-legelő Természetvédelmi Terület	184/TT/86	770,3	0
Cégénydányádi-park Természetvédelmi Terület	74/TT/60	14,28	0
Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület	249/TT/92	1092,1	0
Hajdúbagosi földikútya-rezervátum Természetvédelmi Terület	136/TT/76	265,7	0
Hencidai Csere-erdő Természetvédelmi Terület	222/TT/90	107,8	0
Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület	244/TT/91	159,8	0
Kállósejéni Mohos-tó Természetvédelmi Terület	52/TT/54	95	0
Kecskeri-puszta Természetvédelmi Terület	230/TT/90	1226	0
Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Terület	148/TT/77	1021,2	0
Tiszadorogmai Göbe-erdő Természetvédelmi Terület	175/TT/84	171,9	0
Tiszaigari Arborétum Természetvédelmi Terület	133/TT/76	48,4	0
Tiszakürti Arborétum Természetvédelmi Terület	295/TT/00	59,4	0
Tiszatelek-Tiszaberceli-ártér Természetvédelmi Terület	164/TT/78	1021,3 ¹	0
Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület	142/TT/77	184,9	0
Vajai-tó Természetvédelmi Terület	268/TT/96	77,8	0
Zádor-Híd és környéke Természetvédelmi Terület	135/TT/76	88,5	0
Bihari-sík Tájvédelmi Körzet	284/TK/98	17095	0
Hajdúsági Tájvédelmi Körzet	201/TK/88	7068,66	911,22
Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet	158/TK/78	9338,51	1260,32
Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet	171/TK/82	22005,63	2695,65

3.1.2. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesíteni tervezett (védelemre tervezett) területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)

Újonnan létesítendő országos jelentőségű védelemre tervezett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék bontásban):

1. Tiszafüredi Kemény-kastély és parkja - 2,66 hektár.

¹ 80/2007. (X. 18.) KvVM rendelet alapján megállapított kiterjedés.

Meglévő országos jelentőségű védett természeti terület **bővítése** (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék bontásban)

2. Borsósi-tározó - 260 hektár

3.1.3. „Ex lege” védett természeti területek

2022-ben is több esetben vettünk részt ex lege védett lápterület, vagy kunhalom egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásában:

- Bököny-Újfehértói-rétek ex lege védett láp (317-7/2022. határozat alapján) Újfehértó 25 db helyrajzi számon összesen 5,6496 hektár került lehatárolásra.
- Kis-szöveten-rétje ex lege védett láp (658-2/2022. határozat alapján) Dombrád településen 2 db helyrajzi számon összesen 5,7121 hektár, Pátroha településen 7 db helyrajzi számon összesen 29,1739 hektár került lehatárolásra.
- Szabó-tanya-rétje ex lege védett láp (HB/17-TVO/00026-1/2022. határozat alapján) Debrecen 01735/11 helyrajzi számon 1,8172 hektár került lehatárolásra.
- „Pásztói-halom” elnevezésű kunhalom Túrkeve 0526/35 hrsz-ú ingatlanon található kunhalom kiterjedésének megállapítása: 6361,73 m².
- „Gara-halom” elnevezésű kunhalom Tiszagyenda 0306 hrsz-ú ingatlanon található kunhalom kiterjedésének megállapítása: 1520,53 m².
- „Komáromi-tanyai-halom” elnevezésű kunhalom Fegyvernek 046/10 hrsz-ú ingatlanon található kunhalom kiterjedésének megállapítása: 6647,61 m².

Ex lege védett természeti területek	Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő		Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
láp	38	630	262	9106
szikes tó	13	492	101	4160
kunhalom	121	-	949	499,5*
földvár	5	-	46	-***
barlang	-	-	-	-
forrás	-	-	-	-
víznyelő	-	-	-	-

3.1.4. „Ex lege” védett természeti értékek (barlangok /kiépítések, műszaki beavatkozások, hasznosítási jelentések, dokumentációs tevékenységek, térképezések, állapotfelvetelek, kezelési tervek, nagyobb feltárások)

Az Igazgatóságunk működési területén jelenlegi ismereteink szerint barlang nem található.

3.1.5. Natura 2000 területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár				
védett területegység	száma (db)	kiterjedése (hektár)	tárgyévi változás	
			száma (db)	kiterjedése (hektár)
NATURA 2000 KMT*	6	294 159	–	–
NATURA 2000 KTT, KJTT*	124	269 269	–	–

* A NATURA 2000 területek két típusa átfed, összkiterjedésük 366 981 hektár.

Különleges madárvédelmi területek (6 db)

SITECODE	NÉV
HUHN10001	Szatmár-Bereg
HUHN10002	Hortobágy
HUHN10003	Bihar
HUHN10004	Közép-Tisza
HUHN10005	Jászság
HUHN10008	Felső-Tisza

Különleges természetmegőrzési területek (24 db)

SITECODE	NÉV
HUHN20004	Felső-Sebes-Körös
HUHN20026	Nyírábrányi Káposztás-lapos
HUHN20027	Nyírábrányi Kis-mogyorós
HUHN20028	Csohos-tó
HUHN20029	Létavértesi Falu-rét
HUHN20030	Fülöpi láprétek
HUHN20031	Hanelek
HUHN20037	Bátorligeti-láp
HUHN20039	Piricsei Júlia-liget
HUHN20040	Apagyi Albert-tó
HUHN20041	Apagyi Falu-rét
HUHN20043	Paszabi kubikgördrök
HUHN20067	Csikós-lapos
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő
HUHN20113	Kisvárdai gyepek
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20122	Tócó völgye
HUHN20124	Daru-rét
HUHN20127	Kraszna menti rétek
HUHN20129	Nyírbogdányi rét
HUHN20131	Orosi gyepek
HUHN20133	Balkányi Libegős
HUHN20159	Tunyogmatolcsi Holt-Szamos
HUHN20160	Gőgő-Szenke

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (100 db)

SITECODE	NÉV
HUHN20001	Felső-Tisza
HUHN20002	Hortobágy
HUHN20003	Tisza-tó
HUHN20005	Nagy-Széksós-Rakottyas
HUHN20006	Pocsaji csordalegelő
HUHN20007	Szentpéterszeg-hencidai gyepek
HUHN20008	Kismarja-Pocsaj-Esztári-gyepek
HUHN20009	Derecske-konyári gyepek
HUHN20010	Pocsaji-kapu

HUHN20011	Hencidai Csere-erdő
HUHN20012	Sándorosi tavak
HUHN20013	Közép-Bihar
HUHN20014	Kismarjai Nagy-szik
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20016	Kék-Kálló-völgye
HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20018	Mikepércsi Nyárfáshegyi-legelő
HUHN20019	Bánki-erdő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20022	Rauchbauer-erdő
HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek
HUHN20024	Martinkai-legelő
HUHN20025	Kőrises–Jónás-rész
HUHN20032	Gúti-erdő
HUHN20033	Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek
HUHN20035	Önbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20036	Bátorligeti Nagy-legelő
HUHN20038	Újtanyai lápok
HUHN20042	Napkori legelő
HUHN20044	Jászdózsai Pap-erdő
HUHN20045	Kaszonyi-hegy–Dédai-erdő
HUHN20046	Gelénes–Beregdaróc
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda
HUHN20048	Tarpa-Tákos
HUHN20049	Lónya-Tiszaszalka
HUHN20050	Kömörő-Fülesd
HUHN20051	Eret-hegy
HUHN20053	Magosligeti-erdő és gyepek
HUHN20054	Csaholc–Garbolc
HUHN20055	Rozsály–Csengersima
HUHN20056	Jánki-erdő
HUHN20057	Grófi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20059	Bika-rét
HUHN20060	Nyíregyházi lőtér
HUHN20062	Ófehértói lőtér
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20064	Rohodi-legelő
HUHN20065	Nyírturai-legelő
HUHN20069	Hajdúszoboszlói szikes gyepek
HUHN20070	Darvasi Csiff-pusztá
HUHN20071	Nyírmihálydi-legelő
HUHN20072	Bökönyi Közös-legelő
HUHN20073	Jászárokszállási szikesek

HUHN20074	Alattyáni Berki-erdő
HUHN20076	Borsóhalmi-legelő
HUHN20077	Jászfényszarui-erdő
HUHN20078	Jászsági Zagyva-ártér
HUHN20081	Újszász-jászboldogházi gyepek
HUHN20085	Jászapáti-jáskiséri szikések
HUHN20089	Alsó-Zagyva hullámtere
HUHN20092	Hajdúszováti gyepek
HUHN20093	Kaba-földesi gyepek
HUHN20095	Lányi-legelő
HUHN20098	Dél-ásványi gyepek
HUHN20100	Gatály
HUHN20101	Bihari-legelő
HUHN20103	Berekböszörmény-körmösdpusztai legelők
HUHN20105	Csökmői gyepek
HUHN20106	Újfehértói gyepek
HUHN20107	Nagy-Vadas
HUHN20109	Sóstói-erdő
HUHN20114	Tiszalöki szikések
HUHN20116	Tiszavasvári szikések
HUHN20121	Czakó-tó
HUHN20125	Nyírgyulaji Kis-rét
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek
HUHN20134	Kállósemjéni Csordalegelő
HUHN20138	Aranyosi-legelő
HUHN20139	Szalóki Nagy-fertő
HUHN20140	Úrbéri-legelő
HUHN20141	Tiszaigar-Tiszaörsi Körtvélyes
HUHN20144	Kenderesi-legelő
HUHN20145	Kecskeri-pusztas és környéke
HUHN20146	Hegyesbor
HUHN20148	Pásztói-legelő
HUHN20149	Mezőtúri Szandazugi-legelő
HUHN20152	Kunszentmártoni Bábockai-legelő
HUHN20153	Szelevényi Tó-köz
HUHN20154	Csépa-szelevényi gyepek
HUHN20155	Cserkei Nagy-fertő
HUHN20156	Tizzasasi Láp-legelő
HUHN20157	Tiszaugi Körtvélyes és Bokros
HUHN20158	Tizsakürt-tiszainokai gyepek
HUHN20161	Sámsoni úti Bellegelő
HUHN21162	Jászsalsószentgyörgyi erdő
HUHN21163	Biri Nagy-rét
HUHN21164	Liget-legelő
HUHN21165	Penészleki gyepek

A HNPI működési területére eső Natura 2000 területek mintegy negyede rendelkezik hatósági táblával.

Az összes bemutató létesítmény (36) közül 16 érint Natura 2000 területet.

A tárgyévben futó projektek közül mindegyik érint Natura 2000 területet, több közülük célzottan közösségi vagy kiemelt közösségi jelentőségű állatfaj, vagy élőhelytípus megőrzését tűzte ki célul.

A Natura 2000 területek összesített adatait a következő táblázat tartalmazza:

Terület kódja és megnevezése	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhely-rekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma (db)
HUHN 20003 Tisza-tó	0	0	207	1 db (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén)
HUHN20009- Derecske- konyári gyepek	0	0	3	1 db (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén;)
HUHN20101- Bihari-legelő	0	0	1	1 db (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén;)
Kisvárdai gyepek (HUHN20113)	0	0	80	KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása
Monostorpályi- legelő (HUHN20020), Nyírábrányi Káposztás-lapos (HUHN20026), Nyírábrányi Kis- Mogyorós (HUHN20027), Csohos-tó (HUHN20028), Kék-Kálló- völgye KJTT (HUHN20016), Pocsaji-kapu (HUHN20010), Közép-Bihar KJTT (HUHN20013), Bihar (HUHN10003), Kaba-földesi gyepek (HUHN20093),	0	0	3531	Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (előkészítési fázisban van)

Derecske-konyári gyepek (HUHN20009), Bihari-legelő (HUHN20101), Vajai-tároló (HUHN20120), Kisvárdai gyepek (HUHN20113)				
HUHN20002 Hortobágy	0	0	1) 1861,74 - 2) 68 - 4) 121, 110 5) nincs élőhelyfejlesztés	5 db 1 (KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása;) 2 (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén;) 3 (GINOP-7.1.9-17-2018-00024 Hortobágy – Világörökségünk a Pusztán) 4 (LIFE19 NAT/LT/000898 Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára) 5 LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads „A kerecsensólyom védelme az Észak-alföldi régióban”
HUHN10004 Közép-Tisza	0	0	1) 59 2) 128	2 db 1) (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása”) 2) (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén;)
HUHN20015 Közép-Tisza			1) 59 2)	2 db 1) (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034

			128	„Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása”) 2) (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Puszta tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén;)
HUHN20011- Hencidai Csere- erdő	0	0	8	1 db (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Puszta tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén;)
Kisvárdai- gyepek HUHN20113	0	0	80	1 db (KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása)
HUHN10005 Jászság	0	0	1) 139 2) 20131	2 db 1 LIFE15NAT/HU/000902 „A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta halálozás visszaszorításával” 2 LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads „A kerecsensólyom védelme az Észak-alföldi régióban”
Gelénes- Beregdaróc HUHN20046	0	0	16	1 db (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása”))
/Szatmár-Bereg HUHN10001	0	0	16	1 db (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása”))
Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő (HUHN20045)	0	0	1327	1 db (LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos

				Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)
Tarpa-Tákos (HUHN20048)	0	0	6351	1 db (LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)
Kömörő-Fülesd (HUHN20050)	0	0	1944	1 db (LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)
Daru-rét (HUHN20124)	0	0	118	1 db (LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)
HUHN10002 Hortobágy	0	0	1) 1862 - 2) 432 - 4) 121	4 db 1 (KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása;) 2 (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi

				Nemzeti park Igazgatóság működési területén;) 3 (GINOP-7.1.9-17-2018- 00024 Hortobágy – Világörökségünk a Puszta) 4 (LIFE19 NAT/LT/000898 Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára)
--	--	--	--	--

KEHOP-4.1.0-15-2016-00012

A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén, az összes Natura 2000 területet érinti, élőhelyfejlesztést nem tartalmaz.

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

„A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok”,

Magyarország összes Natura 2000 területe – kivéve Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság - élőhelyfejlesztést nem tartalmaz.

Fentiekben túl részt vettünk az országos Natura 2000 élőhelyértelmezési útmutató véleményezésében, javításában, illetve a hazai Natura 2000 területek természetvédelmi célkitűzéseinek meghatározásához készülő módszertani útmutató véleményezésében, javításában.

Jelenleg előkészítési fázisban van a „KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)”, ezért egyelőre csak előzetes adatokat tudunk megadni az élőhelyrekonstrukciók területéhez, ezek az alábbiak:

Terület kódja és megnevezése	Élőhely- rekonstrukció (ha)
Derecske-konyári gyepek (HUHN20009)	618,43
Pocsaji-kapu (HUHN20010)	91,63
Közép-Bihar (HUHN20013)	733,85
Kaba-földesi gyepek (HUHN20093)	68,98
Bihari-legelő (HUHN20101)	598,55
Bihar (HUHN10003)	1451,07
Kék-Kálló-völgye (HUHN20016)	140,798
Monostorpályi-legelő (HUHN20020)	97,672
Nyírábrányi Káposztás-lapos (HUHN20026)	70,231
Nyírábrányi Kis-Mogyorós (HUHN20027)	45,767
Csohos-tó (HUHN20028)	153,787
Vajai-tároló (HUHN20120)	85,744
Kisvárdai gyepek (HUHN20113)	25,514

3.1.6. Nemzetközi jelentőségű területek

I. Ramsari területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	2	54 347

A HNPI működési területére eső Ramsari területek nem rendelkeznek jelzőtáblával. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 6 érint Ramsari területet. Az élőhely-rekonstrukciós tevékenységekkel érintett Ramsari terület összesen mintegy 4 200 hektár. A tárgyévben futó projektek közül 4 db érint Ramsari területet.

II. MAB bioszféra rezervátumok (továbbiakban: MAB BR)

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	1	154 591

A HNPI működési területére eső MAB BR terület rendelkezik határ jelölő táblákkal. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 13 érint MAB BR területet. Az élőhely-rekonstrukciós tevékenységekkel érintett MAB BR terület összesen mintegy 6000 hektár. A tárgyévben futó projektek közül 3 db céloz meg MAB BR területet

Részt vettünk az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság MAB (Man and the Biosphere) Szakbizottságának 2022. évi rendes ülésén az Agrárminisztériumban, melyre az *UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságról szóló 299/2021. (VI. 1.) Korm. rendelet* 8. § (1) bekezdésének b) pontja, illetve ugyanezen szakasz (3) bekezdése alapján került sor. Részt vettünk az UNESCO Koreai Nemzeti Bizottsága 2022. augusztus 30. és szeptember 1. között online rendezett szemináriumon a különböző okokból nemzetközileg kijelölt területek (pl. Ramsari, ill. bioszféra-rezervátum) kezelésének témájában. Szükséges a bioszféra-rezervátum területek pontos területi lehatárolása, melynek elvégzését a HNPI elkezdte.

III. Európa Diplomás területek

Az Igazgatóság működési területén Európa Diplomás terület nem található.

IV. Világörökségi területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár	
védett terület egység (ún. világörökségi helyszín)	kiterjedése (hektár)
"Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta"	74 670 ²

A Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta, egy pásztortársadalmak által formált kulturtáj, amely máig hordozza a több ezer éves hagyományos tájhasználat ép és látható nyomait, példázva egyúttal az ember és természet közötti harmonikus kapcsolatot. Az UNESCO Világörökségi Bizottsága a „Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta” megnevezésű helyszínt HU-474rev azonosító számmal 1999-ben vette fel a Világörökségi Listára, kulturális örökség kategóriában.

² A világörökségi helyszín jelölési dokumentációjában az szerepel, hogy a világörökségi helyszín körül 200 000 hektár védőövezet kerül lehatárolásra.

Világörökségi gondnoksági kijelölés meghosszabbítása

A világörökségi gondnokságról szóló 32/2012. (V.8.) NEFMI rendeletben foglaltakkal összhangban a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2013-tól látja el a világörökségi gondnoksági feladatokat. A 7 éves gondnoksági megbízás 2019. december 31-én lejárt, amelyet a szakterületért felelős tárca először 2022. december 31-ig ideiglenesen hosszabbított meg, majd 2022 decemberében 2027. december 31-ig meghosszabbított. A 2016-ban elkészült világörökségi kezelési terv dokumentáció kormányrendeletben történő kihirdetése egyelőre nem valósult meg.

A HNP VH világörökségi védőövezetének kijelölését célzó előkészítő feladatok:

Az ennek előfeltételét jelentő jogszabály-módosítást (131/2007. (XII.27.) KvVM rendelet) az Agrárminisztérium Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztálya (továbbiakban AM NPTF) előkészítette, a közigazgatási egyeztetések lezajlottak, ám a módosított rendelet nem lépett hatályba.

A HNPI működési területére eső világörökségi terület rendelkezik jelzőtáblákkal. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 16 érint világörökségi területet. A világörökségi helyszínen 5 tanösvény fut.

V. UNESCO Geopark

Az Igazgatóság működési területén geopark nem található.

VI. Csillagoségbolt park

A Hortobágyi Csillagoségbolt-Park 2011. január 31-én bekerült a nemzetközileg jegyzett csillagoségbolt-parkok közé ezüst minősítéssel. Mindez fémjelzi a terület különleges természeti adottságait, amihez különösen gazdag kulturális értékek is társulnak, hiszen a rézkor óta nyílt legelőtáj, melyhez töretlenül fennálló pásztorkultúra kötődik. Ennek része a kulturális csillagászati örökség is. Az UNESCO 2003-ban indította el a Csillagászat és Világörökség programot (<http://whc.unesco.org/en/astronomy/>), hogy csokorba gyűjtse azokat a világörökségi helyszíneket, melyeknek csillagászati vonatkozása is van, nem csak az épített és tárgyi emlékekre fókuszálva, de a még fennmaradt, a csillagos égbolthoz fűződő hagyományt is figyelembe véve ("Indigenous uses of Astronomy"). Ennek keretében a Hortobágyi Nemzeti Park 2018. őszén felkerült UNESCO-ICOMOS-IAU Astronomy and World Heritage listájára.

A nemzetközi jelentőségű területek összesített adatai:

Terület megnevezése	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhely-rekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma (db)
A) Hortobágy Ramsari Terület	-	6	4200	2
B) Ramsari Terület				
C) Ramsari Terület				
D) Bioszféra-rezervátum	van	13	6000	3
E) Európa Diplomás Terület				
F) Világörökségi terület	van	21		
G) UNESCO Globális Geopark				

3.1.7. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (például a földtani alapszelvények, földtani képződmények)

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
Részterület	Kiterjedés	Bennfoglaló védett terület
Kaszonyi-hegy – földtani képződmény	3,5 ha	Kaszonyi-hegy TT
Pocsaji homokbánya – földtani képződmény	0,6 ha	Bihari-sík TK
Tarpai Nagy-hegy - földtani képződmény	4,5 ha	Szatmár-Beregi TK

3.2. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek (Védett mesterséges üregek)

Igazgatóságunk működési területén – jelenlegi ismereteink szerint – nem találhatóak védett mesterséges üregek.

3.3. Egyéb, speciális területi kategóriák:

I. Erdőrezervátum

Az erdőrezervátum védett erdőterület, fokozottan védett magterületből és védett védőzónából áll. A magterületen minden emberi tevékenységet végérvényesen beszüntetnek annak érdekében, hogy az erdő természetes folyamatai zavartalanul és hosszú távon érvényre juthassanak és azok megismerhetővé, tanulmányozhatóvá váljanak. Egyes természetvédelmi szempontból indokolt esetekben, amikor a természetes folyamatok veszélybe kerülnek ezektől eltérő beavatkozásokra szükség lehet. Jellemzően ilyen az inváziós fajok megjelenése az adott területen.

Az Erdőrezervátum program fő célja:

- az erdők természetes életének, változatos szerkezetének, hosszú távú folyamatainak, és gazdag élővilágának megismerése;
- a Magyarország tájait és jellemző erdőtüskéit képviselő erdőállományok - európai rendszerbe illeszkedő - országos hálózatának kialakítása és megőrzése;
- az ismeretek bemutatása és közvetítése a természetvédelem, az erdőgazdálkodás és a természeti értékeink iránt fogékony társadalmi csoportok felé.

Így a program hosszú távú gyakorlati haszna lehet, hogy a természetvédelmi célú erdőkezelés és a természetközeli erdőgazdálkodás a mai gyakorlatnál jobban építhet az erdő természetes folyamataira, az erdő spontán felújulására és természetes faállomány-szerkezetére, amelynek ugyanúgy része a famatuzsálem, a kidőlt, vagy álló holt fa, a koronaszintben megjelenő lék, a sok elegyfaj, mint a nagy gazdasági értékkel rendelkező szálfaj.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található erdőrezervátumok a következők:

Név, kód	Összterület (ha)	Magterület (ha)	Kihirdető rendelet
Farkas-sziget (1), ER-23	74,7	24,3	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Farkas-sziget (2), ER-18	41	8,4	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)

Név, kód	Összterület (ha)	Magterület (ha)	Kihirdető rendelet
Bockerek-erdő, ER-19	215,8	60,1	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Dédai-erdő, ER-20	72	19,7	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Tilos-erdő, ER-22	62,3	22,3	15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074.)
Baktai-erdő	36,6	28,4	15/2000. KöM rendelet (MK 2000/66: 4072-4074.)
Összesen	502,4	163,2	

A Fényi-erdőrezervátum részben a "tervezett" kategóriába tartozik, melynek esetében a tervezett erdőrezervátum egy részének nem védett jellege függesztette fel az erdő-rezervátumként való kihirdetését. A nem védett rész állami tulajdonú, a Nyírerdő Zrt. vagyonkezelésében van.

2022-ben elkezdődött a Rétköz-Beregi erdőtervezési körzet 10 éves körzeti tervezése. A körzet 2 erdőrezervátumot (Bockerek-erdő ER, Dédai-erdő ER) is érint. Ennek keretében az Igazgatóság az érintett erdőrezervátumok területére vonatkozóan (is) elvégezte adatszolgáltatását és részt vett a tervezés előzetes egyeztetésében.

2022-ben az NBmR keretében végzett cönológiai felvételezések közül a *Quercus robur-Carpinetum* (Alföldi gyertyános-kocsányos tölgyes) társulások felmérése szintén a Bockerek-erdő ER és a Dédai-erdő ER területét érintette. A Bockerek-erdő erdőrezervátum esetében a monitoring alapján kapott elemzésekből kiemelendő, hogy az erősen túltartott vadállomány a fokozottan védett erdőben már nehezen visszafordítható folyamatokat indított el, és nem csak a természetes felújulást gátolja, hanem az értékes erdei élőhelyek végletes degradációját, elszegényedését okozza, ilyen módon az erdőrezervátum funkció betöltését is kérdésessé teszi.

II. Országos Ökológiai Hálózat

Az ökológiai hálózat elveinek alkalmazása segítséget nyújt, hogy a fejlesztések során a megye tájai ne veszítsék el kedvező adottságaikat, és a védett területek mozaikjain kívül is fennmaradjon az emberi tevékenység, a táj és a természeti adottságok harmóniája. 2018-ban megtörtént az Országos Ökológiai Hálózat övezeti lehatárolásának pontosítása a megyei területrendezési tervek felülvizsgálatához.

Fontos megjegyezni, hogy a tavalyi évben jelzett jogszabályi ellentmondás az Országos Ökológiai Hálózat és a települési térségek kategóriái között (A megye területrendezési tervének jóváhagyásakor hatályos 2018. évi CXXXIX. törvény „Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről” (továbbiakban: MoTrT) 22.§ alapján) továbbra is életben van és továbbra sincs megnyugtató megoldás a helyzet kezelésére.

Az Országos Ökológiai Hálózat módosítására fokozódó igények jelentkeztek 2021-ben. Sajnálatos módon 2021. után 2022-ben is szükség volt módosításra, kiemelten Debrecenben, a Déli Gazdasági Övezet kapcsán. 2022-ben Hajdúszováton sikerült arányában jelentős területi növekedést elérni, Debrecenben sajnos csak nagy nehézségek árán sikerült egyáltalán feljebb sorolni pufferterületből ökológiai folyosó kategóriába adott helyszíneket.

Számszerűen ezek az alábbiak:

- Hajdúszovát: kivonásra került a 1460/4 hrsz.-ú ingatlan 3,5 ha ökológiai folyosó, és a 798, 843-858, 859-872, 874-884, 886 hrsz.-ú ingatlanok 3,19 ha magterület. Bevonásra kerültek a 09/2-8a hrsz.-ú ingatlanok 19,4 ha magterület.

- Debrecen I. kerület: A déli gazdasági övezettől nyugatra 37,5 hektárral csökkent az ökológiai folyosó területe. Pótlására 38 ha helyi védett státuszú terület pufferterületből ökológiai folyosóvá átminősítése történt meg.
- Debrecen II. kerület: A kieső pufferterületek pótlására 28,34 ha új pufferterület került kijelölésre.

A jelentős problémát az jelentette, hogy az Országos Ökológiai Hálózat elemeit az utóbbi években művelési ág változáson vitték át, gyepből szántóvá, majd művelési ág szerint hasznosították őket (felszántották). Jogszabályilag pedig erről az Igazgatóság nem kellett, hogy értesüljön, így nehezen védhető pozícióba kerültünk (bár szántókon is rengeteg védendő érték fordulhat elő). Általánosságban kijelenthető, hogy a helyzetet már több önkormányzat is hivatkozta és minél nagyobb egy önkormányzat, annál nehezebb tárgyalni, annál nehezebb elérni egyáltalán az 1:1 arányú cseréket. Nyíregyházán is várható hasonló igény a közeljövőben.

Továbbá a 2022. március 1-től életbe lépett jogszabályi változás a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 26.§ (6) bekezdésében (Beiktatta: 2021. évi CXLVI. törvény 112.), mely szerint az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezetében is az erőművek közül csak háztartási méretű kiserőmű létesíthető, épületen elhelyezve jelentős problémákat generált. Több, akár már építési/kivitelezési engedéllyel rendelkező napelemparki beruházás akadt meg a jogszabály módosulás miatt, ahol a befektetők erős nyomás alá helyezték az Igazgatóságot. 2023-ban ennek a problémának jelentős erősödésére számítnak.

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett területegység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
magterület	2326	302 699
ökológiai folyosó	2696	148 855
puffer-terület	1481	285 131
Összesen:	4431	736 685

3.4. Magas Természeti Értékű Területek

A Vidékfejlesztési Program zonális természetvédelmi célprogramjai olyan konkrétan lehatárolt, ún. Magas Természeti Értékű Területeken (továbbiakban MTÉT) támogatják a gazdákat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában, ahol a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele az élővilág, a tájkép valamint az épített és történeti értékek hosszú távú megőrzésének. A Magas Természeti Értékű Területek kifizetései olyan előre kijelölt területeken elérhetők, melyek természeti és táji adottságait annyira értékesek, hogy ott különleges földhasználati módok támogatása indokolt. 2021. év során Igazgatóságunk is részt vett a Magas Természeti Értékű Területek felülvizsgálatában, javaslatot fogalmazott meg területekre, valamint támogatási célprogramokra, szakmai előírásokra vonatkozóan. Összességében 19 098 hektárral nőtt a MTÉT területek kiterjedése a felülvizsgálat során.

A 2016 – 2021 támogatási időszakban tűzokvédelmi, alföldi madárvédelmi, kék vércse védelmi célprogramok igénybevételeként lehetőségével kategorizált MePar fizikai blokkok esetében a korábbi kijelöléshez képest több helyen is módosításokat javasoltunk.

Új elemként javaslatot tettünk a 2009 – 2014 között már alkalmazott daru - vadlúdvédelmi szántó célprogramhoz tartozó területi lehatárolásra. A kijelölés során a darvak, vadludak által

leggyakrabban használt, a legjelentősebb daru és vadlúd őszi – téli - tavaszi éjszakázó-, pihenőhelyek közelében elhelyezkedő blokkokat jelöltük ki.

Új elemként javaslatot tettünk fogolyvédelmi területek kialakítására. A kijelölések alapját a recens fogolymegfigyelések szolgáltatták. Az egyes kijelölések méretét úgy alakítottuk ki, hogy azok a jelenlévő fogoly populáció jelentős növekedését tegyék lehetővé, amennyibe a célprogram megfelelő kiterjedésben valósul meg az egyes kijelöléseken belül.

Új elemként javaslatot tettünk székicsér és partimadárvédelmi területek kialakítására. Megfelelő előírásokkal bevezetett kompenzációs támogatás lehetőségével az érintett földhasználókat lehetett volna ösztönözni, hogy székicsérvédelmi – partimadárvédelmi célú földhasználatot folytassanak, ezáltal elősegítve a székicsér és egyéb agrár-ökoszisztémához kötődő partimadárfajok szaporodási sikerét állományuk megőrzését, gyarapítását.

Új elemként javaslatot tettünk ürgevédelmi területek kialakítására. A csatolni kívánt blokkok a nem védett területeken lévő ismert ürgeállományok élőhelyeinek megóvását szolgálta volna.

Új elemként javaslatot tettünk hamvas rétihéja védelmi területek kialakítására. A jelölt területek rendszeres fészkelő és táplálkozó területei a fajnak.

Új elemként javaslatot tettünk földikútya védelmi területek kialakítására. A jelölt területek fontos, veszélyeztetett élőhelyei a nyugati földikútyának (*Nannospalax (superspecies leucodon)*).

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár	
MTÉT terület neve	kiterjedése (hektár)
Hortobágy	122688
Bihari-sík	60005
Szatmár-Bereg	95061
Jászság	52987
Összesen:	330741

4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)

4.1. Kutatás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)

A The 9th International Symposium "Steppes of Northern Eurasia", Orenburg, June 7-11, 2021 címmel megrendezett konferencia kötetében megjelent 20 évet áttekintő cikkünk a nemzeti parkban végzett tájleptékű élőhely-kezelésekről:

Góri Sz., Kapocsi I. / Гери С., Капочи И. 42 LANDSCAPE SCALE HABITAT MANAGEMENT AND RESTORATION OF ALKALINE STEPPES AND MARSHES IN THE HORTOBÁGY NATIONAL PARK, 2002-2020, Steppes of Northern Eurasia: proceedings of the Ninth International Symposium [Electronic resource] / scientific editing by A.A. Chibilyov, academician of RAS. – Orenburg: OSU, 2021. – Access mode: <http://steppeforum.ru/sites/default/files/sbornik.pdf> ISBN 978-5-7410-2603-8., 42-55 pp.

Demeter, L. (2022). A Dél-Nyírség páfrányflórája (Pteridopsida). *Kitaibelia*, 27 (2), 162–182. <https://doi.org/10.17542/kit.27.014>

Demeter, L., & Szél, L. (2022). A kúszó csalán (*Urtica kioviensis*) előfordulásai a Dél-Nyírségben. *Kitaibelia*, 27(1), 126–131. <https://doi.org/10.17542/kit.27.016>

A *Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis* folyóiratban megjelent Ködöböcz Viktor „Újabb adatok Magyarország futóbogár-faunájához (Coleoptera: Carabidae), 2021-2022” című cikke.

No.	Kutatási projekt tárgya	Kutató	Kutatás helyszíne	Kutatás forrása	Forrás nagysága (ezer Ft)	Kutatás főbb eredményei
1.	Ohati-erdő, lékes felújítások, talajfaunisztikai felvételezés	Szabó Gyula	Ohat	saját forrás	100	A Debreceni Egyetemen tovább folytattuk az Ohati-erdőn a lékes felújítás hatásait követő felmérést (8 lék 6 kontroll terület) A talajcspadékból származó minták válogatása és a határozások az Egyetemen még folyamatban vannak.
2.	Alapállapotfelmérés a csíkosfejű nádiposzáta (<i>Acrocephalus paludicola</i>) volt élőhelyén	Papp Dalma	Nagyiván, Kunkápolnási mocsár	saját forrás	50	Kezelési javaslatokat megelőző felmérés, akár egy későbbi LIFE pályázathoz kapcsolódóan Az alapállapotfelmérés során rögzített adatok feldolgozása még folyamatban van.

4.2. Monitorozás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)

No.	Monitorozó projekt tárgya	Kutató	Monitorozás helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (ezer Ft)	Kutatás főbb eredményei*
1.	Halközösségek monitorozása	Halasi-Kovács Béla, Keresztessy Katalin, Sallai Zoltán, Takács Péter, Tóth Balázs	Keleti-főcsatorna, Csángota-ér, Csikvándi-Bakony-ér, Marcal, Torna, Répce, Csörnöc-Herpenyő, Zagyva, Berettyó, Kórógy-ér, Ludas-ér	Természeti értékek védelme	3750000	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
2.	Országos földikutya védelmi munka	Csorba Gábor, Németh Attila	Debrecen-Józsa	Természeti értékek védelme	1000000	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
3.	Denevérgyűrző Központ működtetése	Csorba Gábor, Görföl Tamás	Bakony, Szekszárd, Visegrádi-hegység, Duna, Tisza, Gemenc, Béda, Mecsek, Pilis, Bükk, Budai-hegység, Börzsöny, Gerecse, Ormánság, Aggtelek, Ócsa, Vértes	Természeti értékek védelme	1000000	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
4.	Denevérközösségek felmérése	Dobrosi Dénes	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme	450	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
5.	Kisemlős monitorozás bagolyköpet elemzéssel	Bombay Bálint	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme	525	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
6.	Ürgék (Spermophilus citellus) monitorozása	Dr. Kődöböcz Viktor	Debrecen (repülőtér), Debrecen-Józsa, Hajdúszoboszló (Gáti-legelő és sportrepülőtér), Kállósemjén (Honcsokos), Nyíregyháza (sportrepülőtér és Simai úti volt katonai lőtér), Nagykálló (Harangod), Sáránd (Városréti-legelő)	Természeti értékek védelme	50	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
7.	Ritka és telepesen költő madárfajok monitorozása	Katona József	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme	500	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható

8.	Élőhelyterképezés	Dr. Szigetvári Csaba	Nyírtura	Természeti értékek védelme	800	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
9.	Edényes növényfajok monitorozása	Lesku Balázs	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme	790	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
10.	Növénytársulások monitorozása	Dr. Szigetvári Csaba	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme	980	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
11.	Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása	Dr. Szigetvári Csaba	HNPI működési terület	Természeti értékek védelme	650	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
12.	Egyenesszárnyú közösségek monitorozása	Dr. Nagy Antal	Bátorliget (Bátori-legelő, Cserepesi-legelő), Hajdúsámson (Martinkai-legelő), Nádudvar (Szelencés) és Újszentmargita (Tilos-erdő)	Természeti értékek védelme	500	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
13.	Közösségi jelentőségű egyenesszárnyúak monitorozása	Dr. Nagy Antal	Felső-Tisza tágabb térsége	Természeti értékek védelme	550	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
14.	Sápadt szemlepké (Lopinga achine) mennyiségi felmérése	Deli Tamás/Patalenszki Adrienn	Beregdaróc – Dédai-erdő	Természeti értékek védelme	150	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
15.	Díszes tarkalepké (Euphydryas maturna) transzekt menti mennyiségi felmérés	Patalenszki Adrienn	Hencida-Csere-erdő	saját forrás	150	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
16.	BCE (Butterfly Conservation Europe) transzekt hálózatához csatlakozó nappali lepke monitoring	Patalenszki Adrienn	Létavértes – Kepecs-tag	saját forrás	300	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
17.	Sztyeplepké (Paracossulus thrips) populációk mennyiségi vizsgálata a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság területein az országos NBmR keretében	Patalenszki Adrienn	Balmazújváros – Darassa, Újszentmargita – Cigány-hát, Tiszafüred – Kócsi-pusztá	saját forrás	300	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
18.	Sztyeplepké (Paracossulus thrips) élőhelypreferencia vizsgálata jelölés-visszafogásos módszerrel	Ambrus András, Danyik Tibor, Deli Tamás, Korompai Tamás, Patalenszki Adrienn, Szabadfalvi András, Tóth	Hortobágy – Juhos-hát	Természeti értékek védelme	500	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható

		Balázs, Vitkó Tamás				
19.	Sárga gyapjasszövő (Eriogaster catax) mennyiségi vizsgálata	Deli Tamás/ Patalenszki Adrienn	Barabás - Kaszonyi-hegy	Természeti értékek védelme	150	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
20.	Magyar tavaszi- fésűsbagoly (Dioszeghyana schmidtii) mennyiségi vizsgálata	Patalenszki Adrienn	Újszentmargita- Balogh-erdő	saját forrás	200	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
21.	Éjjeli lepke fajközösség monitorozás az országos NBmR keretében	Patalenszki Adrienn	Hajdúsámson – Martinkai-legelő	saját forrás	200	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
22.	Áttelelő tarkalepkék (Nymphalidae) országos felmérési programja	Patalenszki Adrienn	Holt-Tisza ártere, Újszentmargita – Tilos-erdő, Tiszacsege környéke, Kék- Kálló völgy	saját forrás	200	Főbb eredmények a táblázat alatt olvasható
23.	Partimadár felmérés	Dr. Göri Szilvia/Dr. Székely Tamás	Bombatér, Hortobágyi Halastó V. tömegység, Kis- kondás és Bivalyos-tó, Fekete-rét, Hajdú-fenék.	saját forrás	200	Célunk, hogy hosszú távon (szüksős anyagi feltételek esetén is) egységes módszertan szerint végezhető kutatási programot tudjunk folytatni a partimadarak (cankók, lilék és közelvek fajok) hatékonyabb védelme érdekében, megfelelő élőhelyek fenntartásával, élőhelykezeléssel

A táblázat áttekintő beszámolójához és annak sorszámozásához igazodva a részletesebb beszámoló ismertetése:

1. Halközösségek monitorozása. A halközösségek NBmR szerinti országos felmérése 2022-ben részben az Igazgatóság koordinálásában valósult meg, az alábbi víztestekre kiterjedően.

1.1. Keleti-főcsatorna. 2022-ben a Keleti-főcsatorna 8 szelvényében végeztek haleygyüttes felmérést. A mintavétel során a csatorna hossz-szelvényében összesen 29 halfaj 4149 példányát határozták meg. Legnagyobb arányban és stabil populációval az alföldi vízfolyások generalista fajai dominálnak a csatorna teljes hossz-szelvényében, amiben lényeges változás az elmúlt 20 évben nem történt. Csak a tiszavasvári bukó alvizén volt megtalálható a reofil *Barbus barbus*, *Vimba vimba*, *Sabanejewia balcanica*, *Zingel zingel*. A jelenlegi eredmény és az irodalmi adatok jól jelzik a csatorna jelentőségét több reofil, védett faj állományainak fenntartásában, valamint a csatorna "zöld folyosó" szerepét a Tisza és Berettyó vízrendszere között. Kiemelendő, hogy a

Sander volgensis populációja a nagyhegyes feletti szakaszon, míg a Romanogobio vladykovi populációja a hajdúszoboszlói szakaszig stabil. Megállapítható, hogy a csatornában az utóbbi 20 év során két új idegenhonos faj telepedett meg (Neogobius fluviatilis, Knipowitschia caucasica). Az idegenhonos fajok aránya a csatorna teljes hossz-szelvényében nagyon magas. Ebben az Ameiurus melas, illetve Neogobius fluviatilis játszanak meghatározó szerepet. A reofil fajok a csatorna felső szakaszához kötődnek elsősorban. Fontos tény, hogy a stagnofil – és a fitofil – fajok aránya az alsóbb szakaszok irányába annak ellenére nem nő, hogy a vízsebesség csökkenésével elvileg itt kedvezőbb élőhelyi feltételek találhatók. A specialista fajok legnagyobb arányban a Hajdúböszörmény-Nagyhegyes közötti szakaszon fordulnak elő. A diverzitásérték a hajdúböszörményi (KEL003) mintaegységben a legmagasabb a vizsgált szakaszok közül, míg a legalacsonyabb értéket a hajdúszoboszlói mintaszelvénnyel (KEL006) mutatja.

1.2. Csángota-ér, Csikvándi-Bakony-ér. A felkeresett mintavételi helyek közül 2022-ben nagyon sokat szárazon találtak, amelyek között volt a Csángota-ér és a Csikvándi-Bakony-ér is. Vagyis, a felmérés nem volt elvégezhető.

1.3. Marcal, Torna, Répce, Csörnök-Herpenyő. 2022-ben a halfaunisztikai felmérést a Tornán 3 (Kolontár, Somlóvásárhely és Apácatorna), a Marcalon 9 (Boba, Kamond, Adorjánháza, Külsővat, Szergény, Kemeneshögyész, Egyházaskesző, Malomsok és Rábaszentmiklós) a Csörnök-Herpenyőn 5 (Körmend, Döröske, Vasvár, Kám, Sótóny), míg a Répcén 8 mintavételi szakaszon (Répcevis, Csepreg, Bük, Hegyfalva, Répcelak, Cirák, Hövej, Kapuvár), elektromos halászgéppel végezték el. A közösségi jelentőségű fajok kimutatására külön figyelmet fordítottak. A felmérések során 34 faj 6146 egyedét fogták. A felmért vízfolyásokon a halállományok legjelentősebb részét a magyarországi síkvidéki vizekben általánosan elterjedt, közönségesnek mondható halfajok egyedei adták. Nagy számban fogták a védett és Natura 2000-es jelölő fajt, a szivárványos öklét, valamint a küsz, a bodorkát és a domolykót. Ez a négy leggyakoribb faj a két szubdominánsnak mondható fajjal, a sujtásos küszszel és a fenékjáró küllő fajcsoporthoz tartozó egyedekkel együtt az összfogás 86%-át adták. A többi 28 halfaj alacsony egyedszámmal, és sok esetben csak egy-egy mintahelyről került elő. A nagyobb folyók (Rába, Duna) közelségét jól mutatja, hogy számos ezekre jellemző faj (pl.: márna, szilvaorrú keszeg) is előkerült, illetve bizonyos helyeken megjelent a Duna kövezett partszakaszán mára már dominánssá vált feketeszájú géb is. E fajok megjelenése a vízrendszer jó átjárhatóságára is utal, vélhetően jelentősebb barrier nem akadályozza a halak mozgását a területen.

A vizsgált vízfolyásszakaszok természetvédelmi értékességét jól jellemzi az idegenhonos fajok viszonylagos alacsony száma (összesen hat faj került elő), illetve alacsony részaránya (3,9%) az összfogásban. A felmérések során jelentős számban (9) kerültek elő védett fajok. A védett fajok egyedei tették ki az összfogás 39%-át, ezek túlnyomó részét a szivárványos ökle, a sujtásos küsz, és a fenékjáró küllő fajcsoport egyedi adták. A vizsgált vízterek halállománya a területet érő erős antropogén hatások ellenére (medrek átalakítása, közelmúltban lezajló vörösiszap szennyezés, illetve az azt követő mederrehabilitáció, stb.) természetközeli állapotúnak mondható. Az állományok hosszútávú megőrzéséhez, illetve az inváziós fajok alacsony arányának megtartásához véleményünk szerint a terület halállományainak folyamatos nyomon követése szükséges.

1.4. Zagyva, Berettyó. A Zagyva halállomány-felmérését 13 ponton, elektromos halászzal végezték. 5 ponton csónakból, 8 ponton pedig gázolva halásztak. A 2022. év rendkívül aszályos volta miatt a vízállás nagyon alacsony volt. A mintavétel során összesen 25 halfaj 5982 egyedét gyűjtötték, amelyből 4 volt védett (szivárványos ökle, vágócsík, halványfoltú küllő, tiszai küllő) és 7 idegenhonos (ezüstkárász, razbóra, naphal, folyami géb, amurgéb, tarkagéb, csupasztorkú géb). A csupasztorkú géb új faj, ám megjelenése nem meglepő, a ponto-kaszpi géb-fajok terjedése általánosan megfigyelt jelenség. Leggyakoribb fajok a szivárványos ökle, a küsz és a bodorka, amelyek összesítve a mintának mintegy háromnegyedét tették ki. Az idegenhonos fajok száma magas, azonban összesített relatív gyakoriságuk a 10%-ot sem éri el. Valószínűleg részben azzal

magyarázható, hogy a Zagyva legnagyobb részén a vízügyi kezelői feladatokra nincs keret, így a meder – bár szabályozott – sok helyen „elvadult” jelleget mutat és jelentős a növényborítás is, aminek köszönhetően őshonos halaink versenyhelyzete kedvezőbben alakul. Természetvédelmi szempontból jelentős még a Natura 2000-es jelölő balin előfordulása.

A Berettyó halállomány-felmérését 2022. augusztusában hagyományos halászgépes módszerrel 6 helyen, valamint október közepén a felmért 6 hely közül kettőn elektromos kecével is elvégezték. Az összes fogott egyedszám 1486, az összes kimutatott fajszám 24 volt. A kimutatott fajok között 4 védett (sujtásos kűsz, vágócsík, szivárványos ökle, halványfoltú küllő, 4 nemzetközi jelentőségű Natura 2000-es (márna, vágócsík, balin, szivárványos ökle), és 4 idegenhonos faj (folyami géb, tarkagéb, kínai razbóra, fekete törpeharcsa) volt. Két újonnan kimutatott fajt tártak fel: az idegenhonos folyami gébet, és a hazai, áramláskedvelő szilvaorrú keszeget. A 2022. évi felmérés eredményeként így a Berettyóból ismert előfordulású halfajok száma 50-ről 52-re emelkedett.

1.5. Kórógy-ér, Ludas-ér. 2022-ben a Kórógy-ér 4 szakaszán, Fábiansebestyénél, Szentesnél és Szegvárnál végzett halállomány felmérések alkalmával összesen 14 halfaj 513 egyedét sikerült megfogni. Felmérések során 2 védett halfaj előfordulását sikerült igazolni: réticsík és szivárványos ökle. A fokozottan védett, valamint NATURA 2000-es faj nem került elő egyik mintavételi szakasról sem. A korábbi kutatásokhoz hasonlóan az idegenhonos halfajok dominanciáját sikerült igazolni szinte valamennyi szakaszon. Az idegenhonos fajok származhatnak a Kórógy-éren található halastavakból, a mára öntöző csatornává alakított vízfolyás betápláló és fogadó vizeiből. Emellett a horgászati célú telepítések magyarázhatják egyes halfajok, pl. a ponty egykorúságát, ugyanis e fajból kizárólag „horogérett” 2-3 kg-os egyedeket sikerült fogni. Ezzel szemben több őshonos ragadozó fajunk esetében sikerült több korosztályból gyűjteni. Kérdés, hogy a fiatal egyedek a halastavakból szöktek-e ki, vagy a helyi szaporulatot igazolják.

A Ludas-ér két igen eltérő jellegű szakaszán fajszegény, jelentős részt inváziós halfajok által kolonizált víztereket sikerült felmérni. A mintavételek során 9 halfaj összesen 263 egyedét sikerült megfogni. Felmérések során nem sikerült védett, illetve NATURA 2000-es halfaj előfordulását igazolni. A vártakkal ellentétben a szivárványos öklének, a vágócsíknak és a réticsíknak nem kerültek elő egyedei egyik szakaszon sem. Ugyakakor a csatorna két vizsgált szakaszáról négy inváziós halfajt sikerült kimutatni: fekete törpeharcsa, ezüstkárász, razbóra, naphal. Mindegyik halfaj természetes, illetve telepítésekkel, kiszökésekkel történő megjelenése, terjedése a kettős funkciójú csatornahálózatokban jelzés értékű, ugyanis igazolják, hogy ezek a sekély vízü, iszapos aljzatú, vízi makrovegetációval olykor dúsán benőtt csatornák számos idegenhonos/inváziós halfaj számára inváziós folyosóként funkcionálnak.

2. Országos földikutya védelmi munka. A Tóció-menti (Debrecen-Józsa: Nagylegelő) földikutyaállomány élőhelypreferenciájának vizsgálata.

Jelen vizsgálatok mindössze egyetlen földikutya-élőhelyen történtek ezért a földikutyák gyakorlati védelmére, élőhelyeik kezelésére vonatkozóan általános következtetések nem vonhatóak. Megállapítható ugyanakkor, hogy a földikutyák jóval nagyobb aktivitást mutattak a természetesebb gyepekben, mint a hasonló feltételek között megtalálható zavart élőhelyen, ezért a földikutyák élőhelyét jelentő gyepek degradációját mindenképp fontos megállítani. Felmerülhet esetleg a leromlott földikutyaélőhelyek természetességét növelő, a gyepek regenerációját segítő beavatkozások szükségessége is.

Az eredmények szerint a földikutyák nagymértékben preferálják a vízhatásoktól mentes magasabb térszíneket, ahol jóval több túrást találtunk és feltehetően magasabb egyedszámban vannak jelen, mint az alacsonyabb fekvésű, nedvesebb térszíneken. Ugyanakkor a terület szárazodásával párhuzamosan a populációból kiszoruló fiatal egyedek elkezdtek kolonizálni az üde élőhelyek kiszáradásával számukra alkalmassá váló területeket is. Ezért minden olyan hatást, vagy emberi beavatkozást, ami földikutya élőhelyek nedvesedését okozza, meg kell akadályozni, mert az érintett populációk egyedszámának csökkenését fogja okozni. Sajnos napjainkban több

földikutyaelőhelyen, többek között a jelen kutatás során vizsgált Tóció-menti területen is terveznek az élőhely nedvesedését eredményező beruházásokat. Ennek hatásai minden bizonnyal negatívan fogják érinteni a Tóció-menti földikutya-állományt.

3. Denevérgyűrző Központ működtetése. 2022-ben összesen 27 faj 3391 egyedéről kapott adatokat a Magyar Természettudományi Múzeum keretében működő Magyar Denevérgyűrzési Központ.

A befogott denevérek közül csak azokat jelölték gyűrűvel, amelyekre engedélyezett kutatási projekt van. 2022-ben 5 faj 80 egyedére került egyedi azonosító.

4. Denevérközösségek felmérése. A HNPI működési területén, NBmR keretében vizsgálták át azokat az épületlakó denevérkolóniákat, amelyek rendszeresen ellenőrzésre kerülnek az alábbi településeken: Abádszalók, Bakonszeg, Baktalórántháza, Cégénydányád, Darvas, Debrecen, Ilk, Kishódos, Kisnamény, Nagyhódos, Nyíradony, Petneháza, Portelek, Tarpa, Tépe, Tiszaderzs, Tiszaföldvár, Tiszafüred, Tiszakürt, Vámospércs, Zsáka. 2022-ben, a denevérkolóniákban a következő denevérfajok fordultak elő: nagy patkósorrú denevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), kései denevér (*Eptesicus serotinus*) és szürke hosszúfülű-denevér (*Plecotus austriacus*). Elvégezték a jelentős, épületlakó denevérkolóniák felmérését. Összesen 26 épület átvizsgálása történt meg. A kölykező nőtények száma némileg csökkent a hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*) és a nagy patkósorrú denevér (*Rhinolophus ferrumequinum*) esetében. A csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*) helyi populációjának mért egyedszáma valamelyest emelkedett.

5. Kisemlős monitorozás bagolyköpet elemzéssel. A Hortobágyon előforduló kisemlős fajok elterjedésének és mennyiségi viszonyainak a kutatása bagolyköpet vizsgálatok alapján történt. A legszélesebb táplálékspektruma a gyöngybagolynak (*Tyto alba*) van, így főként ennek a fajnak a köpetei kerültek begyűjtésre. A mintavételezés 10 helyszínen történt, amelyek közül 6 helyszínt két alkalommal, a tavaszi-nyár eleji, és az őszi időszakban is mintáztak. A gyűjtött 587 köpetből 2597 egyedet azonosítottak be összesen. A köpetenkénti átlag prédaszám 6 volt. A gyűjtött mintákban 16 emlős csontjait azonosították fajszinten (ebből 10 védett faj), 5-öt magasabb taxonómiai szinten, ezen kívül 6 madár, 1 kétéltű és különféle rovarok maradványai kerültek még elő. A gyűjtőhelyek kisemlős taxonjainak összesítéséből kitűnik, hogy a leggyakrabban előforduló zsákmányállatok közül a következő fajok dominálnak: *Microtus arvalis*, *Sorex araneus*, *Sorex minutus* és *Crocidura suaveolens*. Kiugróan magas egyedszámmal (48%) van jelen a *Microtus arvalis* a zsákmányolt fajok között. Meg kell említeni még 1 vakondot (*Talpa europea*), továbbá 1 menyétet (*Mustela nivalis*) és egy törpedenevér (*Pipistrellus* sp.) fajt is. A 2022-es gyöngybagoly köpetvizsgálatok alapján elmondható, hogy a Hortobágy kisemlős faunája faj és egyedszám vonatkozásában is igen változatos és gazdag táplálékforrásként szolgál az itt előforduló bagolyfajok számára.

6. Ürgék (*Spermophilus citellus*) monitorozása. Az ürgepopulációk monitorozása Nyíregyháza (Simai úti volt katonai lőtér és repülőtér), Nagykálló (Harangod), Kállósemjén (Honcsokos), Sáránd (Városréti-legelő), Hajdúszoboszló (Gáti-legelő és repülőtér), Debrecen (repülőtér) és Debrecen-Józsa területeken valósult meg, NBmR protokoll alapján. A Nyíregyháza: Simai úti volt katonai lőtér területen 2022-ben nem volt jelen állomány. A Kállósemjén: Honcsokos területen a faj továbbra sincs jelen. A Hajdúszoboszló: Gáti-legelő területen a faj jelen van; kisebb részállománya az állandó kvadrát területén, egy nagyobb részállomány a legelő nyugati részén. A Hajdúszoboszló: repülőtér területen stabilan nagy az állomány. A Debrecen: repülőtér területen kevesebb volt a felmért lyukak száma, mivel frissen kaszált volt a terület, még otthagytott fűvel. A Debrecen-Józsa és Nagykálló: Harangod területeken az állomány nagyjából megegyezett az előző évivel. A Sáránd: Városréti-legelő és a Nyíregyháza: repülőtér területeken a faj jelenléte továbbra sem volt kimutatható.

7. Ritka és telepesen költő madárfajok monitorozása. A HNPI a korábbi évek gyakorlatának megfelelően a 2022-es naptári évben is az MME által kidolgozott protokoll alapján végezte el a ritka és telepesen fészkelő madárfajok madártani felmérését. A rendkívüli aszályal sújtott 2022-es év rányomta bélyegét szinte az összes felmért faj költésére, költési sikerére. A vizes élőhelyek már február-márciusban szinte teljes egészében kiszáradtak, így a sekély vizes élőhelyekhez kötődő partimadárfajok rendkívül kis számban és alacsony sikerességi rátával költöttek. A megfelelő táplálkozóhelyek hiányában a gémfélék esetében is megfigyelhető volt, hogy a gémfajok egyedei egyáltalán nem kezdtek költésbe, és a telepeken megszámlálható párok száma jelentősen megcsappant. A száraz, hűvös április a tavasz második felében is megghiúsította a füvek növekedését, így a később érkező kék vércsék és szalakóták számára is nagyon rossz volt 2022 költési szempontból, mivel jelentős fitomassza képződés híján az ízeltlábúak jóval kisebb mértékben mutatkoztak.

8. Élőhelytérképezés. Élőhelytérképezés keretében a Nyírtura O5x5_035 számú NBmR 5x5 km-es mintanegyzet élőhelyeinek felmérésére, illetve térképezésére került sor. Az 5x5 km-es mintanegyzet tipikusan mozaikos tájszerkezetű nyírségi területen helyezkedik el, a Közép-Nyírség kistájon belül is központi helyen. A homok alapkőzet és talajok, valamint a korábbi viszonylagos vízbőség valaha itt is gazdag, és alföldi viszonylatban változatos természetes vegetáció kifejlődését tette lehetővé. A sokszínűséget erősítik a felmérési terület északi részén megjelenő szikes élőhelyek is. A táj jelenlegi képét a sok évszázados emberi tevékenység határozza meg. A kvadrát területének nagy része szántó (T1), jelentős mértékben intenzív gyümölcsös (T7), míg napjainkra már számottevő a telepített ültetvényerdők (akácok S1, nemesnyarasok S2) kiterjedése is. Érdemi területet foglalnak az infrastrukturális létesítmények (közutak, vezetékpászták), lakott területek, telephelyek is. A mintanegyzetben csak kis arányt képviselnek a természetes élőhelytípusok, illetve azok maradványai. A DK-i részen jelentősebb kiterjedésben maradtak fenn a közelmúltig láprétek, mocsárrétek, üde kaszálók (D34), sajnos a térképezés idején már jórészt degradált állapotban. A legmélyebb területek lápi komplex élőhelyei (zsombékosok, magassásosok, fűzlápok) szinte teljesen megsemmisültek, néhány kiszáradt nádas és gyomos mocsaras folt emlékeztet rájuk (B1a, OA). Sokfelé az elmúlt 1-2 évben nőtt a szántók kiterjedése a mélyfekvésű foltok beszántásával, főleg a négyzetet átszelő Sényői-főfolyás mentén. A régióban valamikor jóval gyakoribb homoki gyepeknek, homoki legelőknak (H5b), homoki tölgyeseknek (L5, M4) jóformán hírmondója sincs, homoki gyepek alkotói jellemzően mezsgyéken, vezetékpásztákon, elhagyott szőlődombokon fedezhetők fel. Az 5x5-ös terület északi részén szikes élőhelyeket, főleg megmaradt ősi gyepterület átmeneti szikes rétejeit, üde kaszálóit (F2, D34) találjuk. Közösségi jelentőségű élőhelyek közül üde rétek (6440/6510) és szikes rétek (1530) fordulnak elő, kis arányban, minimális mozaikon homoki gyp (6260). Igen jelentős a mintaterület inváziós fertőzöttsége. Hatalmas területet borít az *Asclepias syriaca*, általánosan elterjedt a *Solidago gigantea* (mindkét faj intenzív terjedésben van). Szántókon, bolygatott területeken általánosan elterjedt az *Ambrosia artemisiifolia* és a *Conyza canadensis*. A terület „erdő”állományainak nagyobb része akác, de többfelé felbukkan az *Ailanthus altissima* is.

9. Edényes növényfajok monitorozása. A védett növényfajok felmérésének keretében az *Angelica palustris*, a *Cirsium brachycephalum*, a *Crocus heuffelianus*, a *Galanthus nivalis*, az *Iris aphylla* subsp. *hungarica*, a *Lindernia procumbens*, a *Marsilea quadrifolia*, a *Pulsatilla patens*, a *Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica* és a *Thlaspi jankae* fajok populációméretének felmérésére került sor.

Angelica palustris (réti angyalgyökér). Hazánkban a faj csak a Nyírségben fordul elő. Korábbi adatai Bátorligethez kötődtek, az utóbbi 25 évben kerültek elő jelentős számú egyéb nyírségi állományok. Előfordulási helyei ősi lápterületek térségében vannak. A réti angyalgyökér termőhelyei 2022-ben általában erősen kiszáradtak, már az ősztavaszi csapadék elmaradása miatt eleve erősen vízhiányosak voltak a vegetációs időszak kezdetekor, nyáron pedig sokfelé szinte kiszültek az üde rétek, lápi mozaikok. A kivételes szárazság ennek a lápréti fajnak kimondottan

rosszat tett. Az állományok tőszáma szinte mindenhol észlelhetően csökkent. Különösen szembetűnő volt a virágzó tövek számának csökkenése (így a kisebb maghozam a következő években is éreztetheti hatását). Késő ősszel az ezévi (csak jövőre virágzó) tövek száma is általában kevesebb volt.

Cirsium brachycephalum (kisfészkü aszat). A faj a szikesedő mocsarak, rétek karakterfaja. A kétéves növény állományadatai igen hektikusan változnak, elsősorban az adott évek csapadékjárásának függvényében. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén elsősorban a Bereg-Szatmári síkon, a Rétközben és a Nyírségben, illetve a Hajdúságban is előfordul, míg a Hortobágyon és a Bihari-síkon hatalmas állományai élnek. 2022-ben a két kijelölt 1x1 km-es mintanegyzet felvétele is megtörtént. Az aszályos időszakban rendkívül alacsony hajtásszámok voltak, és arányaiban még alacsonyabb volt a virágzó tövek száma. A hortobágyi (Kadarcs) mintaterületen a hajtásszám átlagos évekhez képest nagyságrendileg kevesebb volt, míg a görbeházi (Nagy-Kapros) mintaterületen gyakorlatilag nem volt (csak néhány tő) ezévből megjelenő állomány. Az egyéb területeken végzett felmérések eredményei is általában alacsony egyedszámot mutatnak (nehezen vethetőek összes átlagos(?) évek hajtásszámaival).

Crocus heuffelianus (kárpáti sáfrány). A faj bereg-szatmári állománya az utóbbi időszakban stagnálónak mondható. Egyes években a virágzó tövek száma jelentős ingadozást mutathat, így a virágzó egyedek, illetve a nem virító (virágzás idején még nehezen számolható) egyedek így az összegyedszám között jelentős különbségek lehetnek. A magosligeti hatalmas állomány egyedszáma meghatározza az összegyedszám változását is. 2022-ben kevesebb volt a virágzó egyedek száma az átlagosnál. A Túr-mentén viszont kerültek elő eddig nem felmért kisebb részállományok is.

Galanthus nivalis (kikelet hóvirág). A HNPI működési területén üde erdők, alföldi gyertyános-tölgyesek, keményfaligetek, üde zárt alföldi tölgyesek és ezek maradványainak, származékainak növénye elsősorban, de jelentős számban megjelenik lakott területen is betelepítve (kertek, temetők). A HNPI működési területén élő állományok országos szinten nem, csak alföldi viszonylatban jelentősek. Biztosan előfordul a Bereg-Szatmári síkon és a Nyírségben. Beregi (Dédai-erdő) állománya jelentős, míg a többi lelőhelyen néhány tövestől százas vagy legfeljebb 1-2 ezer körüli populációi vannak. A számolt tövek alapvetően a virágzó töveket jelentik, így az ingadozás nem feltétlenül az egyedek, hanem az adott évben virágzó tövek számának ingadozását mutatják. 2022-ben az állományok nagy része felmérésre került. A virágzó tövek száma általában csökkent. A legnagyobb állomány (Dédai-erdő) egyedszámának ingadozása becslési pontatlanságból is eredhet (ami a több állományhoz képest nagyságrendnyivel nagyobb tőszám miatt a módszer velejárája).

Iris aphylla subsp. *hungarica* (magyar nőszirm). Polikormonos növekedésű növényfaj. Hajtásszám/virágzó hajtásainak száma évente jelentős eltérést mutathat. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén a Nyírségben élnek állományai, homoki erdősztyepp tölgyesekhez (és ezek helyén kialakított faültetvényekben) és homoki gyepeken jellemző. 2022-ban a Nyírség déli felében élő állományok kerültek felmérésre. Az előző felmérésekhez képest csökkenőnek monhatjuk a virágzó hajtások száma alapján a tendenciát, de ebben vélhetően az idei aszályos időjárás is közrejátszik.

Lindernia procumbens (heverő iszapfű). A vízviszonyok függvényében igen erős egyedszám ingadozást mutat, száraz években gyakran nem is lelhető fel, ezt az idei év bizonyította. A faj korábbi alkalmakkor felmért lelőhelyein (Tiszaderzs: Cserő-köz, Újszentmargita: Szilágy-dűlő) a 2022-ban sem volt fellelhető állománya. Idén sem egyéb ismert lelőhelyen, sem új termőhelyen nem került elő. Ez a csapadékviszonyok alapján végülis nem meglepő.

Marsilea quadrifolia (métélyfű). A vízviszonyok függvényében nagyon jelentős lehet a borításértékek ingadozása ugyanazon termőhelyen is. A 2022-es aszályos időjárás alapvetően gátolta kifejlődését, és bár a legnagyobb állományok mesterséges vízszint szabályozású területeken élnek, ahol kevesebb víz volt, ott lényeges borításcsökkenés is tapasztalható volt. Kivételt képez ez alól az új lelőhely (Bagi-szeg), ahol éppen a hullámtéri holtág vízszintjének tartós idejű csökkenése, illetve emiatt pionír felszint biztosító parti zóna megjelenése segítette

jelentős borítású állomány kifejlődését. A folyási lelőhelyen szintén a vízszint csökkenése segítette egy tóban új, jelentős állomány kifejlődését (míg a korábbi termőhely tavainak leszáradása ott csökkenést okozott).

Pulsatilla patens (tátogó kökörcsin). Hazánkban, így a HNPI működési területén is a fajnak egyetlen előfordulási helye ismert a Bátorligeti-legelőn. Ez az állomány is a kipusztulás szélére került, a néhány egyedes populációt mesterségesen nevelt növényekkel igyekszünk erősíteni/fenntartani. 2022-ben kora tavasszal ezek a tövek részben még virágoztak is, viszont az erősen aszályos nyáron vitalitásuk leromlott, leveleik elszáradtak, így kérdéses, milyen arányban fognak még virítani vagy túlélni.

Pulsatilla pratensis subsp. hungarica (magyar kökörcsin). Kárpát-medencei endemikus taxon, hazánkban biztosan csak a HNPI működési területén fordul elő a Nyírségben. A tavalyi száraz nyár és ősz, valamint idején aszály a virágzó tövek számát a legtöbb lelőhelyen negatívan befolyásolta, és az összes egyedszám is csökkenést mutat (megjegyezve azt hogy a nem virágzó tövek számlálása nagy területen mindig hordoz bizonytalanságot). A Bátorligeti-legelőn egy folton, a terület sarkában volt egyedszám növekedés, ahol az öreg tövek korábbi években (részben bolygatás miatt) létrejött szaporulata idén nagyobb számban virágozott. A Liget-lőtér állománya viszont továbbra sincs jó helyzetben. A kokadi (már korábban minimálisra csökkent) állománya az élőhely leromlása miatt vélhetően megszűnt.

Thlaspi jankae (Janka-tarsóka). Az egyedszámok alapvetően csökkentek. A „rég” lelőhelyeken ennek oka vélhetően a száraz tavasz volt, míg a Tarna jobbparti (néhány éve előkerült, jelentősebb egyedszámú) állomány termőhelyét nagyrészt beszántották. Emellett kisebb új állomány is előkerült Jászárokszállás mellett.

10. Növénytársulások monitorozása. A növénytársulások felmérésének keretében a HNPI működési területén, NBmR protokoll alapján az Acorelletum pannonicum (Nyíregyháza-Újfehértó: Nagy-Vadas-tó), a Camphorosmetum annuae (Kunmadaras: Kunmadarasi-pusztá, a Pholiuro-Plantaginetum tenuiflorae (Kunmadaras: Kunmadarasi-pusztá, Kunkápolnás), a Querco robori-Carpinetum (Beregdaróc: Dédai-erdő, Gelénes: Bockereki-erdő), Achilleo-Festucetum pseudovinae (Nádudvar: Szelencés), Agrostio-Alopecuretum pratensis (Kunmadaras: Kunmadarasi-pusztá), Agrostio-Beckmannietum eruciformis (Kunmadaras: Kunmadarasi-pusztá), Artemisio-Festucetum pseudovinae (Nádudvar: Szelencés), Peucedano-Asteretum sedifolii (Újszentmargita: Tilos-erdő), Festuco vaginatae-Corynephorum canescentis (Hajdúsámson: Martinkai-legelő), Potentillo arenariae-Festucetum pseudovinae (Bátorliget Cserepesi-legelő), Potentillo arenariae-Festucetum pseudovinae (Bátorliget: Nagy-legelő) társulások felmérésére és cönológiai adattáblában való rögzítésére került sor.

11. Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása. A közösségi jelentőségű élőhelyek felmérésének keretében 12 mintavételi helyen, NBmR protokoll alapján történő extenzív adatlapos felmérésére került sor. Erdei élőhelyeket 5 helyszínen vizsgáltunk: 91I0 (Hajdúhadház), 91G0 (Gelénes), 91F0 (Gelénes), 91E0 (Gelénes), 91E0 (Olcsvaapáti); gyepes élőhelyeket szintén 5 helyszínen: 6410 (Nyíregyháza), 6510 (Újfehértó), 2340 (Hajdúsámson), 1530 (Nádudvar), 6260 (Bátorliget); vizes élőhelyeket 2 helyszínen: 3150 (Gyüre), 3150 (Komoró).

12. Egyenesszárnyú közösségek monitorozása. A HNPI területén 2022-ben Nádudvar: Szelencés, Bátorliget: Batori-legelő, Hajdúsámson-Martinka: Martinkai-legelő és Újszentmargita: Tilos-erdő mintavételi területek egyenesszárnyú együtteseinek felmérése történt meg. A mintavételekre 3 alkalommal került sor. Szelencésen 15, Bátorligeten 23, Martinkán 19, míg Újszentmargitán 17 faj esetén sikerült adatot begyűjteni.

1) Szelencésen a fogott anyag nagy része *Caelifrea* volt. A korábban fogott fajok közül viszonylag sok a *Myrmeleotettix maculatus*, a *Platycleis affinis*, a *Stenobothrus nigromaculatus*,

a *Chorthippus parallelus*, a *Ruspolia nitidula*, a *Stenobothrus stigmaticus* és a *Tesselana vittata* nem került elő 2022-ben, míg a *Calliptamus italicus*, az *Oedaleus decorus* és a *Roeseliana roeselii* 2022-ben újonnan került a mintákba. Az eddigi felmérések alapján az élőhelyek és fajegyütteseik változékonysága itt igen jelentős. Bár a domináns fajok esetén nem volt jelentős átrendeződés a színező elemek száma és az abundanciák nagy fluktuációt mutattak. A 2022-ben tapasztalt nagyon kis faj és egyedszámok nagyrészt az év extrém száraz időjárásának tudhatók be. A terület két védett faja az *Acrida ungarica* és a *Gampsocleis glabra* egyaránt stabil állománnyal bír.

2) A Bátorligeten vizsgált együttesek szintén jóval kisebb tömegességet mutattak. A fajkészlet kis mértékben változott: a kis tömegességű *Euchorthippus pulvinatus*, *Omocestus petraeus* és a *Ruspolia nitidula* nem került elő 2022-ben, de új fajként szintén kis egyedszámban megjelent a *Chorthippus oschei*. A területen két védett faj az *Acrida ungarica* és a *Gampsocleis glabra* van jelen, mindkettő színező elemként kis abundanciával mutatható ki. A dominancia rangsort 2022-ben is a *Omocestus haemorrhoidalis* vezette, ami 2020-ban váltotta a korábban domináns *Dociostaurus brevicollis*-t. Az évjárat hatása leginkább a kis egyedszámokban és abban mutatkozott meg, hogy számos homoki és löszpuszta gyepekre jellemző faj volt jelen nagyobb egyedszámban (pl.: *Euchorthippus declivus*, *Stenobothrus nigromaculatus*, *Myrmeleotettix maculatus*) és figyelemre méltó volt a *Calliptamus italicus* jelentős előretörése is, ami 2022-ben a második legtömegesebb fajnak mutatkozott a területen.

3) Martinkán az egyenesszárnyúak tömegességének csökkenése szintén megfigyelhető volt. A fajkészlet változása szintén csak a ritka fajokat érintette. Az *Omocestus petraeus* és *Metrioptera bicolor*, a *Chorthippus brunneus* és a *Myrmeleotettix antennatus* kimaradt a mintákból, míg a *Platycleis affinis* újonnan jelent meg a fajlistában. A területen három védett faj a *Gampsocleis glabra*, az *Acrida ungarica* és a *Calliptamus barbarus* jelenléte volt kimutatható. Közülük az *A. ungarica* a korábban tapasztaltnál jóval kisebb, míg a *C. barbarus* nagy, a *G. glabra* pedig kis tömegességet mutatott. Utóbbi dominancia-rangsorban betöltött szerepe érdemben nem változott, míg előbbi a dominancia rangsor élére tört 2022-ben. Az évjárat hatása a kis egyedszámokon túl a nyílt száraz élőhelyeket jobban toleráló fajok (*Calliptamus italicus*, *C. barbarus*) előretörésében nyilvánult meg.

4) Újszentmargitán szintén a fajkészlet mérsékelt változása volt megfigyelhető. A korábban regisztráltak közül a *Leptophyes albivittata* és az *Omocestus petraeus*, a *Chorthippus parallelus* és a *Roeseliana roeselii* nem került elő, míg egy faj a *Platycleis montana* 2022-ben megjelent a fajlistában. Egy védett faj, az *Acrida ungarica* jelenléte volt kimutatható. A korábbiaknak megfelelően 2022-ben is az *Euchorthippus declivus* volt messze a legtömegesebb. A *Stenobothrus crassipes* relatív gyakoriságának jelentős csökkenése és a *Dociostaurus brevicollis* relatív gyakoriságának növekedése egyaránt az év extrém időjárásának hatását tükrözték, csakúgy, mint a nedvességigényes *Roeseliana roeselii* vagy a mezofil *Chorthippus parallelus* hiánya a mintákból.

13. Közösségi jelentőségű egyenesszárnyúak monitorozása. A Felső-Tisza térségében a felmérésekre az alábbi területeken került sor: Lónya-Tizzaszalka, Hetefejércse-Gulács-Tivadar, Túristvándi-Kömörő-Fülesd, Gelénes-Beregdaróc, Nagyhódos és Jánki-erdő.

1) Az *Isophya stysi* jelenléte csaknem minden korábban, 2019-ben mintázott élőhelyen kimutatható volt. A Jánki-erdő keleti szegélyén élő állomány mérete mintegy 1100 egyedre volt becsülhető, ami azonos a korábbi adattal. A Nagyhódos határában élő állomány mérete 2000-2200 egyedre volt becsülhető. A korábbinál kisebb tömegesség a fenológiai különbséggel magyarázható. Mindkét terület jelentős stabil állományt tart fenn. Ez jellemző a Fülesdi-erdő északkeleti szegélyén vizsgált élőhelyre is, ahol az állomány becsült mérete 2022-ben 2000 egyed volt. A Kömörői-erdő szegélyén a faj egy korábban ismert élőhelyfolton nem került elő, de a többi 4 élőhelye stabil állományt mutatott. A helyi állomány teljes mérete 2500-2600 egyedre volt becsülhető. Beregdaróctól keletre a fajnak egy kis elszigetelt állománya él, ami 2022-ben is megtalálható volt. Az állomány mérete itt mindössze néhány tíz egyedre tehető.

2) Az *Odontopodisma rubripes* minden vizsgált területen általánosan elterjedtnek és néhol gyakorinak mutatkozott. A vonalas élőhelyek (árokpartok, csatornák, szegélyek) biztosítják a

nagyobb állományok közti összeköttetéseket. Kömörő-Turistvándi-Fülesd határában 68-ból 48 mintaterületen, Hetefejércse-Gulács-Tivadar határában 72-ből 38 mintaterületen, Gelénes és Beregdaróc térségében 62-ből 53 mintaterületen, Lónya és Tizzaszalka között 78-ból 60 mintaterületen, Nagyhódosnál 9-ből 9, míg a Jánki-erdőnél 12-ből 6 mintaterületen volt kimutatható. A faj erdőszelek cserjéseiben, árokpartokon, fátváltársulásokban, cserjésedő réteken és legelők-kaszálók nedvesebb foltjain egyaránt előfordult, de sok helyen gyomtársulásokban, mezőgazdasági szegélyekben is kimutatható volt. Elsődleges és másodlagos, akár degradált élőhelyeken is jól érzi magát.

14. Sápadt szemlepké (*Lopinga achine*) mennyiségi felmérése a beregdaróci Dédai-erdőben:

A vizsgálat helyszínén a Beregdaróc településtől észak-nyugatra található Dédai-erdőben három alkalommal végeztük felmérést. A mintavételi napok úgy lettek kiválasztva, hogy a repülési időszak rajzáscsúcsát lehetőség szerint egyenletesen lefedje és a mintavételezés során jellemző időjárási körülmények megfelelőek legyenek. A vizsgálat első alkalmával a teljes szakasz lejárása során 251 példány észleltünk, míg a másodiknál 171 példányt. A rajzás intenzitása gyors csökkenést mutatott és az egyedek állapota is rövid időn belül kopottá, tépetté vált, ami feltehetően a folyamatos, hetekig tartóan magas hőmérsékletnek (29-32°C) volt köszönhető. Az utolsó mintavételnél változékony időjárás volt jellemző, mely alkalommal már csak 138 példányt regisztráltunk. Összességében kijelenthető, hogy a három alkalommal végzett mintavétel eredményeként 560 példányt sikerült megfigyelni a kb. 1200 m-es transzекten.

A vizsgálat során tapasztalt egyedszámok alapján kijelenthető, hogy a beregdaróci Dédai-erdőben a sápadt szemeslepkének (*Lopinga achine*) egy országos szinten is kiemelkedően jelentős, magas egyedszámú, stabil populációja él. A vizsgálati területről és a szomszédos erdőrészekből már 2012 óta vannak szórványos adatai a fajnak. Egységes protokoll alapján végzett egyedsűrűség becslésére irányuló transzекt menti számlálás viszont csak az idei évben (2022) vette kezdetét, aminek eredménye alapján kifejezetten javasolt az országos NBmR lepke monitoring programban a populáció további hosszú távú monitorozása és a rajzásdinamikai jellemzők, illetve trendek pontos nyomon követése.

15. Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) transzекt menti mennyiségi felmérés: A hencidai Csere-erdőben a díszes tarkalepkének (*Euphydryas maturna*) egy regionális szinten közepes erősségűnek minősülő populációja él. A vizsgálati területen 2020-ban történt meg a lepkefaj elterjedésének pontosítása jelenlét-hiány szintű vizsgálatokkal, ezt leszámítva csak szórványos előfordulási adatok álltak rendelkezésre. Az NBmR programban meghatározott országos szinten is egységes protokoll alapján végzett egyedsűrűség becslésére irányuló transzекt menti imágószámlálás viszont csak a 2022-es évben vette kezdetét, így trendek még nem állapíthatóak meg.

A 2022-ben megvalósított felmérés során magas egyedszámban volt észlelhető a faj. A három alkalommal végzett mintavétel eredményeként 292 példányt sikerült megfigyelni az 3 db 400 méteres transzекten (összesen 1200 m-es útvonal). Az idei évi rajzás vonatkozásában megállapítható, hogy a repülési időszakban jellemző kora nyári meleg időjárás miatt (26-27°C) hamar lecsökkent az észlelhető egyedszám és a rajzás nagyon rövid idő alatt lefutott.

16. BCE (Butterfly Conservation Europe) transzекt hálózatához csatlakozó nappali lepke monitoring: Az Igazgatóság saját szakembere által folytatta a magyarországi nappali lepke monitoring transzекt hálózathoz tartozó létavértési mintavételi területen a nappali lepke közösség rendszeres (7-10 naponkénti) transzекt menti monitorozását. A 2022-es évben 26 mintavételi alkalommal valósult meg a lepkefajok faj-és egyedszám változásainak nyomon követése, illetve a további adminisztratív és adatkezelési kötelezettségek teljesítése a Beporzóvédelmi Irányelvhez hozzájárulva. A lepkeközösség monitorozása során összesen 17 védett fajt sikerült regisztrálni a

területen, melyeknek a rajzásdinamikája – az időjárás függvényében – mutatott bizonyos mértékű fluktuációt és eltérést az átlagos rajzási időszakhoz képest. A nappali lepkék faj- és egyedszáma a nyári időszakban (július-augusztus) elmaradt a korábbi évekhez képest, ami valószínűleg a hosszú, aszályos periódusnak és csapadékmentes időszaknak köszönhető.

17. Sztyeplepke (*Paracossulus thrips*) populációk mennyiségi vizsgálata a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság területein az országos NBmR keretében: Összességében kijelenthető, hogy a hortobágyi régióban a *Paracossulus thrips* számára országos szinten is kiemelkedően jelentős élőhelyek találhatóak. A Tiszafüred közigazgatási határához tartozó Kócsi-pusztán sikerült detektálni - a jelenlegi ismereteink szerint- legnagyobb egyedszámú (0,64-1,96 egyed/m²) *Paracossulus thrips* populációt a hortobágyi régióban. A vizsgálat eredményeit és a mintavételi helyszíneken jellemző legeltetési erély értékeit összehasonlítva, megállapítható, hogy a mérsékeltebben legeltetett (0,4-0,5 ÁE/ha) területeken magasabb egyedszámú és denzitású *Paracossulus thrips* állományok találhatóak, mint az intenzívebben legeltetett területeken.

A 2022-ben általános érvényű volt, hogy a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság többi vizsgált területén is jelentősen alacsonyabb egyedszámban lehetett észlelni a lepkefaj imágó és bábbőr formájában is, egyes területeken drasztikus csökkentés is tapasztalható volt. Ennek a háttérben feltehetően klimatikus okok állhatnak, ugyanis a rajzást megelőző időszakban, hosszan tartó súlyos aszályos időszak jellemezte a régiót és több hónapon át nem esett csapadék. A vegetáció teljesen kiégett, ami kedvezőtlenül befolyásolta a tápnövény vitalitását, ezáltal a lárvák táplálékforrását és feltehetően negatív hatással lehet majd a következő generációra is.

Az eddigi kutatások (2019-2022) eredményei rávilágítottak, hogy akár regionálisan is milyen eltérések lehetnek az egyes vizsgálati évek és mintavételi helyszínek között, ami összefüggésbe hozható az adott évi klimatikus viszonyokkal, gyepgazdálkodási módokkal és a lepkefaj tápnövényét jelentő *Phlomis tuberosa* állományok vitalitásával, illetve kiterjedésével. E tényezők kölcsönhatásnak vizsgálatához, valamint a lepkefaj egymást követő években jellemző populációdinamikai változásának, rajzástrendjeinek és élőhelypreferenciájának egyértelmű megállapításához azonban mindenképpen hosszú távú (min. 5-10 év) intenzív, egységes módszereken alapuló monitoring vizsgálatok szükségesek.

18. Sztyeplepke (*Paracossulus thrips*) élőhelypreferencia vizsgálata jelölés-visszafogásos módszerrel: A vizsgálat Hortobágyon, Juhos-háton valósult meg, ahol regionális szinten a sztyeplepke (*Paracossulus thrips*) egyik legnagyobb kiterjedésű élőhelye található. Ezen a löszvonulaton 10 különböző, 100 m²-es nagyságú mintavételi kvadrát került lehatárolásra, amiből 5 szürkemarhával intenzíven legeltetett, 5 pedig legeltetés alól kizárt kontroll területként lett kijelölve. A körbekerített 100 m²-es mintavételi kvadrátokban élvefogó vödörpapdával történt az imágók bevonása, majd alkoholos filctollal egyedi azonosítóval láttuk el őket. A 6 napon át végzett jelölés-visszafogásos vizsgálat során 169 példányt sikerült egyedi azonosítóval ellátni. Az egyes kvadrátokban regisztrált fogási adatok kiértékelése még folyamatban van, de mindenképp fontos hangsúlyozni, hogy egyértelmű következtetések levonásához hosszú távú, azonos módszerekkel kivitelezett vizsgálatokra van szükség.

Az eredményeknél az is figyelembe kell venni, hogy 2022-ben a hortobágyi régióban jellemző hosszan tartó súlyos aszályos időszak feltehetően a lepkefaj rajzására is negatív hatással volt, ugyanis a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság többi vizsgált területén is sokkal alacsonyabb egyedszámban lehetett észlelni a lepkefaj imágó és bábbőr formájában is, tehát valószínűleg „rossz éve” volt a fajnak.

19. Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) mennyiségi vizsgálata a barabási Kaszonyi-hegyen: A vizsgálati területen egységes NBmR protokoll alapján végzett kvantitatív felmérés csak a 2022-es évben történt először, így pontos trendeket még nem lehet megállapítani, de az észlelt hernyófészkek száma és a korábbi évek szórványos adatai alapján kijelenthető, hogy magas

egyedszámú, stabil populáció él a területen, ami országos viszonylatban is kiemelkedően jelentős. Ez utóbbi tény az is indokolja, hogy ellentétben a hazai populációk döntő többségével, a barabási *Eriogaster catax* állományban azok a kedvezőtlen változások nem voltak tapasztalhatóak, amik az utóbbi években a faj egyes területekről történő eltűnését, illetve drasztikus csökkenését okozta.

A mennyiségi vizsgálat során egy alkalommal összesen 136 darab *Eriogaster catax* hernyófészket sikerült találni. A két kiválasztott élőhelyfoltban alkalmazott eltérő mintavételi protokollok (transzekt menti számlálás és időlimites számlálás) közül mindkettő hatékonynak és reprezentatívnak minősült a terület adottságaihoz és az élőhelyek kiterjedéséhez viszonyítva. Az 1-es élőhelyfoltban, a 700 méter hosszúságú lineáris transzektben haladva összesen 82 darab hernyófészket sikerült észlelni. A 2-es élőhelyfoltban pedig a random útvonalon történő bejárás alkalmával végzett 3x15 perces időlimites számlálás során 54 hernyófészket regisztráltunk.

A felmérés eredménye alapján a Kaszonyi-hegy környezetében élő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) populáció további hosszú távú monitorozása és rajzásdinamikai változásainak pontos nyomon követése kifejezetten javasolt az országos NBmR lepke monitoring programban.

20. Magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) mennyiségi vizsgálata az újszentmargitai Balogh-erdőben: A mintavételeket április közepétől – végéig három alkalommal valósítottam meg a lepkefaj aktivitásának időszakában. Az első mintavételi alkalommal csak összesen 2 pld. érkezett a kihelyezett fénycsapdába. Ez a nagyon alacsony észlelési egyedszám valószínűleg a kedvezőtlen időjárás és a fagypont alatti éjszakai hőmérséklet hatásának tudható be, illetve a rajzás eltolódásnak és/vagy aszinkronitásának. A második mintavételi alkalom során már több *Dioszeghyana schmidtii* érkezett a fényforrásokra, mint első alkalommal. A három vödörtrapdában összesen 9 példány volt, amiből 5 nőstény, viszont ellentétben az első mintavétellel az összes macrolepidoptera egyedszám ez alkalommal jóval alacsonyabb lett. A harmadik mintavétel során érkezett a legtöbb *Dioszeghyana schmidtii* a vödörtrapdába. Az előző alkalmakhoz képest jelentős egyedszám növekedés volt tapasztalható, összesen 15 pld-t számoltam 6-4-5 megoszlásban. A mennyiségi vizsgálat során a három alkalommal összesen 26 példány *Dioszeghyana schmidtii*-t sikerült fogni.

Összességében kijelenthető, hogy az idei év a faj rajzása szempontjából rendkívül kedvezőtlen volt, a vizsgálatok nem ideális időjárási körülmények között történtek. Április elején még gyakran alakultak fagypont körül az éjszakai és hajnali hőmérsékletek, illetve tartósan nagyon hideg idő volt (reggelente 0-2°C), amik jelentős mértékű visszaesést okoztak a lepkefaj rajzásában. A kedvezőtlen időjárás következtében az egyértelmű rajzáscsúcs elmaradt, illetve nem volt meghatározható a faj repülési időszakában, ami nagy mértékben befolyásolta a kvantitatív felmérés eredményességét.

21. Éjjeli lepke fajközösség monitorozás az országos NBmR keretében: Az Igazgatóság saját szakembere által folytatta az országos éjjeli lepke fajközösség monitorozását a Hajdúsámson közigazgatási határához tartozó Martinkai-legelőn. Az élvefogó vödörtrapdás faunisztikai vizsgálatok 14-16 napos rendszerességgel lettek elvégezve. A kutatás eredményeként 1 fokozottan védett és 4 védett éjszakai lepkefaj került elő, amik a következők voltak: keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*), homoki csuklyásbagoly (*Cucullia balsamitae*), buckabagoly (*Staurophora celsia*), nyúlparéj-nappalibagoly (*Schinia cognata*) és szürkésvörös földibagoly (*Xestia sexstrigata*). További faunisztikai ritkaságnak számított a pajzstetűfaló bagoly (*Calymma communimacula*) előfordulása. A júliusi-augusztusi időszakban jellemző súlyos, hosszan tartó aszály az itteni homoki gyepen is érzékeltette a hatását és ezekben a hónapokban, a korábbi évekhez képest drasztikusan lecsökkent az éjjeli lepkék faj- és egyedszáma.

22. Áttelelő tarkalepkék (*Nymphalidae*) országos felmérési programja: Az Igazgatóság saját teljesítésben folytatta az áttelelő tarkalepkék (*Nymphalida*) feltérképezését és a nemzetközi protokollnak megfelelő időlimites számlálással végzett felmérését a Holt-Tisza árterében,

Újszentmargita – Tilos-erdőben, Tiszacsege környékén és a Kék-Kálló völgyben. A terepi vizsgálatok eredményeként 18 lokalitásban kerültek elő ezek a védett és ritka lepkefajok. Kiemelt jelentőségűnek minősül a gyászlepke (*Nymphalis antiopa*) ismételt előfordulása a Kék-Kálló völgyben. Ez az utóbbi években jellemző rendszeres megfigyelés stabil, állandóan itt tenyésző populáció jelenlétére enged következtetni, ami alföldi viszonylatban rendkívül értékesnek minősül! A nagy rókaalepkének (*Nymphalis polychloros*) és a vörös rókaalepkének (*Nymphalis xanthomelas*) a korábbi évekhez hasonlóan, szintén magas denzitásban sikerült regisztrálni példányait a Holt-Tisza árterében, Tiszacsege környékén és az újszentmargitai Tilos-erdőben.

Közösségi jelentőségű lepkefajok monitorozása az országos NBmR program keretében:

Az országos NBmR program keretében megvalósuló nappali - és éjjeli lepkék monitorozásával kapcsolatos felmérések és egyéb tevékenységek országos szintű koordinálását a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság végzi. Az Igazgatóság működési területén kívül eső, 2022-es évben kiválasztott populációk vizsgálatának eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze:

A) NAPPALI LEPKÉK MONITOROZÁSA

1. résztéma: A magyar színjátszólepke [*Apatura metis* (Freyer, 1829)] solti populációjának a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében végzett 2022. évi vizsgálata

A Solt-Felsőrévben kijelölt kutatási terület egy tipikus Duna menti partszakasz, a folyót kísérő keskeny erdősávval, melynek fő állományalkotói különféle nyár (*Populus spp.*) és fűzfélék (*Salix spp.*), noha ezeken kívül esetenként tölgyet (*Quercus spp.*), illetőleg egyéb kemény lombos fafajtákat is magában foglal. A magyar színjátszólepke számára e részeken ideálisnak mondható élőhelyek állnak rendelkezésre, bár ezek kiterjedése évről-évre változó, és alapvetően az aktuális vízállásától függ. A mintavételi útvonal a Duna bal partján található, ahol az alacsonyabb fűzekkel szegélyezett, lankás, napsütötte, és a folyó vize által nedvességgel folyamatosan telített homokpad optimális körülményeket biztosít a lepkefaj példányainak megfigyeléséhez. A 2022. augusztusában végzett terepi mintavételek során a célfaj 44 példánya került regisztrálásra, ami kissé elmarad a 2020-ban ugyaninnen származó észlelésektől (akkor 52 példányt figyeltünk meg), de az eltérés nem jelentős. Noha a szóban forgó élőhelyet több veszélyeztető tényező is érinti (főképpen antropogén hatások), ám ettől eltekintve még mindig elegendő mennyiségű, kevésbé zavart, ligetes partszakasz található a térségben ahhoz, hogy a magyar színjátszólepke állományainak fennmaradása – a jelenlegi állapotok feltételezése mellett – hosszútávon is biztosított legyen.

2. résztéma: Homoki ökörszemlepke (*Hyponphele lupina*) mennyiségi vizsgálata a Soltszentimrei száraz gyepeken

A homoki ökörszemlepke (*Hyponphele lupina*) mennyiségi vizsgálatára a Kolon-tó (HUKN30003) Natura 2000 terület határán kívül eső, Soltszentimrei száraz gyepek 1 mintavételi helyszínén került sor. 3 alkalommal, 5-7 napos kihagyásokkal. 2022.08.13., 2022.08.18. és 2022.08.25-én, összesen 8 (3+3+2) általános időkorlátos (15-perces) számlálást végeztünk, melyek során, a célfaj 7 egyedét, illetve összesen 13 faj 42 egyedét rögzítettük az eBMS által fejlesztett, okostelefonos Butterfly Count App segítségével. Jelenleg még nincs elég információnk ahhoz, hogy eldönthessük, sikerült-e elkapnunk a faj rajzácscúcs közeli időszakát, illetve, hogy az észlelt egyedszámok soknak vagy kevésnek számítanak. Nagyon megnehezíti a mennyiségi vizsgálatot, hogy a *H. lupina* hosszan elnyújtott rajzású faj: léteznek adatai június közepéről de október közepéről is. Az általános 15-perces számlálás viszont jól használható, alkalmazása előnyösnek tűnik, hisz ezen az élőhelyen ebben az időszakban igen kevés egyéb faj kevés egyede repül (összesen 5-10 lepkét láttunk 15-perc alatt). Mivel korábbi, hasonló módon végzett mennyiségi mintavételek a fajról nem állnak rendelkezésünkre, így az eredményeket a mintavételi hely korábbi adataival összevetni, trendeket elemezni nem áll módunkban. Indokolt volna a faj

mennyiségi vizsgálatának a területen azonos módszerrel való rendszeres megismétlése az elkövetkező években.

3. résztema: A tarka szemeslepke (*Chazara briseis*) 2022-es keleti-bakonyi felmérése

A fő felmérési terület a várpalotai Baglyas-hegy volt, de a felmérési napok mindegyikén a csóri Leányvágó közelében lévő kopár hegyoldalon is vettünk fel adatsorokat. Mindkét élőhely igen száraz, sziklagyepek, sztyepprétek és karsztbokorerdők alkotják őket. Az imágók számlálását a *European Butterfly Monitoring Scheme* 15 perces számlálásainak keretében végeztük, ennek során feljegyeztünk minden észlelt és legalább genus szinten meghatározott nappali lepke egyedet. Összesen 16 alkalommal észleltünk biztosan *C. briseis* egyedeket a két helyen együttvéve. Az egyedek túlnyomó többsége feliasztva került elő, vagy árnyékból, esetleg fák, cserjék lombzatából kirepülve. Néhány alkalommal figyeltünk meg spontán megállás nélkül repülő, vagy repülve észlelt majd leszálló példányokat; virágon táplálkozást mindössze egyetlen példánynál láttunk. Az élőhelyeken szembetűnő volt a nagy szárazság, kifejezetten virágszegények voltak. Javasoljuk, hogy a felmérés 2023-ban is valósuljon meg a területen. Az Ambrus Andrással folytatott tapasztalatcsere és a terepi megfigyelések alapján a felmérés feltehetően jó időszakra esett a faj repülése szempontjából, de a *P. arion* szárligeti felméréséről szóló beszámolóhoz hasonlóan itt is felvetnénk a hosszabb intervallum lefedését a felmérésben. Tekintettel a faj hosszú repülési idejére és arra, hogy a felmérési időszak kiválasztását megnehezítik a kiszámíthatatlan időjárási körülmények és az évenként eltérő módon alakuló repülési időszakok, felvetnénk annak a lehetőségét, hogy érdemes lehet az egyes felmérési időpontok között nagyobb időintervallumot meghatározni.

4. résztema: Lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) állománysűrűségének vizsgálata az Őrségi Nemzeti Parkban

A lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) lápréti ökotípusának országos szinten is a legjelentősebb állományai a Nyugat-Dunántúlon, ezek között az Őrségi Nemzeti Parkban találhatóak. A faj ezen ökotípusának jelentős visszaszorulása volt megfigyelhető az elmúlt évtizedekben és az Őrségi Nemzeti Parkban is eltűnt a populációk legnagyobb része. A két megmaradt nagyobb populáció közül a gödörházit több éve monitorozzuk, ezért jelen vizsgálattal az orfalui állomány nyomkövetését kezdtük el. A transzekt menti felmérés során napi maximum 9 egyedet számoltunk, ami 26 egyed / ha egyedsűrűségnek felel meg. A 2020-ban jelölés-visszafogással végzett vizsgálat alatt a napi maximum befogott egyedszám 51 volt, ami 17 egyed / ha egyedsűrűségnek felel meg. Az eltérő módszerek miatt azonban ez az összehasonlítás nem feltétlenül tükrözi a valós populációs trendet.

5. résztema: A lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) megkerülése és jelölés-visszafogás vizsgálata a Hanságban

A lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) lápréti ökotípusának populációi Európa szerte, így hazánkban is egyre inkább visszaszorulóban vannak. Legnépesebb kolóniái nálunk korábban az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság területén voltak ismertek. Hansági állománya 2021-ben került felfedezésre a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén. 2022-ben intenzív jelölés-visszafogásos vizsgálatot kezdtünk el a populáció méretének és kiterjedésének megismerése és érdekében. A mintavételi időszak alatt (2022.05.11-2022.06.01) 11 mintavételi alkalomra került sor, mely során összesen 1239 fogási esemény történt, és 1065 példányt jelöltünk meg, a visszafogási arány 14 % volt. A Jolly-Seber módszerrel a hímek esetében a szuperpopuláció méretét 4484, a nőstények esetében 1257, vagyis összesen 5741 példányra becsültük, mely egy ilyen kis területen élő populáció esetében nagy egyedsűrűségnek tekinthető. A következő években az állományváltozás nyomkövetésének érdekében további vizsgálatokat tervezünk.

6. résztema: A lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) állománysűrűségének vizsgálata Pusztavámom, a Sikárosi-réteken

A lápi tarkalepke állománysűrűségi vizsgálatára 2022 májusában 3 alkalommal került sor. Az időjárási viszonyok illetve az élőhely állapota kedvező volt a megfelelő minőségű mintavételre. A rét kis méretéhez képest jelentős számban figyeltem meg a célfajt, a 110 példány alapján egy közepes méretű populáció élhet a területen. Figyelembe véve az *Euphydryas aurinia* lápréti populációinak drasztikus visszaszorulását, ez igen kedvező ténynek tekinthető. A rajzásdiagram és a megfigyelt példányok kopottsági foka (ami korrelál az imágók korával) alapján megállapítható, hogy a mintavételre a rajzáscsúcson illetve kicsit azt követően kerül sor. Az eredmények ismeretében javasolt a vizsgálat további folytatása. Ezáltal megállapítható az állományméret változási trendjének iránya, tervezhető a populáció megőrzését szolgáló beavatkozások. Egy közepes méretű populáció él a területen, ami a lápréti ökotípus veszélyeztetettsége miatt országos szinten is jelentősnek tekinthető.

7. résztema: A díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) populáció felmérése és monitorozása NBmR keretében állandó mintavételi területen: Körös-Maros Nemzeti Park Ig. – Gerla-Marói erdő

A díszes tarkalepkét 3 alkalommal vizsgáltuk a kijelölt mintavételi területen. A főrajzás a szokásos időszakra esett, attól nem tért el csak kis mértékben, így a rajzás maximum 1 héttel korábban indult. A 2021-es év általánosan kedvezőtlen volt a faj számára, ennek ellenére kimagaslóan nagy egyedszám volt megfigyelhető az élőhelyen. A korábbi években is megfigyelték a faj nagyobb tömegességű jelenlétét (max. 50 egyed), de azok messze alulmaradnak a 2022-es évnek. Így a 2022-es év épp ellentétes volt a 2021-ben tapasztalt egyedszámokhoz képest, bár megjegyzendő, hogy nincs a 2 év összehasonlítására vonatkozó adatsor a Dél-tiszántúli állományok vonatkozásában. Illetve részben van, mivel a Kis-Sárréten folyt *E. maturna* térképezés, ami szintén alacsony egyedszámot mutatott (2021-hez hasonlóan), viszont azok a vizsgálatok később valósultak meg, így a rajzáscsúcs után. A faj rajzáscsúcsa 2022. május 10-20 közé esett a Körös-közben. Megállapítható, hogy az NBmR kertében kijelölt mintavételi helyszín megfelelő, további vizsgálata javasolt, következő tervezett vizsgálati év: 2025.

8. résztema: Országos nappali lepke monitoring felmérés: díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) Peresztegi-erdő (Dénesmajor) 2022

A Peresztegi-erdő díszes tarkalepke állománya – korábbi, több mint egy évtizeddel ezelőtti – abundáns állapota óta hosszú évekig épp csak a kimutathatósági határon stagnált. 2021-ben, a rajzási időszak végén két mintavételi alkalom során egy kb. 500 méteres transzekt mentén 55 példányt vettünk fel. Ezt követően vettük fel újból az NBmR mintaterületek közé. 2022-ben hét mintavételt végeztünk a területen, ebből az első alkalommal csak hernyót találtunk még. A rajzáscsúcs közelébe négy mintavétel esett, közülük a legintenzívebb rajzási időszakban, három alkalommal bővített területen végeztük a mintavételezést. A mintavételezés során a szűkebb hosszanti transzekt mentén 175 példányt, a kibővített területen összesen 265 példányt regisztráltunk, ami jelentős egyedsűrűségnek tekinthető.

9. résztema: A díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állománysűrűségének 2022-es vizsgálata Miháldon, Csörnyeberekben

Első alkalommal került sor a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állománysűrűségének vizsgálatára a Csörnyeberek Natura 2000 területen, Miháld település határában. A kijelölt transzekt mentén 3 bejárás során a faj 55 példánya került elő. A transzekt teljes szakaszán előkerült a faj, de jellemzően a mintavételi helyszínéül szolgáló erdei nyiladék szűkebb részein volt jelen magasabb egyedszámban. Megállapítható, hogy a mintaterületen a lepkefaj egy közepes nagyságú,

stabil populációja él. A vizsgálat ideje alatt az időjárási körülmények kedvezőek voltak. A helyszín viszonylag könnyen megközelíthető, emberi zavarástól mentes. Javasolt a kutatás további folytatása, ami által nyomon követhető a populációméret változása, a változás trendje.

10. résztema: A sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*) állománysűrűségének vizsgálata Galambok, Csörnyeberek, 2022

A *Lopinga achine* Csörnyeberek Natura 2000 területen való előfordulása 2013-ban vált ismertté (Sáfaián et al., 2016). Több élőhelyfoltban, viszonylag magas egyedszámban figyeltem meg a faj. A következő években különböző kutatási feladatok során többször is pontosítva lett az elterjedési terület, de az állománynagyság vizsgálatára még nem került sor. Az viszont a terepi mintavételek tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a sápadt szemeslepke szinte minden alkalommal egyre kisebb számban került elő. A sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*) állománysűrűségének vizsgálatára a Csörnyeberek Natura 2000 területen első alkalommal került sor a 2022-es évben. A faj rajzási időszakában 3 nap, naponta 3 alkalommal 15 perces számlálásokat végeztem. A legmagasabb egyedszám 8 volt, ami jelentősen elmaradt az előzetes várakozásoktól. A vizsgálati helyszín alkalmas a faj tenyészésére, a lepke tápnövénye több helyen domináns az aljnövényzetben. Javasolt a kutatás további folytatása, ami által megállapítható az állományméret változási trendje. Szükséges feltárni a sápadt szemeslepke populációit veszélyeztető tényezőket (klimatikus változások, erdőkezelési módok).

11. résztema: A sápadt szemeslepke [*Lopinga achine* (Scopoli, 1763)] tohonya-völgyi populációjának a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében végzett 2022. évi vizsgálatáról (Jósvafő)

A mintavételek helyszínét képező Tohonya-völgy az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található, délről Jósvafő település határolja és felszíni vize a Jósva-patakot táplálja, míg északnyugati irányban a viszonylag szűk, két oldalán meredekebb, jórészt tölgyesekkel borított lejtők által határolt völgy kezdőpontja a Tohonya-forrás. Alapvetően hűvös és párák mikroklimájú, állat- és növényvilága igen gazdag, lepkefaunája rendkívül értékes, azon kevés régiók egyike hazánkban, ahol még előfordul például a nagy nyárfalepke (*Limenitis populi*). A 2022 júniusában végzett terepi mintavételek során a célfaj 38 példánya került regisztrálásra. Noha recens adatsorok hiányában nem ismerjük pontosan a lepkefaj tohonya-völgyi populációját jellemző tendenciákat, és a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében is csak 2022 nyarán került sor először a sápadt szemeslepke itteni vizsgálatára, ám szórványos észlelésekről minden évben értesülünk. A kutatási eredmények, valamint a terepi tapasztalatok alapján a sápadt szemeslepkének a Tohonya-völgyben közepes egyedszámú és stabil populációja tenyészik.

12. résztema: A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), a szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon*) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állománysűrűség felmérése és monitorozása NBmR keretében: Kiskunsági Nemzeti Park Ig., Felső-kiskunsági turjánvidék (HUKN20003)

Az aszályos év kedvezőtlen volt a vizsgált fajok számára. Egyrészt az élőhelyek és a vegetáció kedvezőtlen kondíciója miatt, másrészt a szárazság arra készítette a gazdálkodókat, hogy kivárjanak, ennek eredménye a rajzási időszakra eső kaszálás lett, ami különösen kedvezőtlen. Egyes esetekben szakaszos kaszálás volt megfigyelhető, a terület felét rajzás előtt közvetlenül, a fennmaradó növényzetet pedig már rajzási időszakban vágták le. Ebben az esetben az állatok aggregációja volt megfigyelhető a lábönahagyott növényzeti foltokban, így különösen károsnak

ítélem ezen foltok utóbbi levágását. A hagyássávok szélessége és kiterjedése általánosságban elfogadható vagy kedvező volt, azonban térbeli kialakítása már korántsem. A kunpeszéri élőhelyek természetessége, állapota és kezelése kedvezőbbnek bizonyult, ennek megfelelően a két hangyaboglárka faj állománya is nagyobb volt. A nagy tűzlepke felmérése országosan is erősen limitált volt az aszályos év miatt, ez különösen igaz a második nemzedékre. Ennek megfelelően a faj egyetlen egyedét sem sikerült rögzíteni a vizsgálati területen. A 2022 vizsgálati évben a veszélyeztető tényezők közül elsődlegesen a kedvezőtlen tarülethasználat emelhető ki a kunadacsi élőhelyeken, melyek feltételezhetően már hosszú évek óta hasonló formában jelen vannak. A kunpeszéri élőhelyek kedvezőbb megítélésük a fajok konzervációja szempontjából. Az élőhelyek és a három faj további vizsgálatra javasolt az NBmR keretében 3 éves ciklusokban, állománysűrűség adatminőségben. Következő tervezett vizsgálati év: 2025. Vizsgálati területek tekintetében a 2022-es pontok többsége továbbra is monitorozásra javasolt, azonban bővítésük és területileg új mintavételi pontok kijelölése javasolt.

13. résztema: A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) jelenlét/hiány felmérése és monitorozása NBmR keretében: Kiskunsági Nemzeti Park Ig., Ásotthalmi láprét és környéke (HUKN20008)

Bár a faj előfordulásáról eddig nem rendelkezünk adatokkal a területről, azonban egy Szerb biológus 4-5 évvel ezelőtt sikeresen kimutatta a lepkefajt (Krnács György szóbeli közlése) 4 élőhelyfoltból. A 2022-es vizsgálatok megerősítették a faj jelenlétét két Natura2000 élőhelyen. Megállapítható, hogy az élőhelyek kis kiterjedésűek, erősen izoláltak és kis népsűrűségű populáció tenyészik rajtuk. Ennél fogva erősen sérülékenyek és veszélyeztetettek. Az élőhelyek kezelése kaszálással történik, amelyek intenzitása túl nagy az élőhelyek kis kiterjedéséhez viszonyítva, így a jelenlegi kezelési gyakorlatot veszélyeztető tényezőként kell értékelnünk. A faj jelenleg nem szerepel a Déli-Homokhátság (HUKN20008) Natura2000 terület adatlapján. Ezt pótolni szükséges és javasolt „C” populációnagyságot, azaz jelölő státuszt adni a fajnak, mivel hosszú távon csak így biztosítható fennmaradása, amennyiben korlátozásokat kell bevezetni a faj érdekében. Az élőhelyek és a vérfű hangyaboglárka további vizsgálatra javasolt az NBmR keretében 5-6 éves ciklusokban, jelenlét/hiány adatminőségben. Következő tervezett vizsgálati év: 2027-2028

14. résztema: A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), a sötét hangyaboglárka (*M. nausithous*) és a szürkés hangyaboglárka (*M.alcon*) állománysűrűségének vizsgálata Pusztavámon, a Sikárosi-réteken

A Pusztavám melletti Sikárosi-réten vizsgáltam a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), a sötét hangyaboglárka (*M. nausithous*) és a szürkés hangyaboglárka (*M.alcon*) állománysűrűségi viszonyait. A fajok rajzási idejéhez igazodva 3 alkalommal végeztem transekt menti számlálást. A *M. teleius* 147, a *M. nausithous* 18, a *M.alcon* 9 egyede került elő a mintaterületről. A mintaterület kis méretéhez képest ezek jelentős eredmények, a három lápréti *Maculinea* faj együttes jelenléte miatt is különösen értékes a gyep. A kutatás eredményességét befolyásolta, hogy a rét fele le volt kaszálva, és a rendkívül aszályos időszak miatt a vegetáció gyengén fejlett volt. Az állományméretek változási trendjének megállapításához a Sikárosi-réten élő *Maculinea* populációk kutatásának folytatását javaslom.

15. résztema: A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a szürkés hangyaboglárka (*Maculineaalcon*) monitorozó felmérése Tápiószentmárton, Göbolyösjárásban 2022-ban

Tápió mentén 2009-ben a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kezdődött a *Maculinea teleius* és *M. alcon* populációinak felmérése. Kezdetben triple-catch módszerrel, azaz 3 egymást követő napon végrehajtott mintavétel volt a protokoll. Az adatokból becsült populációméret mindkét faj esetében nagyon ingadozott (egy nagyságrendben). Ez azonban feltehetően nem csak az itteni populációk ilyen erős valós ingadozását mutatja, hanem az NBmR protokolljában megadott triple-catch módszerrel nyert becslések nagyfokú statisztikai hibájával magyarázható. Az eredmények nagyon erősen függenek attól is, hogy a mintavételezési időszakban milyen volt az aktuális időjárás, valamint az adott faj rajzásfenológiai állapota. 2018-ban és 2022-ben triple triple catch, majd 2019-ben és 2020-ban a teljes rajzási időszakot lefedő jelölés-visszafogásos mintavétel történt. Figyelemre méltó, hogy az elmúlt évtizedben a *M. alcon* és *M. teleius* rajzási ideje mintegy megfordult itt (a Kiskunságban is ez látszik), a *teleius*-é előbb lefut, az *alcon*-é markánsabban később indul és tovább tart. Az elmúlt másfél évtizedben a *M. alcon* egyedszáma meg sem közelítette a *M. teleius*-ét (általában egy nagyságrenddel maradt el tőle), ugyanakkor az utóbbi néhány évben ezen a helyen ez az arány változni látszik. A kvantitatív trend megváltozását itt és másutt is, nehéz igazolni a monitorozási protokoll nem volt állandó volta (típusa/minősége és időbeli változása) miatt. A triple-triple catch módszer megítélésem szerint nem optimális módszer a *Maculinea* fajok monitorozására, mert az imágók élettartama csak 3-5 napos, azaz annak a valószínűsége, hogy az egymást követő tripletekben visszafogás legyen. A mostani 1631 eseményből csak 3 ilyen volt. Azt kijelenthetjük, hogy ha az élőhelyen nem történik durván roncsoló beavatkozás, akkor e két faj populációinak itteni fennmaradása jelenleg nincs veszélyben. Ugyanakkor megfigyelhető a terület szárazodása és az invazív fajok előretörése, melyek hosszú távon a terület élővilágának átalakulását okozhatják, s fokozatosan e fajok kipusztulását is okozhatják.

16. résztema: A vérfű-hangyaboglárka [*Maculinea teleius* (Bergsträsser, 1779)], valamint a sötét hangyaboglárka [*Maculinea nausithous* (Bergsträsser, 1779)] populációinak a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében végzett 2022. évi vizsgálatáról (Székesfehérvár)

A mintavétel helyszínét képező gyepp egy mély fekvésű, üde láprét Székesfehérvár déli részén a Maroshegy és az Aszalvölgyi-árok között. Növényzetének természetessége általában véve jó, noha helyenként megfigyelhetők szukcessziós folyamatok (különösen a szegélyekben), de ennek mértéke a rendszeres kaszálás következtében nem számottevő. Ez ugyanakkor a lepkék vonatkozásában komoly problémát is jelent, mert a *Maculinea* fajok fenológiája szempontjából helytelen időpontban és teljes hatókörrel végzett kaszálások azt eredményezik, hogy az orvosi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) a rajzási időszakig csak kisebb mennyiségben tud virágzatot hajtani, így a nőstények petézési és táplálkozási lehetőségei jelentősen szűkülnek. A 2022. augusztusában végzett terepi mintavételek során a *Maculinea teleius*-nak 23 példánya, a *Maculinea nausithous*-nak pedig 7 példánya került regisztrálásra. A korábbi rendelkezésre álló adatok és terepi tapasztalatok alapján fontos megjegyezni, hogy a célfajok vizsgált populációinak egyedszáma minden bizonnyal növelhető volna akkor, ha a nyári kaszálások ütemezése illeszkedne a lepkék fejlődésmenetéhez és ökológiai igényeihez (ideértve a hagyássávok megtartását is).

17. résztema: Országos nappali lepke monitoring felmérés: lápréti hangyaboglárka (*Phengaris /Maculinea/*) fajok Ebergőc 2022

Az Ebergőci-lápréten az eddigi hangyaboglárka felmérések során születtek már jócskán magasabb abundanciáról tanúskodó felmérések, ám voltak ennél lényegesen alacsonyabb populáció értékek is. El kell fogadnunk azt, hogy a hangyaboglárka állományok abundanciája olykor szélesebb határok között is tud mozogni, még viszonylag optimálisnak mondható élőhelyek esetében is,

minden különösebb látható, érzékelhető külső behatás nélkül is! A hangyaboglárka népesség alakulásában is jelentős változások álltak be. Az eddig többnyire dominánsnak mondható sötét hangyaboglárka állomány részesevé az összes hangyaboglárka népességből arányában jelentősen csökkent a vérfű hangyaboglárkával szemben, a korábbi arány megfordult, most a teleius volt nagyobb arányban és abszolút értékben is az élre tört. Ez a tendencia általánosságban is megfigyelhető volt az általunk ismert, vagy figyelemmel követett, kevert állományokban: a nausithous több-kevesebb visszaesést mutatott élőhelyeinek többségén. A kornistárnics-hoz kapcsolódó szürkés hangyaboglárka népesség Ebergőcön néhány éve a kipusztulás közelébe jutott, állománya olyan mélyre süllyedt, hogy éppen csak ki lehetett mutatni jelenlétét. Most azt tapasztaltuk, hogy minden mintavételi alkalommal sikerült legalább egy egyedet megfogni, végig repülte az egész rajzási időszakot (ami egy kicsit korábbra tevődött a másik két faj esetében), nem az általa megszokott, gyors felfutás és közvetlen utána szintén gyors lecsengés jellemezte, hanem elhúzódó, több hullámban jelentkező kelés és többé-kevésbé hosszú lecsengés volt a jellemző. Azalcon több, más helyen is előre tört valamelyest a forró, száraz nyár ellenére, vagy épp attól függetlenül. A nagy tűzlepke népesség országos szinten megsínylette a nyári forróságot, a második generáció teljesen széthúzódott, szétzilálódott, egyes helyeken egészen késői időpontra (augusztus végére) csúszott el. Sokfelé tapasztalható volt, hogy a nyári nemzedék hímjei igen apró termetűek voltak. Ez a hatás itt is érződött, gyér és esetleges volt a nagy tűzlepke előfordulása, de bizonyos, hogy a népesség túlélte a nyarat és ha kicsit megfogyatkozott állománnyal is, de jövőre kedvező feltételek esetén újra találkozhatunk vele.

18. résztema: *Maculinea teleius*, *M. nausithous* és *M.alcon* fajok állománynagyság vizsgálata az Őrségi Nemzeti Park területén a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében

A kutatás során jelölés-visszafogás vizsgálatot végeztünk az Őrségi Nemzeti Park területén, Kercaszomor település határában. Az NBmR protokollnak megfelelően háromszoros triple-catch vizsgálattal, összesen 9 mintavételi napon 2 lápréti *Maculinea* faj 64 egyedet jelöltük meg, ami igen alacsony példányszám. A területen végzett korábbi megfigyelések alapján magasabb populációméretre számítottunk. A vizsgált gyepeken nem volt egyenletes a hangyaboglárka fajok eloszlása, főleg a középső területegységet preferálták, ahol a vérfű borítása is magasabb volt. A terület északi részén jelentős volt az invazív magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) borítása.

19. résztema: A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) mennyiségi vizsgálata az ipolytölgyesi Nyerges-pataknál

A vérfű-hangyaboglárka (*Phengaris teleius*) mennyiségi vizsgálatára az Ipolytölgyes határában lévő Nyerges-pataknál került sor. A mintavételi terület már kívül esik az Ipoly völgye (HUDI20026) Natura 2000 területen. Ezt a sződi Kocsma-réten, mint referenciaterületen, egy másik, erős populáció párhuzamos monitorozása egészítette ki, a rajzástrend pontosabb követése érdekében. Az előzetes rajzásvizsgálat a referenciaterületen 2022.07.15-én történt, míg az ipolytölgyesi mennyiségi mintavételek 3 alkalommal, 10-12 napos kihagyásokkal, 2022.07.19., 2022.07.28. és 2022.08.11-én zajlottak. A vizsgálat módszere a terepi bejárás egyeléssel (napi listák), illetve általános időkorlátos (15-perces) számlálás voltak. A referenciaterületen végzett egyetlen 15-perces számlálás során, 6 *teleius*-t regisztráltunk, a rét zöme pedig, bár Natura 2000 terület, sajnos frissen le volt kaszálva. A vizsgálati területen (Ipolytölgyes) 3 alkalommal, összesen 7 (2+2+1) általános 15-perces számlálás során, 36 nappal vagy nappal is aktív nagylepkefaj 183 egyedet észleltük, köztük a célfajnak mindössze 1 egyedet! A mintavételeket, feltehetően a teleius rajzáscsúcsa közelében végeztük, ám a területek nem megfelelő kezelése (túl késői kaszálás, nem kellő nagyságú/mellőzött hagyásfoltok) drasztikusan lecsökkentette az észlelt

célfajegyedszámokat. Mivel korábbi, hasonló módon végzett mennyiségi mintavételek a faj ipolytölgyesi populációjáról még nem állnak rendelkezésünkre, trendeket elemezni egyelőre nem áll módunkban.

20. résztema: Országos nappali lepke monitoring felmérés: lápréti hangyaboglárka (*Phengaris /Maculinea/*) fajok a Mikládi-lápon, 2022

A Mikládi-láp arculatát markánsan átalakította az elmúlt néhány száraz nyár, kivált az idei év. 2018-hoz képest a nyári időszakra teljesen megszűntek a tocsogós részek a hangyaboglárkás részeken, a víz betáplálására szolgáló meder teljesen kiszáradt. Az állandó vízborítású víztestek megmaradtak, bár vízszintjük csökkenhetett valamelyest. Ez a vízszint csökkenés a léprétek számára ugyan csak 10-20 cm-t ha jelentett is, jellegüket jócskán megváltoztatta, a talajfelszín porszáras lett a legtöbb helyen, az esetleg megmaradt nedvesebb foltokat a vaddisznók túrták szét. A csökkenő hangyaboglárka népség és a nagy tűzlepke drasztikus visszaszorulása mellett a hangyaboglárka népség összetételében és rajzási idejében is történtek kisebb változások. A szürkés hangyaboglárka repülése egyértelműen későbbre csúszott, de a többi faj is augusztusban mutatott nagyobb abundanciát. A felmérés szerint – meglepő módon a sötét hangyaboglárka állománya esett vissza legkevésbé, ennek részesevé úgy tűnik, némi növekedést mutat a többiekhez képest. Az *alcon* és főleg a *teleius* – az adatok alapján úgy tűnik – nagyobb mértékben csökkent. A nappali lepke faunában olyan, máskor itt ugyancsak nem jellemző fajok megtelepedése volt tapasztalható, ami érdekesnek érdekes ugyan, ám csöppet sem kívánatos! Közülük leginkább figyelemre méltó a dolomit-kéneslepke (*Colias chrysotheme*) és a tarka szemeslepke (*Chazara briseis*) megjelenése, utóbbi faj kimondottan masszív jelenlétet mutat.

21. résztema: A gánti szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon xerophila*) felmérése 2022-ben

Az imágók számlálását a 2021-es transzekt mentén végeztük. Összesen három felmérési napon számoltuk a lepkéket, mindhárom alkalommal a transzekt dél-keleti végpontjától indultunk, és a számlálást oda-vissza gyalogolva egyaránt elvégeztük. A tavalyi tapasztalatok alapján idén korábban végeztük el a felmérést, és a megfigyelt egyedszámok alátámasztják, hogy ez az időszak kedvezőbb volt: összesen 60 alkalommal figyeltünk meg *P. alcon* egyedeket. A lepkék jól repültek mindegyik alkalommal, az élőhely kifejezetten fajgazdag volt. Az egyfajos transzekt menti számlálást minden alkalommal kiegészítettük a *European Butterfly Monitoring Scheme* 15 perces számlálásaival, amelyben minden észlelt és legalább genus szinten meghatározott nappali lepke egyedét feljegyeztük a transzektten odafelé haladva. A szürkés hangyaboglárka imágók számlálása mellett peteszámlálást is végeztünk a 2021-ben kijelölt kvadrátokban, de a tavalyi időponthoz képest jóval hamarabb sikerült ez megvalósítanunk (lehetséges, hogy még nem ért véget a faj repülése). Javasoljuk, hogy a felmérés 2023-ban is valósuljon meg a területen. A peték számlálásának jövő évi folytatását szintén javasoljuk, kisebb módosításokkal. A peteszámlálás ideális időpontja a rajzás vége utáni időszakra tehető, de pontosítani kellene ennek meghatározását (ha a három felmérési nappal sikerül eltalálni a rajzáscsúcsot, feltehetően jóval ezután lenne ideális a petéket számolni, de kérdéses, hogy mennyi idő után indul el a hernyók kelése).

22. résztema: A szürkés hangyaboglárka [*Maculinea alcon xerophila* (Berger, 1946)] egyik észak-magyarországi populációjának a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében végzett 2022. évi vizsgálatáról (Jósvafő)

A mintavételi helyszín (Kuriszlán – Gergés-lápa) az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található, délről a Köves-bérc, míg nyugati irányból a Lófej-völgy határolja. A nagy kiterjedésű fennsíkot sztyeprétek borítják, melyek legelőként funkcionálnak a szabadon tartott hucul ménes számára. Ennek megfelelően a vegetáció természeti minősége is évről-évre változó, illetve lokalitásonként eltérő ahhoz képest, hogy éppen hol érvényesülnek intenzívebben

a lovak általi legelés, illetve az ahhoz kapcsolódó taposás hatásai. Az erősebb igénybevétel alatt álló területrészek növényzete jellemzően degradáltabb – e helyeken látható talajerózió, valamint legelőgyomok megjelenése is –, míg a kisebb terheléssel érintett gyepek vegetációja értelem szerűen természetesebb, fajkészletük változatosabb. A 2022. júniusában végzett terepi mintavételek során a faj 19 példánya került regisztrálásra. Célzott felmérések hiányában nem rendelkezünk recens adatokkal a lepkefaj kuriszláni állományait jellemző korábbi tendenciákról, és a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében is csak 2022 nyarán került sor először a szürkés hangyaboglárka itteni vizsgálatára. Ettől függetlenül fontos megjegyezni, hogy a populáció egyedszáma valószínűleg növelhető volna akkor, ha a tápnövény [Szent László-tárnics (*Gentiana cruciata*) virágzásakor, illetve a nőstények petézési időszakában a lepkefaj legértékesebb élőhelyeit képező gyepek mentesülnének a legeltetés alól.

23. résztema: A szárligeti nagyfoltú hangyaboglárka (*Maculinea arion* 'ligurica') felmérése 2022-ben

A felmérés helyszíne Tatabánya közigazgatási területén található, az 1-es út mentén húzódik a Hármashatár és az Alsó-Csákány nevű területek között. Igen nagy része közép- és kisméretű vezetékek pásztaiba esik. Az imágók számlálását a European Butterfly Monitoring Scheme 15 perces számlálásainak keretében végeztük, ennek során feljegyeztünk minden észlelt és legalább genus szinten meghatározott nappali lepke egyedet, szükség esetén lepkeháló segítségével (egyelés). A felmérések alkalmával legalább 3 darab 15 perces felmérést végeztünk. E felmérések keretében mindössze 4 alkalommal sikerült megfigyelni a fajt a területen. Az imágók száma alapján úgy gondoljuk, hogy a felmérések a rajzscsúcs után történhettek, és/vagy az idei évben alacsony egyedszámmal rajzott a faj. Az élőhely egyébként is rendkívül száraz volt, a szurokfű nagy mennyiségben száradt le bimbós állapotban – ez összefügghet a tapasztalt alacsony egyedszámmal (a faj idei rajzásának szokatlanságát Krajcsovsky Bence terepi tapasztalatai is megerősítik). Javasoljuk, hogy a felmérés 2023-ban is valósuljon meg a térségben, mivel a fajnak jelentős állománya él itt. Az idei év tapasztalati alapján valószínűleg érdemes korábbra időzíteni a felmérést, bár az évenként igen eltérő időjárás nehezíti a jó időzítést. Tekintettel a faj hosszú repülési idejére és arra, hogy a felmérési időszak kiválasztását megnehezítik a kiszámíthatatlan időjárási körülmények és az évenként eltérő módon alakuló repülési időszakok, felvetnénk annak a lehetőségét, hogy érdemes lehet az egyes felmérési időpontok között nagyobb időintervallumot meghatározni.

24. résztema: Nappali lepke NBmR: nagyfoltú hangyaboglárka (*Maculinea arion*) 'korai' alakjának jelenlét-hiány vizsgálata a Balaton-felvidéken

A nagyfoltú hangyaboglárka 'korai' alakjának (*Ph. arion* 'arion') Balaton-felvidéki jelenlét-hiány vizsgálatára 2022.05.24-én és 2022.06.01-én került sor, 4 helyszínen 6 mintavételi pontján: Balatonhenye: Botos-hegy és Burnót-patak völgye; Tótvázsony: katonai lőtér; Pécsely: Bogoma (2 helyszínen) és Öreg-hegy. A felmérés módszere a terepi bejárás egyeléssel (napi listák), illetve általános időkorlátos (15-perces) számlálás voltak. Az eBMS okostelefonos Butterfly Count App-jának segítségével, összesen 71 nappal vagy nappal is aktív nagylepkefaj 1.182 egyedet rögzítettünk, ám egyetlen arion-t sem. Annak, hogy a célfajt semelyik korábbi előfordulási helyén nem találtuk, egyik lehetséges oka a faj populációinak nagymértékű fluktuációja (a hangyaboglárkák közül a legnagyobb). Ha valóban ez történt, akkor egy a faj számára „rossz” évet fogtunk ki. Ennek ellentmond, hogy 4 mintavételi ponton (Balatonhenye: Burnót-patak völgye és Botos-hegy, illetve Pécsely: Bogoma és Öreg-hegy), évente rendszeresen monitorozzuk a lepkeközösségeket a faj rajzásának időszakában, ám a fajt ezeken a helyeken ennek ellenére sem láttuk 2017 óta. Indokolt volna a faj jelenlét-hiány vizsgálatának a területen történő megismétlése az elkövetkező években.

25. résztema: Dolomit-kéneslepke (*Colias chrysotheme*) mennyiségi vizsgálata a balatonalmádi Megye-hegyen

A dolomit-kéneslepke (*Colias chrysotheme*) mennyiségi vizsgálatára a Balatonalmádi Megye-hegy Natura 2000 területen (HUBF20018) került sor, amit a Tótvázsonyi lőtér, mint referenciaterületen, egy másik, erős populáció párhuzamos monitorozása egészített ki, a rajzástrend pontosabb követése érdekében. A mintavételek a referenciaterületen 2022.05.24., 2022.06.24. és 2022.09.11-én, a Megye-hegyen 2022.05.14., 2022.06.05., 2022.06.12., 2022.07.10., 2022.08.11., 2022.08.14., 2022.08.21., 2022.09.11. és 2022.09.15-én történtek. A vizsgálat módszere a terepi bejárás egyeléssel (napi listák), illetve általános időkorlátos (15-perces) számlálás voltak. A referenciaterületen 3 alkalommal, összesen 5 (1+1+2) általános 15-perces számlálást végeztünk, melyek során, 26 nappal vagy nappal is aktív nagylepkefaj 237 egyedét rögzítettük, de a célfaj egyetlen egyedét sem. A vizsgálati területen (Megye-hegy) 9 alkalommal, összesen 35 (4+6+2+5+5+3+3+3+4) általános 15-perces számlálást végeztünk, melyek során, 71 nappali vagy nappal is aktív nagylepkefaj 1.585 egyedét rögzítettük, de itt sem láttunk *chrysotheme*-t. Az, hogy 2022-ben a vizsgált területeken dolomit-kéneslepkét egyáltalán nem láttunk(!), valamint az, hogy a közösségi opportunistikus adatbázisokban az ország teljes területéről is alig található ez évi észlelések, aggodalomra ad okot. Ezért, indokolt volna a faj kiemelt mennyiségi és jelenlét-hiány vizsgálata az egész ország területén az elkövetkező években.

26. résztema: Az ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*) hansági állományának vizsgálata jelölés-visszafogós módszerrel

Az ezüstsávós szénalepke állomány felméréseket – hagyományosan – az elsőként megtalált területen, a Háromszögletű-réten folytatjuk. Korábbi egyéb projektek keretében, 2009. óta, megszakítás nélkül jelölünk a területen. A 2022. évi vizsgálatok során, 10 mintavételi alkalommal 1431 példány került megjelölésre és 1830 fogási esemény történt. A vizsgálat június 13-án kezdődött és július másodikáig tartott, de az utolsó mintavétel során már nagyon kevés fogás (és különösen visszafogás) történt, a többi napok fogási eredményeihez képest, így a kiértékelés során az utolsó mintavétel eredményeit nem használtuk már föl. A visszafogási arány összességében 21,8 %-os volt. Bizonyos átalakítások után (csonkolás: az utolsó mintavétel adatainak elhagyása) a $\{\Phi(g)p(t)\}$ modell egyértelműen a leginkább támogatott lett, hibaüzenet és elszállt érték nélkül, hozzá nagyon hasonló lefutást mutat a bonyolultabb, $\{\Phi(g)p(g*t)\}$ modell is. A teljes vizsgált időszakra vonatkozó népességre (=szuperpopuláció) a hímek esetében 2609, a nőstényekre 1437 (összesen 4064) példányt becsült a MARK program, egy kicsivel alacsonyabbat, mint az előző évben (4194). Vegyük figyelembe azt azért, hogy itt kevesebb mintavétel történt és az utolsó alkalom abból is el lett hagyva. Csonkolás nélkül valószínű, hogy enyhe növekedést lehetett volna kimutatni. Az állomány fennmaradásához, az elvégzett cserje visszaszorítási munkák mellett mindenképpen szükségesnek látszik a terület vízgazdálkodását javító intézkedéseket foganatosítani, hogy a vegetáció szerkezetét, a láprét jelleget meg lehessen őrizni, a rá jellemző mozaikossággal együtt.

27. résztema: Az ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*) (Fabricius, 1787)] ócsai állományának 2022. évi felméréséről

Az Ócsa környéki oedippus-populáció, saját tapasztalataink, illetve a régebben végzett jelölés-visszafogások és egyéb vizsgálatok eredményei alapján, metapopulációk halmazának tekinthető. Az egykor feltehetően átjárható, nagy kiterjedésű összefüggő élőhelymozaik napjainkra egyre jobban felszabdalódik, az élőhelyek átalakulása (beerdősülés-becserjésedés, beékelődő mezőgazdasági területek, szárazodásból fakadó jellegváltozás) miatt. Ráadásul, úgy tűnik, a faj számára akár a viszonylag keskeny, de sűrű fa-cserje sávok is komoly barriert jelentenek. Ezt alátámasztja, hogy vizsgálatunk limitált időtartama alatt, az egymáshoz igen közel lévő Madárvárta-1: kis rét és Madárvárta-2: nagy rét populációi közt 2018-ban egyáltalán nem, 2021-ben csak elvétve tapasztaltunk átmozgást. A lepke fragmentált élőhelyeinek területkezelése

(cserjeirtás, az erre alkalmas fragmentált élőhelyek közt folyosók nyitása) mindenképp szükséges volna. Ennek elmaradása esetén, a faj, hosszú távon, menthetetlenül el fog tűnni az Ócsa környéki élőhelyek jelentős részéről. A felmérést a jövőben érdemes volna ugyanezzel a módszerrel (triple triple-catch a populációnagyság-becslésre kijelölt mintavételi területeken + 15-perces számlálások minden ismert Ócsa környéki előforduláson) 3-4 évente megismételni. Amennyiben részben vagy teljes egészében megvalósulnak a „Kezelési javaslatok” fejezetben leírtak, úgy az elkövetkező években ez különösen izgalmas lehet. A vizsgált élőhely más védett nappali- és éjszakai-lepkefajok számára is kedvező élőhely, lepkefaunája diverz: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) (Natura2000, NBmR), Metelka-medvelepke (*Rhyparioides metelkana*), lápi tarkaaraszoló (*Chariaspilates formosaria*).

28. résztema: A gólyaorr-szerecsenboglárka [*Aricia eumedon* (Esper, 1780)] egyik észak-magyarországi populációjának a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében végzett 2022. évi vizsgálatáról (Jósvafő)

A mintavételi helyszín Jósvafő külterületén egy viszonylag kis kiterjedésű, mély fekvésű, mocsári gólyaorrban bővelkedő, közepes természetességű hegylábi láprét-maradvány volt, melyet nyugatról mezőgazdasági parcellák, délről a Fenyves-oldal tömbje, míg északi irányból egy mezofil kaszálórét, illetve a Jósva-patak határol. A biotóp növényzete kevésbé változatos és néhol erősebben degradált, ugyanakkor szerkezete és átlagos magassága kiválóan megfelel a gólyaorr-szerecsenboglárka optimális élőhelyi igényeinek. A 2022. júniusában végzett mintavételek során a célfaj 34 példánya került regisztrálásra. Célzott felmérések hiányában egyelőre nem rendelkezünk recens adatsorokkal a lepkefaj szóban forgó populációját jellemző korábbi tendenciákról, és a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében is csak 2022 nyarán került sor először a gólyaorr-szerecsenboglárka jósvafői vizsgálatára. A 2022-ben rögzített kutatási adatok életképes és stabil állományt valószínűsítenek, melynek hosszú távú fennmaradásához azonban elengedhetetlen a szukcessziós folyamatokat visszaszorító természetvédelmi célú kezelések elvégzése (például a faj fejlődésmenetéhez illeszkedő időpontban végrehajtott kaszálás).

29. résztema: A fóti boglárka (*Plebejus sephirus*) jelenlét-hiány vizsgálata a Szentendrei-szigeten és Fót, Csomád környékén

A fóti boglárka (*Plebejus sephirus*) jelenlét-hiány vizsgálatára 2022.05.27, 2022.06.02. és 2022.06.03-án került sor, a Szigeti homokok (HUDI20047), a Gödöllői-dombság peremhegyei (HUDI20040) és a Debegió-hegy (HUDI20014) Natura 2000 területek 4 helyszínének 6 mintavételi pontján: Tahitótfalu, MTÉT; Csomád, Öreg-hegy, Fót, Fóti-Somlyó és Szödliget, Debegió-hegy. A felmérés módszere a terepi bejárás egyeléssel (napi listák), illetve általános időkorlátos (15-perces) számlálás voltak. Az eBMS okostelefonos Butterfly Count App-ja segítségével, összesen 54 nappali vagy nappal is aktív nagylepkefaj 1.349 egyedét rögzítettük, köztük a *P. sephirus* 18 egyedét. A vizsgálat során, minden mintavételi helyszínen megtaláltuk a célfajt, a Debegió-hegy kivételével. Ez utóbbin 2018. óta hiába keressük, úgy tűnik, onnét, sajnos, kipusztult. Mivel a megfelelő élőhelyek (tápnövény előfordulások) kicsiny mérete és elszigeteltsége miatt a faj diszperziós képessége igen csekély, nem valószínű, hogy egykori, esetleg még számára alkalmas előfordulási helyeit újra kolonizálja. Ráadásul, bár különböző mértékben, de minden vizsgált élőhelye veszélyeztetve van. A faj hazai megőrzése érdekében, a meglévő élőhelyek megfelelő kezelése (teljes záródás és invazív fajok térhódításának megakadályozása, a tápnövény ex situ és in situ szaporítása), illetve – mindennek alapjaként – a faj pontos ökológiai igényeinek beható vizsgálata mindenképp szükséges volna.

30. résztema: A nagypettyes hangyaboglárka (*Maculinea arion*) 2022-es állománysűrűség vizsgálata a Tarna-vidéki dombságban (Tarnalelesz: Leleszi-völgy)

2022-ben történt az első mennyiségi, állománysűrűségi mintavétel ezen a populáción. Ezért a populáció állományának változásáról még nem tudunk információkat adni. A vizsgálatot 15 perces számolással végeztük. Három mintavételt végeztünk a faj rajzásidejében, a mintavételek során 1-3 db 15 percig tartó számolást végeztünk. Ezek során alaposan bejártuk a kis kiterjedésű (kb. 0,5 hektár) élőhelyet. A három mintavétel során összesen 6 db 15 perces számolást végeztünk. Egy kivétellel minden 15 perces számolásban észleltük a fajt. A legtöbb 4 példány volt 15 perc alatt. A vizsgálat során összesen 11 példányt észleltünk. Az átlagos egyedszám 1,83 egyed/15 perc.

B) ÉJJELI LEPKÉK MONITOROZÁSA

1. résztema: A sztyeplepke (*Catopta thrips*) mennyiségi vizsgálata a Zsolcai-halmok (Felsőzsolca) területén 2022

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területéhez tartozó, felsőzsolcai Zsolcai-halmok elnevezésű élőhelyen található állományt – az országos lepke monitorozó program (NBmR) keretében – állománysűrűség vizsgálatra jelölték ki. A vizsgálati terület nem tartozik a különleges természetmegőrzési vagy különleges madárvédelmi NATURA 2000 területek közé, azonban országos jelentőségű, “ex lege” védett természeti területnek minősül (kunhalom). A mennyiségi mintavétel helyéül a mintegy 80 méter átmérőjű, majdnem szabályos kör alapterületű, legmagasabb pontján 131 méter tengerszint feletti magasságú halom szolgált, melynek területe mindössze 4350 m² volt. A vizsgált terület három mintavételi pontján három alkalommal történt felmérés, de a lepkefaj jelenlétét csak a második és harmadik alkalommal sikerült kimutatni, 1-1 egyedszámban, holott az időjárási körülmények ideálisak voltak (száraz, szélcsendes meleg idő), amit az is jelez, hogy a három csapdára a három alkalommal a nagylepke fajok összesen 504 egyede érkezett. A szomszédos, kisebb kunhalomról a lepke nem került elő. A vizsgálat eredményeként elmondható, hogy a faj a területen ugyan jelen van, de – valószínűleg az egész nyáron tartó extrém száraz és forró időjárás következtében – tapasztalható alacsony egyedszám az állomány nagyságának becslésére nem alkalmas, tovább aggodalomra adhat okot az is, ha a későbbi években sem növekszik jelentősen, mivel a populáció fennmaradása kérdésesé válhat.

2. résztema: A sztyeplepke (*Catopta thrips*) állományainak vizsgálata a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a Körös-Maros Nemzeti Park Csanádi puszták területén

A 2022-es év szeptemberétől kedvező volt a tápnövény számára, így pontosítható volt a tápnövényfoltok száma és az egyes folt kiterjedése és tőszáma. Az feltérképezettség valószínűleg hibahatáron belüli, közel teljes. A sztyeplepke tömegessége egyértelműen nem meghatározható a korábbi évekhez képest. Amennyiben csak a korábban is vizsgált tápnövényfoltokat hasonlítanánk össze, úgy lehetőség lenne a trendek közelítőleg meghatározására, azonban ezt jelen anyagban nem végeztem el. A kapott értékekből feltételezhető, hogy a 2022-ben rajzó egyedek száma 2 mintanegyzetben magasabb volt mint 2021-ben, de kisebb, mint 2020-ban, egy mintanegyzet esetében pedig alacsonyabb mint 2020-ban és 2021-ben, itt egy csökkenő trend figyelhető meg. A faj populációi stabilak. Az élőhelyek állapota nem romlott, új veszélyeztető tényező nem jelent meg. A Montág-pusztá egy részének leégése bebizonyította, hogy a faj képes átvészelni a pusztai tüzeket. Ennek bizonyítéka, hogy 16 mintavételi pont területe leégett a rajzás előtt pár héttel és ebből 5 ponton 32 bábbórt találtam (a szeptemberben felmért 4 mvp mindegyikén sikerült megtalálni a faj 2022-es nemzedékét, a 12 októberben vizsgált mvp esetében a magas vegetáció okozhatta, hogy csak 1 mvp-n találtam bábbórt). Az élőhelyben sokkal nagyobb kárt okozott a tűz megfékezésére kialakított beszántások, tűzpászták. Ez, bár kismértékű, de valós

élőhelydegradációt és feltételezhetően egyedek pusztulását okozta. Hosszabb távon a szántások nyomai inkább tájképi szempontból okoz maradandó kárt. Megállapítható a vizsgálat harmadik éve után, hogy trend-monitorozásra kijelölt területek száma és kiterjedése megfelelő lett és be fogja tölteni a monitorozás céljainak eléréséhez szükséges feltételeket.

3. résztema: A vörös csüngőlepke (*Zygaena laeta*) mennyiségi vizsgálata a Debegió-hegyen és a Soltsszentimrei száraz gyepeken

A vörös csüngőlepke (*Zygaena laeta*) mennyiségi vizsgálatára a Debegió-hegy (HUDI20014) Natura 2000 területen, illetve a Kolon-tó (HUKN30003) Natura 2000 terület határán lévő Soltsszentimrei száraz gyepeken, mint referenciahelyen, 1-1 mintavételi helyszínen került sor. A Debegió-hegyen 3 alkalommal, 5-6 napos kihagyással, 2022.07.14., 2022.07.20. és 2022.07.25-én, traszekt menti számlálást, továbbá összesen 10 (3+3+4) általános 15-perces számlálást végeztünk. Ezek során a célfaj 1 példányát észleltük. Soltsszentimrén 3 alkalommal, 10 napos kihagyásokkal, 2022.07.09., 2022.07.19. és 2022.07.29-én, összesen 6 (2+2+2) egyfajos 15-perces számlálást végeztünk, melyek során, a célfaj 29 egyedét regisztráltuk. A felmérés az eBMS által fejlesztett, okostelefonos Butterfly Count App segítségével történt.

A Debegió-hegyen észlelt alacsony egyedszám illeszkedik a korábbi évek transzekt adatsorába, a kicsiny populációméretet jelzi. A soltsszentimrei magas egyedszámok azt mutatják, hogy sikerült a faj rajzáscsúcs közeli periódusát elkapnunk. Úgy tűnik, hogy e faj esetében, mind a transzekt, mind az időkorlátos számlálás jól használható. Utóbbinál a 10 napos mintavételi gyakoriság helyett célszerűbb rövidebb, 6-7 napos kihagyásokat beiktatni. Úgy gondoljuk, hogy mivel ezeken az élőhelyeken ebben az időszakban igen kevés egyéb faj kevés egyede repül, az általános 15-perces számlálás, illetve az általános transzekt alkalmazása sem problémás, és további adatokat eredményez egyéb fajokról is. A nem fix útvonalhoz kötött időkorlátos számlálások különösen a kisebb egyedszámú és denzitású populációknál lehetnek előnyösebbek. Fontos azonban, hogy ilyen típusú mintavételeknél további standardizációra van szükség: pontosan lehatárolt területet kell azonos ráfordítással felmérnünk. Mivel korábbi, 15-perces számlálással végzett mennyiségi mintavételek a fajról nem állnak elegendő mennyiségben rendelkezésünkre, így trendeket elemezni nem áll módunkban. Indokolt volna a faj mennyiségi vizsgálatának a területeken azonos módszerrel való rendszeres megismétlése az elkövetkező években.

4. résztema: A budai szakállasmoly [*Glyphipterix loricatella* (Treitschke, 1833)] hazai állományainak 2022. évi országos felméréséről

A kutatás során sajnos a fajt –a zártkerti előfordulások kivételével- az egyetlen ismert természetközeli helyén nem sikerült észlelni, megtalálni. A potenciális élőhelyeken a tápnövénye hatalmas mennyiségének ismeretében nehezen elképzelhető, hogy a faj teljesen eltűnt volna Magyarország területéről. A lepke nappali - kora reggeli és késő délutáni- aktivitása, nehezen detektálhatósága (apró, nem feltűnő lepke), valamint az élőhelyeinek beszűkülése igencsak megnehezítik a lepke észlelését. A 2022 évi felmérés főbb megállapításai: A felmérési módszer bizonytalannal alkalmas a célfaj állománysűrűség vizsgálatára, azonban a faj igen alacsony egyedszáma gyakorlatilag ennek megerősítését ellehetetlenítette. A faj detektabilitása évente változik, 2019-ben és 2020-ban sikerült észlelni, az elmúlt két évben azonban nem. A faj visszaszorulásának egyik fontos tényezője, hogy az eddig ismert élőhelyein az erdő záródott, így a nőszirm (tápnövény) visszaszorult, vagy eltűnt. A lepke eltűnése összefüggésben lehet azzal a ténnyel, hogy a vaddisznók kiterítik és elfogyasztják a tápnövény gyöktörzseit, így az ebben élő hernyókat, bábokat is. Az aszálynak betudható, hogy itt, és az Újlaki- és Hármashatár-hegyen is a tápnövények a megszokottnál jóval apróbb leveleket növesztettek idén is. Véleményem szerint a faj észlelése rapszodikus, ezért az NBmR-ben szerepeltetése más fajoktól von el forrást. A hiper-alacsony egyedszám (eddig a legtöbb észlelt példány 4 db volt...) az állománysűrűség vizsgálatnak sem kedvez.

5. résztema: Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) monitorozás a Kemenessömjéni cserjés legelőn

A sárga gyapjasszövő egyik legnagyobb európai állományát fedezték fel 2009-ben a Nyugat-Dunántúlon, ám a faj azóta sok helyről visszaszorult. Hosszú távú nyomonkövetése érdekében 2022-ben a Vas megyei Kemenessömjéni cserjés legelő Natura 2000 területen indítottuk el monitorozását, ahonnan korábbi évekből ismert volt az előfordulása. Ennek során a tavaszi hernyófészkek transzekt menti számlálását terveztük megvalósítani. A terület mintegy 200 ha-nyi alkalmas élőhelyfoltjának bejárásával mindössze egyetlen hernyófészket találtunk, így mennyiségi mintavételre nem került sor. Mivel az élőhely alkalmas a faj számára és a felmérés időzítése is megfelelő volt, feltehetően az itteni állomány visszaszorulásának köszönhető a rendkívül alacsony egyedsűrűség. A rendkívül alacsony egyedsűrűsége több magyarázat is lehet, bár a korábbi felmérések csak a jelenlét megállapítására korlátozódtak, így összehasonlításra nincs lehetőség. A felmérés időzítése feltehetően megfelelő volt, mivel a kökény virágzásának idejére esett és ugyanezen időszakban a működési területen belül máshol, pl. Kétyvölgyön szép számmal találtunk hernyófészkeket. Megítélésünk szerint a bejárt élőhelyfoltok közül több is ideális élőhelyet biztosíthat a sárga gyapjasszövőnek, rajtuk 50-150 cm magasságú, elszórtan álló kökény és galagonya cserjék nőttek, extenzíven legeltetettek voltak. Valószínűsíthető tehát, hogy a Kemenessömjéni cserjés legelő sárga gyapjasszövő állománya is összeomlott és nagyon kicsire zsugorodott, más állományokhoz hasonlóan.

6. résztema: Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) mennyiségi vizsgálata a Rétság környéki populáción

A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) mennyiségi vizsgálatára a Rétság környéki metapopulációt jelöltük ki. A mintavételi helyszín a Rétság-Borsosberény 2.sz. főúttól nyugatra fekvő néhány ha-os terület volt; míg referenciaterületként a Rétságtól keletre, a Jenői-patak mentén lévő völgyet és két határoló domboldalt vizsgáltuk. A vizsgálat során hernyófészkek keresést alkalmaztunk, háromféle módszerrel: egyfajos és általános időkorlátos (15-perces) számlálás, és a lehatárolt terület teljes bejárása. A vizsgált területeken az összesen 5 teljes bejárás (3 és 2) alatt (2022.03.23., 2022.04.17., és, 2022.04.17., 2022.05.15.) egyetlen *catax* hernyófészket sem találtunk! Járulékos eredményként, az összesen 6 általános 15-perces számlálás során, 36 nappali és nappal is aktív éjszakai nagylepkéfaj 229 egyedét rögzítettük, köztük – a referenciaterületre új előfordulásként – a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) 2 példányát. A vizsgálat alapján, a Naszály-hegy környékén, a Nyugat-cserhátban és a Börzsöny előterében lévő, 2018/2019-ben összeomlott populációk azóta sem erősödtek vissza. Célszerű volna a most vizsgált két populáció mennyiségi vizsgálata, valamint a környékbeli ismert populációk jelenlét-hiány vizsgálata az elkövetkezendő években is.

7. résztema: A csüngő araszoló [*Phyllometra culminaria* (Eversmann, 1843)] 2022. évi NBmR felmérési eredményei

A kutatás során a fajt természetes élőhelyen sikerült észlelni, megtalálni. Az élőhelyeken 2022. május 11-én találtuk meg az első lepkéket, csak hímeket, ezen a napon összesen 24 egyedét láttunk. Május 14-én a keresés eredményeként 65 példányt figyeltünk meg, 2022.05.20-án pedig 5 adult egyed került elő. A hímek széllel szemben aktívan keresték a feromonkibocsátó nőstényeket, kopulát nem találtunk. A szél gyenge, vagy közepesen erős volt mindhárom napon. A 2022 évi felmérés főbb megállapításai: A fajt érdemes az eBMS protokoll szerinti 15 perces számlálással keresni, a gyors és pontos adatgyűjtés sokkal jobb módszer az eddigieknél. A faj sporadikus előfordulása, szélsőségesen kis kiterjedésben található több populációja, azonban ezeken a helyeken egész komoly abundanciával is előfordul. A legjobb 15 perces felmérésben 33 példányt

számoltunk 15 perc alatt! A faj előkerült a Kádártai dolomitmezőkről (HUBF20017), amely egy újabb Natura 2000 site! Javaslom a kutatás kiterjesztését a jelenlegi Natura 2000 site-ok egyéb területeire, valamint a Péti-hegyre (HUBF20021), a Keleti-Bakonyra (HUBF20001), vagy a Mogyorós-hegyre (HUBF20022).

8. résztema: A füstösszárnyú ősziaraszoló [*Lignoptera fumidaria* (Hübner,1827)] életmenet vizsgálata

A faj lárvastádiuma alig ismert, főleg külföldi forrásokból az tudható, hogy a hernyó cickafark fajok virágzatában táplálkozik. Két olyan élőhelyen vizsgáltunk cickafarkakat és környéküket, ahol az imágó minden évben biztosan jelen van. Ezek a Huszonnégyökrös-hegyen (Budaörs), valamint a Tétényi-fennsík tanösvénye mentén találhatóak. A vizsgálatot áprilisban, még nem virágos cickafark töveken, majd májusban és júniusban, már virágzó töveken végeztük. A budaörsi helyszínen áprilisban 4 kisebb foltban 10-20 tövet vizsgáltunk át foltanként, májusban ugyanezekben a foltokban ugyanennyi tövet néztünk át. Utóbbi alkalommal találtunk egy L5-ös stádiumú araszolóhernyót, ami ugyan még nincs fajra határozva, de valószínűleg nem a keresett faj egy példánya. A hernyó bebábozódott, de a mai napig még nem kelt ki. A tétényi helyszínen májusban egy nagyobb foltban 2 cickafark faj 30 tövének összes virágzatát megvizsgáltuk. Hernyót nem találtunk, de sok virágzatban voltak különálló, rágott virágok. A faj életmenet vizsgálata 2022-ben nem bizonyult eredményesnek. A szakirodalom áttekintése után a vélelmezett tápnövény (*Achillea ssp.*) töveinek felmérése megtörtént, majd a virágfejek átvizsgálása zajlott több alkalommal. Csak néhány hernyót találtunk, azokat sem a virágzatban, hanem a száron. Ezek bebábozódtak, tavasszal várható identifikálásuk. Meglátásunk szerint nem valószínű, hogy a keresett faj hernyói lennének, mert a virágzat elég későn jelenik meg a tápnövényen, és a szóban forgó hernyók túl méretesek voltak a fenológiai állapothoz képest. További vizsgálatokat javaslok, azonban érdemes az őszi szárnyatlan nőtények keresését is protokollba venni.

9. résztema: Anker-araszoló (*Erannis ankeraria* (Staudinger, 1861)) monitorozása. Balatonalmádi (Vörösberény): Megye-hegy 2022

A vizsgálat során többféle módszer párhuzamos használatával és bizonyos mértékű módszertani újításokkal (15 perces számlálás éjszaka) próbáltuk meg felmérni a Megye-hegy *ankeraria* népességét. Három mintavétel történt a célfaj rajzási idejében: márc. 5. (6.), 17. és 18., illetve május 14-én egy további bejárás hernyó felmérés céljából. A három aktív keresés és 3 x 3 (vödör)csapdás mintavételek során mindössze két példány *ankeraria* hímet sikerült kimutatni a területről. Hernyó vizsgálatra ezek után május közepén került sor, de összességében alig volt található egyáltalán hernyó a molyhos tölgyeken, köztük pedig nem akadt *ankeraria* példány. A Megye-hegy Anker-araszoló népessége a felmérések szerint még messze nem heverte ki az összeomlást. Igen alacsony szinten stagnál az állomány már évek óta. Egyelőre nem tudjuk megmondani, hogy ez a népesség – kedvező körülmények esetén – elegendő-e lehet ahhoz, hogy újra megerősödjön és abundáns állományt hozzon létre. Amennyiben erre sor kerülne, mindent el kell követni annak érdekében, hogy megfelelő, alkalmas élőhelyekre megkíséreljük a visszatelepítést, hogy a faj hazai fennmaradását biztosítani lehessen.

10. résztema: Az Anker-araszoló (*Erannis ankeraria*) 2022-es állománysűrűség vizsgálata a Mátrában (Kisnána – Macska-vár)

A 2022-ben végzett állománysűrűség vizsgálat a harmadik volt az NBmR keretében, ezért a populáció állományának változásáról már vannak információink. A vizsgálat módszere az esti transzekt menti kézilámpás számlálás volt. Idén négy mintavételt végeztünk a faj rajzásának idejében, ebből csak egy esetben (2022. 03. 09.) észleltük a fajt, akkor is csak 1 példányt. 2021-ben is négy mintavételt végeztünk, de egyetlen példányt sem észleltünk. 2020-ban 6 mintavételt

végeztünk, ebből csak egy esetben (2020. 03. 08.) észleltük a faj 3 példányát. Tehát az utóbbi három évben nagyon alacsony a populáció egyedszáma. Még nem indult meg az állomány egyedszámának növekedése (2012. és 2017. között minden évben magas egyedszámokat észleltünk ezen az élőhelyen). 2022-ben a nagyon alacsony egyedszámhoz az is hozzájárult, hogy a faj rajzásának idején (február második fele, március első fele) egymást váltogatták az enyhe és hideg időszakok. Így a példányok kelése időben elhúzódó volt, és emiatt nem volt egy meghatározható rajzáscsúcs, amikor az egyedek nagyobb egyedszámban találhatók az élőhelyen.

11. résztema: Tarka sziklaaraszoló (*Charissa variegata*) monitorozás 2022. Pilisszántó

A lepkefaj állományának kvantitatív becslésére még az idei évben először került sor. A vizsgálat helyszínéül egy régóta ismert populáció élőhelyét választottuk, a pilisszántói felhagyott mészkőbánya kőfejtőjének legnagyobb udvarát. Ez a lelőhely a faj legrégebben ismert élőhelye a Pilisben, ahol stabil populációja él. A Duna-Ipoly Nemzeti Park részeként védett és egyben Natura 2000 terület. A mennyiségi vizsgálatok élvefogó, UV led fényforrással szerelt hordozható fénycsapdákkal (vödörccsapdákkal) történtek, melyek az éjszaka első felében üzemeltek, felügyelet mellett. A felmérések 3 (mindig ugyanoda elhelyezett) vödörccsapdával a faj mindkét nemzedékénél történtek, az első nemzedéknél májusban-júniusban háromszor, a második nemzedéknél augusztusban egyszer. Összességében a négy mintavételezés eredményeként 32 példányt sikerült megfigyelni, a legtöbbet egyszerre május 26-án (12 pld.), a legkevesebbet június 10-én (3 pld.). A 2022-es felmérés helye és módszere alapja lehet az itt folytatandó további felméréseknek.

12. résztema: Díszes medvelepke (*Arctia festiva*) vödörccsapdás mennyiségi felmérése és rajzástrend-monitorozása a Soltszentimre környéki populáción

A díszes medvelepke (*Arctia festiva*) mennyiségi- és rajzástrend-vizsgálata 3 db 8W-os, UV LED-szalaggal felszerelt, hordozható, standard NBmR vödörccsapdával történt, melyek sötétedéstől reggelig (19:00–07:00), szimultán üzemeltek. A mintavételek az Izsáki Kolon-tó Natura 2000 terület (HUKN30003) három mintavételi pontján, a Matyóhalom (Cspd1) és Bikatorok (Cspd2 és Cspd3) területén zajlottak. A helyszín a faj klasszikus élőhelye: nyílt pannon homokpusztagyep, borókákkal és fehérynnyarakkal. A mintavételeket 2022.04.15-től 2022.04.29-ig, 6 alkalommal végeztük, a mennyiségi mintavételt 3-4 napos kihagyásokkal, 2022.04.15., 2022.04.19. és 2022.04.22-én. A mennyiségi felmérés elegendő számú fogott egyedet eredményezett. A csapdák a teljes időszak alatt, összesen 90, a mennyiségi mintavétel alatt összesen 84 festívát fogtak, melyek közt egyetlen nőtény akadt. A legtöbb példányt, 57-et, 2022.04.15-én gyűjtötték be, ezen belül, a legeredményesebb csapda (Cspd3) aznap 23 egyedet. Az idei és a korábbi évek adatai alapján, a lepke populációja a területen stabilnak tűnik. A 2022-es mintavételek egyedszámai jól illeszkednek a korábbi évek során itt tapasztalt fogásnagyságokhoz. A rajzáscsúcs is követi a korábbi megfigyeléseket – az eddigi legtöbb, 25 példányt szintén Matyóhalomban fogta egy ugyanilyen standard UV LED-es csapda, 2021.04.23-án. Az is látszik, hogy a kemény pusztai (homoksztyepp) időjáráshoz alkalmazkodott fajt a hajnali 0 Celsius közeli hőmérsékletek, de akár mínusz 1-2 Celsius sem zavarják, noha a lepkék épp 00:30-03:00 közt a legaktívabbak.

13. résztema: A keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) hordozható fénycsapdás (vödörccsapdás) állománysűrűség vizsgálata Lakócsa környékén [Ormánsági vizes élőhelyek és gyepek (HUDD20052) Natura 2000 terület]

A keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) előfordulása Lakócsa környékén csupán az elmúlt években vált ismertté. Adatai az Ormánsági vizes élőhelyek és gyepek Natura 2000 terület több pontjáról ismertek, de legmagasabb egyedszámban a jelen munka során vizsgált területről származnak megfigyelései. Munkánk során állománysűrűség vizsgálat céljából végeztünk

mintavételeket, hordozható fénycsapdák segítségével. Összesen három alkalommal végeztünk mintavételt, 3 mintaponton, a keleti lápibagoly rajzáscsúcs környékén. A csapdákat mindig azonos helyre helyeztük ki a különböző időpontokban végrehajtott mintavételek során. Munkánk során összesen 5 példányt figyeltünk meg a fajból. A mintavételek során tapasztalt érdekesség, hogy egyik *A. musculus* példány sem repült bele a csapdába, a terelőlemezen, vagy a csapda alatti lepedőn ültek.

14. résztema: A keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) hordozható fénycsapdás (vödörcsapdás) jelenlét-hiány vizsgálata a Tapolcai-medence (HUBF20028) Natura 2000 területen

A keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) jelenléte a Tapolcai-medencében csupán az elmúlt években vált ismertté, adatai elsősorban Raposka környékéről származnak. Munkánk során adatsűrítés céljából a mintavételi területen további, potenciális élőhelyeken vizsgáltuk a faj előfordulását (jelenlét-hiány vizsgálat), hordozható fénycsapdák segítségével. Összesen két alkalommal végeztünk mintavételt, 4 mintaponton, a keleti lápibagoly rajzáscsúcs környékén. A vizsgálat során összesen 2 alkalommal helyeztünk ki vödörcsapdákat (2-2 csapda/nap). A lepkefaj jelenlétét egy alkalommal sikerült kimutatni a mintaterületeken (1 pld.), a Raposka környéki kontroll mintapontban 2022.07.07-én. A mintavételi pont környékén korábbi kutatások eredményei alapján már ismert volt a faj jelenléte. A Tapolcai-medence további területein nem figyeltük meg az *A. musculus* előfordulását.

15. résztema: A magyar bundásbagoly [*Asteroscopus syriaca decipulae* (Kovács, 1966)] 2022. évi NBmR felmérési eredményei

A magyar bundásbagoly (*Asteroscopus syriaca decipulae*) jelenlét-hiány vizsgálatát a faj „locus classicus-án”, Dörgicse-Balatonakali területén, a Pántlika-major feletti molyhos tölgyes komplexumban, az Öreg-hegyi riviéra Natura 2000 területen (HUBF20016) végeztük el, hordozható fénycsapdák segítségével. A kutatás célja az volt, hogy későbbi állománysűrűség vizsgálatokhoz megfelelő módszert és mintaterületet találjunk. Az *A. syriaca decipulae* előfordulása a dörgicsei legelőn régóta ismert, ezért 2022-ben megpróbálkoztunk a balatonalmádi Megye-hegyen és a balatonudvardi Fövenyes nevű helyen is, ahol korábban már előkerült a faj (Szabóky). A fénycsapdázás mint módszer megfelelő a faj detektálására, a megfelelően kihelyezett vödörcsapdák (csapdák egymáshoz viszonyított távolsága >50 m volt, annak érdekében, hogy elkerüljük a fényinterferenciát) éjfélig történő üzemeltetése alkalmas akár mennyiségi összehasonlításra is. Fontos, hogy a célfajon kívül a kísérőfajokat is jegyezzük fel, adatot szolgáltatva a fenológiai összefüggések vizsgálatára! A 2022 évi felmérés főbb megállapításai: A fajról rendkívül kevés információval rendelkezünk, az egyik legkevésbé kutatott fokozottan védett lepkefajunk! Erre érdemes lenne a jövőben kiemelt figyelmet fordítani! A fajt érdemes már szürkületkor kirakott fénycsapdákkal keresni, a gyors és pontos adatgyűjtés sokkal jobb módszer az eddigieknél. A faj foltszerű előfordulása, szélsőségesen kis kiterjedésben található több populációja, az elmúlt évtizedekben nem került elő az Északi-középhegységi élőhelyeiről (pl. Makkoshotyka, Kisgyőr). 2023-ban mindenképpen érdemes lenne a fajt a dörgicsei-balatonakali élőhelyen szélesebb körben keresni, fel kellene tárni az élőhely határait, ezért akció-szerű fénycsapdázásos felmérést javaslok!

16. résztema: Csarabbagoly (*Anarta myrtilli*) jelenlétének vizsgálata az Őrségi Nemzeti Parkban (Orfalu, Apátistvánfalva)

A csarabbagoly (*Anarta myrtilli*) egyetlen jelenleg ismert hazai állománya az Őrségi Nemzeti Parkban található, így annak nyomonkövetése országos viszonylatban is fontos feladat. A Nemzeti Park területéről recens előfordulási adattal Orfaluból és Szalafőről rendelkezünk. A monitorozás

előkészítéseként 2022-ben egyéni lámpázás és nappali keresés módszerével ellenőriztük a faj jelenlétét az ismert orfalui élőhelyen és három másik potenciálisan alkalmas csarabos élőhelyen. Mivel a faj egyik helyszínről sem került elő, az NBmR protokoll szerinti mennyiségi mintavételre nem került sor. A negatív eredmény semmiképpen sem jelenti a faj eltűnését, az állományok feltérképezését érdemes lesz folytatni a jövőben is. A rajzási időszak eltérhetett a „megszokottól”, elképzelhetőnek tartjuk, hogy akár egy kicsit előbb is repülhetett. Bizakodásra ad okot a 2021-es szalafői példány is, melyet egy kertben üzemelő erdészeti fénycsapda fogott, ráadásul a közelben nem ismert egybefüggő csarabos. Az Orfalutól északra található, csarabbagoly korábbi előfordulásaival érintett gyepen az elmúlt három évben a területkezelések során célirányosan figyelünk a csarabos foltok megőrzésére és kiterjedésük növelésére. A következő évben is tervezzük a lepke keresését.

17. résztema: Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) rajzástrend-monitorozása a nagykatái Nyík-réten

A nagy szikibagoly (*G. borelii lunata*) mennyiségi vizsgálata és rajzástrend-monitorozása 2 db 8W-os, UV LED-szalaggal felszerelt, hordozható, standard NBmR vödörcsapdával történt, melyek sötétedéstől reggelig (18:00–07:00), szimultán üzemeltek. A mintavételek az 5-6 ha nagyságú, Nagykatától keletre fekvő, szikes sztyepréten, a Nyík-réten zajlottak. A terület 2 pontján, összesen 10 alkalommal, 2022.09.16-tól 2022.11.12-ig, 6-8 naponta történt felmérés. Ahogy az a 2021-es jelölés-visszafogásos vizsgálat alapján várható volt, a csapdák kiváló hatékonysággal vonzották be a célfaj egyedeit – egyetlen csapda egy éjszaka alatt akár 100-on felüli lepkét! A felmérés alatt, a 2 csapda összesen 515 borelii-t fogott. A célfaj napi fogásban való részesedése (relatív gyakoriság) 8%–100% közt mozgott, jellemzően 40%–80% körüli volt. A 2022-es egyedszámok látszólag messze felülmúlták a 2021-es intenzív vizsgálat fogásmennyiségeit, és számunkra is úgy tűnt, hogy fajnak jó éve van. A két év fénycsapda adatai azonban, az eltérő üzemidők, fényforrások és szimultán csapdászámok miatt, nem összevethetőek. Az eredmények jól mutatják, hogy a lepke rajzása, ha az időjárás kedvező, azonnal felfut, ha kedvezőtlen azonnal elül. 2022-ben, már szeptember közepén javában rajzott, egészen november közepéig, több nagyobb rajzáscsúccsal (1.: szeptember utolsó dekádjában és 2.: október második felében). Ez fontos adalék az október második felében végzett jelölés-visszafogásos populációbecslések adatainak értékeléséhez.

18. résztema: A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) populáció felmérése és monitorozása NBmR keretében állandó mintavételi területen. Körös-Maros Nemzeti Park. Mezőgyán: Tormás, Horgas-ér, 2022

A 2022-es vizsgálatok sikeresek voltak és igazolták az állomány stabil, nagy egyedszámú létét. Az élőhely állapota jó, veszélyeztető tényezőt nem határozható meg. Jelenleg a legnagyobb tápnövény állományú élőhely. Az élőhely jelentőségét nem kell hangsúlyozni, lévén minden tekintetben a legnagyobb populáció. Az ismert élőhely kiterjedése 2018-ban 6 hektárral, 2021-ben további 4 hektárral bővült, ez betudható a pontosabb adatrögzítésnek és annak, hogy érzékelhetően terjed a tápnövény nyugati irányba, ahol felhagyott szántóterületen jelenik meg. Kezelését tekintve heterogén, egyes részei érintetlenek, míg mások évenként kaszáltak. A legjobb vegetációs szerkezetet az élőhely délkeleti szögletében található, a terület nagyobbik része kissé homogén, helyenként bolygatott. A szeptemberi csapadék következtében megerősödött növényzet erősen korlátozta a rágáskupacok keresettségét, így az ott kapott eredmény nem tekinthető relevánsnak. 2018-ban 1850 m² vizsgálati területre a denzitás 0,014 egyed/m². 2021-ben egy 1300 méter hosszú szakaszt vizsgált 2 ember, így a vizsgálati terület 2600 m², amelynek sűrűsége 0,01 egyed/m². A 26 hektáros élőhelyen találjuk a legnagyobb egyedszámú populációt a Kis-Sárréten, de minden bizonnyal a Nemzeti Park igazgatási területén is. Az élőhely további vizsgálata NBmR keretében javasolt, következő vizsgálati év ideálisan 2025.

19. résztema: Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) jelenlét-hiány vizsgálata az erdőbényei Meszes-tetőn

Az Erdőbénye és Olaszliszka határán található mintavételi területeken végzett felmérés eredménye alapján kijelenthető, hogy a lepkefaj számára megfelelő élőhelyek, a Meszes-tető magasabb térszínein a szukcesszió során záródtak, beerdősödtek, a vegetáció átalakult és a lepkefaj tápnövényét jelentő sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állományok eltűntek, illetve helyenként csak néhány (1-5) tő maradt meg. A nyíltabb, sekély talajú gyepfoltokban még mozaikosan megtalálható a lepkefaj tápnövénye, illetve szórványosan a jelenlétére utaló hernyórágás nyomok is. A hegylábi részeken társulást alkotó kocsordos-őszirózsás magaskórósokban viszont magas denzitásban sikerült hernyórágásokat találni. A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) populációinak fennmaradása szempontjából ez az élőhely kulcsfontosságú, ugyanis a szomszédos területeken több, kisebb-nagyobb kiterjedésű sziki kocsordos (*Peucedanum officinale*) állomány található, amely lehetővé teszi a lepkefaj populációi számára a metapopulációs hálózat fenntartását és az élőhelyfoltok közötti átmozgást. Az itt élő nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) populáció regionális szinten kiemelkedő jelentőségű, így hosszú távú monitorozásra és további kvantitatív vizsgálatokra mindenképpen javasolható!

20. résztema: Magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) mennyiségi felmérése és rajzástrend-monitorozása a nagymarosi Ördög-hegyen

A magyar tavaszi-fésűsbagoly (*D. schmidtii*) mennyiségi vizsgálata és rajzástrend-monitorozása 2 db 8W-os, UV LED-szalaggal felszerelt, hordozható, standard NBmR vödörcsapdával történt. A mintavételek során, a vizsgált terület 2 pontján, összesen 11 alkalommal, 2022.03.28-tól 2022.05.03-ig történt felmérés. A 3 egymást követő alkalommal, 2-2 nap eltéréssel történő mennyiségi felmérés kevés fogott egyedet eredményezett. A célfajegyedszámok, ahogy az összegyedszámok is, az egész rajzás alatt messze elmaradtak az elmúlt 11 évben az élőhelyen tapasztaltaktól. Bár a faj stabil jelenlétét az idei évben is sikerült kimutatni, markáns, felfutó-tetőző-lecsengő rajzástrendgörbe – 2021-hez hasonlóan – a mostani adatokból sem rajzolódik ki. Látszik, hogy a faj egész áprilisban repült, de a szokásosan induló rajzást a felfutó szakaszban érkező rossz idő kettévágta. Meglehetősen későn, április utolsó dekádjában viszont a lepke újra nagyobb számban volt észlelhető (ápr. 21., Cspd0, 20 péld.). Az utolsó fogott példány máj. 3-án repült be a referenciacsapdába. A vizsgált helyszínen célszerű volna jelen módszerrel folytatni a trendmonitoringot az elkövetkező években is, hisz a már eddig is több éves adatsor értékes elemzéseket tenne lehetővé.

21. résztema: A magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) jelenlét-hiány vizsgálata a Balaton-felvidéken

A magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) jelenlét-hiány vizsgálatát a Balatonfüredi-erdő (HUBF20034) és a Megye-hegy (HUBF20018) Natura 2000 területek 6 helyszínén, 8 mintavételi ponton szimultán végeztük 2022.04.29-én. A Felsőörs környéki mintavételi pontok referenciahelyként is szolgáltak, mivel a lepke itt biztosan előfordul. A mintavételekhez 6W-os UV-LED szalagos fényforrással vagy 8W-os fekete fényű UV-fénycsővel (8W FT BLB) ellátott élvefogó vödörcsapdákat használtunk; illetve – lepedőnél történő személyes gyűjtésnél – kis teljesítményű (2-6W) UV és 125W HGL izzókat. A felmérés során összesen 31 éjszakai nagylepkefaj 176 egyede jött be a fényre, melyek közt egyetlen *schmidtii* sem akadt. A mintavételek alacsony fogási összegyedszámai is messze elmaradtak a várttól. Ennek fő oka, feltehetően, a kedvezőtlen időjárás. A kora áprilisban érkező fagy és lehülés gyakorlatilag kettévágta a célfaj rajzását, amit észleltük az ország más területein (Börzsöny, Cserhát) is. A

gyenge évet az is bizonyítja, hogy lepke felsőörsi észlelései az idén egyetlen 2022.05.02-i példányra korlátozódnak! Fentiek alapján, indokolt volna a faj jelenlét-hiány vizsgálatának a területen történő megismétlése egy „erősebbnek” ígérkező évben.

22. résztema: A magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) hordozható fénycsapdás (vödörccsapdás) jelenlét-hiány vizsgálata a Somogytúri-erdők (HUDD20049) és további Natura 2000 területeken Külső-Somogyban

A magyar tavaszi fésűsbagoly jelenlét-hiány vizsgálatát 3 különböző Natura 2000 területen végeztük el, hordozható fénycsapdák segítségével. A kutatás célja az volt, hogy későbbi állománysűrűség vizsgálatokhoz megfelelő dunántúli mintaterületet találjunk. A *D. schmidtii* előfordulása a Szentai-erdőben nem régóta ismert. Az ide vonatkozó irodalom jól körülírja a jellemző élőhelyeket (Sáfián és mtsai 2016). A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságtól előzetesen elkértünk az ismert *D. schmidtii* előfordulási pontokat és a frekventált erdőrészekben végeztük el a vizsgálatot. Az irodalmi- és háttér adatok alapján megfelelőnek tűnő élőhelyeken mégsem került elő a faj. Ennek több okai még tisztázásra szorulnak. A mintavétel idején az ország más területein rajzott a faj, de ismereteink szerint alacsony egyedszámban. A Somogytúri-erdők és a Mocsoládi-erdő Natura 2000 területeken korábban nem ismert a faj jelenléte. A mintaterületként használt erdőrészek ismereteink alapján megfelelőek lehetnek a *D. schmidtii* tenyészéséhez, ugyanakkor a vizsgálatok során nem detektáltuk a faj jelenlétét.

23. résztema: A magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) populáció felmérése és monitorozása NBmR keretében állandó mintavételi területen: Körösközi erdők – HUKM2011, Pósteleki parkerdő

A magyar tavaszi-fésűsbaglyot három, NBmR protokoll szerinti mintavételi alkalommal vizsgálatuk. A vizsgálatok kezdésének időpontját több kutató terepi tapasztalatainak és javaslatának alapján határoztam meg, összhangban a faj más területeken végzet felméréseivel. A három mintavételi alkalommal egyetlen egy egyed sem sikerült regisztrálni a vödörccsapdák segítségével, továbbá egyéb lepkefajok is kisebb számban fordultak elő a csapdákban, mint 2021-ben. Az eredmények okaként feltételezhetően szerepet játszott a 2021-ben tapasztalt késői fagyok, illetve megítélésem szerint a Dél-Tiszántúlon a faj korábban rajzik, mint az ország többi területén, így a mintavétel már a rajzás végén történhetett. Ezt támasztja alá, hogy olyan fajok is jelen voltak már a mintákban, melyek jellemzően májusi rajzásúak.

24. résztema: Északi gyökérrágólepke (*Pharmacis fusconebulosa*) 2022-es állománysűrűség vizsgálata a Bükkben (Nagyvisnyó: Leány-völgy)

2022-ben történt az első mennyiségi, állománysűrűségi mintavétel ezen a populáción. Ezért a populáció állományának változásáról még nem tudunk információkat adni. A vizsgálatot a standard NBmR vödörccsapdával végeztük. A vizsgálat során 4 mintavételt végeztünk, minden alkalommal 3 db vödörccsapdát helyeztünk ki az élőhelyre. Az élőhely egy északi-északkeleti kitétséggű bükkös, a Nagyvisnyó 39/G erdőrészletben található, a Leány-völgy felső részén. 2019-ben vált ismertté a faj itteni előfordulása, azóta minden évben történt ezen az élőhelyen jelenlét-hiány típusú vödörccsapdás mintavétel. Az élőhely a faj szempontjából nem homogén, mert a tápnövényül szolgáló nagyméretű páfrányok csoportosan található az erdőállományban. A csapdák helyét úgy jelöltük ki, hogy legyen köztük olyan, amelyik egy nagyobb páfrányos foltban van, és olyan is, amelyik páfrányos folton kívül van. A vizsgálat során a csapdák kb. 50 méterre voltak egymástól. Az eredmények azt mutatják, hogy a faj nagyon ragaszkodik a páfrányos élőhelyfoltokhoz, mert nagy különbség mutatkozott a fogott példányszámban, attól függően, hogy

a páfrányos foltoktól milyen távolságban volt a csapda. A nagyobb páfrányos foltban lévő csapda fogta mindig a legtöbb példányt (5-7 példány/mintavétel). A páfrányos foltoktól legtávolabbi (kb. 20 méterre volt a legközelebbi páfrányos folttól) csapda egyik mintavétel során sem fogott példány. A páfrányos folt közelében lévő csapda pedig 1-2 példányt fogott mintavételenként.

23. Partimadár felmérés 2022-ben az aszályos időjárás következtében két mintaterületen egyáltalán nem volt partimadár költés (Bombatér, Hajdú-fenék), mert ezek az élőhelyek a teljes költési időszakban szárazon álltak vagy nagyon korán, már április végre kiszáradtak. Ezzel szemben a halastavi mintaterületen az előző évhez képest nagyobb számban költöttek partimadarak, ami felhívja a figyelmet a megfelelő állapotú tóegységek kiemelt szerepére, amelyeken partimadár költésre alkalmas élőhelyek tarthatók fenn kedvezőtlen időjárású években is.

Szünetelő, illetve előkészítés alatt álló felmérések

Az Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Intézet kutatóinak (Dr. Deák Balázs) részvételével 2020-ban megkezdett, az egykori bombázó lőtérén az élőhelyrekonstrukciót követő újranevesedési folyamatok nyomon követését, a terület botanikai monitorozását célzó természetvédelmi állapotfelmérési kutatások folytatására 2021-ben pénzügyi korlátok miatt nem volt lehetőségünk, illetve szintén ezen okból nem folytatódott a 2021-ben indult az Idényen kívüli (téli) legeltetés hatásainak vizsgálata hortobágyi gyepekben, növényzeti változások vizsgálata tárgyú kutatás (Dr. Deák Balázs).

A 2022-ben lezajlott hortobágyi tüzesetekhez kapcsolódóan megkezdtük a tüzet követő gyepregenerációs folyamatok vizsgálata és a növényzet helyreállításának elősegítése restaurációs módszerekkel témájú kutatás előkészítését az alapállapot-felvételezés elvégzésével (Dr. Deák Balázs, Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Intézet), a kutatási tevékenység 2023-ban valósul meg.

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

a) Biotika modul

2022-ben is folytattuk a biotikai adatgyűjtést OpenBioMaps (OBM) adatbázisunkba, ahol az adatfelvételeket túlnyomó részben az alkalmazáshoz tartozó mobil applikációval 69849 rekord pontszerű adat került rögzítésre. (Adatok a TIR Biotika Portál köztes adatbázisba kerülnek át, melyet az AM üzemeltet. A TIR biotika modulját ez az adatbázis szolgálja ki. A betöltést a minisztérium munkatársai végzik.)

b) Ingatlan modul

25379 földrészlet és 35311 alrészlet adatait tároljuk a modulban. Ebből vagyonkezelésben lévő alrészletek száma 11458 darab. A vagyonkezelésben lévő adatoknál a változások vezetése folyamatos és naprakész.

c) Vagyon modul

841 darab szerződés adatait tároljuk (5884 rekord). Ebből 150 db szerződés pályázati eljárás nélkül, 691 db szerződés pályázati eljárásban (2022-12-31 állapot szerint).

d) Védett érték modul

Az igazgatóság működési területére vonatkozóan az NP, TK, TT, lápok és szikes tavak védettségi státuszának nyomon követése folyamatos a beérkező kormányhivatali határozatok alapján.

4.4. Jelentési kötelezettség (EU, nemzetközi egyezmény, nemzetközi szervezet)

2022-ben az elfogadott formátumnak megfelelő IAS jelentést szolgáltatva a HNPI (3831/2022 i.sz. - 324 adat, illetve 64/2022 – 931 adat).

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek (meglévő, elmúlt évben készült, előkészített, kihirdetett)

No.	A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció	Részletes természetvédelmi kezelési terv	kezelési terv (jogszabályban megjelenő rész)
1	Bihari-legelő természetvédelmi terület	770,3	elkészült	elkészült	39/2007. (X. 18.) KvVM rendelet;
2	Cégénydányádi-park természetvédelmi terület	14,28	elkészült	elkészült	126/2011. (XII. 21.) VM rendelet;
3	Hajdúbagosi földikútya-rezervátum természetvédelmi terület:	265,7	elkészült	elkészült	53/2007. (X. 18.) KvVM rendelet;
4	Kaszonyi-hegy kőbányájának földtani képződményei, a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület részterülete (Barabás):	3,459	elkészült	elkészült	55/2015. (IX. 18.) FM rendelet;
5	Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület:	159,8	elkészült	elkészült	15/1991. (XII. 24.) KTM rendelet;
6	Pocsaji homokbánya földtani képződményei feltárása, a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet részterülete:	0,5741	elkészült	elkészült	55/2015. (IX. 18.) FM rendelet;
7	Tarpai Nagy-hegy földtani képződményei, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet részterülete:	4,331	elkészült	elkészült	55/2015. (IX. 18.) FM rendelet;
8	Tiszaigari arborétum természetvédelmi terület:	48,4	elkészült	elkészült	14/2012. (II. 21.) VM rendelet;
9	Tizsakürti Arborétum Természetvédelmi Terület	59,4	elkészült	elkészült	18/2005. (VII. 25.) KvVM rendelet.
10	Tiszafüredi Kemény-kastély parkja	2,66	folyamatban	folyamatban	folyamatban
11	Borsósi-tározó	260	folyamatban	folyamatban	folyamatban

2017-ben elkezdődött a tiszafüredi Kemény-kastély parkjának országos jelentőségű védett természeti területté való nyilvánításához kapcsolódóan a kezelési terv készítése, de sajnos a védetté nyilvánítás 2020-ban még nem történt meg, az eljárás jelenleg is folyamatban van.

Hasonlóan – még 2017-ben - elkezdődött a hortobágyi Borsósi-tározó országos jelentőségű védett természeti területté való nyilvánításához kapcsolódóan a kezelési terv készítése, mely eljárás szintén továbbra is folyamatban van.

5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek és céldokumentumok (elmúlt évben készült vagy felülvizsgált)

Két Natura 2000 területfenntartási terve egy pályázathoz („Túzok LIFE”) kapcsolódóan 2008-ban készült el, ezek a következők:

- Hortobágy Különleges Madárvédelmi Terület

- Bihar Különleges Madárvédelmi Terület.

A Jászság Különleges Madárvédelmi Terület fenntartási terve LIFE+ pályázat („Parlagi sas LIFE+”) keretében 2013-ban készült el.

A Liget-legelő Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (HUHN21164) fenntartási tervét a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynökség megbízásából a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2007-ben elkészítette.

A Pásztói-legelő terület fenntartási terve a „Pannon szikes sztyeppék helyreállítása és megőrzése fenntartható gazdálkodással a Pásztói-legelő Natura 2000 területen” című LIFE projekt keretében készült 2015-ben.

A Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (HUHN20001) bővítése fenntartási terve 2012-ben elkészült, az érintett társadalmi szervezetekkel, államigazgatási szervekkel, települési önkormányzatokkal, az érintett földrészletek tulajdonosaival és vagyongazdálkodóival egyeztetésre került és a tervet a környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkár 2012 augusztusában jóváhagyta.

Szintén 2012-ben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz 86 db Natura 2000 területre vonatkozó Natura 2000 fenntartási terv elkészítésére vissza nem térítendő támogatási igényt nyújtottunk be az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V.3.) VM rendelet értelmében. Ennek a forrásnak köszönhetően 2014-ben 86 db Natura 2000 fenntartási terv készült el és került elfogadásra:

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20001	Felső-Tisza
HUHN20003	Tisza-tó
HUHN20004	Felső-Sebes-Körös
HUHN20005	Nagy-Széksós – Rakotttyás
HUHN20006	Pocsaji csordalegelő
HUHN20007	Szentpéterszeg-hencidai gyepek
HUHN20008	Kismarja - Pocsaj - Esztári-gyepek
HUHN20009	Derecske - konyári gyepek
HUHN20010	Pocsaji-kapu
HUHN20012	Sándorosi tavak
HUHN20013	Közép-Bihar
HUHN20014	Kismarjai Nagy-szik
HUHN20016	Kék-Kálló-völgye
HUHN20018	Mikepércsi Nyárfáshegyi-legelő
HUHN20029	Létavértesi Falu-rét
HUHN20030	Fülöpi láprétek
HUHN20031	Hanelek
HUHN20036	Bátorligeti Nagy-legelő
HUHN20037	Bátorligeti-láp

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20038	Újtanyai lápok
HUHN20039	Piricsei Júlia-liget
HUHN20040	Apagyai Albert-tó
HUHN20041	Apagyai Falu-rét
HUHN20042	Napkori legelő
HUHN20043	Paszabi kubikgödrök
HUHN20044	Jászdózsai Pap-erdő
HUHN20045	Kaszonyi-hegy - Dédai-erdő
HUHN20046	Gelénes – Beregdaróc
HUHN20048	Tarpa-Tákos
HUHN20049	Lónya-Tiszaszalka
HUHN20053	Magosligeti-erdő és gyepék
HUHN20055	Rozsály – Csengersima
HUHN20059	Bika-rét
HUHN20060	Nyíregyházi lőtér
HUHN20062	Ófehértói lőtér
HUHN20064	Rohodi-legelő
HUHN20065	Nyírturai-legelő
HUHN20067	Csikós-lápos
HUHN20069	Hajdúszoboszlói szikes gyepék
HUHN20070	Darvasi Csiff-pusztá
HUHN20071	Nyírmihálydi-legelő
HUHN20072	Bökönyi Közös-legelő
HUHN20076	Borsóhalmi-legelő
HUHN20078	Jászsági Zagyva-ártér
HUHN20081	Újszász-jászboldogházi gyepék
HUHN20085	Jászapáti - jászakiséri szikesek
HUHN20089	Alsó-Zagyva hullámtere
HUHN20092	Hajdúszováti gyepék
HUHN20093	Kaba-földesi gyepék
HUHN20098	Dél-ásványi gyepék
HUHN20100	Gatály
HUHN20103	Berekböszörmény - körmösdpusztai legelők
HUHN20105	Csökmői gyepék
HUHN20106	Újfehértói gyepék
HUHN20107	Nagy-Vadas
HUHN20113	Kisvárdai gyepék
HUHN20114	Tiszalöki szikesek
HUHN20116	Tiszavasvári szikesek
HUHN20121	Czakó-tó
HUHN20122	Tóció-völgy
HUHN20124	Daru-rét
HUHN20125	Nyírgyulaji Kis-rét
HUHN20127	Kraszna menti rétek
HUHN20129	Nyírbogdányi rét
HUHN20131	Orosi gyepék

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20133	Balkányi Libegős
HUHN20134	Kállósemjéni Csordalegelő
HUHN20138	Aranyosi-legelő
HUHN20139	Szalóki Nagy-fertő
HUHN20140	Úrbéri-legelő
HUHN20141	Tiszaigar - Tiszaörsi Körtvélyes
HUHN20144	Kenderesi-legelő
HUHN20146	Hegyesbor
HUHN20149	Mezőtúri Szandazugi-legelő
HUHN20152	Kunszentmártoni Bábockai-legelő
HUHN20153	Szelevényi Tó-köz
HUHN20154	Csépa-szelevényi gyepek
HUHN20155	Cserkei Nagy-fertő
HUHN20156	Tiszasasi Láp-legelő
HUHN20157	Tiszaugi Körtvélyes és Bokros
HUHN20158	Tizsakürt-tiszainokai gyepek
HUHN20159	Tunyogmatolcsi Holt-Szamos
HUHN20160	Gögő-Szenke
HUHN20161	Sámsoni úti Bellegelő
HUHN21163	Biri Nagy-rét
HUHN21165	Penészleki gyepek

2016-ban 13 db Natura 2000 terület fenntartási terve készült el, a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM fejezeti kezelésű előirányzat keretéből finanszírozva. A lenti táblázatban feltüntetett tervek közül csak a Nyírábrányi Káposztás-lapos terület terve lett elfogadva 2017-ben.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20026	Nyírábrányi Káposztás-lapos
HUHN20035	Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20057	Grófi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek
HUHN21164	Liget-legelő

2017-ben további 24 db Natura 2000 terület fenntartási tervének készítése és társadalmi egyeztetése fejeződött be, melynek finanszírozás a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM fejezeti kezelésű előirányzatból történt.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve	2017-ben elkészült dokumentum típusa
HUHN20011	Hencidai Csere-erdő	fenntartási terv
HUHN20019	Bánki-erdő	fenntartási terv
HUHN20022	Rauchbauer-erdő	fenntartási terv
HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek	fenntartási terv
HUHN20024	Martinkai-legelő	fenntartási terv
HUHN20025	Kőrises - Jónás-rész	fenntartási terv
HUHN20027	Nyirábrányi Kis-mogyorós	fenntartási terv
HUHN20028	Csohos-tó	fenntartási terv
HUHN20032	Gúti-erdő	fenntartási terv
HUHN20033	Debrecen -Hajdúböszörményi tölgyesek	fenntartási terv
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda	fenntartási terv
HUHN20050	Kömörő-Fülesd	fenntartási terv
HUHN20051	Eret-hegy	fenntartási terv
HUHN20054	Csaholc - Garbolc	fenntartási terv
HUHN20056	Jánki-erdő	fenntartási terv
HUHN20057	Grófi-erdő	fenntartási terv
HUHN20073	Jászárokszállási szikések	fenntartási terv
HUHN20074	Alattyáni Berki-erdő	fenntartási terv
HUHN20077	Jászfényszaru-erdő	fenntartási terv
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő	fenntartási terv
HUHN20095	Lányi-legelő	fenntartási terv
HUHN20101	Bihari-legelő	fenntartási terv
HUHN20109	Sóstói-erdő	fenntartási terv
HUHN20145	Kecskeri-pusztas és környéke	fenntartási terv
HUHN21162	Jászsószyentgyörgyi erdő	fenntartási terv

2018-ban befejeződött a HUHN20002 Hortobágy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési intézkedéseket tartalmazó adatgyűjtése (azaz a megalapozó dokumentáció összeállítása), társadalmi egyeztetése, valamint fenntartási tervének készítése. Ennek finanszírozása is a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM / AM fejezeti kezelésű előirányzatból történt.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve	elkészült dokumentum típusa
HUHN20002	Hortobágy	megalapozó dokumentáció/fenntartási terv

Összegezve elmondható, hogy az Igazgatóság Natura 2000 hálózathoz tartozó összes természetmegőrzési területének fenntartási terve 2018-ra elkészült. A tervek részben végleges elfogadásra kerültek, részben ennek folyamata továbbra is zajlik.

2019-ben elfogadásra került tervek:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek

2019-ben befejeződött a HUHN21164 Liget-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület társadalmi egyeztetése, valamint fenntartási tervének felújítása.

2020-ban elfogadásra kerültek az alábbi fenntartási tervek:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20011	Hencidai Csere-erdő
HUHN20035	Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20032	Gúti-erdő
HUHN20033	Debrecen-Hajdúböszörményi tölgyesek
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda
HUHN20050	Kömörő-Fülesd
HUHN20051	Eret-hegy
HUHN20054	Csaholc-Garbolc
HUHN20145	Kecskeri-puszta és környéke

2021-ben elfogadásra kerültek az alábbi fenntartási tervek:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20024	Martinkai-legelő
HUHN20028	Csohos-tó
HUHN20057	Grófi-erdő

HUHN21162	Jászsós-szentgyörgyi-erdő
HUHN20073	Jászárokszállási-szikések
HUHN20025	Kőrises-Jónás rész
HUHN20095	Lányi-legelő
HUHN20027	Nyírábrányi-Kis-mogyorós
HUHN20002	Hortobágy
HUHN20019	Bánki-erdő
HUHN20022	Rauchbauer-erdő
HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek
HUHN20056	Jánki-erdő
HUHN20074	Alattyáni-Berki-erdő
HUHN20077	Jászfényszariu-erdő
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő
HUHN20101	Bihari-erdő
HUHN21164	Liget-legelő
HUHN20148	Pásztói-legelő

2021-ben elkészültek („Természeti értékek védelme” keretből), 2022-ben elfogadásra kerültek (TMF/346/2022) az alábbi fenntartási tervek:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN10001	Szabolcs-Szatmár
HUHN10004	Közép-Tisza
HUHN10008	Felső-Tisza

2021-ben az alábbi Natura 2000 területek célkitűzései készültek el (24 db) költségvetési forrásból:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20144	Kenderesi-legelő
HUHN20146	Hegyesbor
HUHN20157	Tiszaugi Körtvélyes és Bokros
HUHN20159	Tunyogmatolcsi Holt-Szamos
HUHN20145	Kecskeri-puszta és környéke
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek
HUHN20001	Felső-Tisza
HUHN20016	Kék-Kálló-völgye
HUHN20081	Újszász-jászboldogházi gyepek
HUHN20100	Gatály
HUHN20122	Tócó-völgy
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20021	Halápi Alló-hegy
HUHN20026	Nyírábrányi Káposztás-lapos
HUHN20022	Rauchbauer-erdő

HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek
HUHN20025	Kőrises - Jónás-rész
HUHN20027	Nyírábrányi Kis-mogyorós
HUHN20033	Debrecen -Hajdúböszörményi tölgyesek
HUHN20002	Hortobágy
HUHN10001	Szabolcs-Szatmár
HUHN10004	Közép-Tisza
HUHN10008	Felső-Tisza
HUHN10005	Jászság

2022-ben az alábbi Natura 2000 területek célkitűzései készültek el (64 db) költségvetési forrásból:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20003	Tisza-tó
HUHN20024	Martinkai-legelő
HUHN20030	Fülöpi láprétek
HUHN20031	Hanelek
HUHN20032	Gúti-erdő
HUHN20035	Önbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20036	Bátorligeti Nagy-legelő
HUHN20037	Bátorligeti láp
HUHN20038	Újtanyai lápok
HUHN20039	Piricsei Júlia-liget
HUHN20040	Apagyi Albert-tó
HUHN20041	Apagyi Falu-rét
HUHN20042	Napkori-legelő
HUHN20043	Paszabi kubikgödrök
HUHN20045	Kaszonyi-hegy-Dédai-erdő
HUHN20046	Gelénes-Beregdaróc
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda
HUHN20048	Tarpa-Tákos
HUHN20049	Lónya-Tiszaszalka
HUHN20050	Kömörő-Fülesd
HUHN20051	Eret-hegy
HUHN20053	Magosligeti-erdő és gyepek
HUHN20054	Csaholc-Garbolc
HUHN20055	Rozsály-Csengersima
HUHN20056	Jánki-erdő
HUHN20057	Grófi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20059	Bika-rét
HUHN20060	Nyíregyházi lőtér
HUHN20062	Ófehértói lőtér
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20064	Rohodi-legelő
HUHN20065	Nyírturái-legelő
HUHN20067	Csikós-lápos
HUHN20071	Nyírmihálydi-legelő

HUHN20072	Bökönyi Közös-legelő
HUHN20074	Alattyáni Berki-erdő
HUHN20076	Borsóhalmi-legelő
HUHN20078	Jászsági Zagyva-ártér
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő
HUHN20106	Újfehértói gyepek
HUHN20107	Nagy-Vadas
HUHN20109	Sóstói-erdő
HUHN20113	Kisvárdai gyepek
HUHN20114	Tiszalöki szikesek
HUHN20116	Tiszavasvári szikesek
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20121	Czakó-tó
HUHN20124	Daru-rét
HUHN20125	Nyírgyulaji Kis-rét
HUHN20127	Kraszna menti rétek
HUHN20129	Nyírbogdányi rét
HUHN20131	Orosi gyepek
HUHN20133	Balkányi Libegős
HUHN20134	Kállósemjéni Csordalegelő
HUHN20138	Aranyosi-legelő
HUHN20139	Szalóki Nagy-fertő
HUHN20140	Úrbéri-legelő
HUHN20141	Tiszaigar-tiszaörsi Körtvélyes
HUHN20160	Göggő-Szenke
HUHN20161	Sámsoni-úti bellegelő
HUHN21163	Biri Nagy-rét
HUHN20164	Liget-legelő
HUHN21165	Penészleki-gyepek

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és területegységek szerinti bontásban)

5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A tárgyév időjárási viszonyaira jellemző, hogy az előző ősszel kezdődött rendkívüli szárazság csaknem egy éven át gyakorlatilag konstans volt. A csapadékhiányos időjárás már évek óta az élőhelyek leromlását okozza, a tavalyi évben a negatív hatások az eddiginél nagyobb mértékben jelentkeztek. A csapadékhiány és a lehullott eső időbeli eloszlása tovább rontotta a területek vízviszonyait. A szinte hó nélküli tél és a csapadékszegény tavasz az élőhelyek és a fajok esetében is negatív hatásokat eredményezett. Az év közepén és az őszi időszak nagyobb esőzései ellenére is az éves csapadékmennyiség az összes tájegységben a sokéves átlag alatt maradt. Szolnok térségében 377 mm (az utóbbi 17 év átlaga 562 mm). Kölcshán 523,6 mm, míg Tarpán ennél is kevesebb, 433 mm csapadék esett, ami a térségi sokéves átlagot meg sem közelítette.

A hőmérséklet éves átlag maximuma 18,36 C°, ami jelentősen meghaladja a 17,6 C°-os, 17-éves átlagot.

A Tiszán, ahogy már évek óta, idén is elmaradtak a nagyobb árhullámok. Nyáron a vízállás tartósan alacsonyan volt, ami tovább csökkentette a környező területek talajvízszintjét, több helyen megfigyelhető volt beszivárgás a tiszai meder felé.

A talajvízszint csökken, azokon a helyeken, ahol ennek a változásnak objektív mérési adatai vannak, több mint 3 m-es csökkenést regisztráltunk.

Az elmúlt év hőmérséklete az egyes hónapok és tájegységek között markáns különbségeket mutatott (átlagos középhőmérséklettől való eltérés NYSZBT 0,3C°; HT 1,1C°; NT 1,3C°-al tértek el). A viszonylag melegebb első hónapok után (kivéve a márciust átlag.középh. -0,8 C°, és áprilist -0,2 C°) a 2022-es nyár volt a legmelegebb az eddigi végzett meteorológiai mérések alapján, amelyet a szokásosnál magasabb napi átlag középhőmérséklettel jellemezhető ősz és tél követett. Az egész év az elmúlt 122 év távlatában a 3. legmelegebb helyet foglalta el a 10-es listán. Sajnos az évi középhőmérséklet országos átlaga 1901-től kezdődő hosszú idősor lineáris trendbecslése alapján 90%-os megbízhatósági szinten szignifikánsan emelkedik a HNPI egész területén.

2022-es évben tetőzött a 4 éve tartó aszály. Már az év első 3 hónapjában is alig hullott csapadék, így az első három hónap bekerült 3. helyre az eddig mért legszárazabb első negyedév közé (90 napos csapadékösszeg alakulása az első 3 hónapra: NYSZBT 63 mm; HT 27 mm; KTJT 8 mm).

Májustól-egészen augusztusig az évszak során lehullott csapadékmennyiség egyes helyeken még a 80 mm se haladta meg! A legszárazabb területeket a Felső-Tisza-vidéken (60mm) találjuk, ahol a megszokott érték 30 % se hullott le. A talajvízszint adatok így extrémításokba mentek át a százság miatt, volt ahol több mint 1 hónapnyi csapadék is hiányzott (NT, HT, KTJT). Az extrém száraz nyarat egy extrém csapadékos szeptember követte. Országos átlagban több mint 1,5 szerese hullott le az ilyenkor megszokott mennyiségnek. A legtöbb csapadékot a NYSZBT kapta 200-240 mm eloszlással, ami NT felé fokozatosan csökkent 100-120 mm. A viszonylag szárazabb októbert egy normál csapadék értékekkel rendelkező november és egy átlagosnál csapadékosabb december követte.

Érdekesség, hogy a Szolnoki reptéren mindösszesen 308,7 mm éves csapadékot mennyiséget mértek, valamint Tiszakarádon mérték 123,2 mm mennyiséggel az év legnagyobb napi csapadékösszegét.

A sokéves átlaghoz képest a 2022-es év kevésbé volt szeles. A legszelesebb területeket a Hortobágyon mérték (3-4m/s).

I. Közép-Tisza-Jászság Tájegység:

- A tél folyamán tovább kulminálódott az előző év nedvességhiánya, ami azt jelenti, hogy 2021. október 1. és 2022. március 1. között alig hullott 140 mm csapadék, hó pedig szinte egyáltalán nem esett. Január 1. és május 1. között 110,1 mm csapadék volt, ami június végére mindössze 122,4 mm-t tett ki. Nagyobb esők már a vegetációs periódus végén és az őszi, téli időszakban estek. Az időjárási szélsőségeknek a nyári forróság is velejárója volt. Az éves átlag 12,68 °C, ami valamivel még alacsonyabb is a 12,74 C°-os a 17 éves átlagnál. A szinte csapadékmentes három nyári hónap során jellemző szélsőséges forróságot jól mutatja, a 31,4 C° átlagos maximális hőmérséklet és a hajnali minimumok 16,6 C°-os átlaga.
- A Tiszán tartós és magasan - 800 cm felett - tetőző árhullám már 2013 óta nem volt. A tárgyév során még a korábbi években előforduló olyan árhullámok is elmaradtak, amelyek majdnem a teljes hullámteret elöntötték. A vízállás a téli hónapokban is általában alacsony, 2022 nyarán pedig rekord alacsony szintű, közel -300 cm volt közel 4 hónapig. A hullámtéri rétek is majdnem teljesen kiszáradtak már májusban és igen gyenge lett a szénatermés is. Ezek a viszonyok teljesen ellehetetlenítették az olyan élőhelyigényű fajok fészkelését, mint például a haris (*Crex crex*), de tájvédelmi körzetre jellemző védett réti és mocsárréti növények is alig virágoztak.
- A gyorsan levonuló, alacsony tetőzésű árhullámokkal kialakuló a friss szakadó partok szinte egyáltalán nem képződtek, így az ilyen helyekhez kötődő parti fecskék (*Riparia riparia*) és jégmadarak (*Alcedo atthis*) költésére igen korlátozottan voltak alkalmasak.
- A jelentősebb áradások elmaradásával, a fokozódó csapadékhiánnyal és a mentett ártéren lévő vízállásos élőhelyek összezsugorodásával a vonuló- és a fészkelő vízimadaraknak is nagyon beszűkültek a táplálkozó- valamint fészkelőterületei. A partimadarak és récék fontos élőhelyeinek számító Szolnok melletti Cukorgyáritavakon és az ún. „Vegyikubikon”, a nádas-sásos növényzet térhódítása és a növekvő

mértékű horgászjelenlét jelentett fokozódó előnytelen változást, jöllehet az utóbbi helyen még mindig jelentős a madárnépesség, főleg a tavaszi és őszi vonulási időszakban.

- A nagy, hullámtéri szentély holtágakon a partok mentén és a feliszapolódott szakaszokon gyékényes, nádas zónák alakultak ki, amire korábban, az elárasztások miatt, még a partok mentén sem volt példa.
- Az ún. NVMR projekt természetvédelmi célú beruházási elemei között, a 2019-ben átadott vízszintszabályozó műtárgy a Csatló Holt-Tiszán továbbra is üzemképtelen, így a vízszintet nem lehet szabályozni.
- Az áradások elmaradásának egyetlen kedvező hatása, hogy a hullámtéri erdőkben megnőtt a holtfában több évig fejlődő ízeltlábúak túlélési esélye. Ez utóbbiak élőhelyi feltételei egyre kedvezőbbek, párhuzamosan az elárasztást nem tűrő növények megmaradásával.
- A kisebb állatfajok mellett jól látható a vaddisznó állomány mind nagyobb arányú jelenlétének a nyoma, de jelen van az aranyakál, stabil populációja él a dámszarvasnak és a főleg a Tiszasüly-Kisköre szakaszon rendszeresen előfordul a gímszavas is. A vízhiány ellenére a hód (*Castor fiber*) tovább terjed és már olyan helyeken is jelentős állomány van, ahol korábban inkább időszakosan jelent csak meg. A vízügyi igazgatóság az utóbbi időben kevesebb erővel szorgalmazta az állomány csökkentését, konkrét beavatkozás pedig ezen a téren nem volt.
- Az olyan védett fajok, mint a tiszaparti margitvirág (*Chrysanthemum serotinum*) és a debreceni torma (*Armoracia macrocarpa*) évről-évre mind inkább visszaszorulnak, de az amúgy tömeges nyári tűzike (*Leucjum aestivum*) virágzó állományai is csökkenő tendenciát mutatnak. Egyéb olyan réti és löszgyepi, a térségben különösen jelentős fajok, mint a fátyolos nőszirm (*Iris spuria*) és a macskahere (*Phlomis tuberosa*) is szinte eltűntek. Az erdei orchideák is csak itt-ott jelentek meg, a tallós nőszőfű (*Epipactis tallosii*) a hullámtéri erőkben pedig már évek óta nem látható. Sok gyepterületen (pl. a gátaknál), ez az időjárási körülmény a rossz kezeléssel párosulva az inváziós fajok, de elsősorban a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állományok térhódítását okozta.
- Az OVF-KÖTIVIZIG nagy vízi meder rendezését célzó, Kisköre-Szolnok szakaszon megvalósuló erdőszerkezet átalakító munkáknak több, mint 4000 hektáron jelentkezik mélyreható és tartós hatása. A projekt hatásairól a korábbi évek beszámolóiban részletesen értekeztünk.
- Jelentős hatást gyakorolnak a 2022-ben a forgalomnak átadott M4 és M44 gyorsforgalmú utak, jelentős fragmentálódást okoznak, az előbbi több ökológiai folyosót is keresztez és vadátjárókat nem építettek rajtuk.
- A száraz időjárási körülmények a legsúlyosabban az ex lege védelem alatt álló szikes tavainkat érintik. A Csépai-fertő harmadik éve teljesen száraz állapotú.
- A járszági gyepterületek tekintetében a rendkívüli aszályos időszak miatt gazdálkodói szempontból a fűhozam erősen elmaradt a korábbi évektől. Ez a jelenség magával hozta, hogy korábbi években kaszálónak meghagyott területekre is állatállományt hajtottak, emiatt túllegeltetés jelentkezett.
- Továbbra is fokozódó problémát jelent a vadgazdálkodók által végzett illegális vadtelepítések problémaköre. A dám (*Dama dama*) állománya állandósult a védett területen, elsősorban Kisköre hullámtéri területein, a Pélyi Madárrezervátumban, Törökszentmiklós-Óballa térségében. A nem védett területeken vöröslábú fogoly (*Alectoris rufa*) telepítése történt, például Tiszaroff-Tiszagyenda térségében. Aggályos, hogy a vadgazdálkodó szaporítási céllal telepíti a fajt, a visszavadászat nem történik meg. Minderről a természetvédelmi kezelő nem kap semmilyen formában tájékoztatást. További problémákat vetít előre, hogy jelenleg nem ismerjük ennek a fajnak a fogolyra (*Perdix perdix*) gyakorolt hatását.

II. Nagykunság Tájegység:

- 2022-ben a lehullott csapadék mennyisége 376,5 mm volt Nagyivánban, ami közel 200 mm-rel elmarad a sokéves átlaghoz képest (Nádudvar térségében 340 mm az éves csapadék). Eloszlása rendkívül egyenlőtlenül alakult; az év első felében 87 mm csapadék hullott. A legcsapadékosabb hónap szeptember volt, amikor 103,2 mm csapadék esett, míg a legszárazabb május 2,4 mm-rel (Nagyiván). A Dél-Nagykunságban érdemben szeptember végéig nem esett jelentősebb csapadék. A hó mennyisége minimális volt a téli hónapokban.
- A 2021. szeptemberében kezdődő rendkívüli aszály nagyban rányomta a bélyegét a vegetációs időszakra (2021. szeptember – 2022. augusztus közötti 1 éves ciklusban 261 mm csapadék hullott Nagyivánban). A vizes élőhelyek gyakorlatilag már tavasszal szárazon álltak. Az aszály miatt a gyepek fűhozama is átlagon aluli volt, illetve jelentős mértékben le lettek legeltetve. A vizes élőhelyek legnagyobb része szintén ki lett legeltetve az év folyamán.
- Az aszályos télnek és tavasznak megfelelően a vegetációs időszak rendkívül szárazon indult, a mocsármedrekben lévő víz már májusban eltűnt, még azokon a medrekben is (Sarki-mocsár), melyeket az Igazgatóság élőhely-revitalizációs célfeladatként ősszel megárasztott. A másodlagos vizes élőhelyek, így a térségi halastavak, rizsföldek vízvesztése minden korábbinál jelentősebb volt.
- A Kecskeri-pusztá és a Bige-fertő, legeltetésének minősége az előző évhez hasonlóan megfelelően alakult, helyenként természetvédelmi szempontból kiváltképp jónak számított. A Dobos-hodály és a Sarki-, illetve Konta-mocsár közötti részeken, szarvasmarhával és juhokkal vegyesen tipratott területek ökológiai állapota tovább javult.
- Tisza-tavon a januári pár napos jégborítást nyílt vizes február követte, mely számos vízimadárnak jelentett pihenő- és táplálkozóhelyet. Márciusban a Tisza-tó un. I., majd áprilisban az un. II. ütemű feltöltése történt meg a Tisza alacsony vízhozama mellett. A csapadékhiány a következő hónapokban csak fokozódott. A Tisza-tó, mint vizes élőhely egyre inkább felértékelődött még úgy is, hogy az aszály miatt vízszintje 80-90 cm-rel maradt el az ilyenkor szokásos nyári szinttől. A Tisza-tó visszatöltését augusztus végén tudták megkezdeni, majd lassan a szokásos szintre emelték. A téli vízszint beállítását november elején kezdték meg. Év végén kisebb árhullámok vonultak le a Tiszán de ezek a tározó tér vízszintjét jelentősen nem befolyásolták.

III. Hortobágy Tájegység:

- A téli periódus már egy száraznak mondható őszt folytatásaként következett, ezért a relatíve csapadékmentes hónapok végére a pusztá csaknem teljesen kiszáradva várta a tavaszi esőket. A legnagyobb probléma a hideg beáramlások elmaradása, illetve a tartós hideg időszak és a hetekig kitartó hótakaró hiánya. Bár január 8-án esett nagyjából 8-10 cm hó, amely a rákövetkező egy-két hétben tapasztalható hideg (-10 °C körüli hajnali hőmérsékleti minimumok) miatt lassan olvadt el, a tél egyébként enyhe és száraz volt. A hó közepi hideg időben a jég megvastagodott a vizes élőhelyeken, melynek mind ökológiai, mind gazdasági szempontból jelentős következménye volt, hogy számos helyen – elsősorban a halastavakon - sikerült learatni a nádat a tervezett nagyságrendben. Januárban és februárban is sok volt a szeles napok száma, helyenként viharos szellőkészekkel, ami az egyébként is gyenge felszíni vízborítást radikálisan csökkentette.
- A tavaszi hónapokban a szárazság tovább folytatódott, ezzel valójában eldöntve az életközösségekben a primer produkció sorsát, mely természetesen kihatással volt a táplálékhálózat minden szintjére. A sokszor száraz és szeles napok mellé márciusban és áprilisban is gyakran társult az átlagoshoz képest alacsonyabb hőmérséklet, aminek következtében a növények fejlődése jelentősen elmaradt az ilyenkor megszokottól, de

az ízeltlábúak, kételtűek előfordulási gyakorisága is szemmel láthatóan töredéke volt a szokásosnak. Bizonyos laposok már márciusban kiszáradtak (pl.: Borsós-rét), de májusra a pusztá szinte összes, nagyobb vizes élőhelye szárazon állt. Aradi Csaba szóbeli közlése alapján az 1980-as évek elején voltak hasonló állapotban a pusztai vizes élőhelyek, ugyanakkor az év első három hónapjában lehullott csapadékmennyiség szempontjából állítólag 1904-ben volt hasonló év. A tavaszi madárvonulás során a vizekhez kötődő madárközösségek leginkább az éppen csapolás alatt álló halastavakon találtak kedvező feltételeket, de ez értelemszerűen az ideális állapotokhoz képest csak töredék területnagyságot jelenthetett. Bár jogi lehetőségét megteremtettük a gyepek egy kisebb részén az ún. „korai” (05.25-vel megkezdhető) kaszálásnak, azok állapota ennek megvalósítását nem tette lehetővé. Május végére a gyepek egy normál év augusztusára jellemző megjelenéssel bírtak, a száraz időszakban a legelő állatállomány hatása hatványozottan jelentkezett. A veresnadrág csenkesz termése május végére beérett, a növények fejlődése gyakorlatilag megállt.

- Májusban megkezdődött a tájegységben is az az egész nyáron keresztül tartó folyamat, amelyhez hasonlóra az Igazgatóságunkon több évtizede dolgozók sem emlékeznek: egyre-másra gyulladtak a pusztai tüzek, melyek között jelentős kiterjedésűek is voltak. Májusban leégett a zámi Halas-fenék nyugati oldalának nagy része, ami a fészkelési időszak miatt komoly természetvédelmi kárt jelentett.
- Már június második felében beköszöntött a kánikula, sok esetben 33-38 C° közötti napi csúcshőmérsékletű hőségnapokkal, amely júliusban tovább folytatódott. A júniusi csapadék elmaradásával a hónap végére az éves csapadékmennyiség időszaki mérlege már 200 mm-rel maradt el az átlagtól – de természetesen az előző őszi szárazság miatt a helyzet még kedvezőtlenebb volt. Ekkorra a tiszacsegei Miska-foki-holtágon már kisebb mértékű halpusztulás jelentkezett. Júliusban ennek második hulláma következett, mivel a víztest frissülésére nem volt mód az érdemi esők hiányában, valamint ársztóvíz beadásának elmaradása miatt (a hónap végén sikerült csak elérni, hogy a TIVIZIG a hataji szivattyútelepnél átemeljen némi vizet az Árkus-csatornából). A víz oldott oxigén tartalma kritikus szint alá csökkent – összefüggésben a jelentős zöldalga virágzással.
- A kaszálások nyár derekán a legtöbb helyen elmaradtak. A gazdálkodók megkezdték a betakarítást, de sokan egy-két napon belül felhagytak az értelmetlen tevékenységgel. Ekkorra már kínzó valósággá vált a tény, hogy amennyiben az időjárás nem változik radikálisan, úgy a legelő állatok nagy részének idő előtt el kell hagynia a pusztát, a téli széna helyben történő betakarításra pedig nincs lehetőség. Júliusban több helyen lehajtották a jószágot a területről. A pusztá legeltettségének állapota nagyon erőteljes volt a tájegység területeinek túlnyomó részén.
- Júliusban nagy területen égett le a szelencési-angyal-házi pusztá, ahol az egyébként is rövidfűvű, padkás szikesek növényzete már a tűz kialakulása előtt alig észlelhető méretű vegetációt mutatott, de a tűz ennek ellenére tökéletes alapossággal haladt rajta végig. Az itt történtek bizonyoságul szolgálhattak annak az elméletnek a kevésbé helytálló mivoltára, hogy a tüzek kialakulásának elejét venni nem okvetlenül lehetséges olyan területkezelési elvek mentén, ahol minden terület a végletekig le van legeltetve és a makrovegetáció mérete minimális, így nincs elégséges éghető anyag.
- Az állami támogatások kihasználásával ezer hektáros nagyságrendben próbálnak gazdálkodók erdősíteni a tájegységben. Ezeket az erdőtelepítéseket is jelentős kihívások elé állította az aszály. A már több évtizedes erdők nemkülönben senyvednek a körülményektől. Több negatívum is csökkenti a fák fitnessét: a mélyre süllyedt talajvíz, a hónapokon át hiányzó, beszivárgásra alkalmas csapadék, a légköri aszály, az inváziós növény- és állatfajok által megtestesített kompetíciós viszonyok. Számos erdő egészségügyi állapota romlott az elmúlt években, évtizedekben jelentősen a tájegység területén.

- A Polgári-halastavakon júliusban úgy tűnt, hogy felüti a fejét a botulizmus. Ekkor nem lehetett vizet kormányozni természetvédelmi célzattal a tavak területére, mert a TRV Zrt. nem tudta kielégíteni a Nyugati-főcsatorna rendszerén a jelentkező vízigényt. Még a Tinó-laposi-halastavakba is a szükséges víznek csak mintegy a negyede érkezett napi rendszerességgel. Ugyanez a probléma érintette az újszentmargitai és a tiszacsegei pusztai élőhely-rekonstrukciókat és kreációkat: nyáron nem lehetett ökológiai árasztáshoz vizet irányítani.
- Július utolsó két napján felhőszakadások érkeztek, melyek a pusztá különböző részeit eltérő mértékben áztatták: míg Angyal-házán 35 mm hullott, addig Balmazújvároson 65 mm. Ez a két nap esőzés nem indította be a csapadékdömpinget, mert augusztusban továbbra is meleg, száraz idő volt. Mivel azonban az éjszakák időnként már némi lehülést hoztak, így volt valamennyi hajnali harmatképződés. Ez okozott némi zöldülést a gyepeken, de érdemi növekedés nem indult meg. A Kapros-pusztán augusztusban jelentős tűz pusztított.
- Szeptember elhozta a várva várt fordulópontot: a hónap során megindultak az esők és a végére az átlagos, erre a hónapra jellemző csapadékösszeg kétszerese hullott le. Mivel alábbhagytak a nagy melegek, így a párolgási veszteség is minimális volt. A nyárra kiadott vízjogi engedélyek birtokában ekkor vált végre lehetővé, hogy árasztóvizet biztosítson a TRV Zrt., így az esőzések közepette tudtuk megkezdeni a kisvizes KEHOP-pályázat célterületeinek árasztását. Ez a folyamat októberben is zajlott, amikor az csapadék megszűnt, ezután novemberben és decemberben ismét jelentősebb mennyiség hullott. Az őszi esők során a talaj visszanyerte elveszített víztartalma nagy részét és a pusztákon – több helyen az elmúlt időszakban létesített vízvisszatartási mechanizmusoknak köszönhetően – hatalmas felületű elöntések alakultak ki az év végéig. Októberben és novemberben magas volt a ködös napok száma, ami további segítséget jelentett a növényzet regenerálódása szempontjából.
- Az őszi csapadék hatására megindult a gyepek fejlődése – persze ez már csak a vegetatív hajtásrészek mennyiségi növekményét tudta előidézni. Ez a helyzet arra sarkalta a gazdálkodókat, hogy minél tovább legeltessék a gyepeken az állataikat. Az előző, csaknem egy évet átölelő szárazság miatt ez valószínűleg nem vált előnyére a gyeptársulásoknak, de a gazdálkodói nyomás jelentősnek bizonyult. Ehhez hozzájárult a téli takarmány piacon jelen lévő hiány és az áremelkedés is.
- Az egész évben – az őszi és téli csapadékoság és a decemberben a pusztán látható hatalmas víztestek ellenére - 424-461 mm csapadék hullását mértük. Ez egyrészt jóval alatta marad a térségre szerint korábban általánosan jellemző 550 mm-nek, másrészt nagyon fontos, hogy a csapadék eloszlása rapszódikus és a korábbi grádienseknek nem feleltethető meg.

IV. Bihari-sík Tájegység:

- A tavasz a megszokottnál kissé hűvösebb volt. A március és az április hónapok hőmérséklete a normálérték alatt alakult, az áprilisi középhőmérséklet jelentősen elmaradt az ilyenkor megszokottól. A májusi középhőmérséklet ezzel szemben átlag felett alakult. A csapadékviszonyokat tekintve az egyes hónapok változatos képet mutattak: márciusban és májusban jelentős csapadékhiány mutatkozott, míg az április csapadékosabb volt a szokásosnál. Szintén szárazabb volt a tavasz is, ami a melegebb és csapadékszegény májusban tetőzött és a tavaszi virágos növények igen gyors elvirágzását eredményezte. A folytatásra pedig emberemlékezet óta nem volt példa: a 2022-es nyár a legmelegebb 1901 óta. Az évszak során lehullott csapadékmennyiség, mely egyes hónapokban közelített a 0-hoz, mindössze a kétharmada a sokéves átlagnak. Ez jelentősen visszavetette a legelők fűhozamát, így sok helyen ismét túllegeltetés alakult ki, kaszálásra pedig csak kevés helyen adódott lehetőség. Az ősz az átlagnál melegebb volt, de a mért csapadékösszeg megfelelt a sokévi átlagnak, az évszakon

belüli eloszlás azonban nagyon egyenetlen volt. Csapadékban gazdag szeptemberrel kezdődött, de az október már megint nagyon száraz volt, majd novemberben az átlagnak megfelelő eső esett. Az őszi esők hatására a legelők újulni kezdtek, de pl. a vizes élőhelyek állapota nem sokat javult. Decemberben eső formájában ismét hullott csapadék, ami segítette a területek regenerálódását, hőmérséklet tekintetében azonban ez a hónap is melegebb volt az átlagnál.

- A vízhiány a tájegység egészében, de talán hangsúlyosabban az északi és keleti fekvésű részeken rendkívüli méreteket öltött. A csapadékmentes nyár szinte minden vizes élőhelyet kiszárított, a talaj kirepedezett. Valamennyi vizes területünk, kis vízfolyásunk, amely nem kapott mesterséges táplálást már a nyár elején teljesen kiszáradt és hosszú hónapokra úgy is maradt. Nagyobb vízfolyások esetében is kritikusan alacsony vízhozamok alakultak ki, melyeket még tovább rontottak a megélénkült öntözési, halastó feltöltési igények.
- A felszíni vízfolyások mellett már nyilvánvalóan érzékelhető a talajvíz nagyon jelentős csökkenése is.
- Az általános szárazságnak köszönhetően a vizes élőhelyekben említett hatásokon túlmutatóan a vízfolyások, vízállások kiszáradása és a rendkívül alacsony talajvízszint a környező gyepek állapotára is negatív hatással van. Az általános csapadékhiánynak tulajdoníthatóan az idejű fütermés még az előírt legelő jószágglétszám ellátását sem tudta biztosítani, kaszálásra pedig csak alig-alig volt lehetőség. Már nyáron túllegetetés alakult ki a gyepeken ott is, ahol a jószágglétszám megfelelt az előírásoknak. Az őszi esők hatására a legelők újulni kezdtek.
- Évek óta tartó jelenség, hogy egyes tölgyesekben az idősebb fák elpusztulnak, kidőlnek. 2022-során a derecskei Nagy-legelő melletti tölgyes sávokban a fák foltokban kiszáradtak (hogyan elpusztultak-e, arra 2023-ban kapunk választ).
- Az OVF pályázatának keretében a TIVIZIG a Faluszigeti- és Nagytói-csatorna kotrását végezte el, illetve elkezdte ugyanezen pályázaton belül a Csente-Szakáli-csatorna kotrását is. Utóbbi kettő jelentős élőhelye a fokozottan védett lápi pócnak (*Umbra krameri*).
- A jelenleg is futó beruházás idején is a Püspökladány-Biharkeresztes vasútvonal villamosítása volt Ennek során új légvezetékot hoztak létre, számos idős fát vágtak ki és új szerviz utakat alakítottak ki. Az optikai kábelek fektetése, ezzel együtt védett növények áttelepítése, kapcsolódó villamoshálózat fejlesztések, vasúti híd felújítás is zajlott részben vagy egészében védett területek érintésével.
- A mezőgazdasági tevékenység élőhelyekre gyakorolt negatív hatása több helyen nyomon követhető. Sok esetben tapasztalható még mindig a szegélyek elművelése, illetve megfigyelhető a különböző kemikáliák elsodródása vagy bemosódása a szomszédos természeti területekre. Esetenként tapasztalható az élőhelyek közvetlen megszüntetése (mezsgyék, cserjesávok kivágása, beszántása) Biharkeresztes, Pocsaj térségében. Ez a folyamat részben összefüggésben van a rendezetlen (osztatlan közös) tulajdonviszonyok megszüntetésével. A vízhiány miatt megnövekedett öntözési igény.
- Területi változásokat okozhat a Konyár környékén kiterjedten alkalmazott vadkár elleni védekezés a napraforgó vetések esetén. Itt minden táblát két soros villanypásztorral és kifeszített bálahálóval vettek körbe. A területen a negatív tájképi hatást leszámítva, nem okozott érzékelhető természetvédelmi problémát, de rendkívül aggályos lehet az módszer elterjedése a tűzokos területek esetében.

V. Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység:

- A 2022-es évben a vízhiány a tájegységben fokozódott. Az éves csapadék mennyisége nem volt alacsony, de a talajvíz leszállt szintjén nem történt lényeges változás. A vizes élőhelyek, vízfolyások már január-februárban is szárazon álltak, néhány kivételtől eltekintve. Az év a tavalyinál is nagyobb vízhiánnyal indult, ami később fokozódott.

- Az aszály miatt sok helyen jelentős mennyiségű Solidago és selyemkóró is leszáradt. Néhol az állatok is lelegelték a selyemkórót a fű elszáradását követően. Nyár közepére a nyírfák (*Betula pendula*) jelentős részének leszáradt a lombja. A legtöbb helyen a pompás sisakoskosbor (*Anacamptis palustris subsp. elegans*) virágzását sem tapasztaltuk.
- A Kék-Kálló-völgy Natura 2000 területéhez tartozó létavértesi Nagy-legelön új invazív fajt fedezett fel dr. Matus Gábor. A homoki prérifű (*Sporobolus cyptandrus*) kis állománya egy földút keresztezésében található. A felszámolására stratégiát kell kitalálnunk.
- Látványos volt idén is a tölgy csipkésposloska (*Corythucha acuata*) kártétele. Nyár közepére a tájegység minden tölgyesében komoly kárt okozott a lombzat állapotában.
- A rendkívüli aszálynak köszönhetően a kétéltűek mennyisége még alacsonyabb lett.
- Tovább folytatódott a magyar körisek (*Fraxinus angustifolia subsp. danubialis*) pusztulása.

VI. Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység:

- Ebben az évben az éves csapadékösszeg a Szatmár-Bereg térségében a sokévi átlag alatt maradt. A természeti környezet szempontjából a lehullott csapadék mellett a nem megfelelő eloszlása okozott jelentős károkat a Tájegység egész területén.
- Év elején, a Tiszán levonuló árhullám Vásárosnaménynál 744 cm-en tetőzött, így előntötte a hullámtér nagy részét. Ennek köszönhetően 2022. áprilisában ökológiai vízpótlás céljából lehetőség volt a Beregbe vizet kivezetni az árapasztó tározó műtárgyain és a Tiszaszalkai-zsilipen keresztül. A Szipa- és Makócsa-, valamint a Csaronda- főcsatorna egyes szakaszain nyár végéig meg is maradt a víz. A Tarpa és Hetefejércse határában található anyagnyerők részben feltöltődtek. A nyári hónapokban a hullámtéri holtmedrekben víz állt, bár a vízszint mindenütt alacsony volt. A Tisza júliusban közel volt a legalacsonyabb vízálláshoz, Vásárosnamény felett már nem volt hajózható. Decemberre a Tisza árhullámainak eredményeként a hullámtéri holt medrek megteltek, a tetőzés Vásárosnaménynál 2022.12.22-én volt 692 cm-en. A Bockerek-erdőben közel maximális vízszintet tartottak a műtárgyaink, a Göntében újra volt vízborítás.
- A vízhiány miatt tavasszal a lápok kritikus állapotban voltak, másodlagos „kárként” jelentkezett, hogy a vadak (dám, gím, vaddisznó) bejutottak a belső részekre, rágásukkal, taposásukkal és túrásukkal okozva károsítást. Áprilisban a Csaroda környéki medermaradványok szárazak voltak. A lápok közül csak azokban volt víz, amelyekbe kutakból történt vízpótlás. A holtágak vízellátottsága viszont megfelelő volt, illetve a Szipa- főcsatornában is visszatartották a vizet. Év végére, a csapadékos időjárásnak és a folyamatos vízpótlásnak köszönhetően a lápok feltöltődtek.
- Vaján a legalacsonyabb vízszint 35 cm alatt volt, a folyamatos vízpótlás eredményeként és a lehullott csapadék hatására év végére 54 cm-re emelkedet a tó vízállása.
- A Nyírségben sem volt jobb a helyzet a csapadékösszegek és eloszlás tekintetében, Bátorligeten a Fényi-erdő melletti Károlyi-főfolyáson keresztül nem érkezett olyan mennyiségű víz, amit az erdőre tudtuk volna vezetni és a lápon végzett vízkormányzás is csak részben fedezte a terület vízigenyét.
- A Kállósemjén külterületén lévő Mohos is vízhiánnyal küszködik annak ellenére, hogy a mesterséges vízpótlás folyamatosan zajlott. Jól mutatja a probléma súlyosságát, hogy a térségi talajvízszint-csökkenés átlaga 8 kút vízszintjét vizsgálva 2010. szeptember – 2022. szeptember között 3,00 m.
- A megépült Felső-túri, Tisza-tározónak köszönhetően csapadékból származó és a Tiszából kivezetett vízből nagy felületű állóvizek keletkeztek (A tiszakóródi Halvány SVK területünk is komoly vízmennyiséget kapott) és a csatornák is vízzel telítettek voltak, ezek fontos élőhelyekké válhatnak a következő években.

- Márciusban Fényeslitke és Döge határában az Aranyoska ex lege védett terület leégett kb. 30 hektáron. Rétközberencsen a Berencsi-rét ex lege egy része kb. 7 hektáron égett le. Rétközberencsen a Harasztos-rétje ex lege teljesen (4 hektáron) leégett. A tüzek a talajszinten minden száraz növényt érintettek, a fáknek a törzse sok helyen 1,5-2 m-es magasságig megégett. Védett élőlények pusztulásáról nincs bizonyíték, néhány korai földön fészkelő (pl. mezei pacsirta, cigánycsuk) fészekalját esetleg érinthették.

5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Igazgatóság működési területén a korábbi években elkezdett élőhelykezelési és fenntartási tevékenységeket folytattuk. 2022-ben a kezelési munkák egy jelentős részét saját forrás felhasználásával és/vagy saját kivitelezésben végeztük el. Az előző évektől eltérően a természetvédelmi hatóság által koordinált kezelési munkákat is el tudunk látni, elsősorban az invazív fajok állományának a csökkentése érdekében. A saját vagyongazdálkodásban lévő élőhelyek egy részén a bérlők segítségével történtek a kezelési munkák, a bérleti szerződésben rögzített feltételek szerint.

A beavatkozások legelő, rét, mocsár, nádas, valamint út művelési ágú területeken folytak, de visszagyepesedő szántón is végeztünk aktív kezelési munkákat. Minden évben visszatérő feladat az inváziós fajokkal fertőzött területek kezelése, amely zúzással, legeltetéssel, helyenként vegyszeres beavatkozással történt. A száraz, csapadékszegény időjárás és az átlaghőmérséklet emelkedése különösen indokoltá teszi az ökológiai célú vízpótlásokat, vízkormányzásokat és a vízvisszatartást. Az Igazgatóság egész területén komoly problémát okoz a felszaporodó vaddisznóállomány túrási kártétele. Szatmár-Beregben a sertéspestis eredményeként a vaddisznó állomány visszaesett, viszont a dám túlzott mértékű jelenléte komoly természetvédelmi problémákat eredményez. A védett és fokozottan védett természeti értékeink megőrzése érdekében több helyen vegyszeres riasztó anyagok kihelyezésével próbáltuk a károkozásukat csökkenteni.

I. Közép-Tisza-Jászság Tájegység:

- Tizsakürt, Szigetmajor: Az erdőszéleken a gyep kárára terjeszkedő gyalogakácot 2022-ben sikerült szinte minden területen visszaszorítani az eredeti gyep határaitra, az erőrészek szélére. A tél elején pedig zárzúzással kezeltük a gyepen lévő gyalogakác foltokat.
- Cibakháza, Telekmajor, hullámtéri gyep: jelenleg a vagyongazdálkodói jog nem tisztázott, a 2022. évben nem volt sem legeltetve, sem kaszálva, ami miatt évtizedes területkezelési munka látszik kárba veszni az gyalogakác intenzív terjedése miatt. Telekmajor a Cibakháza 0113/1 hrsz.-ú ingatlanon fekszik. Tárgyi ingatlan 2021. január 1-jén került a Magyar Állam kizárólagos tulajdonába. Igazgatóságunk 2023. februárjában tett nyilatkozatot az Agrárminisztérium felé, hogy saját vagyongazdálkodásába szeretné kérni. Szerződéskötésre egyelőre nem került sor. Korábban osztatlan közös tulajdonban volt a terület, melyet a helyi gazdálkodók hasznosítottak kaszálással. A kaszálékot egy környékbeli szarvasmarhatartónak adták el, mely állatállományt néhány éve felszámolta a tulajdonosa. A gazdák ezt követően hagytak fel a területhasználattal, és vált kezeletlenné az ingatlan.
- Tiszabura mellett a Tisza hullámtérében található Káposzta-föld kezelése 2021-ben egy alkalmi kaszálás és egy őszi végi alkalmi tisztító szárzúzás volt. A terület szegélyein megtörtént a lopáskárból visszamaradt, kezelést akadályozó amerikai kőrís és zöld juhar csonkok visszavágása, az inváziós növényfajokkal benőtt szegélyek szárzúzása a kormányhivatal által erre a célra biztosított forrásból. A gyepterület jelenlegi állapota

kedvező, de továbbra is fokozódó problémát jelent a tiszaburai lakosság által rendre behordott változó mennyiségű és összetételű kommunális hulladék. Árvízi elöntést nem kapott a terület a 2022. évben.

- Pélyi Madárrezervátum fokozottan védett területén az elmúlt évekhez hasonlóan 2022-ben is a nyár végén történt meg több, mint 200 példány szürkemarha kihajtása. Alapvető problémát jelent, hogy a májusra kedvezővé vált gyepterület legeltetése nem indult meg időben, ezért az alacsonyabb tetőzésű zöldár a legelőterület nagy részét elöntötte, a magas fűvet folyami hordalékkal takarta be, amit a jószág nem tud elfogyasztani. Mire a terület leszáradt illetve megújult rajta a lágyszárú vegetáció, addigra az inváziós növényfajok drasztikusan gyors fejlődésnek indultak. A területen a téli takarmányozás biztosítása érdekében kaszálás is történt, aminek az igen nehézkesen végrehajtott kivitelezése tovább késleltette a kihajtást. A bálázás, majd az azt követő lehordás is késve történt meg. A kaszálásnak viszont jótékony hatása volt, mert a kezelt területrészekben a gyalogakác növekedése visszaesett. A legeltetési időt követően a földhasznóbérlő az alullegetett és inváziós növényfajok által benőtt területrészeket szárzúzással kezelte.
- A Fegyvernek-Nagykörű hullámtéri területein található visszagyepesített szántókon nyugati oldali peremterületeiről terjeszkedő gyalogakác, zöld juhar és amerikai kóris alkotta cserjés állomány visszaszorítását a földhasznóbérlő 2022-ben már nem végezte el. Az év során inkább a cserjésedés és több nagyobb foltban őshonos fafajok alkotta erdősödés jellemző.
- A Tiszajenő melletti Nagy-rét gyepterületein a tárgyévben mindhárom birtoktesten történt legeltetés. A Felső-réten a legeltetést követően a földhasznóbérlő a selyemkóró és gyalogakác által benőtt részeket leszárzúzta.
- Jelentős kiterjedésű, viszonylag jó természetességű, magántulajdonú gyepterületek találhatóak a Zagyva hullámterében. Vélhetően a szárazság miatti szénahiánynak köszönhetően, minden gyepterületet időben lekaszáltak és a természeti állapotuk kezeléshiány miatt nem romlott. A csapadékhiány miatt, főleg a magasabb fekvésű helyeken a nyár derekára már szinte kihalt a lágyszárú növényzet és jelentős kiterjedésű, vegetációtól mentes foltok is megjelentek. A Zagyva hullámtéri területeken a 2020. év pandémiás viszonyai óta évről évre fokozódó terhet jelent a Szolnokhoz közel eső területrészekben a kutyasétáltatás és a horgászok kontrollt nem ismerő gépkocsival történő közlekedése. Már négy gazdálkodótól érkezik rendszeresen panasz a fenti problémára, hiszen a folyamatos gépjárműves, gyalogos közlekedés résztvevői letapossák a Natura 2000 gyepterületen a fűvet, a sétálni kivitt kutyák vizeletével és ürülékével szennyezett gyepterületet kaszálható, illetve egyes részekben nem is hasznosítható. A Természetvédelmi Őrszolgálat nem tudja kezelni a problémát, mert sok esetben a kutyasétáltatók felügyelet nélküli kiskorúak, másrészt a területekre érkező emberek létszáma túlmutat a kapacitásainkon.
- Az egyéb természetvédelmi tekintetben relevanciával rendelkező gyepterület jellegű élőhelyeken célzott és átfogó természetvédelmi kezelés nem folyt. Inkább ennek nagymértékű hiányossága állapítható meg. A KÖTIVIZIG kezelésében lévő töltéseken, illetve azok mentén, kis szakaszon van némi birka és kecske legeltetés, Szolnoknál a Malomzugban pedig néhány szarvasmarhát legeltetnek.

II. Nagykunság Tájegység:

- Partifecske és gyurgyalag telepek partfalának karbantartását végeztük gépi és kézi erővel a következő helyszíneken: Abádszalók külterületén 3 db, Tiszaszőlős

- külterületén 1 db, Tiszaszentimre környékén 2 db, Nagyiván térségében 1 db, Tiszafüred térségében 2 db, Berekfürdőn 1 db.
- Február 8-án közösségi tájegységi munkavégzés keretein belül, az illegális gépjárműforgalom kizárása érdekében akadályokat helyeztünk el a Kecskeri-pusztán.
 - Sor került kommunális hulladék gyűjtésére a Túri út mellett. Hulladékradaros bejelentés alapján körülbelül 3 köbméter hulladékot gyűjtöttünk össze és szállítottunk el.
 - A Német-szigetnél lévő elektromos szivattyúval az egykori Zádor-mocsarat árasztottuk, mely során a Hortobágy-folyóból 100.000 m³ vizet szivattyúztunk március 10- től 27-ig. Ennek hatására kb. 90 hektáros vizes élőhely jött létre, melyből kb. 25 hektár nyíltvizes terület.
 - Az őszi folyamán sikerült árasztásokat végeznünk a TIVIZIG közreműködésével a Kása-háton és a Mérges-érben. Ezek a vizes élőhelyek oázisként működtek, vízimadarak tízezrei használták ezeket táplálkozó-, illetve pihenőhelyül.
 - Őzes nyugati szélén lévő mocsarat árasztottuk június 18. és október 20. között szivornyával, mely során szeptemberre kb. 40 hektáros vizes élőhely alakult ki, mely a térség egyetlen daru éjszakázó helye volt.
 - A csapadékvíz megtartása céljából a Német-szigetben, a Sós-fertőnél, és a Kunmadarasi-pusztán lévő C/3 jelű csatorna torkolatánál a vízvisszatartó műtárgyak egész évben le voltak zárva.
 - 2022 márciusában és áprilisában 1,5 M m³ árasztó víz lett beengedve a Kunkápolnási-mocsárba. A jelentős aszálynak köszönhetően azonban ez csak egy átmeneti felüdülést jelentett a terület számára. Az őszi és téli folyamán több alaklommal sikerült ökológiai vízpótlást biztosítani a Kunkápolnási-mocsárban a TIVIZIG-gel együttműködve.
 - Október elején körülbelül 65 000 m³ árasztó víz bejuttatása történt meg a Sarki-mocsárba, melynek a rendkívüli aszály miatt fellépő vízhiány és a sekélyvizes élőhelyekhez kötődő őszi-téli vonulók támogatása volt.
 - A veszélyeztetett macskahere állományokat körbekerítettük az Ágota-halmon, és Karcag belterületén, a Lóger sportpályán.

III. Hortobágy Tájegység:

- Januárban a HTGN Kft. megkezdte a gyomosabb foltok szárazzását Darassán. Később a Kondás-fenéken és a Kis-Kondásban lévő, megmaradt nádas foltok zúzásával folytatták a tevékenységet. Februárban a zámi Halas-fenék szélein is történt szárazzás, mintegy 30 ha területen.
- Január folyamán Nagymajorban, a Tiszacsege 109/C (akác) és a Tiszacsege 109/D erdőrészekben megtörtént az előző évi viharkárban megsérült, tönkrement faegyedek kivágása.
- A Kis lilik LIFE keretében élőhelykezelési célú nádvágás történt a Szálka-ér területén februárban. Az év későbbi részében célirányosan történt ugyanezen részek marhával illetve juhokkal történő legeltetése, amely során a makrovegetáció visszaszorult, így a szeptemberi és decemberi esőzések nyomán nyíltvizes felületek alakultak ki. A beavatkozás elérte a célját, hiszen novemberben rendszeresen használták ezeket a felületeket a vadludak kisebb-nagyobb csapatai - közöttük a nyugat-szibériai kis lilik populáció egyedei is.
- A Papegyházi templomromtól nyugatra eső területeken korábban megtörtént a vadkörte sarjak kivágása. Február második felében Újszentmargita Község Önkormányzatának közmunkásai darabolni kezdték a fákat, hogy az mulcsozásra alkalmas legyen.

- Számos helyszínen történt vízmegtartásra, vízkormányzásra vonatkozó beavatkozás a tél végi időszakban. A szelencési-angyalházi puszta valamennyi lehetséges pontján megtörténtek a spontán víztartó munkálatok. A balmazújvárosi Nagy-sziken a szárazságra való tekintettel a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület februárban zárta a zsilipet, melynek pozitív hatása azonnal érezhető volt az érkező madarak mennyiségén. A vízszint beállítása a partimadarak fészkelési igényeihez igazodott. Az Akadémia libanevelőn a HHG Zrt. tél végén vízmegtartási műtárgy rekonstrukciót végeztetett, majd megkezdődött a vizes élőhely árasztása. Megindult a víz a Polgári-halastavak medencéibe is. Február végén elkezdték az Elepi-halastó VII-es tavát csapolni, ez üdítő előntéseket eredményezett az Alsó-Kadarc-csatorna mentén. A kisvizes KEHOP-pályázatból elkészült gyilkos-laposi műtárgyon át jelentős vízmennyiség folyt be a laposba, amely az esztendő későbbi részében esszenciálisnak bizonyult. A Kondás vízszintjének szükségszerű csökkentését a Kis-Kondás gátjának tavaszi és őszi átvágásával oldottuk meg, ezáltal jelentős kiterjedésű területeket sikerült árasztani.
- Április végén megkezdődött a legeltetés, bár voltak, akik már korábban kihajtották állataikat.
- Tavasszal folytatni kellett a vizes élőhelyek vízpótlását. Így került sor az Akadémia libanevelő, vagy a Polgári-halastavak felé a víz beengedésére, illetve a Hortobágyi-halastó V. tavának élőhely-fejlesztésén is aktív vízkormányzásra volt szükség a középső szigeten fészkelésbe kezdő madarak szőrmés predátorokkal szembeni védelme érdekében. A Bivalyos-tó azonban a Halastavi-tápcsatorna kényszerű zárása miatt nem kapott vízutánpótlást, így átmenetileg kiszáradt.
- Májusban megkezdődött a vizes élőhelyek legeltetéses kezelése a Hortobágyi-halastavaknál. Az V-be a HTGN Kft. 45 pld., a Kis-Kondásba több, mint 90 példány bivalyt hozott, míg a Bivalyosba az idén első ízben a HNPI saját tulajdonú, növendék bivalyai lettek behajtvva – szám szerint 44-en. Bár ezek a létszámok tartós legeltetés esetében elégségesnek tűnnek az adott területek esetében, a nyílt, kopár talajfelszínnek költési időszak elejére történő kialakításában és fenntartásában némileg kevésnek bizonyulnak.
- Nyár derekán a kaszálás alig néhány helyen valósult meg. A széna takarmányértéke nagyon alacsony volt. Ugyanazon területen betakarított bálák száma kb. ötöde volt a korábbi években vágott mennyiségnek. Sok helyen a lekaszált rend olyan gyér volt, hogy nem volt lehetséges a rendkezelés és a bálázás sem.
- Július második felében kezdődött meg az érdemi beavatkozás az ároktői Nagy-Kácsában a gyepgazdálkodás tekintetében. Első körben meg kellett javítani a gyephez vezető utat, melynek során először a HNPI-TKO traktorosa végzett szárazúzást, majd a Hajdúnánás és Térsége Legeltetési Szociális Szövetkezet küldött forgókotrot és grédert a megfelelő minőség elérése érdekében. Július végére az út tökéletes lett és megindult a kaszálás.
- A tiszacsegei Sós-káson (Tiszacsege 0610/1 és 0621/c) szarvasmarha legeltetés kezdődött júliusban, melynek során az amerikai kóris foltokban az előző téli, mechanikai beavatkozás után a sarjadás visszaszorítása legeltetéssel történt.
- A Hortobágyi-halastavak korábbi V. tavának régi halárka mentén mintegy 3 hektár kiterjedésben történt július végén gyalogakác, fehér- és rekettyefűz zúzása a nyílt élőhely megőrzése érdekében.
- A szeptember az időjárás változása miatt közvetlenül és közvetve is a vizes élőhelyekről szólt leginkább a tájegységben. Mivel lehetőség nyílt az árasztásokra,

elindítottuk azokat és a vízviisszatartásoknak is lett jelentősége. A Polgári-halastavakra ismét megindult a víz. Az Elepi-halastavak elhúzódó csapolása (lecsapoló rendszerek telítettsége) miatt, az Alsó-Kadarcs-főcsatornából több helyen kiáramlott a víz a pusztai erek mentén. Kiterjedt felületeken jelent meg elöntés Nyíró-réten, Görbe-háton, Kis-Álomzugban és a Gyilkos-lapos területein. A felszíni elöntéseken szeptemberben és októberben kisebb-nagyobb daru éjszakázóhelyek alakultak ki. A kisvízes KEHOP beavatkozásokat a következő fejezetben tárgyaljuk.

- A Nagy-Kácsában a réti széna betakarítását követően, szeptemberben és októberben magyar szürke szarvasmarha legelt. A legeltetési periódus végére a gyalogakác sarjak nagy része erőteljesen vissza volt rágatva. A hónap végén a gyeppkezelési tevékenység a Nagyerdő alján a korábbi években már levágott, de sarjadó gyalogakác zúzásával ért véget.
- A HNPI vagyonkezelésében lévő területek közül Kis-Szegben, a Tejgazdaság Kft. bérleményén keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) állományait távolították el a FGSZ Zrt. által üzemeltetett gázfáklya védelmi zónáján belül, illetve a Kishortobágy 1740 Kft. bérleményein számos vadrózsa (*Rosa canina*) bokrot zúztak le. A cserjésedés elleni beavatkozás mindkét bérlő esetében legeltetéssel is kiegészült, amely pozitív hatása az év végére már nagy területen láthatóvá vált.
- November végén megtörtént a Háti-halom természetvédelmi kezelése mintegy 750 négyzetméteren, mely során a gyomos gyeprészeket lekaszáltuk, valamint az élőhelyidegen fák és cserjék eltávolítására is sor került. A holtanyagot a halomról elszállítottuk.
- Novemberben a zámi Halas-fenék árasztása is kiteljesedett, a víz elérte a halasközi átjárót és elkezdte telíteni a keleti oldalon a meder első öblözetét.
- Az év utolsó hónapjában a csapadékos időjárást kihasználva folytatódtak a vízviisszatartással kapcsolatos beavatkozások. Különösen a Szelencésen okoztak az így megtartott, összefutó vizek nagy kiterjedésű elöntéseket. Megfelelő vízállapotokkal búcsúzott az óévtől a Sebes-ér, a Misét-ér, az Ökör-lapos, de a Csikós-szigetnél lévő holtmeder is teljes vízszinten állt. Angyal-házán, a Tárkány-foki műtárgynál tapasztalt szivárgási problémát a kivitelező garanciális munkavégzés keretében még az év korábbi részében kijavította. Ennek során a felvízi oldalon a mederszelvényre merőlegesen egy betonból kiöntött részfalat alakítottak ki, amely remélhetőleg mind a gáttest vízzáróságát, állékonyságát szavatolni fogja. A kora tavaszi állapotok mellett a szerény csapadékból kialakult elöntést sikeresen viisszatartotta a műtárgy, majd a szeptember, november és december során hullott bőséges csapadék okozta víztömeget is sikeresen megtartotta.
- Bagotán a HNPI vagyonkezelési hozzájárulásával a bérlő szárazúzást végzett a pusztai cserjésedések visszavetése érdekében.

IV. Bihari-sík Tájegység:

- Berettyóújfalu, Andaháza: A terület árasztása több esetben is megörtént az év folyamán. Egyrészt a fészkelések miatt az aszályos időben vízpótlásra, másrészt nyáron rendszeres vízminőség javító (frissítővíz) pótlásokra, harmadrészt őszi árasztásra került sor. A nyári, aszályos időszakban a terület északi részét (kb. az élőhely 1/3-a) szárazon tartottuk. A műtárgyak kezelése, karbantartása, adott esetben tömítése folyamatos feladat.

- Berettyóújfalu, Palocsa: A rendkívüli aszályos időszakban, a költségek végeztével természetvédelmi célú árasztást valósítottunk meg.
- Derecske, Nagy- Nyomás: A terület nem árasztható, de a záró műtárgy folyamatos ellenőrzése és megfelelő állapotban tartása fontos feladat. Sajnos az aszály miatt nagyon gyorsan leszáradt, így jelentős fészkelőállomány nem volt. Késő ősze, tél elejére a meder újra feltöltődött.
- Andaháza (Berettyóújfalu) nyugati részén egyre nagyobb területen jelenik meg a gyalogbodza (*Sambucus ebulus*). A szikes gyepek védelme érdekében magérés előtti kézi kaszálással próbáljuk e fajt visszaszorítani. 2022-ben is elvégeztük a kezelést az állomány egészén.
- Több helyszínen, HNPI vagyongazdálkodásban lévő szántó területeken már évekkorábban felhagytunk a szántó műveléssel. Több ilyen terület esetében (pl. jelenleg Derecske 0450/5a) az adott helyszínen a gazdálkodó már gyepként kezelte a területet és a kaszálások időpontját is ennek megfelelően választotta meg.
- A kora tavaszi időszakban idén is elvégeztük a kisebb mocsarak vízviszatartását, de az extrém száraz év miatt sajnos vízzel egyikük sem telt meg később.

V. Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység:

- A Káposztás-lapos déli részén (Nyírábrány 0268/4) 2,5 ha kaszálást, az északi részén pedig 5 ha kaszálást végeztünk természetvédelmi célú földhasználati megállapodás keretében. Előtte hagyásfoltokat jelöltünk ki őszi vérfüves, réti angyalgyökeres részeken és kornistárnicsosban.
- A Jónásrész déli részén (Vámospécs 0188/2) 1,7 ha szárzúzást végeztünk télen az orchidea élőhelyek fenntartása érdekében.
- A Jónásrész déli részén (Nyíracsad 0115, 0117/3) 40 hektáron legeltetett a bérlő, mivel az aszály miatt gyenge volt a fűhozam és nem tudott kaszálni. Az északi részen (Nyíracsad 0132/2 a,b) 6 ha kaszálást végzett a bérlő.
- A Jónásrész északi részén (Nyíracsad 0132/2 a,b) 2 ha szárzúzást végeztünk ősszel a réti angyalgyökeres szegélyek karbantartására az igazgatóság gépjével.
- Agria kiséggel kaszáltuk le a Jónásrész szibériai nőszirmos tisztását ősszel (Nyíracsad 0179) 2 ha kiterjedésben, és a szénát is lehordtuk.
- A Hanelek területén (Fülöp 0642/7a,d; 0644/5; 0642/11b) 1,3 ha szárzúzást végeztünk ősszel az igazgatóság munkagépjével a réti angyalgyökeres élőhelyek fenntartása érdekében.
- A bérlő 20 hektáron szárzúzott a Teleki-legelőn (Nyírábrány 0448/2a).
- Kaszálókra bedőlt fákat vágtunk össze kaszálás és szárzúzás előtt (Káposztás-lapos, Jónásrész).
- Vadriasztó szert alkalmaztunk a nyíracsádi Jónásrészen, valamint a nyírábrányi Káposztás-laposon, a Kövendi-legelőn és a Teleki-legelőn.
- Lekaszáltuk a cserje sarjakat a nyírábrányi Mogyorós-erdőben a zergebogláros tisztáson.
- A bérlő kb. 20 hektáron szárzúzott a penészleki Veres-réten.
- Az Agria kiséggel lekaszáltuk a Nyíracsad 0179 hrsz.-ú ingatlanon lévő magaskórós láprétet, egy bedőlt fát összevágtunk, majd lehordtuk a területről.
- Cserjesarjak levágását végeztünk a Jónásrész tisztásain az Agria kiséggel és motoros kaszákkal.
- Cserjesarjak levágását végeztük a Káposztás-lapos tisztásain az Agria kiséggel és motoros kaszákkal.

- Megtörtént a létavértesi Böcsöntő töltésének, és a kokadi Daru-láp pihenőhelyének kaszálása (0,25 ha).
- Júniusban a kokadi Daru-láp pallóútjáról kaszáltunk nádat, és a belógó ágakat vágtuk vissza. Elvégeztük az álmosdi Daru-láp belső tisztásainak kaszálását (0,6 ha), illetve megtörtént a kaszálás a Lőszletörésnél (5,5 ha). Utóbbi helyen már a földikutya-élőhely kaszálható részét, illetve egy völgyelet talpát is kaszáltuk, a tavalyi évhez hasonlóan. Megtörténtek a vállalkozóval végeztetett élőhelykezelési, fenntartási tevékenységek (tanösvény karbantartás, cserjesarjak visszavágása Bagamérban-2,5 ha-ról, elszórtan, Álmosdon, Létavértesen (Nagy-Ócsa-500 db, és Lőszletörés-450m² sűrűn, 1000 db elszórva)), akácsarjak visszavágása az egyhajúvirágosban, a hidrológiai kísérleti helyeken - 0,5 ha, siska nádtippán kaszálása Újlétán-0,5 ha és Bagamérban-0,1 ha). A Silye-réten lévő élőhely-rekonstrukciós területet lekaszáltattuk, a szénát lehordattuk (0,15 ha). Szárazúást végeztünk az aranyvesszővel fertőzött területen (5 ha).
- Júliusban szárazúásokat végeztünk a bagaméri Fehérföld-szigeten (3 ha), és a Silye-rétnél (1 ha), kaszálást végeztünk a Daru-láp pihenőhelyén (0,2 ha)
- Szeptemberben a területkezelési szerződésnek megfelelően cserjesarjak visszavágása történt a Silye-réten (2,5 ha), a Lőszletörésen (0,8 ha), és Nagy-Ócsán - 500db. Megtörtént a tanösvény karbantartása (pihenőhely kaszálása (0,2 ha), nád és rekettyehajtások visszavágása a pallóút mentén, 700 m hosszan). Kaszálás történt a fáslegelő-telepítéseken, a Böcsöntő műtárgyának töltésén. Megtörtént az invazív sarjak (akác, kései meggy) visszavágása az egyhajúvirág termőhelyén.
- Októberben az álmosdi Daru-lápon elvégeztük az őszi nagy kaszálást az Agria kisgéppünkkel, a nagy külső tisztást, a belső tisztások jelentős részét (itt nem történt kaszálás augusztusban az aszály miatt) és a kis kaszálót kaszáltuk le (1,2 ha). Az egyhajúvirágosban megtörtént a fokozottan védett növény termőhelyének és a siskanádas foltoknak a kaszálása (1 ha). Az Agriával szárazúást végeztünk a Lőszletörésen (0,2 ha). A lezúzott anyagot a területkezeléseket végző vállalkozó gyűjtötte össze, és szállította el. Létavértesen a kékperjésben kézi kaszálást végeztünk 0,3 ha kiterjedésben.
- Novemberben szárazúásokat végeztünk a kokadi területeken (7,5ha), az újlétai területen (Csohos-tó melletti tisztás 0,15ha, fáslegelő telepítések-2 ha, felhagyott szántó-0,5 ha), és a Lőszletörésnél (lejtő felső szegélye, a nyugati völgyelet-2ha).
- A Debrecen 0835/4c hrsz.-ú gyep művelési ágú terület északi részén cserjegyérítést végeztünk 0,4 ha kiterjedésben.
- A hosszúpályi Fehértói-tározóban szárazúásra az idei évben 1 alkalommal volt szükség körülbelül 1,5 ha kiterjedésben, a nádasodás visszaszorítására.
- A Hajdúbagos 021/2d, f, g hrsz.-ú területeken mintegy 5 ha kiterjedésben a siska nádtippán visszaszorítása érdekében szárazúást végeztünk saját traktorral.
- A Hajdúbagos 021/7 hrsz.-ú területen a fehér nyárfa sarjak terjedésének visszaszorítása érdekében 2 ha kiterjedésben szárazúást végeztünk saját traktorral.
- Hajdúbagason a Sűrűtisztája nevű erdőrészen 2,5 ha szárazúást végeztünk egy tisztáson az tisztáshoz kötődő fajok (pl:tükrös busalepke) élőhelyének a megőrzése érdekében.
- Októberben vadriasztó szert juttattunk ki az Állóhegyi-tölgyes tisztásaira a túrási kár mérséklésére.

VI. Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység:

- Tiszatelek- Tiszaberceli-ártér Természetvédelmi Terület: Gávavencsellő külterületén a Marót-zugi holtág halászati hasznosítója a Vasutas Sporthorgász és Természetvédő

egyesület a vállalt kötelezettségének megfelelően a part menti gyalogakác sáv levágását elvégezte.

- Tiszatelek- Tiszaberceli-ártér Természetvédelmi Területen a Remete-zugban (Gávavencsellő 051/a hrsz.) a korábban levágott majd füvesített 7,2 ha nagyságú gyalogakác, és zöldjuhar foltot több alkalommal zúzatunk a sarjhajtás visszaszorítása érdekében.
- A Gávavencsellő 065/1a, 0104/b hrsz.-ú gyep művelési ágú területekről 2014-2015-ben lezúzott gyalogakác helyén a gyeptakaró záródott, és szép, egybefüggő üde rét alakult ki a cserjés helyén, amit kaszálással tartunk fenn. A beavatkozás sikeresebbnek bizonyult, mintha legeltettük volna a területet. Sajnos a selyemkóró itt is megjelent és egyre nagyobb területeket foglal el. A 0104/b területen vegyszeres irtást végeztünk.
- Bátorligeti-ösláp Természetvédelmi Terület: 7 ha-on a lápréteken végeztünk kézi kaszálást, kézi gyűjtést, valamint a lekaszált és összegyűjtött növényzet kihordását is végrehajtottuk. A munka során, több helyen érintetlenül hagytuk a zombékosokat, a szibériai nőszirmot (*Iris sibirica*) és az erdei kutyatej (*Euphorbia amygdaloides*) állományokat. A cserje irtással érintett területrészekben a cserjék visszaszorító kaszálását is elvégeztük.
- Bátorligeti-legelő Természetvédelmi Terület: a gyepkezelés részeként az akácsarj levágását a bérlő végezte el, egyszeri alkalommal 8 ha területen.
- Fényi-erdő Természetvédelmi Terület: a pusztai-tölgyes erdőtársulásaiban a korábbi években kibontott homokpuszta rétek, illetve tisztások kaszálását kétszeri alkalommal végeztük el 5,44 ha kiterjedésben. A Bátorliget 21/E erdőrész erdő felújítási kötelezettség alól kivont terület sarjmentesítését három alkalommal, összesen 4,5 ha területen végeztük el. A Bátorliget 21/F területrészen (erdőfelújítás alól kivont terület) gépi szárzúzást végeztünk mintegy 3 ha területen. A lekaszált növényzetet összegyűjtöttük és lehordtuk a területről.
- Júlia-liget: Natura 2000, saját vagyonkezelésben lévő területen a nyírlápban felnövekvő invazív zöld juhar (*Acer negundo*) eltávolítását végeztük mechanikai módszerekkel. A nagy kiterjedésű láprét réti angyalgyökérrel (*Angelica palustris*) érintett élőhelyén cserjék elsősorban kutyabenge (*Frangula alnus*) visszaszorítását végeztük el, valamint lágyszárú növényzet lekaszálását, gyűjtését és lehordását, mintegy 1 ha-os területrészen.
- A Fülesdi kornistárnicsos gyepen évi kétszeri zúzás révén a gyalogakácot (*Amorpha fruticosa*) visszaszorítottuk. A Cibere csatorna zúzása rézsúkaszával történt. A géppel nem kezelhető részekben kézi munkával vágattuk vissza a gyalogakác foltokat. A munkát a LIFE IP pályázat finanszírozta.
- Fülesden a láprét mellett futó Cibere-csatornán épült vízvisszatartó műtárgy révén, az év végén jelentős mennyiségű vizet tudtunk visszatartani az élőhelyen.
- Cégénydányádi-park Természetvédelmi Területen kaszálással és zúzással tartottuk fenn a megfelelő gyepállapotot. Faápolási munka részeként egy veszélyessé vált fekete diófát vágattunk ki.
- Folytatódott a régebbi facsoport telepítéseket védő kerítések cseréje a Rókás-legelőn a tájegységben dolgozó munkások segítségével, valamint megtörtént a felgyült szemét összeszedése a műút mentén.
- Folytatódott a régi kutricák cseréje a Rókás-legelőn a tájegységben dolgozó munkások segítségével és megörtént a felgyült szemét összeszedése a műút mentén.
- A beregi lápokon a kedvező időjárásnak köszönhetően a tervezett kezelési feladatokat el tudtuk végezni. A Bábta központi részéről két nap alatt távolítottuk el az

égersarjakat és a nagy égereket, valamint gyűrűzéssel próbáltuk kiszárítani a szélső egyedeket. A nyírek sűrű térállása miatt szükséges volt azok meggritkítása is. A Nyíres-tavon egy napot tudtunk dolgozni, a nagyobb égereket és az égersarjakat itt is eltávolítottuk a központi részről, a szélső fákat meggyűrűztük. A Nyíres-tavon a pallósort is javítottuk.

- Az "Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása" (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034) pályázatnak köszönhetően elkezdődhetett a lápok vízpótlása. A Mohos, Zsid-tó, Bence-tó, Bábtava márciustól, míg a Nyíres-tó és a Navat-patak az elhúzódó beruházás miatt júliustól, illetve augusztustól kaphatott vizet. A rendszer téliesítése novemberben megtörtént.
- A Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területen tavasszal elvégeztük a gyümölcsfák metszését, majd permetezését. Júliusban a 0693/3 hrsz.-on 4,8 ha-on, 0694, 0695/1, 0702 hrsz.-on 1 ha-on, a hegylábánál pedig 0,6+0,6 ha-on történt fehér akác, siskanád tippán, gyalogakác által fertőzött területek kaszálása. Az ősz folyamán a munkálatok a fehér akác injektálással történő gyérítésével kezdtünk (0704, 0706/1), majd megtörtént a gyümölcsös (0706/1), sziklagyepek (0712/1), hegylábi gyepek (0701, 0707, 0710/1, 0711/1) és a bánya feletti gyepek (0693/1, 0694, 0695/1, 2, 0702) kaszálása, zúzása.
- A gelénesi 088/5 hrsz.-ú SVK területen a bérlő folyamatosan végzi a tölgyújulatok védőkerítésének felújítását.
- A Bockerek-erdőben található vadkizárásos kísérleti terület kerítésének folyamatos ellenőrzése és szükség szerinti javítása megtörtént.
- Magas aranyvessző állomány visszaszorítása érdekében az Apagyi-Falu-réten 2022. augusztusában, saját vagyongazdálkodású területen kézzel végzett tisztító kaszálást folytattunk kb. 2 ha-on.

5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése)

Igazgatóságunk működési területén 2022-ben is több helyszínen zajlottak a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek helyreállítására irányuló projektek. A kezelési munkák egy része saját forrásból történt, a többi beavatkozás pályázati finanszírozás felhasználásával valósult meg. Az alábbiakban a jelentősebb beavatkozásokat soroljuk fel:

Pályázati finanszírozású beavatkozások:

- Az év eleji két közepes árhullám hatására sikerült feltölteni a tiszakürti Kis-Tisza medrét és a vizet a mőtárgy segítségével benn tartani az élőhelyen. Már a kezdeti időszakban egyértelművé vált, hogy a száraz időjárás miatt nagy jelentősége lesz a vizes élőhelyeknek. Jelentős számban használták a barna varangyok (*Bufo bufo*) szaporodóhelyként, továbbá a gázlómadarak táplálkozóhelyként. A mőtárgy sajátosságai miatt meg tudtuk oldani a halak kizárását a területről, így egész évben tiszta, vízvirágzástól mentes vízminőség volt jellemző. Az év végével megkezdtük a mederben lévő víz lassú visszaeresztését a Tiszába. A projekt címe: *Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása*. A projekt azonosítója: (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034). A projekt tervezett befejezési dátuma: 2021. március 31.
- A kállósemjéni Mohos területén, valamint a beregi lápoknál a vízpótló rendszer felújítása befejeződött, a vízpótlás folyamatosan zajlott az év végéig, ennek eredményeként a beregi medrek a természetvédelmi szempontból optimális szintre lettek töltve, a Mohos a folyamatos vízpótlás ellenére sem tudott feltöltődni. A projekt címe: *Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása*. A projekt azonosítója: (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034). A projekt tervezett befejezési dátuma: 2021. március 31.
- Az ún. „törzsterületi kisvizes KEHOP-pályázat” helyszíneinek nagy részén még az előző évben befejeződtek az utómunkálatok és a beüzemeléshez szükséges feltételek. Néhány esetben garanciális

hibákat tártunk fel, melyek a működtetést is befolyásolják. Ezeknek a hibáknak a kijavítása részben 2022 nyarán megtörtént, másrészt a következő évben kerül rájuk sor. Tavasszal a vízügyi hatóságnál megindultak a műtárgyak üzemeltetési engedélyezési eljárásai, melyek teljes körű lezárulta nyár közepére valósult meg. (Megjegyzendő, hogy 23 helyszínen több mint 80 műtárgy volt érintett a pályázatban.) Időközben sajnos nem kaptunk próbaárasztásokra engedélyt a vízügyi kezelőtől, mire viszont volt engedély, addigra a hatalmas aszály miatt nem tudtak számunkra ökológiai árasztóvizet biztosítani. Szeptember második felétől tudtuk megkezdeni az árasztásokat, melyek nagyon látványos eredményekkel szolgáltak. A gyepeken százhektáros nagyságrendben alakultak ki előntések, miközben a régi medreket teljesen feltöltöttük. Időközben az időjárás csapadékosra fordult, így ez a körülmény is segítségünkre volt. Ugyancsak hasznosnak bizonyultak a vízmegtartó műtárgyak, mert az őszi-téli időszakban hullott csapadék mennyisége decemberre aktív árasztást nélkülöző helyszíneken is óriási vízfelületeket eredményezett. Az őszi madárvonulás adatai jól alátámasztják a kisvizes beruházás fontosságát: a daruvonulás során a korábbi évtizedekben jellemző halastavi éjszakázóhelyek jelentősége 2022-ben minimális volt, eközben a pusztai előntéseken tízezres nagyságrendben éjszakáztak a madarak. Néhány helyen rekord mennyiségben voltak jelen a darvak, illetve új éjszakázóhelyek is kialakultak. Ugyancsak óriási példányszámban használták az árasztásokat a récék és a vadludak is. A projekt címe: *A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása*. A projekt azonosítója: KEHOP-4.1.0-15-2016-00018, hivatalos zárása 2022. június 30.

- Az európai kis lilik (*Anser erythropus*) állomány védelmét célzó pályázat keretein belül területkezelési céllal szárazzás, majd legeltetés történt a Szálka-ér területén. Az tevékenységről részletesebben írtunk az 5.2 fejezetben. A projekt címe: *Providing a climate resilient network of critical sites for the Lesser White-fronted Goose in Europe*. A projekt azonosítója: LIFE LWfG Climate Resilience LIFE19 NAT/LT/000898”, tervezett befejezése 2025. augusztus 31.
- A Hencidai Csere-erdőn az erdőszerkezet átalakításra kijelölt területeken az újratelepített kocsányos tölgy állomány ápolása elmaradt. Ennek ellenére az állomány állapota elfogadható, viszont az elegy fajok nem kerültek betelepítésre. A kerítések közelében a sarjakról ismét terjed az akác. Berettyóújfaluban nem történt változás, a készletezett faanyag jelzéseink ellenére továbbra is a helyszínen van. Az amerikai kőris sarjakat egy alkalommal levágták. A projekt címe: *A pusztai tölgyesek és puhafa ligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén*. A projekt azonosítója: KEHOP-4.1.0-15-2016-00037, a zárása 2022. június 17-én történt.
- Természetvédelmi fejlesztési programok tekintetében rendkívül sokrétű és sok munkaráfördítást igénylő feladat volt a Kisvizes KEHOP 2. engedélyes terveinek elkészítésében, illetőleg a területek felmérésében a célok meghatározásában történő részvétel. A tervek év végére elkészültek, de a javítások, egyeztetések áthúzódtak a 2023-as évre. Az EVD tervek készítéséhez hozzákezdtek, de a tevékenység az engedélyes tervek véglegesítéséig felfüggesztésre került. A folyamat végén 14 helyszínen tervezünk beavatkozásokat, melyek döntő részben zsilip- és gát építési, használaton kívüli csatorna betemetési munkák, de hangsúlyos az invazív fajok (keskenylevelű ezüstfa) irtása is. A tervezés során, egyes helyszíneken lényeges változtatásokat kellett tennünk az előzetes tervekhez képest. A projekt címe: *Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)*, azonosítója: KEHOP-4.1.0-15-2021-00098.
- A 2022 év során befejeződött Borsóhalmán az agrárterületeken történő művelésből kivett földútszakaszok mezsgyék kimérés utáni tájba történő visszaillesztése. A három nagy élőhelyfejlesztési tömbben az év folyamán már csak pótlások történtek Alattyán és Jászberény térségében. Az alattyáni önkormányzat dűlőútjain 500 cserje pótlása valósult meg. A tevékenység Pannon Eagle Life+ forrásból valósult meg. A projekt azonosítója: Helicon LIFE 10 NAT/HU/000019, tervezett befejezési dátuma: 2022. december. 31.
- A pályázat finanszírozásával Petneháza, Daru-rét területén, gyep területen erdészeti szárazzást végeztünk 4,5 ha kiterjedésben. Petneháza 09/23a hrsz.-on (kb. 12 ha) gyeptelepítést végeztünk speciális magkeveréssel. A réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) zombékos, kékperjés élőhelyein (kb. 0,6 ha-on) egyszeri kézi kaszálás történt a Petneháza 0199/1 hrsz.-on. A Petneháza 0205/11b

hrsz.-on 2021-ben kézi kaszálásos beavatkozás történt, azonban a terület fenntartási munkáinak pályázati finanszírozás utáni folytatása indokoltá tette, hogy itt is gépi szárzúzással szorítsuk vissza az aranyvesszőt. Itt kb. 0,5 ha-on szeptemberben történt beavatkozás. A projekt címe: *A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával*. A projekt azonosítója: LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018), időtartama: 2019. január 1 – 2026. december 31.

- A Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területen megtörténtek a tervezett beavatkozások. Januártól márciusig fehér akác eltávolítását koordináltuk a 0693/1 és 0707 hrsz.-eken kitermeléssel, elszállítással, tereprendezéssel. Májusban mélységi zúzás történt a 0693/1, 0694, 0695/1, 2, 0702, 0706/2 és 0707 hrsz.-eken, majd azonnal elvégeztettük a területen a fűmagvetés is. Szeptemberben a 1693/3 hrsz.-en talaj-előkészítést és gyepfelülvetést végeztünk. A projekt címe: *A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával*. A projekt azonosítója: LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018), időtartama: 2019. január 1 – 2026. december 31.
- A Fülesdi-lápréten cserjeirtást, fakivágást és mélységi szárzúzást végeztünk annak érdekében, hogy a gyepterületet tovább növeljük. A beavatkozás utolsó fázisaként a területet saját vetőmag alkalmazásával füvesítettük. A projekt címe: *A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával*. A projekt azonosítója: LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018), időtartama: 2019. január 1 – 2026. december 31.

Saját forrásból vagy bérlők segítségével megvalósuló beavatkozások

Az Igazgatóságunk saját költségvetéséből megvalósuló élőhely-rehabilitációs tevékenységeinél a munkák várható befejezése a soktényezős változók miatt (pénzügyi lehetőségek, humán erőforrás rendelkezésre állása stb.) nem tervezhető.

- Hajdúszovát térségében a közút mellett található kék atracél (*Anchus barrelieri*) élőhelyén az elszántott útmezsgyét helyreállítottuk. Reményeink szerint a faj termőhelye így nagyobb biztonságot élvez. A területen természetvédelmi célú kezelést végeztünk, az elszáradt növényzetet lekaszáltuk.
- Az újlétei Nagy-Ócsa területén gyepes sásos tisztásokat szabadítottunk meg a cserjéktől, főleg kutyabengéktől 250 m² kiterjedésben. A munka során figyeltünk arra, hogy megfelelően gondolt mennyiségű árnyékolás maradjon a növényeken.
- Az újlétei Bank-laposban cserjeirtást végeztünk 300 m²-nyi kiterjedésben árnyéki sás (*Carex umbrosa*), fehér zászpa (*Veratrum album*), szibériai nőszirmom (*Iris sibirica*) élőhelyén. A munkavégzés előtt megkerestük a tulajdonosokat, és hozzájárulásukat kértük a munka elvégzéséhez.
- A bagaméri Silye-réten végzett erdészeti szárzúzás helyén visszamaradt zúzalékot gyűjtöttük össze, szállítottuk el. A megmaradt tuskókat visszavágtuk, az érintett terület kiterjedése 0,07 ha.
- A debreceni Kamarás-halmon a gyomos részeken barázdált csenkesz mag kiszórását végeztük el helyreállítási céllal. Bálványfa sarjak kézi irtására is sor került kis kiterjedésben.
- Elültettük a tavalyról kimaradt cserjéket és facsemetéket a Vámospércs 0735/14 hrsz.-ű élőhely-rekonstrukciós ingatlanon, majd barázdált csenkesz magszórás is történt a területen.
- 2021 decemberében, az újabb próbaárasztást követően, illetve a 2022-es év elején megállapítottuk, hogy egyrészt a K-IV-3 HNPI vagyionkezelésében található 1,45 km hosszú szakaszán a meder lejtése kedvezőtlen lehet a gravitációs árasztás szempontjából. Elsősorban az utolsó szakaszon van probléma, mert duzzasztó hatás jelentkezik a meder keresztmetszetváltása (szűkülete) miatt. A duzzasztó hatást a nem saját vagyionkezelésben található szakasz utolsó kilométerein található jelentős mennyiségű növényzet, holtanyag és iszap is növeli. A felsorolt hatások együttesen az 1. és 2. műtárgyak közötti szivárgókon át történő vízkilépést eredményeznek a Remetefoki-csatorna irányába, majd a Hortobágy-folyóba. További árasztási kísérlet a már tavasszal jelentkező aszály miatt nem volt lehetséges. A sikeres árasztást elősegítő további szükséges beavatkozásokról tárgyaltunk a TIVIZIG illetékes munkatársaival.
- Fűmag vetésre került sor a Legelőbizottsági földön (Tiszacsege 0417/24c hrsz, kb. 3 hektár) és a Bio-

lapon (Tiszacsege 0757/4 hrsz, kb. 6 hektár). Egyelőre pillangósokkal (lucerna, here) vegyesen történt a magkeverék elszórása, így a sávok eleinte zöld ugarként fognak hasznosulni. Sajnos a rendkívül száraz időjárás nem kedvezett a fűmagok tömeges kelésének. A későbbi cél a helyszínek gyakorlatban is gyepé történő átalakulása, ezáltal a szántóföldi parcellák változatos élőhely szerkezetének létrejötte, melyet később a mezsgyék gyep művelési ágba történő átsorolása követhet az ingatlan nyilvántartásban.

- Gyepvetést végeztünk a 33-as út déli oldalán, a hortobágyi Fekete-rét északi sávjában októberben, ahol az előző hónapban az inváziós növényzet eltávolítása érdekében kormányhivatali szerződés alapján valósult meg erdészeti és mélységi szárazítás. Érintett földrészletek: Hortobágy 01571, 01572, 01575a, 01576, 01578, 01579g, összesen mintegy 5 hektár felületen.
- Novemberben a szakmunkásaink által januárban megkezdett cserjeirtás folytatásaként a TKO traktora az Árkus-csatorna gyökér-kúti szakaszának északi gátján szárazítást végzett, mert az elmúlt években a hasznosítás hiánya miatt a cserjésedés már előrehaladott állapotban volt a löszgyepen és a macskahere foltok rovására terjeszkedő kökény térfoglalása jelentős volt.
- A szakmunkásaink folytatták az Ohati-erdőn az északi nagy tisztás (Egyek 21/TI3) kökénytől és inváziós fásszárú növényektől történő megtisztítását. A legfontosabb célfaj elsősorban az amerikai kőrís (*Fraxinus pennsylvanica*) volt. A munka mintegy 8 munkanapot vett igénybe. Célunk a fás szárú vegetáció eltávolításával az erdőössztyepp nyílt élőhelyfoltjainak helyreállítása.
- A Borsóhalmi legelő elnevezésű, saját vagyionkezelésű területen az ezüsthás fasor helyén cserje és faültetést végeztünk a MATE hallgatóival közösen, ahol 250 galagonya csemetét, 20 vadkörtét, 500 kutyabengét ültettünk el.
- 2022-ben is végeztünk szántóföldi élőhelyfejlesztést a Vitéz-dűlőben (fekete ugar, méhlegelő szegély).
- Bárádon, a Külsőbánya nevű terület teljes egészének villanypásztorozására 2022-ben is adtunk vagyionkezelői hozzájárulást a szomszédos vasútvonal és a környező szántóföldek közelsége miatt. A villanypásztorot úgy engedjük kialakítani, hogy az magába foglalja a terület jelentős részét érintő zombékos, mocsaras részt, így azt a szarvasmarhák egész nyáron legelték. A csapadékosabb időjárással együtt a terület állapota kifejezetten a természetvédelmi elvárásoknak megfelelően alakult.
- Földes külterületén, Natura 2000 gyepen egy korábban kivágott akácós, nemes nyara kituskózása, a terület helyreállítása történt meg. A területet a jövőben gyepként hasznosítják, a helyreállítást a terület tulajdonosa végezte.
- Gyep visszatelepítésre két helyszínen voltak kötelezve földhasználók Kenderesen, a Kenderesi-legelő különleges természetmegőrzési területen, illetve Kisújszálláson, a Bárány-erdőnél található szikes gyep esetében. Mindkét esetben a gyep visszatelepítése az általunk meghatározott szakmai irányítással történt meg.
- Április közepétől kezdve több, mint 100 hektár rizstelepi feketeugar lett kialakítva székicsérek és más partimadarak megtelepítése céljából a kisújszállási Nagyréten. Az élőhely-fejlesztést a kisújszállási Nagykun 2000 Mezőgazdasági Zrt. alakította ki kétszeres nehéztárcsázás és rögtörő hengerezés alkalmazásával.

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)

5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Az állapotváltozások két nagyobb kategóriába sorolhatóak. Az egyik csoportba a természeti rendszerek közvetlen emberi behatástól mentes változásai tartoznak, melyeket legjobb esetben is csak tüneti kezeléssel tudunk kompenzálni. A másik jelentős csoportot az ember által kiváltott, ún. antropogén hatások alkotják.

A. Természetes változások

A teljes évet alapvetően meghatározó, szélsőségesen kedvezőtlen időjárási feltételek drasztikus hatásának már egyértelmű jelei láthatók. A nagy forrósággal párosuló teljes nedvességhiány nem csak a gyep korai kiszáradását okozta, hanem a fás-cserjés élőhelyeken is szemmel látható pusztítást okozott. A már lassan fél évtizede, fokozódóan száraz és hűvös tavasz a réti növényfajokat,

orchideákat, az állatok közül pedig főleg a rövid életciklusú, tavasszal aktív ízeltlábúakat érintette, még a korábbi években tapasztaltaknál is súlyosabban. Még az egyébként tömeges fajok is igen alacsony egyedszámmal voltak aktívak, a ritkébbak zöme pedig nem is volt megfigyelhető. A növényzet idő előtti elszáradása, a virágzás elmaradása, valamint az ízeltlábúak tendenciaszerű, mind nagyobb arányú megfogyatkozása kétségkívül hatással van a táplálékhálózatokban azoktól függő gerincesekre is. A nagyobb áradások elmaradása a folyók mederszélén, leginkább a nagyobb mederhátakon élő, speciális élőhelyigényű fajoknak már évek óta kifejezetten kedvez.

Kora tavaszi geofitonok és más tavaszi, nyár eleji növényfajok virágzása nagyon gyorsan lezajlott, kisebb egyedszámban jelentek meg, feltehetően a csapadékhiány és a meleg májusi időjárás miatt.

- A pusztai tyúktaréj (*Gagea szovitsii*) virágzása az előző évekkel ellentétben tömeges volt a Nagykunságban és nagyon rövid időintervallumot ölelt fel. A Kunmadarasi-puszta délnyugati részén 9400 tő virágzó növényt számoltunk, mely az előző évek állományának sokszorososa. Ezzel szemben a Biharban az ismert élőhelyeken idén nem virágzott.
- A szártalan csüdfű (*Astragalus exscapus*) állománya Tomajmonostora és Abádszalók közötti legeltetett gyepen lassú növekedést mutat, 2022-ben már 35 tő került felmérésre.
- A zergeboglar (*Trollius europaeus*) a Jónásrészen az idén nem virágzott, feltehetően a szárazság miatt.
- NBmR keretében elvégeztük a magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*) állomány felmérését, lényeges változást nem tapasztaltunk.
- A sziki boglárka (*Ranunculus lateriflorus*) az aszályos évnek köszönhetően nem volt felmérhető a Jászságban, az ismert előfordulási helyek vegetációja szinte teljesen leszáradt. Ugyanez igaz a buglyos boglárka (*Ranunculus polyphyllus*) és a kiséfű (*Cirsium brachycephalum*) állományok állapotára is.
- A volgamenti hérics (*Adonis vlgensis*) esetében állomány korösszetétele a következőképpen alakult: öreg, virágos növény változatlanul 14 egyed, fiatal hajtásos növény 11 egyed, 5 éves fiatal, hajtásos növény, amelyek veteményezésből (2017), illetve spontán magszórásból származnak, 15 egyed. A fasorban, eltérő helyen lévő 2 öreg, virágos növényvel együtt összesen 42 egyedet tartunk nyilván a kengyeli termőhelyen. Meg kell jegyezni, hogy a súlyos aszály, valamint a márciusi fagyok és havazások egyaránt hátrányosan érintik a növény vegetatív és generatív fejlődését. A szomszédos szántóból - védőzóna céljából - intenzív művelésből kivett 0,43 ha terület a kezdeti nehézségek után (lössgyeprekonstrukció betárcsázása) a sikeres lucernatelepítésnek köszönhetően elérte a célját. A kialakított pufferterület megakadályozza a vegyszerek sodródását a növény termőhelyére, a termőhely elszántását és egyéb, szántóföldi gazdálkodással összefüggő káros hatást.
- A kunsági bükköny (*Vicia biennis*) a száraz időjárás miatt mérsékelten virágzott, sok helyen az év egyik szakaszában sem kaptak vizet a termőhelyek.
- A kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*) Körösszegapátiban található jelentős termőhelyén az állományt szemmel láthatóan rendkívül megviselte, fejlődésében visszavetette a szárazság.
- A szélsőséges időjárási körülmények a védett és fokozottan védett állatfajok életciklusára is hatással voltak.
- A tiszavirág (*Palingenia longicauda*) rajzása intenzív volt a Közép-Tisza nagyobb folyószakaszain. Az első előrajzásra június 17-én került sor, majd június 19-én történt a következő, hasonlóan gyenge előrajzás. Június 20-án meglehetősen későn, 19:00 után indult meg a rajzás és egy sok éve nem látott, erős főrajzás történt. 21:30 után is még szép számmal lehetett repülő egyedeket észlelni. Június 21-én ugyanebben az időszakban, tehát 19:00-21:30 között ismételtén egy erős főrajzás történt. A tiszavirágzás a Tisza-tó térségében több

héten át elhúzódó, a külső ívekben látványos, kb. egy egész hetes főrajzással történt, de szinte kompenzációs repülés nélkül zajlott le június közepén. A Felső-Tiszán, Tivadarnál a legerősebb repülést június 28-án és 29-én tapasztaltuk.

- Natura 2000 területek egyik jelölő fajának számító nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állománya még a korábbi kedvezőtlenebb években tapasztaltnál is nagyobb arányú csökkenést mutatott, ami egyértelműen a tápnövény állományok, főleg a fodros lórom (*Rumex crispus*) erőteljes visszaszorulásának és az élőhelyek kiszáradásának tulajdonítható. Tárgyév során a fajjal még a hullámtéri holtágak környezetében is csak egy-egy alkalommal lehetett találkozni, a rétekről pedig a működési terület bizonyos részein teljesen el is tűnt.
- A nagyobb áradások elmaradása kifejezetten kedvezett a hullámtéri puhafaállományokban a fában fejlődő rovaroknak. A Natura 2000 jelölő fajnak számító a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), még mindig gyakori fajnak számít a természetes eredetű állományokban. Célzott felmérések során a megfelelő élőhelyeken minden mintavételezésnél előkerült, nem ritkán még földön fekvő száradékból is.
- A száraz tavaszt követő igen forró nyár tovább súlyosbította a már legalább három éve romló vízhiányos körülményeket. Július végén alig lehetett olyan növényzetű élőhelyeket találni, amelyeken bármely ízeltlábú fajból a régen megszokott nagy egyedszámú populációt megtalálhattuk. Még a pókok, sáskák és a hangyák állományai is jól érzékelhetően csökkentek.
- A lápi póc (*Umbra krameri*) állományát sikerült igazolni a Csete-ér esetében és visszafogni a Kis-Körösben. A faj számára a működési területről eddig ismert élőhelyek mindegyikén az amurgéb (*Perccottus glenii*) jelenléte okozza a fő veszélyeztető tényezőt. A természetvédelmi szempontból jelentős vízterek szinte mindegyikében jelen van a naphal (*Lepomis gibbosus*) és a fekete törpeharcsa (*Ameiurus melas*) - veszélyeztetve az őshonos állományokat.
- Sajnos az elmúlt évhez hasonlóan az idén is rendkívül alacsony egyedszámban mutatkoztak a korábbról ismert élőhelyekről a kétéltűek, például a gőték (*Triturus sp.*), a vöröshasú unkákat (*Bombina bombina*) és mocsári teknősök (*Emys orbicularis*).
- Rendkívül érdekesen alakult az őszi időszak a darvak (*Grus grus*) vonulása szempontjából. A Hortobágy térségében részben a szeptemberben lehulló, jelentős mennyiségű csapadékot megfogni képes vízvisszatartási beavatkozásoknak, részben pedig az ekkor megkezdett ökológiai árasztásoknak köszönhetően kiterjedt pusztai vízállások alakultak ki, így közel 35 kisebb-nagyobb daru éjszakázó hely jött létre. Ez bár felidézte a Hortobágy ideális állapotának körülményeit, ugyanakkor megnehezítette a szinkron számlálásokat, továbbá jelentős kihívás elé állította a bemutatási tevékenységet. A pusztai laposokban több madár éjszakázott, mint lecsapolt vagy sekély halastavi környezetben. Az itt időző madarak száma a folyamatos megfigyelési adatok alapján október 20-án tetőzött: ekkor valamivel több, mint 136 ezer (136445) egyedre becsültük a számukat. Kisebb-nagyobb csapatokat még decemberben is meg lehetett figyelni.
- A Nagykunságban az aszály miatt két jelentős daru éjszakázó hely volt a Nagykunságban, kezdetben a Kása-háton, később a Mérges-érben volt rendszeres éjszakázás. Az enyhe őszenek köszönhetően egészen november végéig kitartottak a darvak, a maximum egyedszámot november közepén számoltuk, 9470 példányt. Az őszi éjszakázóhelyen a maximum példányszám 9500 volt.
- A vadludak (*Anserinae*) össz-egyedszámára az enyhe telek szokatlan hatást gyakorolnak. Már nem kizárólag vonulási időszakban vannak jelen a Hortobágyon, a nagyobb csapatok a téli hónapok kevésbé hideg periódusaiban is kitartanak, illetve a hideg beáramlás elmúltával ismét megjelennek. A fennoskandináv kis lilikek (*Anser erythropus*) tavasszal 03.23 – 04.10.

között voltak megfigyelhetőek a térségünkben. A csapat maximális példányszáma 71 volt. Jelen volt közöttük a Mr. Blue névre keresztelt, jeladós gúnár is, mely fontos adatokat szolgáltatott. Az őszi vonulás során nem figyeltünk meg kis liliket a Hortobágyon. A vörösnyakú ludak (*Branta ruficollis*) általában kisebb egyedszámban voltak láthatóak a több ezres vadlúd csapatokban. Az egyszerre látott legnagyobb csapat létszáma 91 példány volt novemberben.

- -A partimadarak (*Charadriiformes*) számára a tavalyi év nem volt kedvező a Hortobágyon sem a vonulás, sem a fészkelés szempontjából. A kimagaslóan száraz év eleve beszűkült élőhelyekkel várta a vonulásból érkező madarakat, amelyek tavasszal a kései, hektikus hideg beáramlásokkal is szembe kellett nézniük. Ennek ellenére a tavaszi időszakban az aranylile (*Pluvialis apricaria*) átlagosnál magasabb példányszámban vonult át a Hortobágyon. Minden pusztarészen, valamint mezőgazdasági területeken is lehetett találkozni a csapataival. Egyre inkább jellemzővé válik az áttelelése. A kulcsfontosságú fajok jóval kisebb mennyiségben kezdtek költésbe és a költések jelentős része megghiúsult. A pótköltések idejére a szárazság tovább nőtt, így a költési siker sajnos nagyon gyenge eredményeket hozott. Minden előzetes várakozást felülmúlt a havasi lilék (*Eudromias morinellus*) őszi mozgalma. Az utóbbi évek legnagyobb csapata mutatkozott Angyal-házán, 265 pld. Az erős szárazság erre a fajra nem gyakorolt kedvezőtlen hatást, sőt, a terület állapota talán kedvező is volt számukra.
- Egy pár ugartyúk (*Burhinus oedicnemus*) költött a Tarattyó út melletti cirokföldön székicsérral és bíbiccel vegyes kolóniában. A védőzónás védelemnek köszönhetően sikeresen kikelt mindkét fióka. A Kunmadarasi-pusztá tradicionális költőhelyén is fészkeltek egy pár, két fiókát neveltek. A Bogárcsón alakult ki őszi gyülekezés, amely során max. 7 példány volt megfigyelhető. A Nyíró-lapson ismert fészkelő helyén elmaradt a költés.
- A HNPI működési területén Kisújszállás és Karcag közigazgatási határában található rizstelepek és közvetlen környékük a székicsér (*Glareola pratincola*) legjelentősebb fészkelő helyeinek számítanak a Kárpát-medencében, ezért a székicsér megőrzése és természetvédelmi kutatása kiemelt célfeladata az Igazgatóság fajvédelmi törekvéseinek. 2022-ben első példány április 29-án jelent meg a térségben. Az első tojásos fészkelő már május 9-én előkerültek, a kedvező időjárással jellemezhető időszak ezután kitartott és elősegítette a költőtelepek kialakulását és bővülését. Összesen 78 fészkelést sikerült a nagykunsági fészkelő helyeken igazolni. A hazai populáció mérete a tavalyi adatok alapján: Nagykunság minimum 68, maximum 71 pár, és Felső-Kiskunság minimum 4, maximum 11 pár. A 2020-as évben kedvező fordulatot vett állománynövekedés tovább folytatódott, és meghaladta a tavalyi eredményeket is. A költési siker szintén kimagasló szinten zárult, az ismert párok több, mint 88 %-a sikeresen keltett és nevelt fiókákat. A július 6-án elvégzett nyárközépi gyülekezést célzó szinkronszámolás során a Dél-Nagykunságban minimum 172 példány székicsér és egy példány feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) került elő. A faj fészkelőhely választási stratégiájának, fészkelési viselkedésének megismerését célzó kutatások tovább haladtak az évben.
- A haris (*Crex crex*) költő állományának az évek óta tartó csökkenését nagy valószínűséggel a csapadék csekély mennyisége, egyenlőtlen eloszlása és a talajvízszint csökkenése okozhatja. Több tájegységünkben fészkelésbe sem kezdett, Szatmár-Beregben 29 éneklő hím lett regisztrálva, ami csökkenés az elmúlt évhez képest is.
- Április-május hónapokban ellenőriztük az ismert ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyeket, illetve összegeztük a kollégák felméréseit. 2008-2021 közötti időszakban a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye ürge élőhelyeinek ~25%-a eltűnt. A nagyobb (hosszútávon életképes) populációk tekintetében a csökkenés mértéke ~35%. Azoknak a Natura 2000

területeknek a 30%-ról tűnt el a faj, ahol jelölőfajként tartottuk számon. A Martinkai-legelőn lévő ürgepopuláció egyedszáma megfigyeléseink alapján csökkenő tendenciát mutat, az állomány jóformán eltűnt. A létavértesi Nagy-legelő állománya is csaknem teljesen visszaszorult. A Jászságban továbbra is csak egy élőhelyen fordul elő a Jászapáti mezőgazdasági repülőtéren, a becsült állomány nagyság: 300-350 egyed. Terepi megfigyelések alapján szinte bizonyos, hogy a faj állománya csökkent a Bihari-síkon is, egyes helyekről el is tűnhetett. Jelentős állományai tűntek el, csökkentek le rendkívüli mértékben Pocsaj, Berettyóújfalu, Konyár, Kismarja térségében. Az élőhelyeken tapasztalható jelentős egyedszámcsökkenés okai ismeretlenek. A Hortobágyon nem észleltük korábban ismert élőhelyekről eltűnését a tavalyi évben. Nyáron több ízben is lehetett egyszerre 300 pld. feletti mennyiséget számolni a hajdúszoboszlói reptéren, egyszeri távcsöves pásztázással. Az angyal-házi Nagy-telep menti állomány korán elbújt az időjárás kedvezőtlen jellege miatt, júniusban már nem lehetett felszínen mozgó állatokat látni, majd szeptemberben, az enyhülést követően tudtunk ismét találkozni velük. Szálka-halom térségében a létszám vonatkozásában kis léptékű emelkedést tapasztaltunk. Szilágyi Attila a júliusi nagy melegekben friss zöld növényi részekkel és gyümölcscsel etette a halom mentén élő állományt.

- A mezei hörcsög (*Cricetus cricetus*) állománya a 2021-es gradációs év mutatóihoz képest 2022-re némiképp visszaesett, ami maga után vonta a Hortobágy térségében 2021-ben viszonylag nagy számban itt tartózkodó, nem költő parlagi sasok (*Aquila heliaca*) példányszámának kismértékű csökkenését. Ugyanakkor molnargörényeket (*Mustela eversmanii*) továbbra is szép számmal észleltünk – elsősorban sajnos a gázolás következtében elhullott egyedeket. A Magdolna-pusztán azonban az erős ürgekolónia miatt megjelent a nyár második felében egy család, melynek tagjai – talán az időközben kiderült, egyeztetés nélküli fényképezési tevékenység zavaró hatása miatt – hamarosan továbbálltak.
- A túzok (*Otis tarda*) fészkelő állományában érzékelhető változást nem tapasztaltunk. A Nagy-Álomzugban ismertté vált egy fiókat vezető tyúk. Az ohati régió a faj számára ismert fészkelőhelyként van nyilvántartva. Az egyeki Ürge-háton hosszabb időn keresztül tartózkodott egy fiatal csibés tyúk, melynek fejlett, de még röpképtelen fiókáját július 22-én sikerült megfogni és jeladót rögzíteni a hátára. Az eszköz a madarat az élettevékenységében nem zavarja jelentősen, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy többször is sikerült megfigyelni a jelölés eltelte óta, s légvonalban közel 30 kilométerre mozdult már el a jelölés helyszínétől.
- Az enyhe tél következtében be nem fagyó Elepi-halastó csatornáin áttelelt a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*). A tavak befagyása előtt szokatlanul nagy mennyiséget számoltunk az Elepi VI-os tavon: 170 pld-t.
- Bár nem különösebben ökológiai állapotváltozások következményeképp, de mindenképpen fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy a Hortobágy területén 2022-ben 3 olyan madárfaj került elő, melynek a korábbiakban nem volt ismert adata. Május 2-án a törpesármány (*Emberiza pusilla*) első hortobágyi megfigyelésére került sor. Október 29-én egy kanadai daru (*Antigone canadensis*) bukkant fel darvak csapatában a balmazújvárosi Nagy-sziken. Ez a példány a következő hónapban az Észak-Hortobágy több pontján is feltűnt. Ennek a madárfajnak ez volt az első magyarországi megfigyelése is. Október 31-én egy himalájai füzike (*Phylloscopus humei*) került elő a szintén Balmazújváros határában lévő Magdolna-pusztán. 10 év után először bukkant fel újra szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*) a leégett angyalházi területrészekben. Ebből messzemenő következtetéseket nem vonunk le a terület ökológiai állapotára vonatkozóan, de mindenképpen említésre méltó adatnak tekintjük.

B. Antropogén hatások

- Veszélybe került a védett öldöklő aszat (*Cirsium furiens*) debreceni METRO áruház mögötti nagy állományának a fennmaradása. Egy telephelyet terveznek rajta kialakítani, amihez áttelepítési engedélyt kértek. Nem támogattuk, mivel nincs már elegendő alkalmas élőhely a térségben. Ennek ellenére az állomány egy részének élőhelyét már tönkretette a tereprendezés. Ez a maradék debreceni állomány legnagyobb létszámú része. Felszámolása a debreceni populáció gyorsuló felmorzsolódásához vezet.
- A Janka-társóka (*Thlapsi jankae*) Jászdózsa és a megyehatár környékén található, nem védett, nem Natura 2000-es magánterületen elhelyezkedő termőhelyét az év elején használatba vették, a cserjésedés miatti feltárcsázták. A terület további sorsa kérdéses. Amennyiben az egyeztetéseknek megfelelően nem alkalmaznak mélyszántást, várható a faj megjelenése. A többi termőhely felmérésekor változást nem tapasztaltunk.
- A Szolnok környéki fátyolos nőszirm (*Iris spuria*) állományok mindegyike erőteljesen visszaszorult. A Zagyva mentén történt vízügyi beavatkozás jelentősen károsította a korábban életerős, több száz polikormont számláló állományt. 2022-ben alig tucatnyi virágzó tövet lehetett találni az ismert élőhelyen. A Szandai réten ismert nagy állományban is csak elvétve jelentkeztek virágzó száraz, amik alig érték el a 20 cm magasságot.
- A törpemandula (*Prunus tenella*) új állománya került elő Mezőtúr-Tiszatenyő vasútvonal mellett. Mivel elsősorban mezsgyékben fordul elő, így az úthasználatok és az elszántások veszélyeztetik legjobban.

Az alábbiakban olyan kisebb-nagyobb léptékű beruházások és tevékenységek következményeit mutatjuk be, amelyek az egyes élőhelyekre gyakorolt vagy általánosan kifejtett hatásaik miatt változásokat okoznak a védett fajok populációiban.

- Az állatfajokra ható közvetlen vagy közvetett antropogén eredetű változások közül a vegyszeres szúnyogirtás fokozott alkalmazása nagy jelentőségű. A korábbi években egyre nagyobb aránnyal végzett földi és légi szúnyoggyérítésre a szárazságnak köszönhetően 2022-ben kevesebb alkalommal és kisebb területeken került sor. Emellett főleg Szolnok térségében, teljesen indokolatlanul néhány alkalommal elvégezték a földi szerkijuttatást és legalább egy alkalommal, májusban légi úton történő gyérítés is volt a város teljes területén.
- Az OVF-KÖTIVIZIG „Tisza hullámtér nagyvízi meder vízi meder vízszállító képességének javítása a szolnoki vasúti híd és Kisköre közötti szakaszon” (továbbiakban: KÖTIVIZIG NVMR) projektjének szakfelügyelete 2022-ben már csökkenő intenzitású munkaidő ráfordítást igényelt. A projekt vízjogi létesítési engedélyhez kötött műszaki beavatkozásai 2020-ban lezárultak, a vízjogi engedélyhez nem kötött, elsősorban inváziós fafajok irtására irányuló szerkezet-átalakító beavatkozások a 2022. év novemberében fejeződtek be. Az erdőszerkezet átalakítását eredményező NVMR beavatkozások célterületei voltak a Natura 2000 terület kijelölésének alapjául szolgáló ártéri fűz-nyár erdők is. A tájidegen fafajok részleges eltávolítására irányuló beavatkozások napi rendszerességű felügyeletet igényeltek, jelentősebb, a természeti értékeket károsan érintő szabálytalanság a Tájvédelmi Körzet területén nem volt. Több erdőrészletben is sor került helyszíni egyeztetésre a bennük található vénic szil (*Ulmus laevis*) egyedek és magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*) állományok megóvása érdekében, továbbá fokozottan védett madárfajok, védett növényfaj termőhelye védelme érdekében.
- Az év során ismételten többlet feladatellátást igényelt az KÖTIVIZIG NVMR projekt első ütemében létesült Csatlói Holt-Tisza vízszintjének szabályozására épített, korszerű műtárggyal kapcsolatos problémák. A műtárgyat nem helyezték üzembe, a melléte meghagyott, korlátozottan üzemképes régi műtárgyat felújították, de azzal a vízszintet szabályozni nem lehet. A holtág vízszintjét valamelyest megtartani képes áttöltést korábban a természetvédelmi kezelő véleményének mellőzésével és a természetvédelmi célokkal ellentmondásos módon átvágták, abba kb. 500 cm átmérőjű csövet fektettek. Kérésünkre a csövet eltömték ugyan, de már a decemberi kis árhullám is átmosta azt. A helyzet jelenleg kritikus és sürgős megoldást igényel.

- A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztés II. ütem Tisza hullámtér nagyvízi meder vízszállító képességének helyreállítása a Szolnok-Tiszaug közötti szakaszon történt, vízjogi engedélyhez kötött beavatkozások elemeinek kivitelezése 2019-ben kezdődött és 2022. szeptemberében fejeződött be. A Fokorúpuszta-Szórópuszta szakaszon történt töltésáthelyezés hullámtéri anyagnyerőinek a rekultiválását a természetvédelmi elveket is szem előtt tartva végezték el. Elvégezték az eredeti töltés szakaszok visszabontását, a hullámtéri csatornák kialakítását és az anyagnyerők rendezését is. A töltésáthelyezéssel a térség legértékesebb, részben löszgyep jellegű élőhelyei szűntek meg. Ezeket a káros hatásokat fokozta a területet keresztező, szintén 2022-ben átadott M4 gyorsforgalmú út megépítése. Tiszaugnál elkészült a töltésáthelyezés, a kikötő közúti hídja, az előző évben megépült hidak és környezetük rendezése. A projekt részét képező Vezensy-Tiszajenő közötti nyári gát helyreállításához kötődően befejezték a vízleeresztő műtárgyak felújítását, a vezensyi komplejáró fölött elvégezték a nyári gát szintre emelését. Elkészült a vezensyi és tiszajenői öblözet feltöltését szolgáló bukógát és a leürítését szolgáló kifolyó. A vezensyi rétisas párok költségének zavartalanágának biztosítására a helyreállított szakaszokat ismét sikerült lezáratni.
- Az „Árvízvédelmi védvonalak mértékadó árvízszintre történő kiépítése, védvonalak terhelésének csökkentése a Közép-Tiszán a Közép-Tisza Vidéki Vízügyi Igazgatóság működési területén” című projekthez kapcsolódóan történt, illetve folyik a Millér- Fokorúpuszta szakaszon kerékpárút létesítéssel egybekötött töltésmagasítás. Az érintett kb. 3,5 km hosszúságú töltésszakasz magasítását és kőborítását elvégezték, de a tárgyév végére az aszfaltozás még nem történt meg. Ez volt a térségben a legértékesebb töltés, aminek nagy részét a Fokorúpuszta-Szórópuszta töltésáthelyezéssel elbontották. A korona leburkolásával végérvényesen megszűntek az töltéskoronán kialakult, löszgyepekkel rokonítható speciális élőhelyek a folyó jobb oldalán Szolnoktól északra. Ezek az élőhelyek olyan különleges élőhelyigényű védett ízeltlábúak nagy és stabil populációinak voltak élőhelyei, mint a védett díszes, pompás és óriás nünüke, továbbá számos más, a térségben ritka talajfelszíni rovarfaj.
- Az M4 és M44 autóutak építése lényegét tekintve 2021. év végére befejeződtek. Az utak a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet, a Közép-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület, és a Tájegység jelentős fragmentálódásához vezetnek. A további munkálatoknak természetvédelmi vonatkozása, leszámítva az M4 kompenzációs intézkedéseként előírt denevértornyok befejezését, nem volt. Az M4 kompenzációs intézkedéseként előírt denevértornyok kivitelezése az év végére befejeződött. A nyomok alapján a tornyokba már denevérek is költöztek. Szakfelügyelet keretében figyelemmel kísértük a partifecske (*Riparia riparia*) és gyurgyalag (*Merops apiaster*) kolóniákat annak érdekében, hogy a nagy lendülettel folyó munkálatok során ne sérülhessen természetvédelmi érdek. Sajnos az Abony-Törökszentmiklós szakaszon nem épült meg egyetlen vadátjáró sem. Az előírt biomonitoring tudomásunk szerint nem történt meg.
- Csataszögön a Dobai horgásztanyáknál, a Dobai-főcsatorna torkolati szakaszán, a 2021-ben kezdődött partcsúszásnak kisebb mértékben folytatódott, aminek fő oka a tárgyévben jellemző stabil, és többnyire alacsony vízszint lehet. Az év végi kisebb árhullám során további darabok válnak le a homokos mederhát csatorna felőli oldalánál.
- A Szolnok déli elkerülő felett tervezett új, ún. tehermentesítő út és híd a tárgyévben tervezés alatt állt. A tervező cég és a környezetvédelmi hatásbecslést készítő előzetesen nem konzultált a természetvédelmi kezelővel, annak ellenére, hogy a projekt igen jelentős hatással lesz a Közép-Tisza nevű kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területre, annak jelölő élőhelyeire és fajaira. Emellett a Szandai-réten védett növények állománya is érintett lesz a kivitelezés során.
- Szolnok és Besenyszög között a záró fázisba érkezett a két nagy teljesítményű naperőmű létesítése. A több mint 70 ha területre kiterjedő a termőföld művelésből történő kivonása mellett jelentős probléma volt a légvezeték átvezetése a Zagyva, mint ökológiai folyosó felett. Az év második felében megindultak a szászberki napelempark kivitelezési munkái, illetve a Túrkeve melletti Pásztói-legelő Natura 2000 terület szomszédságában épülő napelemparknak építése is folyamatban van.

- Természetvédelmi szempontból továbbra is problémát jelent a Közép Tiszai Tájvédelmi Körzet területén a vadgazdálkodók által végzett illegális vadtelepítés. A vadgazdálkodók hatósági engedélyek nélkül, a vonatkozó jogszabályok tiltásának figyelmen kívül hagyásával végzik ezt a tevékenységet.
- A dám (*Dama dama*) állománya állandósult a védett területen, elsősorban Kisköre hullámtéri területein, a Pélyi Madárrezervátumban, Törökszentmiklós-Óballa térségében. A dám (*Dama dama*) állománynagysága a Beregi-síkon is komoly természetvédelmi problémát eredményez. A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység nem védett területeit érinti ugyan, de szót érdemel a vöröslábú fogoly (*Alectoris rufa*) telepítése, például Tiszaroff-Tiszagyenda térségében. Különösen aggályos, hogy a vadgazdálkodó nyíltan szaporítási céllal telepíti a fajt, a visszavadászat nem történik meg. Minderről a természetvédelmi kezelő nem kap semmilyen formában tájékoztatást, másrészt jelenleg nem ismerjük ennek a fajnak a fogolyra (*Perdix perdix*) gyakorolt hatását.
- A Biharban vadgazdálkodók részéről előző években is rendkívül intenzíven végzett csapdázási tevékenység még tovább erősödött. Továbbra is jelentős probléma, hogy a jelenleg használt csapdák nem kellően szelektív módon működnek. Számptalan esetben kellett kiszabadítani ölyveket, ugyanakkor több esetben talákoztunk csapdákban elpusztult védett, fokozottan védett fajokkal is, mely esetekben eljárás indult és elmarasztaló ítéletek is születtek. A csapdák napi ellenőrzése nem minden esetben valósul meg.
- Az OVF pályázatának keretében a TIVIZIG a Faluszigeti- és Nagytói-csatorna kotrását végezte el, illetve megkezdte a Csente-Szakáli-csatorna kotrását is. Utóbbi kettő jelentős élőhelye a fokozottan védett lápi pócnak (*Umbra krameri*). Sajnos a vízügy kezelési gyakorlata nem változott és az igen jelentős szárazság ellenére a vizek minél gyorsabb levezetését helyezik előtérbe azok megtartása helyett. A román határon átnyúló kisvízfolyások helyzetét ezen felül tovább rontja az a tény, hogy az országhatár túloldalán visszatartják a vizet, így a vízfolyások vízhozama még csekélyebb.
- Pozitív eredményeket tapasztaltunk a vízügyi szervek által végzett vízvisszatartásokkal kapcsolatban például a Kis-Körös és néhány Dél-Biharban található kisvízfolyás esetében.
- A Püspökladány-Biharkeresztes vasútvonal villamosítása során új légvezetéket hoztak létre, számos idős fát vágtak ki és új szerviz utakat alakítottak ki. Az optikai kábelek fektetése, ezzel együtt védett növények áttelepítése, a kapcsolódó villamoshálózat fejlesztések és a vasúti híd felújítása 2022-ben is zajlott, részben vagy egészében védett területek érintésével. Az előírt madáreltérítő berendezések csak részben lettek kihelyezve, míg a korábban (2021-ben) ültetett fák nagy százaléka elpusztult. Ezek pótlása is megkezdődött. Az egyeztetések 2022-es évben kiterjedtek a vasúti pálya mellett futó földkábelek fektetésére és az ezzel járó nyomvonal kijelölésre is.
- A Biharban a fokozottan védett túzok élőhelyein komoly természetvédelmi problémát jelentenek az új és folyamatosan újított MOL szénhidrogén kutak, mivel tartós zavarást valósítanak meg. Szinte az össze kút túzokos területen van. A túzok élőhelyeket esetében rendkívül aggályos lehet a Konyár környékén alkalmazott vadkár elleni védekezés. Minden napraforgótáblát két soros villanypásztorral és kifeszített bálahálóval vettek körbe, ez érintett területek nagysága a több tíz hektárt is eléri.
- A Szatmárban befejeződtek a VTT Felső-Tisza árvízvédelmi rendszerének kiépítése körében a Tisza-Túr tározó kivitelezési munkái. A rövid próbaüzem biztató eredményekkel zárult. A tározótéren belül található csatornák és medermaradványok megteltek vízzel és lehetőség volt a Tizsakóród külterületén található, Igazgatósági vagyongazdálkodásban lévő holtmeder töltésére is.
- A WWF szervezésében közös műhelymunkán, egyeztetéseken, tájékoztató fórumokon vettünk részt, amelyek a Beregben lehetséges vízvisszatartással és vízpótlással kapcsolatban zajlottak hatóságok és gazdálkodók bevonásával. Az egyeztetések eredménye a közeljövőben a vizes élőhelyek túléléséhez és a gazdálkodáshoz szükséges megfelelő vízviszonyok kialakítása lehet.
- Elkezdődött a tervezése a Nyírség vízpótlását célzó beruházásnak, a kiviteli tervek várhatóan

2023. végére készülnek el. Mivel több védett és Natura 2000 területet is érintenek a projektek ezért folyamatos konzultációt folytatunk a természeti értékek megőrzése, ill. fejlesztése érdekében.

- 2022-ben is folytatódott a közepesfeszültségű elektromos légvezetékek madárbarátá alakítása a legproblémásabb vezetékszakaszokra koncentrálva, de még így is rengeteg vezetékszakasz van hátra.

5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Állatfajok

Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II., Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

A Hencidai Csere-erdőben 2022-ben transzekt menti számlálás során kiemelkedő egyedszámot regisztráltunk. 2022-ben 298 adatot regisztráltunk a biotikai adatbázisunkba.

Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II., Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

A nagy szikibagolylepkéhez kapcsolódóan a tiszai Körtvélyes térségében célzott éjszakai felmérések során 166 imágót sikerült megfigyelni. Állománya stabil. A sziki kocsordosok az aszály miatt gyengén fejlettek voltak és nem mindenhol virágoztak, a lepke mégis megtalálta életfeltételeit. Felmérés, rágásnyomok keresése és vizuális megfigyelés történt az Eret-hegyi-legelőn és a Szalavényon. Lámpázás során a Szalavényon jelentős számú imágó repült.

A Hortobágy Tájegységben 2022 folyamán sajnos több élőhelyén a legeltetés a növényzet kívánatos állapotához képest sokkal erősebb használat nyomait mutatta. Az ismertté vált esetekben a gazdálkodókat figyelmeztettük a használatból eredő természetvédelmi problémára és kértük a továbbiakban ennek figyelembevételét. A személyes lámpázások alkalmával egyébként az átlagosnál kevesebb imágót láttunk repülni. Még tavasszal a folyási Basa területén előzetes egyeztetés folyt a földgázszállító vezeték katódos védelmének földmunkái miatt. A területen a meglévő út nyomvonal mellett végezték a beavatkozást, de az a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állományokat így nem érintette.

Az egyes helyszínek állomány nagyságának becslésére egy új, tudományos módszer tesztelése zajlik továbbra is: a Distance Sampling módszeré. Más helyeken együtt alkalmazva a jelölés-visszafogás metódussal a lokális állomány nagysága jól becsülhető.

Az OBM biotikai adatbázisba 501 előfordulás került rögzítésre 2022-ben. Kiemelendő, hogy a faj élőhelyének egy részét érinti a hajdúnánási tervezett Moto GP pálya, ezért áttelepítésre volt szükség a tápnövényével együtt.

Bánati csiga (*Helicigona /Drobacia/ banatica*) Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II., Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

Célirányos kutatás ebben az évben a fajjal kapcsolatban nem történt. Élőhelyeit ellenőriztük a Szatmár-Beregben, jelentős változást nem tapasztaltunk.

Barát és cigányréce (*Aythya ferina*) (*Aythya nyroca*) Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. A barátaréce (*Aythya ferina*) /Védett, Madárvédelmi Irányelv II/A., Madárvédelmi Irányelv III/B./ és a cigányréce (*Aythya nyroca*) /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

2022 tavaszán ismét átfogó bukóréceszinkront végeztünk a HNPI működési területén. Az időpontot igyekeztünk úgy megválasztani, hogy az egybeessen a barátaréce tavaszi vonulási csúcsával, valamint a faj számára alkalmas összes, kellően mély vízteret próbáltunk számba venni. A két célfajon túl minden olyan lúdalkatú faj egyedeit is feljegyeztük, melyek hozzájuk hasonló módon, víz alá bukással táplálkoznak. 2022-ben márciusban, áprilisban és szeptemberben is tartottunk szinkron

számlálást. Márciusban 43 helyszínen 11036 pld. barátréce és 76 cigányréce került szem elé. Áprilisban a felmérésben 26 helyszín szerepelt. Barátréce 1214, cigányréce 721 példány volt. A szeptemberi felmérés 47 területen 2003 barátréce és 1346 cigányréce megfigyelését eredményezte.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

Védelme tekintetében alapvető a szaporodó állomány éves számlálása, monitoringja. Ezen túlmenően folyamatos egyeztetéseket végzünk az áramszolgáltatóval az áramütéses helyszínek átalakítását kérve. A fiatal madarak kirepülése alkalmával számos sérüléssel járhat be. Ezeket a madarakat összegyűjtjük és - szükség esetén állatorvosi segítségnyújtást követően – igyekszünk biztosítani a szabadba történő visszajutásukat. Az E.ON/OPUS Titász/ELMÜ előzetes oktatáshoz köti a magasban végzett, természetvédelmi célú munkavégzést is, melyen sikeresen részt vettek munkatársaink.

A megszokottnál nagyobb mennyiségben észleltünk újonnan épült fehér gólya fészkeket. A legtöbb a debreceni Tégláskertben épült, feltehetően a hulladéklerakó és a Tóció közelségének köszönhetően. Ezen táplálék és vízforrások felértékelődtek az utóbbi aszályos években. A debreceni hulladéklerakó mellett júliusra mintegy 170 fehér gólya gyűlt össze.

A fehér gólyákat érintő áramütéses eseteket minden esetben feljegyzésben rögzítettük. A feljegyzések alapján az őrszolgálat-vezető javaslatot tesz a tv-i szempontból is elfogadható hálózati beavatkozás mikéntjére az áramszolgáltatónak, mely kommunikációba a természetvédelmi hatóság is be van vonva. Összesen 37 esetben kezdeményeztünk a fajjal kapcsolatban beavatkozást, melyek túlnyomó része megvalósult, a maradék pedig 2023. tavaszán lesz elvégezve. A beérkezett adatok alapján 1245 fészekben volt regisztrált fiókanevelés a működési területünkön (sajnos nincs minden település általunk ellenőrizve kapacitás hiányában).

Kis lilik (*Anser erythropus*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

2022-ben a tavaszi és az őszi időszakban is folyamatos volt a kis lilikek monitoringja. Ez részben a „Providing a climate resilient network of critical sites for the Lesser White-fronted Goose in Europe” Life19 NAT/LT/000898 azonosítószámú pályázatban történő részvételünk miatt is kötelező jelenleg, de a pályázat nélkül is végezzük. Speciális élőhely fejlesztési tevékenységek kivitelezése még nem indult be a program során, azonban már megvannak a vízjogi engedélykés és engedélyes kiviteli tervek. Szintén folyamatosan zajlik a vadludak – köztük a kis lilikek – táplálkozóhely vizsgálata gazdálkodási és vadászati körülmények összefüggéseinek jobb megértése érdekében. A nyugat-szibériai populációból származó családok előfordulását illetően továbbra is jelentős állomány telel át a térségben, ez a jövőben is várható. Országos vadlúd monitoringot szerveztünk és tartottunk november 17-én a kis lilik és vörösnakú lúd vadlúdszezonban mutatkozó egyedeinek számát megismerendő. Az egész nemzeti parki területen 123 kis liliket sikerült megfigyelni (valamint 276 példány vörösnakú ludat). Online és személyes országos kis lilik szakértői tanácskozást szerveztünk a fajmegőrzési terv kapcsán 2022. december 12-én, illetve a pályázat partneri találkozáján vettünk részt Görögországban 2022. november végén, ahol a faj európai szakértői találkoztak

A Nagyikunység Tájegység karcagi, kisújszállási és kenderesi, nagyiváni, tiszafüredi, kunmadarasi vadlúd-táplálkozó és éjszakázó helyein kis számban már rendszeresnek mondható, 2022-ben is rendszeresen előkerültek a nagy lilik-csapatokkal mozgó magányos példányok, párok, illetve fiókás családok, de ezek egyedszáma elmaradt a tavalyi évhez képest.

A fennoskandináv állományhoz tartozó kis lilikek 03.23-tól április 10-ig voltak a Hortobágyon, maximum 71 példány (a pontos dátum a jeladós madár adatból származik. Andaházán kis számban, rendszeresen előkerült, egyszerre max. 7 pld..

Kék vércse (*Falco vespertinus*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

A hazai költő állományának mintegy harmada a működési területünkön költ.

A Közép-Tisza Jászság Tájegységben a 2022. évben a Jászságban összesen a tavasz eleji új költőtelep létesítésének eredményeként 5 telepen kezdtek költésbe a kék vércsék a következő eloszlásban: Jászberény közigazgatási területén 3 telepen, Jászboldogházán 2 telepen. Minimum 74 pár kezdett költésbe. Túrkevény a Pásztói-legelőn 7 pár költött mesterséges költőládjában. 91 pár kezdett költésbe a Nagykunság Tájegységben, állománya stagnál a Bihari-sík Tájegységben, 59 pár fészkelése vált ismertté. A vetési varjú terjeszkedésével egyre több varjúfészkekből kerül elő kék vércse költés is. Ennek megfelelően a költő párok számának pontos meghatározása egyre nehezebb feladat.

A kora tavaszi fészkeláda karbantartásokat elvégeztük a Hortobágyon, de anyagi okok miatt nem került sor a mára már időszerűvé vált ládacserékre, így az odútelepek részben amortizálódtak és a használható ládák száma csökkent. A költési sikeresség a Hortobágyon gyengének mutatkozott, melynek okaként leginkább az időjárás kedvezőtlen alakulását jelöljük meg.

Túzok (*Otis tarda*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Madárvédelmi Irányelv I./

Egyek tanya-táblában sikeresen költött 1 pár. Tilalmastól északra, egy gabonátáblában költött, de tojásai elpusztultak (valószínűleg predáció miatt).

Jelentősebb telelő hely januárban és februárban Karcagon, Tilalmastól délnyugatra volt, ahol maximum 39 tyúkot figyeltünk meg repcén, valamint Sulymoson és Álom-zugban 17 kakast gyepen. Novemberben és decemberben Karcagon, a Disznóréten és környékén 5 tyúk és 1 kakascsibe (jeladós) telelt, valamint Sulymoson 24 pld. (főként tyúkok) volt gyepen. A Halasban és a Pene-szigeten fészkelő ismert tyúkok sikeresen kikeltettek, illetve neveltek fel 2-2 csibét. A pene-szigeti család esetében próbálkoztunk a csibék befogásával és jeladós jelölésével, azonban ezek több alkalommal is sikertelenül záródtak, a csibék már túl jól repültek ahhoz, hogy befogásra kerüljenek. Bócsai-legelő és a Kakat térségében is előkerült 1-1 kóborló példány az ősz során. Telelés az év elején és végén is jellemzően a Hegedűs-háton alakult 10-40 példány tartózkodott itt, zömmel tyúkok.

Az idei évben is jelentős erőfeszítéseket tettünk a fészkek felderítésére a Bihari-síkon is. Csibés tyúkok számos helyen kerültek elő, elsősorban a már ismert fészkelő helyeken, vagy azok környékén. Az előkerült családok esetében inkább a kevés, egyetlen csibe volt jellemző. Ez többek között valószínűleg az aszályos időjárás következménye. Örvendetes, hogy úgy tűnik Sáp, Kákás térségében rendszeres fészkelő hely alakult ki. Tetétlen térségében ismét volt dürgés, és a kialakult kedvező tájszerkezetnek és kímélő kezelési módszereknek köszönhetően nagy sűrűségben költöttek tyúkok.

A Nagykunság északi részén idén 11 fészkelő tyúk került elő, amikből 4 esetben történt csibe kifigyelés is. Ezekből 1 kétsibés és 3 egy csibés tyúk volt. Egy esetben leállítottuk a kaszálást saját vagyongazdálkodású szántón túzok fészkelés miatt, illetve nem saját vagyongazdálkodású védett gyepeken is tettünk térbeli és időbeli korlátozást. Egy esetben tapasztaltuk 20 KV-os légvezetéknek való ütközés miatti pusztulást Komádi külterületén (1 tyúk). A tavaszi számláláskor öt helyen összesen 104 madarat számoltunk.

Jeladó szerelése történt meg a HTE területen melyről az 5.4.1 fejezetben teszünk említést.

Szalakóta (*Coracias garrulus*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett faj, Madárvédelmi Irányelv I/

Szalakóta költését idén nem észleltük a Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegységben, de augusztusban sokfelé lehetett látni kószáló fiatal madarakat. A Nagykunság Tájegységben 135 pár költött.

A 2022. évben a Közép-Tisza Jászság Tájegységben a szalakóta következőképpen alakult. A Jászságban 38 pár szalakóta kezdett költésbe, ahonnan minimum 111 fióka repült, további 25 párról volt még információ a Tájegység többi területén, de ettől jóval több költőládjánál volt aktivitás

Az elmúlt évek növekedése után állománya magas, stabil a Bihari-síkon.

Szalakóta felmérés: 27 költő párt regisztráltunk, melyből 25 sikeres költés lett, összesen 104 fióka

repült ki a Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegységben.

A teljes működési területen 471 helyszínről érkezett fészkelési aktivitással kapcsolatos adat, melyből 342 pár jutott el fiókanevelésig.

Nyugati földikutya (*Nannospalax leucodon*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel./Fokozottan védett

A Liget-legelő szélén újabb nyugati földikutya (*Nannospalax leucodon*) túrások kerültek elő eddig nem ismert területre. Ezeket megnéztük Moldován Orsolyával és Németh Attilával is. A Debrecen-Józsán található építési korlátozással érintett területeken úgy néz ki, hogy lassan kikopnak a földikutyák. Így ott a telkek nagy részén nem javasoljuk tovább az építési korlátozás fenntartását. Még 2 helyrajzi számon van korlátozás.

A magyar földikutya (*Nannospalax hungaricus*) mezőtúri élőhelyei zavartalanok voltak 2022-ben, a szárazságot kivéve jelentősebb problémát nem tapasztaltunk.

2022. áprilisában egy Hajdúbagason a felszínen talált földikutya egyedét áttelepítettünk a bagaméri állományhoz. A telepítést a TVÖ-vel és a Debreceni Egyetemmel (DE) közösen végeztük.

Májusban és júniusban a DE hallgatóival közösen az ürge és földikutya területhasználatát kezdtük el kutatni a vegetáció függvényében a Józsai-legelőn. Ennek nem volt költsége a HNPI részéről.

2022. novemberben a DE-mel közösen szerveztük meg a Földikutya- és Ürgevédelmi Szakértői Csoport ülését az Agrártudományi Centrumban.

A Debreceni Egyetemmel közösen felmértük a pocsaji Lőszletörésen lévő földikutya állományt, illetve a debreceni állományok egy részét (lucernaföldi, vasúton túli terület). A többi állomány élőhelyén is számos alkalommal tartottunk szemlét, illetve több alkalommal hatósági bejárás is volt.

2022. októbertől kezdve a debreceni lucernaföldi állományt havi egy alkalommal felmérjük a DE-mel közösen.

Középfeszültségű oszlop felmérés:

A 2022-es évben a középfeszültségű szabadvezeték felmérésben a HNPI kollektívája 1329 db KÖF oszlopot mért fel, ez nagyságrendileg 120-130 km hálózatnak felel meg a HNPI működési területén. A 895-1/2023-es adatszolgáltatásunk alapján 2022-ben 36 esetben regisztráltunk védett és fokozottan védett madárpusztulást, mely a szabadvezeték hálózathoz köthető.

Növényfajok

Egyhajúvirág (*Bulbocodium vernum*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett/

Az újlétei egyhajúvirág állomány felmérését minden évben elvégezzük. Az idei első növények megjelenése február 15. utánra tehető. Az elhúzódó nyílás miatt a szokásosnál pontatlanabb az eredmény, 5-10 %-kal több lehet a ténylegesen virágzó növények száma. A számolt eredmény: 1107 virág a teljes területen. A kvadrátokban történő, a nem virágzó töveket is figyelembe vevő jóval objektívebb felmérés több éven át tartó csökkenés után ismét emelkedést mutat. (146, 143, 125, 115, 138 növény az utóbbi öt évben). Összesen 213 előfordulást regisztráltunk 2022-ben.

Magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel./Fokozottan védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II., Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

A tavalyi száraz nyár és ősz, valamint idei aszály a virágzó tövek számát a legtöbb élőhelyen negatívan befolyásolta, és az összes egyedszám is csökkenést mutat (megjegyezve azt hogy a nem virágzó tövek számlálása nagy területen mindig hordoz bizonytalanságot). A Bátorligeti-legelőn egy folton, a terület sarkában volt egyedszám növekedés, a legeltetési tevékenységet a faj megóvása érdekében irányítottuk. Ahol az öreg tövek korábbi években (részben bolygatás miatt) létrejött

szaporulata idén nagyobb számban virágzott. A Liget-lőtér állománya viszont továbbra sincs jó helyzetben. A kokadi (már korábban minimálisra csökkent) állománya az élőhely leromlása miatt vélhetően megszűnt.

Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Fokozottan védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II., Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

A réti angyalgyökér termőhelyei 2022-ben általában erősen kiszáradtak, már az ősztavaszi csapadék elmaradása miatt eleve erősen vízhiányosak voltak a vegetációs időszak kezdetekor, nyáron pedig sokfelé szinte kiszáradtak az üde rétek, lápi mozaikok. A kivételes szárazság ennek a lápréti fajnak kimondottan rosszat tett. Az állományok tőszáma szinte mindenhol észlelhetően csökkent. Különösen szembetűnő volt a virágzó tövek számának csökkenése (így a kisebb maghozam a következő években is éreztetheti hatását). Késő ősszel az ezévi (csak jövőre virágzó) tövek száma is általában kevesebb volt.

A réti angyalgyökér NBmR keretében végzett teljes felmérésének eredménye 14980 tő volt, ami jelentős visszaesés, és a szárazságnak tudható be. A felmérés tanulsága szerint a 2014-ben és később károsított Debrecen 01824/4 hrsz.-ú területen még mindig léteznek az állományok, noha helyreállítás nem történt és az egész *Solidago*-val van borítva. Előkerült néhány tő a Debrecen 01596/1 hrsz.-ú területen is, ahol 2019-ben már nem észleltük.

Petneháza külterületén a LIFE IP pályázat élőhelykezelési munkái többek között a faj megőrzését, életterének a bővítését szolgálják. A korábbi beavatkozási helyszíneken tapasztaljuk a faj megjelenését. Összesen 1501, ezen belül 86 új előfordulás került az OBM-be.

Tátogó kökőrcsin (*Pulsatilla patens*): Rendelkezik elfogadott fajmegőrzési tervvel. /Védett, Élőhelyvédelmi Irányelv II., Élőhelyvédelmi Irányelv IV./

Hazánkban, így a HNPI működési területén is a fajnak egyetlen előfordulási helye ismert a Bátorligeti-legelőn. Ez az állomány is a kipusztulás szélére került, a néhány egyedes populációt mesterségesen nevelt növényekkel igyekszünk erősíteni/fenntartani. 2022-ben kora tavasszal ezek a tövek részben még virágoztak is, viszont az erősen aszályos nyáron vitalitásuk leromlott, leveleik elszáradtak, így kérdéses, milyen arányban fognak még virítani vagy túlélni.

5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése

Természetvédelmi oltalom alatt álló fajok, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó fajok kapcsán észlelt illegális cselekmények összefoglalása. Részletezve a 9.4 fejezetben lesznek az esetek.

Érintett Tájégség	Illegális cselekmény ismertetése	Érintett faj/fajok	Egyedszám	Cselekmény megnevezése	Példányok sorsa	Büntetés mértéke
KTJTE	Költőüregek megsemmisítése, rongálása, védett faj és származékának elpusztítása	molnárfecske (<i>Delichon urbica</i>) házi veréb (<i>Passer domesticus</i>)	5 lakott fészkek semmisült meg, 1 pld. molnárfecske (<i>Delichon urbica</i>) fióka pusztult el, egy-egy pld. molnárfecske (<i>Delichon urbica</i>), házi veréb (<i>Passer domesticus</i>)	Természetkárosítás	Elpusztultak	Törökszentmiklósi Rendőrkapitányság, természetkárosítás miatt indult nyomozását, - mivel az elkövető kiléte nem volt megállapítható, ezért felfüggesztette.

Érintett Tájegység	Illegális cselekmény ismertetése	Érintett faj/fajok	Egyedszám	Cselekmény megnevezése	Példányok sorsa	Büntetés mértéke
			tojás semmisült meg.			
KTJTE	Védett faj illegális elpusztítása	kuvik (<i>Athene noctua</i>)	1 pld.	Természetkárosítás	Elpusztult	Szolnoki Rendőrkapitányság, állatkínzás vétség alapos gyanúja miatt indult nyomozása megszüntetve, mivel az elkövető kiléte nem volt megállapítható.
NYSZBTE	Védett faj elpusztítása	egerészölyv v (<i>Buteo buteo</i>)	2 pld.	Természetkárosítás	Elpusztultak	A Nyíregyházi Rendőrkapitányság Nagyállói Rendőrőrs által természetkárosítás büntett megalapozott gyanúja miatt elrendelt nyomozás eredménye nem ismert. A természetvédelmi hatóság a vadászatra jogosultat természetvédelmi bírsággal sújtotta. A büntetőeljárás lezárásáról, ügyészség általi kártérítési kereset benyújtásáról a beszámoló készítéséig nincs információnk.
NYSZBTE	Védett, fokozottan védett faj elpusztítása	parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) holló (<i>Corvus corax</i>) rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	2 pld. parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), 2 pld. holló (<i>Corvus corax</i>), 1 pld. rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	Természetkárosítás	Elpusztultak	Nyíregyházi Rendőrkapitányság természetkárosítás miatt elrendelt nyomozását, elkövető kilétének hiányában, felfüggesztette.
NYSZBTE	Védett, fokozottan védett faj költőhelyének megsemmisítése, védett faj elpusztítása	gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>), partifecske (<i>Riparia riparia</i>)	5 pld. partifecske (<i>Riparia riparia</i>)	Természetkárosítás	Elpusztultak	Vásárosnaményi Rendőrkapitányság előtt természetkárosítás miatt elrendelt nyomozás során az elkövető kiléte

Érintett Tájegység	Illegális cselekmény ismertetése	Érintett faj/fajok	Egyedszám	Cselekmény megnevezése	Példányok sorsa	Büntetés mértéke
						nem volt megállapítható, az eljárás felfüggesztve.
NYSZBTE	Védett, fokozottan védett faj elpusztítása	egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>) parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	3 pld. egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>) 1 pld. parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	Természetkárosítás	Elpusztultak	Nyíregyházi Rendőrkapitányság természetkárosítás miatt elrendelt nyomozása folyamatban van.

5.4.4. Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei

Természetvédelmi szempontból jelentős változás 2021-ben, hogy a Magyar Közlönyben megjelent az agrárminiszter 38/2021. (X. 21.) rendelete, mely a vadlúd vadászati idény Tiszántúltra vonatkozó időbeni korlátait helyezi hatályon kívül, illetve a nyári lúd esetén egy hónappal kitolja a vadászati idényt.

2022-ben a fentiek ellenére nem csökkent a megkeresések száma, 18 különböző esetben érkezett hozzánk megkeresés védett fajok mezőgazdasági kártétele miatt (seregély és varjú jellemzően), további 19 esetben (tavaly 16 esetben) kértek idényen kívüli riasztáshoz, gyérítéshez engedélyt vadlúdcsapatok kapcsán (melyben a vadászható fajok mellett védett és fokozottan védett fajok is jelen voltak), de a kárakatona gyérítési, riasztási kérelem is érkezett 14 esetben. A 2021-ben valóban ugrásszerűen megnőtt a hörcsög állománya a térségben 2022-ben mérséklődött, gyérítési igény nem jelentkezett.

Megjegyzendő, hogy tapasztalataink szerint a vadludak a megfelelő technológiával és időben elvetett gabonában általában nem tudnak nagy károkat okozni, mivel érkezésük idejére a csiranövények annyira megerősödnek, hogy a legelő libák nem tudják azokat kihúzni, csak a tetejét csípi le a növénynek, mely később ettől még jobban „bokrosodik”, megerősödik. Régen nem véletlenül legeltették a vetést, ha megfelelőek voltak a körülmények (pl. fagyott talaj). Nagymértékű vadlúdkár abban az esetben fordulhat elő, ha a növények nem erősödtek meg eléggé, így azoknak nem csak lecsípi a tetejét a liba, hanem gyökerestül ki is húzza, ekkor a növény már nem tud regenerálódni. Ennek oka lehet az őszi aszály, a nem megfelelő vetéstechnológia (nem dolgozzák be a magokat a földbe, azok nem jutnak elég mélyre, így azokat a madarak a felszínről szedik össze, illetve a növény nem tud elég erősen gyökeret vetni), a túl késői vetés (emiatt a növény nem tud kellően megerősödni, mire a ludak ideérnek), illetve ha a talaj túl nedves (emiatt könnyen kihúzzák az állatok a növényt).

Ide sorolható még a hód miatti jelentkező probléma-halmaz. Bár az eurázsiai hód jelen van Igazgatóságunk működési területén szinte minden nagyobb vízfolyás mentén, jelenleg még nincs fokozott mértékű probléma az élettevékenységei kapcsán. Humánus és etikus elejtéséhez, illetve állományszabályozásához az engedélyező hatóság kérdésére jellemzően hozzájárultunk 2022-ben is.

Általánosságban az emberi jelenléttel járó riasztási tevékenységeket javasoljuk a hatóság részéről előírni, tapasztalataink szerint az emberi jelenlét az, ami a leghatékonyabb riasztó módszer.

A seregély nagyobb csapatokba a kora nyári időszakban verődik össze, s ilyenkor okozhat károkat jellemzően gyümölcsösökben. Különös körülményt igényel a riasztásuk, mivel ugyanebben az időszakban szoktak megjelenni a védett pásztor madarak (*Pastor roseus*), akik a seregélyek rokonságába tartoznak és vegyülnek is a seregélycsapatokkal.

A vetési varjú legjellemzőbb kártétele, hogy kiforgatja, kiveri az ún. „szögcsíra” fenofázisban lévő kukoricát, ezért az ismert kolóniák közelében kerülni kellene a kukorica vetését. Riasztásra a hagyományos, hanghatáson és vizuális elrettentésen kívül alkalmazható még madárriasztó eszköz (pl,

műsas sziluett), azt azonban figyelembe kell venni, hogy a varjúfélék intelligensek, gyorsan tanulnak, így a rendszeres felügyelet nélküli, kiismerhető riasztási módok várhatóan hatástalanok lesznek. Viszont a kombinált, állandó őrzés mellett kivitelezett riasztás hatásos lehet.

A panasszal érintett faj	A panaszban szereplő kártétellel érintett termény, állatfajta stb.	A panasz szerinti kártétel dátuma (amennyire meghatározható, legalább hónapra)	Termény esetén a kártétellel érintett terület nagysága (ha)	Állatállományban okozott kártétel esetén a károsított példányok száma	A panaszban szereplő kártétel panasz szerinti mértéke (Ft)
vadlúd fajok	jellemzően búza, árpa	március-április	nincs adat	-	nincs adat
vetési varjú	jellemzően kukorica, búza, napraforgó	március-augusztus	nincs adat	-	nincs adat
nagy kárókatona	halállomány		-	nincs adat	nincs adat

A panasszal kapcsolatos intézkedések	Volt-e helyszín-bejárás (I/N)	az NPI véleménye szerint a panasz szerinti kártétel (Ft) hány %-a valós (beleértve, hogy azt védett, közösségi jelentőségű faj okozta-e)	A tulajdonos által megtett megelőző intézkedés és ennek megfelelése az NPI szerint
tájékoztatás, adott esetben idényen kívüli vadászati tevékenység támogatása	I	véleményünk szerint a kártétel a vetemény ezen fejlődési időszakában nem megállapítható és kérésünk ellenére gazdálkodói visszajelzés sem érkezett annak mértékéről betakarítás után	tapasztalatunk szerint a gazdálkodó rendszerint nem is próbálkozik riasztási tevékenységgel, hanem közvetlenül az illetékes vadászattársasághoz fordul
tájékoztatás és riasztási tevékenység engedélyezése	I	egyes esetekben valóban előfordulhat károkozás, azonban annak mértéke nem tisztázott	egyes esetekben valóban riasztási tevékenység ellenére is megfigyelhetőek madarak a veteményen, több esetben azonban későn kéri meg az engedélyt, illetve sokszor nem megfelelő szervhez (pl. mezőőri szolgálat) fordulnak a károkozás megelőzése érdekében
tájékoztatás, illetve riasztási és adott esetben gyérítési tevékenység támogatása	I	részben valóban történik károkozás, azonban annak mértéke véleményünk szerint eltúlzott gazdálkodói oldalról	rendszerint időről időre megkéri a riasztási és gyérítési engedélyt

5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

2022-ben az elfogadott formátumnak megfelelő IAS jelentést szolgáltatotta a HNPI (3831/2022 i.sz. - 324 adat, illetve 64/2022 – 931 adat).

3831/2022. Ez három faj előfordulását tartalmazta (hivatkozva a TMF/419/2022 iktatószámú megkeresésben feltüntetett listára: *Ameiurus melas*, *Gambusia holbrooki*, *Pistia stratiotes*).

64/2022. Ez 16 faj előfordulását tartalmazta: *Ailanthus altissima*, *Asclepias syriaca*, *Pseudorasbora parva*, *Lepomis gibbosus*, *Percottus glehni*, *Acer negundo*, *Amorpha fruticosa*, *Solidago gigantea*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Elaeagnus angustifolia*, *Robinia pseudoacacia*, *Heracleum sosnowskyi*, *Orconectes limosus*, *Asclepias syriaca*, *Heracleum mantegazzianum*.

A kezelések rövid összefoglalása a jelentőlap adatai alapján:

- Selyemkóró (*Asclepias syriaca*): Összesen 41 hektáron, mintegy 28 helyszínen. A mechanikai beavatkozások során terméshozatal előtt lekaszáltuk a selyemkórót, vagy a tokterméseket mielőtt kinyíltak volna kézzel leszedtük és megsemmisítettük. Ezt követően több alkalommal végigjártuk a fertőzött helyszíneket, a levágott növényi részeket eltávolítottuk a területről. A másik alkalmazott módszer a vegyszeres beavatkozás, ebben az esetben háti permetező felhasználásával pontszerű permetezést hajtottunk végre. 5%-os glifozát oldatot használtunk, melyhez tapadás fokozóként Nonitot adagoltunk. Nonit mellett kipróbáltuk a felületi feszültség csökkentése céljából, hogy a vegyszerhez Ultra Derm kézmosó szert adtunk, ill. a hatást fokozandó ammónium nitrátot adagoltunk, megkönnyítendő a hatóanyag behatolását a növénybe. A kezelt területeken szinte mindenhol állománycsökkenést tapasztaltunk, ahol nem, ott is stagnált az állomány, növekedés nem volt tapasztalható.
- Mirigyes bálványfa (*Alianthus altissima*): Összesen 0,9 hektáron folyt kezelés 2022-ben, 6 helyszínen. Mivel tapasztalataink szerint a mechanikai kezelés önmagában csak ront a helyzeten a gyorsan terjedő sarjak miatt, ezért mindenképpen kémiai előkezelés szükséges az eltávolítás előtt. Elsődlegesen glifozát hatóanyaggal történő fűrészes-injektációs beavatkozást alkalmaztunk, majd a törzs elszáradását követően kerültek kivágásra a bálványfa egyedek. A kezelt területeken mindenhol csökkenő állományról számolhatunk be.

Fentiekén túlmenően a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) zöld juhar (*Acer negundo*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), keleti ostorfa (*Celtis occidentalis*), kései meggy (*Prunus serotinus*), fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), fekete törpeharcsa (*Ameiurus melas*), ürömlevelű parlagfű (*Ambrosia artemisifolia*), siska nádtippán (*Calamagrostis epigeios*), süntök (*Echinocystis lobata*) és magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) kezelését is végeztük, összesen közel 600 hektáron.

5.6. Természetvédelmi mentőtevékenység

	mentett egyed (db)	ebből fokozottan védett madár (db)	emlős (db)	ebből fokozottan védett emlős (db)	egyéb gerinces (db)
pld	479	213	9	0	0

Az Igazgatóság 3 telephelyén szervezi a sérült, legyengült madarak gyűjtését, alapvető egészségügyi kezelését, repatriálását. A mentőtevékenységet a működési területünkön elsősorban a természetvédelmi őrszolgálat tagjai látják el. Tárgyévben összesen 63 faj 479 egyede került a három mentőközpontunkba. A leggyakoribb fajok a Sasközpontban: fehér gólya (14), egerészölyv (13), kuvik (10), Góréson: vörös vércse (128), fehér gólya (126), erdei fülesbagoly (9), Malomházán: fehér gólya (23), füstifecske (10) és vörös vércse (4) voltak. A sérült állatok leggyakoribb bekerülési okai az áramütés, a gázolás, a végtagsérülések, valamint több esetben legyengült, fészkekből kiesett fióka volt a mentés tárgya. A fokozottan védett fajokra vonatkozó adatokat a mentőközpontoknál részletezzük. A mentőtevékenység során a felhasznált munkaórára és a futott kilométerre vonatkozóan nyilvántartást nem vezetünk, a becslés alapjául a beszállított sérült állatok száma és a mentőközpontok örkerületektől mért átlagos távolsága szolgált. Becsült munkaóra a fészkelési, fiókanevelési időszakban átlag 12-15 munkaóra/hónap/őr. Becsült futott kilométer fészkelési, fiókanevelési időszakban átlag 200-250 km/hónap/őr.

Sasközpont: 2022-ben 29 állatfaj, összesen 111 - különféle sérülést szenvedett - egyede került be. Közülük 44 pld a természetvédelmi őrszolgálat mentő tevékenysége révén. Fokozottan védett fehér gólya 14 pld érkezett, mind a 14 pld szerencsésen felépült és szabadon lett engedve. A mentett egyedek közül 57 pld felépülést követően el lett engedve, 46 pld elpusztult, 2 pld a Sasközpontban maradt, míg 5 pld át lett adva a JBZOO-nak.

Sasközpont (Jászberény)					
Státusz	Madár	Ebből fokozottan védett madár	Emlős	Ebből fokozottan védett emlős	Egyéb gerinces
1 pld elengedve, 1 pld elpusztult	balkáni gerle		keleti sün (1 átadva a JBZOO-nak)		
2 pld elpusztult	barna rétihéja		rőt korai denevér 1 pld átadva a JBZOO-nak, 1 pld elpusztult		
1 pld elpusztult, 1 pld átadva a JBZOO-nak	bütykös hattyú				
1 pld elpusztult, 4 pld elengedve	csóka				
9 pld elpusztult, 4 pld elengedve	egerészölyv				
7 pld elpusztult 2 pld elengedve	erdei fülesbagoly				
1 pld elpusztult, 13 pld elengedve	fehér gólya	FV			
1 pld elpusztult	fekete harkály				
2 pld elpusztult	fekete rigó				
1 pld kihelyezve fészekbe	füstifecske				
2 pld elpusztult, 3 elengedve	házi rozsdafarkú				
1 pld elpusztult	héja				
1 pld elpusztult	kanalagém	FV			
2 pld elengedve	karvaly				
6 pld elengedve, 4 pld elpusztult	kuvik	FV			
2 pld elengedve	molnárfecske				
1 pld elpusztult, 1 pld elengedve	nagy kócsag	FV			
2 pld átadva a JBZOO-nak	örvös galamb				
1 pld elengedve, 1 pld a Sasközpontban maradt, 4 pld elpusztult	parlagi sas	FV			

Saskőzpont (Jászberény)					
Státusz	Madár	Ebből fokozottan védett madár	Emlős	Ebből fokozottan védett emlős	Egyéb gerinces
1 pld elpusztult, 1 pld a Saskőzpontban maradt,	rétisas	FV			
1 pld elpusztult	sárgarigó				
1 pld elpusztult	szalakóta	FV			
1 pld elpusztult	szürke légykapó				
1 pld elengedve	szürke gém				
2 pld elpusztult, 8 pld pld elengedve	vörös vércse				
6 pld elpusztult	vörösbegy				
4 pld elengedve,	zöld küllő				

Góresi Madármentő állomás: 22 faj 305 egyede érkezett. Sikeresnek mondható, hogy közülük 263 pld-t jó kondícióban engedhettek szabadon kollégáink, mindössze 10 pld nem élte túl a sérüléseit, 29 egyed pedig a Fővárosi Állat és Növénykertben kaptak további állatorvosi segítséget. 3 pld a mentőállomáson maradt felépülésükig. 7 Fokozottan védett faj 139 egyedén tudtuk segíteni. Nagy számban vittek be fehér gólyát, összesen 126 egyedet, melyből 66-ot a HNPI természetvédelmi őrei mentettek.

Góres-tanya Madármentő állomás					
Státusz	Madár	Ebből fokozottan védett madár	Emlős	Ebből fokozottan védett emlős	Egyéb gerinces
5 pld elengedve	barna rétihéja				
2 pld elengedve	bíbic				
1 pld továbbküldve kezelésre FÁNK	darázsölyv	FV			
2 pld elpusztult, 3 pld elengedve	egerészölyv				
3 pld továbbküldve kezelésre, 4 pld elengedve, 1 pld elpusztult	erdei fülesbagoly				
1 pld elpusztult, 112 pld elengedve, 13 pld továbbküldve kezelésre	fehér gólya	FV			
1 pld elengedve	fekete gólya	FV			
2 pld továbbküldve kezelésre, 1 pld elpusztult	gyöngybagoly	FV			

Góré-s-tanya Madármentő állomás					
Státusz	Madár	Ebből fokozottan védett madár	Emlős	Ebből fokozottan védett emlős	Egyéb gerinces
1 pld Góréson maradt	héja				
1 pld elengedve	kabasólyom				
1 pld elengedve	kékvércse	FV			
1 pld elpusztult	kígyászölyv	FV			
2 pld elpusztult, 4 pld elengedve, 3 pld továbbküldve kezelésre	kuvik	FV			
1 pld elpusztult	macskabagoly				
2 pld továbbküldve kezelésre	molnárfecske				
1 pld elengedve, 2 pld Góréson maradt	parlagi sas	FV			
1 pld elpusztult, 1 pld elengedve	rétisas	FV			
1 pld továbbküldve kezelésre	szerecsensirály				
1 pld továbbküldve kezelésre	szürke légykapó				
1 pld továbbküldve kezelésre	vetési varjú				
1 pld továbbküldve kezelésre	vízityúk				
128 pld elengedve	vörös vércse				

Malomházi Vadaspark: 15 faj 63 egyedét látták el 2022-ben. Nagy részét, 45 egyedét természetvédelmi örök szállították be. 48 pld szabadon lett engedve, 11 pld tovább lett küldve kezelésre és 4 pld elpusztult.

Malomházi Vadaspark					
Státusz	Madár	Ebből fokozottan védett madár	Emlős	Ebből fokozottan védett emlős	Egyéb gerinces
1 pld elpusztult	bakcsó	FV	6 pld elengedve keleti sün		
1 pld elengedve	barna rétihéja				
1 pld továbbküldve kezelésre	bütykös hattyú				

Malomházi Vadaspark					
1 pld elpusztult, 1 pld Góréson maradt	erdei fülesbagoly				
21 pld elengedve, 2 pld elpusztult	fehér gólya	FV			
10 pld elengedve	füsti fecske				
1 pld továbbküldve kezelésre	gyöngybagoly	FV			
1 pld elpusztult	karvaly				
2 pld elengedve, 1 pld továbbküldve kezelésre	kuvik	FV			
2 pld elengedve	molnárfecske				
1 pld továbbküldve kezelésre	rétisas	FV			
2 pld elpusztult, 1 pld továbbküldve kezelésre	szürke gém				
4 pld elengedve	vetési varjú				
1 pld elpusztult, 3 pld továbbküldve kezelésre	vörös vércse				

6. Saját vagyonkezelésű területeken folyó tevékenység

Saját vagyonkezelésű területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt (ha)	Tárgyévben kikerült (ha)	Összkiterjedés (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe adva	
				Ha	%	Ha	%
Szántó	0	0,9508	7630,19	1618,46	21,21	6011,73	78,79
Rét	4,33	0	2096,13	720,67	34,38	1375,46	65,62
Legelő	0	206,213	74727,83	6882,25	9,2	67845,58	90,8
Kert	0	0	0,6	0,6	100	0	0
Szőlő	0	0	1,84	1,84	100	0	0
Gyümölcsös	0	0	3,08	3,08	100	0	0
Nádas	0	0	1630,21	1537,64	94,32	92,57	5,68
Halastó	0	0	1531,17	1396,73	91,19	134,44	8,81
Erdő	0	0	7890,25	7890,25	100	0	0
Fásított	0	0	86,28	67,38	78,09	18,9	21,91
Kivett	0	30,7683	7386,28	5191,31	70,28	2194,97	29,72
Összesen	4,33	237,9321	102983,86	25310,21	24,58	77673,65	75,42

6.1. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2022. évben a védett természeti területek védeltségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvényben (továbbiakban: Vsz.) rögzített feladat végrehajtására - azaz védett, védelemre tervezett területek állami tulajdonba vételére - a korábbi évektől eltérően nem kapott költségvetési forrást. A HNPI költségvetési helyzete nem tette lehetővé a saját forrásból való ingatlanvásárlást.

2022-ben az Igazgatóság elővásárlási jog gyakorlása révén és egyéb forrásból nem vásárolt ingatlanokat a Magyar Állam javára.

A Magyar Állam képviseletében eljáró Nemzeti Földügyi Központ (a továbbiakban: NFK) és a HNPI között vagyonkezelési szerződés módosítás, valamint a Magyar Állam és magánszemélyek közötti földcsere eljárás miatt több esetben történt szerződéskötés.

A 2022-es évre vonatkozó, a HNPI vagyonkezelésébe tartozó területek változásai:

- a Magyar Állam képviseletében eljáró NFK, mint Vagyonkezelésbe adó és a HNPI, mint Vagyonkezelő között 2022. április 22. napján kelt VKM-2016/82/ számú Vagyonkezelési szerződés közös megegyezéssel történő részleges megszüntetése tárgyú szerződés alapján a HNPI vagyonkezelői joga a Kispalád 091/2 hrsz-ú 0,0130 hektár nagyságú, kivett sh. út művelési ágú és a Tiszakóród 0104/38 hrsz-ú 0,6859 hektár nagyságú 6,45AK kataszteri jövedelmű t ingatlanok vonatkozásában megszüntetésre került, tekintettel arra, hogy a Vagyonkezelő állami feladatainak és közfeladatainak ellátásához az ingatlanok nem szükségesek és az Agrárminiszter 2022.03.22. napján kelt FgF/217-1/2022. számú nyilatkozatával egyetértését adta a Szerződés részleges megszüntetéséhez;
- a Magyar Állam képviseletében eljáró NFK, mint Vagyonkezelésbe adó és a HNPI, mint Vagyonkezelő között 2022. április 22. napján kelt VKM-2016/82/3 számú Vagyonkezelési szerződés közös megegyezéssel történő részleges megszüntetése tárgyú szerződés alapján a HNPI vagyonkezelői joga a Debrecen 01647/82 hrsz-ú 0,0172 hektár nagyságú, kivett magánút művelési ágú, Tiszakécske 05/1 hrsz-ú 1,7030 hektár nagyságú kivett töltés és Tiszajenő 092/1 hrsz-ú 0,0160 hektár nagyságú legelő ingatlanok vonatkozásában megszüntetésre került, tekintettel arra, hogy a Vagyonkezelő állami feladatainak és közfeladatainak ellátásához az

- ingatlan nem szükséges és az Agrárminiszter 2022.03.01. napján kelt FgF/178-1/2022. számú nyilatkozatával egyetértését adta a Szerződés részleges megszüntetéséhez;
- A Magyar Állam képviselőjében eljáró NFK, mint Vagyonkezelésbe adó és a HNPI, mint Vagyonkezelő között 2022. április 21. napján kelt VKM-2022/855 számú Vagyonkezelési szerződés közös megegyezéssel történő részleges megszüntetése tárgyú szerződés alapján a HNPI vagyonkezelői joga a Folyás 0643 hrsz-ú a) legelő b) kivett út c) kivett út d) kivett vízállás f) legelő g) kivett vízállás h) szántó művelési ágú összesen 220,2491 ha térmértékű 433,76 AK kataszteri jövedelmű ingatlan vonatkozásában megszüntetésre került, tekintettel arra, hogy MotoGP versenypálya és sportkomplexum megvalósítása céljából a beruházás helyszínét érintő ingatlanok földtulajdonosainak csereügyleteihez kialakítandó cserealap létrehozása érdekében szükségessé vált az ingatlan vonatkozásában a vagyonkezelői jog megszüntetése. Az Agrárminiszter 2022.03.31. napján kelt FgF/2019-1/2022. számú nyilatkozatával egyetértését adta a Szerződés részleges megszüntetéséhez;
 - a Magyar Állam képviselőjében eljáró NFK, mint Vagyonkezelésbe adó és a HNPI, mint Vagyonkezelő között 2022. május 13. napján kelt VKM-2022/955 számú Vagyonkezelési szerződés közös megegyezéssel történő részleges megszüntetése tárgyú szerződés alapján a HNPI vagyonkezelői joga a Balmazújváros 0887/1 hrsz-ú 8,8400 hektár nagyságú, kivett szarvasmarhatelep művelési ágban nyilvántartott ingatlan vonatkozásában megszüntetésre került. Az Agrárminiszter 2021.02.18. napján kelt FgF/104-1/2021. számú nyilatkozatával egyetértését adta a Szerződés részleges megszüntetéséhez;
 - a Magyar Állam képviselőjében eljáró NFK, mint Vagyonkezelésbe adó és a HNPI, mint Vagyonkezelő között 2022. október 17. napján kelt VKM-2022/7142 számú Vagyonkezelési szerződés közös megegyezéssel történő részleges megszüntetése tárgyú szerződés alapján a HNPI vagyonkezelői joga a Hortobágy 01979/54 hrsz alatt felvett a) kivett major b) legelő c) legelő művelési ágú összesen 6,4079 ha térmértékű 28,93 AK tiszta jövedelemmel rendelkező ingatlan vonatkozásában megszüntetésre került. Az Agrárminiszter 2022.08.10. napján kelt FgF/77-6/2022. számú nyilatkozatával egyetértését adta a Szerződés részleges megszüntetéséhez;
 - a Magyar Állam képviselőjében eljáró NFK, mint Vagyonkezelésbe adó és a HNPI, mint Vagyonkezelő között 2022. november 23. napján kelt VKM-2016/82 számú Vagyonkezelési szerződés közös megegyezéssel történő kiegészítése tárgyú szerződés alapján a HNPI vagyonkezelői joga a Tiszadob 0801 hrsz-ú 4,3326 hektár nagyságú 35,96 AK tiszta jövedelemmel rendelkező legelő művelési ágú ingatlan vonatkozásában létrejött. Az Agrárminiszter 2022.07.27. napján kelt FgF/407-1/2022. számú nyilatkozatával egyetértését adta a Szerződés kiegészítéséhez.

2022. évben a haszonbérleti szerződések és megbízási szerződések tekintetében alábbi változások voltak:

- 1 db haszonbérleti szerződés lett megkötve, a bérleti szerződés tárgyat érintő terület térmértéke nem haladja meg az 5 hektárt;
- 1 db haszonbérleti szerződés lett megszüntetve a bérlő általi jogszerű felmondás okán;
- 2 db haszonbérleti szerződés szűnt meg a haszonbérleti szerződés időtartamának lejáratára miatt;
- 4 db haszonbérleti szerződés lett megszüntetve Polgári Jogi Társaság (a továbbiakban Pjt.) keretében, azonban a kivált Pjt. tag által korábban használt területet a Pjt.-ben bennmaradó tagok tovább hasznosítják;
- 1 db haszonbérleti szerződés az NFK-tól átkötésre, majd közös megegyezéssel megszüntetésre került;
- 38 db megbízási szerződés lett megkötve *a nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi célú vagyonkezelési tevékenységének egységes szakmai alapelvek szerinti ellátásáról szóló 9/2020. (XII.23.) AM utasítás 3.4. pontja, valamint a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló*

2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 95. § (1) bekezdés rendelkezései szerinti földhasználati bejelentési kötelezettség teljesítése érdekében.

- Az Igazgatóság által korábban megkötött haszonbérleti szerződések esetében folyamatos ellenőrzési feladatot látunk el. Ezt a feladatot a Birtokügyi Csoport és a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai együttesen végzik. A haszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek ellenőrzésére 2022. évben összesen 141 esetben került sor. Ennek eredményeként 26 db birtoktest esetén küldtünk ki felszólítást (ezek oka többnyire: a teljesítési segéd bevonásáról szóló megállapodás benyújtásának elmulasztása, az AKG támogatási okirat benyújtásának elmulasztása, aktuális ENAR lista hiánya, vagyongazdálkodói hozzájárulás iránti kérelmek pótlása, illetve adventív fajok elleni védekezésre való felszólítás).

A tájegységekben megvalósult, vagy éppen elmaradt területkezelések kifejtése, indoklása, eredménye:

A tájegységeket érintő Élőhely-rehabilitációs, Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek részletezésére a szakmai beszámoló 5.2. és 5.3 pontjában kerül sor, míg az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenység kifejtésére az 5.5. pontban, míg a nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásában álló erdőterületek kifejtése a 6.3. pontban történt. Ezért ebben a pontban a HNPI-vel szerződött partnerek vonatkozásában tesz generális jelleggel megállapítást.

A haszonbérleti és megbízási szerződések esetében a speciális kezelési előírások során generálisan elmondható, hogy a gyepeken legeltetés és kaszálás, a szántókon szántóföldi növénytermesztés lett előírva. Amennyiben van kaszálásra vonatkozó területi, mennyiségi korlátozás, akkor az a szerződésben külön részletezésre kerül. A legeltethető állatok faja, állategységre vonatkozó előírások és a szántó területeken termesztendő növények is rögzítésre kerültek, melyet a földhasználóknak be kell tartaniuk.

Gyepkezelés, legelő használat:

A 2022-es év kifejezetten aszályos volt, a kaszálók fűhozama okán a gazdálkodók nem vagy csak nagyon csekély területeken kaszáltak. Több területen már augusztusban befejezték a legeltetést, mert nem volt legelhető fű. Néhol azonos területen a keletkezett bálák száma 20%-a volt egy átlagos esztendő termésének. A 2021. ősztől egy éven át, 2022. szeptemberéig tartó aszály miatt a gyepek kiégtek, a talaj rendkívüli módon kiszáradt, összeroppedett. Az ősszel is folytatódó csapadék hiány miatt ősszel sem igazán tudtak a gyepek kihajtani, vagy csak az átlagostól kisebb mértékben, így a nyári legeltetés időbeli hatályát a HNPI az arra alkalmas gyepterületeken meghosszabbította november 15-ig.

Több helyen is található visszagyepesedő szántók. Ezek egyrészt a túlszántások geodéziai kitűzése után visszamaradt területeken tapasztalható, másrészt a visszagyepesítést a HNPI írta elő a saját vagyongazdálkodásban lévő szántókon. A 2021 év volt az, amikor elmondható, hogy több olyan korábbi szántón, ahol kiöregedő lucernát hagytak meg visszagyepesítésre már inkább gyp struktúrát mutatott a vegetáció.

A legelőként használt területeken az elmúlt években tapasztalható volt a legelő jószágállományban bekövetkezett állomány növekedés. Ezzel egyidejűleg szembeötlő, hogy Bihari-sík, Hortobágy, Nagykunság tájegységben a juhtartásról áttértek a szarvasmarha legeltetésre, vagy ahol juhot legeltettek eddig, ott vegyes legeltetést folytatnak. Megállapítható tehát összességében, hogy 2022-ben is nagyon kevés olyan hely volt ahol alullegetetésről beszélhetünk, viszont több olyan helyszín van, ahol a legeltethető állatállomány elérte a maximumát, sőt esetleg a megfontolandó, hogy bizonyos helyeken annak csökkentésére kell törekedni.

Szántóföldi növénytermesztés, élőhely-fejlesztés:

A haszonbérleti szerződések mellékletét képező A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő gyepterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata 2020. augusztus 7. napjával, A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő szántóterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata 2020. augusztus 12. napjával aktualizálásra, módosításra került (továbbiakban: Szabályzatok), melyeket a szerződött

partnereinkkel megismertettünk. 2021-ben a természetvédelmi célok lehető legnagyobb mértékű érvényre juttatása érdekében a gazdálkodók és a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai egyeztetve, együttműködve jártak el tekintve, hogy a módosítások tartalmaznak új rendelkezéseket is. Ezért fontos a szántókon történő vetéstervezés és növényápolási terv közös megalkotása a bérlők és a HNPI között. 2022-ben hiánypótló jelleggel elkészültek a gazdálkodási szabályzat tűzokvédelmi és partimadár védelmi szakaszainak térképi mellékletei, amelyek megteremtik a lehetőséget ezen fajcsoportok védelmének gazdálkodással történő hatékonyabb összehangolására.

A törzsterület számos pontján megtörtént az ún. kisvízes KEHOP-pályázat korábbi években elvégzett munkafolyamatai eredményeképpen a vizes élőhelyek fejlesztése. Egy olyan száraz évben, mint a 2022-es, a projekt létjogosultsága megkérdőjelezhetetlenné vált, ugyanakkor felmerültek agrártámogatási rendszerrel való harmonizációs kérdések. Utóbbiak tisztázása elengedhetetlen és sürgető feladat, mert mind gazdálkodói, mind természetvédelmi oldalon nagyon jelentős következmények adódhatnak a célkitűzések eltérő megfogalmazása miatt.

Tájegységekre vetítve a fenti beszámoló az alábbiakkal egészül ki:

Hortobágy:

- A haszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek betartására irányuló haszonbérleti szerződések ellenőrzése során a HNPI az érintett bérlőket felszólította az ingatlanokon található inváziós növényfajok, úgy, mint amerikai kőris, gyalogakác, zöld juhar, magas aranyvessző mechanikai és szükség esetén vegyszeres irtására, valamint a legeltetési erély csökkentésére tett javaslatot.
- A HNPI által javasolt és megtervezett szántóföldi élőhely-szerkezet mentén kezdték el a földhasználatot megbízási szerződés alapján, több helyen (a tiszacsegei Bio-lapos, Lévai-föld és Cserepes térségében) 2021-ben a természetvédelmi szempontok figyelembevételével. Ezáltal a gazdálkodó partnereink a természetvédelmi szempontok figyelembevételével tervezett kisparcellás szántóföldi művelést valósítanak meg, ahol a szántott földterületek tagolásával a mezsgye-rendszerek kiterjedése jelentősen növekszik.
- Sikerült megvalósítani Hortobágy, Fekete-rét területén (a 33-as országos műút déli oldalán) egy inváziós növényfajok által uralt terület térhódítását, illetve helyreállítani a gyep művelési ágú területet. A beavatkozás az állami védekezés keretein belül, kormányhivatalon keresztül történő vállalkozási szerződés kötése mentén lett kivitelezve. Részletek bővebben az adott fejezetben.

Bihari-sík Tájegység:

- A Bihari-sík tájegységben megjelenő amerikai kőris, bálványfa, gyalogakác, keskenylevelű ezüstfa, és selyemkóró visszaszorítása elsődlegesen a bérlők által végzett legeltetési tevékenységgel, valamint kézi és vegyszeres irtással történt.
- 2022. évben a Bihari-sík Tájegység területén a kezelési előírások szerint folyt a gazdálkodás. Érezhető volt az extrém időjárás miatt a kaszálások főként időbeli eltolódása, de esetenként térbeli, kiterjedésbeli különbségek is tapasztalhatók voltak, az előírásoknak megfelelő keretek között. A kaszálások később és időben jelentősen széthúzva történtek. Egyes területeken nem is volt kaszálás, míg máshol nagyobb mértékben érintette az üdébb magassásos területeket is a termés hozam alakulásának megfelelően. A takarmányhiány és az őszi kedvezőbb időjárási körülmények miatt jelentősen megszorodtak a téli legeltetési kérelmek. Élőhelyvédelmi szempontok és a gyep takaró állapota, regenerálódása miatt csak indokolt esetben és korlátozott idő intervallumban tudtuk támogatni az igényeket.
- A megváltozott környezeti viszonyok, fűhozam illetve az elmúlt néhány év állományfejlesztései miatt több területen is túllegetetés nyomai jól észrevehetőek a legelőterületek állapotán, illetve egyes fajok (tűzok) számára a legeltetés intenzitásának növekedésével jelentősen növekedett a zavarás. Ez egyéb antropogén hatásokkal összeadódva

jelentős veszélyt jelent egyes állományokra. E hatások csökkenthetik az MTÉT tűzokvédelmi gyep és szántó területekre vonatkozó előírások kedvező hatásait.

- A visszagyepesedő lucernásokat már gyepként kezelik a bérlők. Így kaszálások csak június 15 után lehetségesek, illetve több területen már legelőként kezelik a területeket.
- Elmaradt terület kezelése nem voltak, csupán a kaszálások helyi jellegű elmaradása említhető, de ezek természetvédelmi élőhelykezelési szempontból nem okoztak problémát.

Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység:

- A haszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek betartására irányuló haszonbérleti szerződések ellenőrzése során a HNPI az érintett bérlőket felszólította az ingatlanokon található inváziós növényfaj (selyemkóró, aranyvessző), valamint cserjék mechanikai irtására.

Nagykunság Tájegység:

- Haszonbérleti szerződések tárgyát képező ingatlanokon az inváziós növényfajok elleni védekezés esetében elmondható, hogy:
 - Gyalogakác (*Amorpha fruticosa*): Német-sziget, Álom-zug területeken, 12 hektáron végeztek mechanikus irtást (kaszálást, szárazzást) a terület bérlői, mely beavatkozások augusztus-szeptember hónapban történtek. A sarjak visszaszorítása legeltetéssel történik.
 - Bálványfa (*Ailanthus altissima*): A Kerülő-ér mentén mintegy 1 ha területen a Béres erdészeti KFT. végzett vegyszeres kezelést július, augusztus hónapban utókezeléssel együtt.
 - Selyemkóró (*Asclepias syriaca*) mechanikai (kézi) és vegyszeres irtását végeztük több alkalommal, főleg pontszerű permetezéssel.
 - Amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*): Német-sziget délkeleti részén 0,2 hektáros területen szárazzóval kezelte sarjhajtásait a terület bérlője.
 - a bérlők területkezelése a szerződésben foglaltak szerint történik.

Közép-Tisza-Jászság Tájegység:

- A szerződésben foglalt kezelési előírások mentén történik a területkezelés a földhasználók által. A földhaszonbérleti szerződések tárgyát képező ingatlanokon az inváziós növényfajok, mint a selyemkóró, amerikai kőris, zöld juhar, gyalogakác elleni védekezés a bérlők által jórészt legeltetéssel történik, kiegészítve tisztító kaszálással valamint mechanikai irtással, szárazzással.
- A haszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek betartására irányuló haszonbérleti szerződések ellenőrzése során a HNPI az érintett bérlőket minden esetben felszólította az ingatlanokon található inváziós növényfajok, például a selyemkóró mechanikai irtására.

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység:

- A HNPI saját használatában lévő területeinken jellemző kezeléseink az invazív, tájidegen, vagy nemkívánatos növényzet (akácsarj, zöld juhar újulat, gyom, aranyvessző, fehér akác, siskanád tippán, selyemkóró, stb.) visszaszorításában, tölgytelepítések védőkerítéseinek javításában, illetve elművelések helyreállításában nyilvánul meg. Folyamatos részleges cserjeirtások történnek a fás legelő jelleg kialakítása érdekében, illetve a szakaszoló legeltetések kialakítása a sziki kocsordos területeink védelmében.

Haszonbérleti szerződés, vagy megbízási szerződés keretében hasznosított területek:

A szerződésben foglalt kezelési előírások, és a gyep-és szántó kezelési szabályzatokban foglaltak szerinti gazdálkodás folyik a haszonbérbe- és megbízásba adott területeken. Többnyire gyepes, kis százalékban szántó hasznosítású területek. Utóbbin vadföld, lucerna, vetésforgó szerinti termelés folyik, míg a gyepeseken legeltetés és kaszálás. A tisztító kaszálások elvégzésére, azok időbeli és térbeli eloszlására nagyfokú figyelmet fordít a természetvédelmi őrszolgálat, a gyepterületek

folyamatos növelése céljából. Az esetleges elmaradt munkálatokra szóló felszólításokra a gazdálkodók megfelelően reagálnak. Ahol a vadon növény, őshonos fák nem jelennek meg, ott kiterítésekbe telepített tölgyvel próbálunk facsoportokat kialakítani. Több esetben kellett a kaszálások során a vadriasztó lánc hiányával vagy megfelelőségével kapcsolatban figyelmeztetni a gazdálkodókat. Általános gyakorlat az elmúlt években, hogy a géptulajdonosok a munkagépek hatékonyságát maximalizálni próbálják úgy a munkaszélesség növelésével, mint a sebesség emelésével. Ez természetvédelmi szempontból kiemelten aggályos, így a szabályok betartatására a Természetvédelmi Őrszolgálat igyekszik jelentős energiákat fordítani.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2022. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 5391,5316 hektár nagyságú területen igényelt területalapú támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett 554,0945 hektár szántó művelési ágú terület, illetve 4837,4371 hektár egyéb terület. A szántók jelentős területén élőhely-védelmi célú (daru-, vadlúd táplálkozó területek, tűzokvédelmi területek) gazdálkodás valósul meg, másrészt takarmánytermő területek, melyek az Igazgatóság természetvédelmi kezelést szolgáló állatállományának téli takarmány bázisát adják.

Hasznosítási adatok szerint:

Megnevezés	Igényelt terület (ha)
Őszi búza	104,4799
Termesztett köles	4,5647
Kukorica	54,9276
Állandó gyepek (kaszált)	8,7764
Állandó gyepek (legeltetett)	4619,13
Őszi tönkölybúza	4,2377
Tavaszi zab	35,6770
Káposztarepce	2,2297
Füves lucerna	45,8490
Lucerna	245,5769
Pihentetett terület (parlag)	60,8113
Ideiglenes gyepek (kaszált)	7,9359
Ideiglenes gyepek (legeltetett)	117,0199
Vörös csenkesz	0,2700
Méhlegelő	27,8479
Őszi tritikálé	24,6296
Szöszös bükköny	31,6524
Zöldugor	105,0229
Összesen	5500,63

A terület alapú támogatáson kívül termeléshez kötött szálas fehérjenövény támogatást, anyatehén-, hízott bika-, anyajuh-, tenyészkos tenyésztésbe állításának támogatását igényeltük 2022. év folyamán.

Szálas fehérjenövény igénylést 197,7804 hektárra adtuk be.

2021. novemberben Kormányengedély alapján az Igazgatóság a következő programozási időszak VP AKG kiírására pályázatot nyújtott be, melyhez a támogatói okiratot 2022. júliusában megkaptuk.

A VP AKG támogatáshoz kapcsolódó beadott támogatási igénylés 3033,3403 hektárra vonatkozott.

Megnevezés	Igényelt terület (ha)
Alföldi madaras gyep	633,3522
Alföldi madaras szántó	176,74
Horizontális gyep	412,9814
Horizontális szántó	305,17
Nappali lepkés gyep	511,45
Túzokos gyep	1409,28
Túzokos szántó	198,58
Összesen	3647,554

6.2. Génmegőrzés

6.2.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság állatállományának egyedszáma a tervezett mennyiségnek megfelelő. A magyar szürke szarvasmarha, a magyar házi bivaly, a hortobágyi racka juh, illetve a hortobágyi tulok állományunk védett természeti élőhelyek fenntartási feladatait látják el. A nemzeti kincscé nyilvánított védett őshonos és veszélyeztetett állatfajták a természetes gyepeink természetvédelmi kezelési feladatait látják el. A génmegőrzési feladatkörben a hazai kutyafajták közül a komondor tenyésztésben veszünk részt.

Állattenyésztés

Az Igazgatóságon végzett állattartási és – tenyésztési tevékenység természetvédelmi kezelési, génmegőrzési, természetvédelmi kutatási, élőhelyvédelmi (Pentezug projekt) és bemutatási célokat szolgál.

Gazdálkodásunkban jól elkülöníthető helyszínen tartunk magyar házi bivalyt, magyar szürke szarvasmarhát, hortobágyi fehér és fekete racka juhot. A hortobágyi tulok állományunk a Przewalski lovakkal együtt a pentezugi vadlórezervátumban végez természetvédelmi kezelési feladatot. Nagy hangsúlyt helyezünk a védett területek fenntartására és gondozására, valamint az őshonos állatok tartására, mely egyaránt szolgálja a génmegőrzési és terület-fenntartási / kezelési célokat.

2022. évben benyújtott támogatások:

Támogatási jogcím	Igényelt darabszám (db)
Húshasznú anyatehén támogatás	121 db
Termeléshez kötött hizottbika támogatás	60 db
Anyajuh tartás támogatás	517 db
Tenyészkos és tenyészbak támogatás	11 db
Őshonos állatok in situ támogatása	606 db

Hortobágyi tulok (Őstulok) marha:

Igazgatóságunk a Hortobágyi gazdálkodási egység bio növénytermesztésével összhangban, ellenőrzési rendszer keretében folytatja a hortobágyi tulok tenyésztést is. Az „őstulok” (Hortobágyi tulok) állomány létszáma a 2022. évi záró adatok szerint 381 db. A 25 éves Pentezug projekt keretében a törzsgulya a Pentezug - és Zám pusztá 3000 hektáros bekerített részén „szuper extenzív” tartási módban, a Przewalski vadló állománnyal együtt végzi a területkezelési tevékenységet. A tenyésztésre nem szánt hímvivarú állatok jelentős része ivartalanításra kerül, és két-három éves korban 450-500 kg körüli élőtömeeggel kerülnek vágóállatként értékesítésre.

Igyekszünk az előző években beállított állatlétszámot tartani, a születésekhez igazított mértékű árualap értékesítésével. A minősítés alapú válogatásnak, selejtezésnek köszönhetően minőségileg jobb és homogénebb lett az állományunk. A bio minősítési eljárás eredményeként 2021. évben és az utána született borjak, már ökológiai gazdálkodásból származó tanúsítvánnyal rendelkeznek. A fajta elismertetéshez szükséges tenyésztési adatok gyűjtése továbbra is folyamatos. 2023-ban a fajta elismertetése a cél.

2022. évben 80 borjú született, szaporulati mutató 58,4 % volt.

Állomány adatok a 2022. évben:

Hortobágyi tulok	2022. záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Tehén	115	-6
Üsző	122	+14
Tenyészbika	2	+1
Tinó	82	+17
Növendékbika	60	+11
Összesen	381	+37

Hortobágyi racka juh

Az Igazgatóság hortobágyi racka állománya Kungyörgy-pusztán természetvédelmi terület kezelési és bemutatási célokat szolgál. Az állomány nagysága 2022. év végén 653 egyedből állt, melyből az anyajuh létszám 449 db.

A törzsállományunk anyalétszáma elérte a tervezett egyedszámot. A tenyésztői munkánk során nagy hangsúlyt fektetünk az állomány folyamatos szelekciójára (idős, nőivarú tenyészállatok értékesítése), a minőségi cserére saját szaporulatból származó, a tenyészcéloknak megfelelő fiatal állatok tenyésztésbe vételével.

A 2022-es évi elletési időszak során 560 bárány született, így a korábbi évekhez hasonlóan 100 %-ot meghaladó (111,55 %) szaporulati mutatót értünk el.

A továbbtenyésztésre alkalmasnak ítélt nőivarú állatok egy része a tenyészutánpótlási célt szolgálja, de a növendék jerek egy jelentős részét továbbra is tenyészállat növendékként értékesítettünk a gazdálkodói körben, magasabb értékesítési áron. Ebben az évben 14 kosbárányt szállítottunk be a Magyar Juh és Kecsketenyésztő Szövetség központi törzs kos nevelő telepére, de emellett mi is végeztünk tenyészkos nevelést, és értékesítettünk is tenyészkoszt.

Állomány adatok a 2022. évben:

Hortobágyi racka juh	2022. záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Tenyészkos	19	-12
Anya	449	65
Növendék jerke	32	-96
Bárány	150	72
Ürü	3	1
Összesen	653	+30

Magyar házi bivaly

A Magyar házi bivaly állományunk tartási helye Berettyóújfaluban a mintegy 130 hektáros Andaházi vizes élőhely.

A számukra szükséges téli takarmány mennyiséget a környező berettyóújfalui szántó és gyep területeken 2022-ben nem sikerült megtermelni, ezért 112 bála borsószalmát vásárolt az Igazgatóság, valamint a Hortobágyi szántó és gyep területekről kerültek átszállításra a szükséges takarmány mennyiségek.

A bivaly tartás legfontosabb területkezelési célja az Andaházi gyep-mocsár vizesélőhely legeltetése. A mintegy 20 éve tartó területkezelési projekt eredményei természetvédelmi szempontból rendkívül kedvezőek, a terület diverzitására, a természetes élőhelyek állapotára igen pozitív hatással van.

2022. évben 45 db növendék bika került átszállításra a Hortobágyi Halastó vizes élőhelyre, ahol területkezelési-, valamint bemutatási feladatokat láttak el.

A bivaly állomány év végi záró létszáma 215 db. A 2022-es év elletési időszakában 71 db borjú született, így a szaporulati százalék 68,93 % volt. De az elmúlt évek tapasztalata alapján az állomány létszáma a Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben rendelkezésre álló legelő terület (Andaháza) állattartó képességének megfelelő. Rövidtávon a létszám kismértékű csökkentése még szükséges. Az állategység fenntartása érdekében a növendék bikákat éves korban nem értékesítjük, hanem Hortobágyi vizes élőhelyen helyezük el további egy évre.

Állomány adatok a 2022. évben:

Magyar házi bivaly	2022. záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Tehén	102	-7
Üsző	30	-9
Bika	1	0
Növendék bika	82	+23
Összesen	215	+7

Magyar szürke marha

A Hajdúsági Tájvédelmi Körzetben tartott magyar szürke marhaállomány év végi záró létszáma 108 db, mely a teljes legeltetési időszakban Hosszúpályi Fehér tó védett terület természetvédelmi kezelését látja el.

A szükséges téli takarmány mennyiséget a környező szántó és legelő területen igyekszünk elő állítani, de a 2022 évi aszályos időjárás miatt itt is szükség volt takarmány átcsoportosításra a Hortobágyi szántó és gyep területekről. A növendék tenyészállatok (üszők) nevelését a hortobágyi üszőnevelő tartási helyen végezzük, ahonnan három éves korban kerülnek vissza Konyárra a tenyésztésre alkalmas nőivarú állatok.

A jelenlegi állomány létszáma összhangban van a természetvédelmi-területkezelési igényekkel, az elmúlt időszakban a korcsoportok szerkezetének átalakítása történt meg. Így jelenleg az állományt az ideális szintre beállított tehénlétszám és több áruképes tinó jellemzi, melyek értékesítési szintjét a született borjak létszámához igyekszünk beállítani. Minőségi javulás elérését céloztuk meg, melynek keretében folyamatosan szeretnénk lecserélni a meglévő tehén állományunkat „A” törzskönyvi besorolású tenyészállatokra. Ennek keretében 2022-ben újabb 4 db „A” törzskönyvi

besorolású tenyészsüszöt vásároltunk az Igazgatóságnak, mellyel az állomány egyre nagyobb hányada már ebbe a kategóriába tartozik.

2022-ben 18 db borjú született, mely 78,26 %-os szaporulati mutatót eredményezett.

Állomány adatok a 2022. évben:

Magyar szürke marha	2022. záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Tehén	22	0
Üsző	56	-5
Bika	1	0
Tinó	29	-3
Összesen	108	-8

Komondor

A nemzeti kutyafajtáink állami génbanki fenntartási programjának keretében Igazgatóságunk komondor fajtájú ebek beszerzésével vállalta a kitűzött célok betartását. 2022-ben Bátor nevű kan tenyészszemlézése is megtörtént. Jelenleg három szukánk és 1 kan kutyánk lát el telepőrzési feladatot, de emellett további komondorok is megtalálhatóak a telephelyeinken, melyeknek a tenyésztési jogát ideiglenesen ruháztuk át egyik munkatársunkra. Erre az átmeneti lépésre azért van szükség, mert kennel név létesítésére szervezeti struktúránk nem biztosít lehetőséget. Mindez megnehezíti a tenyésztési munka adminisztratív részét.

Állományváltozás 2022-ben:

Magyar komondor	2022. záró létszám (db)	Tárgyévi állomány változás (db)
Kan	1	+1
Szuka	3	+1
Összesen	4	+2

6.2.2. Egyéb állatállomány, kezelésük

Przewalski vadló

2022 év végi állomány létszám:

- Pentezug: 308 egyed,
- Malomháza: 25 egyed

Tevékenységek:

1. 25 éves jubileumi pentezugi konferencia és workshop, 2022.08.04-06. A nemzetközi és interdiszciplináris konferencia lófélékről és a hozzájuk kapcsolódó legmodernebb kutatásokról szólt, olyan tudományterületeket ölelt fel, mint amilyen a biológia, robotika, informatika, nagy adatbázis kezelés, stb. A 12 nemzetközi előadó közül 7 adott engedélyt előadásának megosztására a HNPI honlapján (<https://www.hnp.hu/en/szervezeti-egyseg/conservation/hortobagy-wild-horse-conference-2022/oldal/streaming>)
2. EEP Przewalski éves workshop 2022.10.12.-15. A workshopon Przewalski ló tartó európai állatkertek és semi rezervátumok képviselői vettek részt. A fő cél az európai Przewalski ló

hosszú távú kezelésének megvitatása, kidolgozása volt. A találkozó eredménye egy 26 oldalas hosszú távú kezelési terv lett.

3. Látogatás Boumort Reserve-be (Spanyolország): A látogatást a francia vadló tartó Takh intézet szervezte. Terepi szemrevételezésről összefoglaló küldése az EEP részére.

6.2.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében

Növénytermesztés

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2022. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 5506,8 hektár nagyságú területen igényelt területalapú támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett 872,7 hektár szántó művelési ágú terület, illetve 4627,9 hektár egyéb terület. A szántók jelentős területén élőhely-védelmi célú (daru-, vadlúd táplálkozó területek, tűzokvédelmi területek) gazdálkodás valósul meg, másrészt takarmánytermő területek, melyek az Igazgatóság természetvédelmi kezelést szolgáló állatállományának téli takarmány bázisát adják.

A terület alapú támogatáson kívül termeléshez kötött szálas fehérjenövény támogatást, anyatehén-, hízott bika-, anyajuh-, tenyészkos tenyésztésbe állításának támogatását igényeltük 2022. év folyamán.

Szántókon termesztett főbb kultúrák 2022. évben a lucerna, füves lucerna, kukorica, őszi búza, köles, méhlegelő, csenkesz és egyéb takarmánykeverékek voltak.

A saját hasznosításban lévő gyepterületek jelentős része a Hortobágyi Nemzeti Parkban, a Hajdúsági és a Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben található. Itt az Igazgatóság állat állományának legeltetésével (szürke marha, őstulok, bivaly, Przewalski ló, hortobágyi racka,) valósult meg a természetvédelmi kezelés.

A szántóterületek egy részének művelését saját erő- és munkagépekkel végezte az Igazgatóság. A saját erővel elvégzett mezőgazdasági munkák mellett a területek egy részénél szerződött vállalkozók igénybevétele is szükséges volt az év folyamán.

Jelenlegi szántó és gyepterületek a természetvédelmi, élőhely védelmi feladatok ellátásához és az állatállományunk biztonságos takarmány ellátásához szükségesek. A téli időszakra szükséges takarmány készletet teljes mértékben saját gazdálkodásból tudtuk biztosítani.

A saját használatban lévő területeken megtermelt takarmány mennyisége 2022. évben az alábbiak szerint alakult:

Előállított bála:	4119 db
Előállított szemes termény:	336,71 t

Igazgatóságunk az ökológiai gazdálkodás ellenőrzési rendszer keretében folytatja növénytermesztési tevékenységét a Hortobágyi gazdálkodási egységünk (3873,4862) területein.

6.3. Saját vagyongazdálkodásban lévő erdőterületek kezelése

A HNPI saját vagyongazdálkodásban lévő erdőterv határozattal rendelkező erdőterületek nagysága a 2022. évben lévő erdőterületek nagysága 8457,2 hektár, melyeken az erdőgazdálkodási munkálatok szakmai és közvetlen irányítását kettő fő erdőmérnök és négy fő erdész technikus látta el.

A vagyonkezelt erdőterületek adatai:

Igazgatósági vagyonkezelésben lévő erdőterületek ⁱ	Terület (ha)	Erdőrészletek száma	Erdőtervezési körzetek száma
Fokozottan védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület)	37,67	22	1
Fokozottan védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő	1755,43	356	9
Országos jelentőségű védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület és nem fokozottan védett)	308,28	129	10
Országos jelentőségű védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő (nem fokozottan védett)	4718,43	1272	17
Országos jelentőségű védett/ fokozottan védett természeti területen kívüli, de Natura 2000 területen lévő erdő	1239,54	305	12
Egyéb erdőterületek	397,85	97	8
Összesen	8457,2	2181	

Faállománytípusok, élőhelytípusok:

Evt. ³ 7. § (1) bek. szerinti a, b, c természetességi kategóriájú erdőrészek		
Faállomány-típus (OEA ⁱⁱ)	Faállomány-típus területe (ha)	Előforduló élőhelytípusok felsorolása (Á-NÉR kód és Natura 2000 kód)
Bükkösök	0	Nem releváns.
Gyertyános tölgyesek	311,04	K1a, G190
Tölgyesek	3012,385	L5, M3, M4, RA,9110
Cseresek	8,76	L2b
Molyhos tölgyesek	0	Nem releváns.
Hazai egyéb kemény lombosok	202,7	J6, J5, RC, G1F0
Hazai nyárasok	1596,6	J4, RA, G1E0
Víztűrő egyéb lágylomb	236,12	J4, J2
Hazai egyéb lágylomb	195,12	RB
Erdei fenyves - ahol tájhonos	0	Nem releváns.
<i>Felújítási kötelezettség alatt álló terület</i>	60,1	KST-EL, K-EKL

³ Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény.

Evt. 7. § (1) bek. szerinti d, e, f természetességi kategóriájú erdőrészek		
Faállomány-típus (OEA)	Faállomány-típus területe (ha)	Előforduló élőhelytípusok felsorolása (Á-NÉR kód és Natura 2000 kód)
Akácosok	469,9	S1, 91I0
Idegenhonos kemény lombosok	501,74	S3, S6, G1E0
Idegenhonos lágylomb	12,7	S3, S6, G1E0
Nemes nyárasok és nemes fűzesek	1262,46	S2, G1E0
Erdei-, fekete- és egyéb fenyvesek	26,84	S4, 91I0
<i>Felújítási kötelezettség alatt álló terület</i>	480,72	HNY,HNY-EL, KST,KST-EL, KST-K, K-EKL

Üzem mód szerinti területi arányok:

Evt. 7. § (1) bek. szerinti a, b, c természetességi kategóriájú erdőrészek		
Üzem mód		terület (hektár)
Vágásos üzem mód	Tarvágás	1938,95
	Fokozatos felújítóvágás	162,15
	Szálalóvágás	1,01
Vágásos üzem mód összesen		2119,01
Átalakító üzem mód		1514,42
Átmeneti üzem mód		82,11
Örökerdő üzem mód		10,8
Faanyagtermelést nem szolgáló üzem mód		170,28

Evt. 7. § (1) bek. szerinti d, e, f természetességi kategóriájú erdőrészek		
Üzem mód		terület (hektár)
Vágásos üzem mód	Tarvágás	3451,23
	Fokozatos felújítóvágás	41,34
	Szálalóvágás	0
Vágásos üzem mód összesen		3492,57
Átmeneti üzem mód		73,24
Örökerdő üzem mód		43,29
Faanyagtermelést nem szolgáló üzem mód		39,45

A 2022. évben a vagyonkezelésben lévő erdőkben folyó erdőgazdálkodási tevékenységek alapvető célja az idegenhonos fafajokból álló kultúrerdők, faültetvények állományainak véghasználata, valamint egyéb termelés keretében az őshonos fafajokból álló állományok invazív, idegenhonos fafajoktól való megtisztítása.

A természetvédelmi kezelési célokat szolgáló erdészeti tevékenység keretén belül továbbá az alábbi kiemelt feladatokat végeztük:

- Az éves és rendkívüli, favágatási tervek, engedély-kérelmek, erdőművelési tervek elkészítése.
- A HNPI erdőgazdálkodói jogosultsága alá tartozó területeken a tervezési, irányítási, ellenőrzési munkák elvégzése.
- Közreműködés a területileg illetékes Kormányhivatal Erdészeti Osztályai által lefolytatott ellenőrzésekben, műszaki átadásokban.
- Határidős jelentéseket (Erdészeti Igazgatóság, AM) elkészítése.
- Fahasználatok, faértékesítések irányítása, szervezése, közreműködés a szerződések megkötésében.
- Folyamatban lévő erdősítés: 528,84 ha
- Fakitermések során a 2022. évben nettó 11 826 m³ faanyagot termeltünk ki.

A 2022. évben befejeződtek a „Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” tárgyú projekt [KEHOP-4.1.0-15-2016-00037] kivitelezési munkálatai.

A 2022. november 30-án befejeződtek a 1140/2016 (III.21.) számú Kormányhatározattal jóváhagyott, Tisza folyó mintegy 63 km-hosszú szakaszát érintő „Nagyvízi meder vízszállító képességének helyreállítása a szolnoki vasúti híd és a Kisköre közötti szakaszon” tárgyú – OVF és KÖTIVIZIG koordinációjában megvalósuló - projekt munkálatai, mely során az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő erdőterületeken megtörténtek az adott évre tervezett gallyazási, szárzúzása és fakitermelési munkálatok. A fakitermelési munkálatok során kitermelésre került 110,22 m³ amerikai kőris, zöld juhar faanyag.

A 2022. évi természetvédelmi célú erdőgazdálkodási tevékenység adatai			
Tevékenység megnevezése	hektár	m³	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2022. év végén	178,20		
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2022. év végén	528,84		
Csemete ültetés	0		
Csemeteszükséglet			0
Ápolással érintett terület	406,8		
Kitermelt famennyiség		11 826	
Értékesített famennyiség		11 826	
Raktáron kezelt famennyiség		1287,82	

6.4. Vadászterületeken folyó vadállomány szabályozás

Igazgatóságunk vadászati kezelése alá a 2017-2037-ig tartó üzemtervi időszakra három vadászterület tartozik, melyből a 16-755750-106 kódszámú vadászterület Jász- Nagykun Szolnok Vármegyében, míg a 09-901750-108 és a 09-902250-108 vadászterületek Hajdú-Bihar Vármegyében helyezkednek el.

2022. évben Igazgatóságunk mindhárom vadászterületen biztosította a törvényileg előírt hivatásos vadász alkalmazási kötelezettségeit.

A hivatásos vadász állomány többsége kapcsolt munkakörű hivatásos vadász, ahol a hivatásos vadász feladatkör természetvédelmi őr vagy erdészeti szakszemélyzet feladatkör mellé párosul.

A 2022-2023. vadászati évre benyújtott vadállomány becslési jelentést és éves vadgazdálkodási terveinket az illetékes vadászati hatóságok elfogadták, és ezek az éves tervek alapozták meg a vadgazdálkodásunk tervszerűségét.

Határidőre benyújtottuk az előző évre vonatkozó, tény adatokat tartalmazó vadgazdálkodási jelentéseket és a vadelhullások adatait tartalmazó jelentéseket.

A vadászati évben, kérelemre indult vadászati hatósági eljárásban mindhárom kezelésben álló vadászterületünkre megkértük a varjúfélék és a borz idényen kívüli vadászatának engedélyét, és a vaddisznó, róka és aranyakál esetében az éjszakai vadászatok eredményes és biztonságos lebonyolításához szükséges fényszórós vadászatra vonatkozó engedélyeket.

Január és február hónapokban teljesítettük a vaddisznó diagnosztikai minta szolgáltatási kötelezettségünket.

Az időjárás és közlekedési lehetőségek függvényében egyéni vadászat keretében megkezdtek a területet foglalt rókák fokozott elejtését.

Március hónaptól a korábban aktualizált kotorék térképünk alapján elkezdtek a kutyás kotorékozást. A hivatásos vadászok baleset megelőzési oktatását és a hatályos ASP szabályokról történő oktatást megtartottuk.

Március hónapban, illetve a vadászati évre vonatkozóan aktualizálásra került három bérvadászati megállapodás is, mely a 09-901750-108 vadászterület esetében a Püspökladányi Vadásztársasággal, a 16-755750-106 vadászterület esetében pedig Dr. Farkas Bélával és Czinege Kálmánnal került megkötésre.

Vadászterületeinken a vadászható, ragadozó életmódot folytató fajok vadászata, ezen belül is csapdázása csaknem folyamatos. Egyes csapdaféleségek, mint például a visszatartó kábeles csapda, testszorító csapda vagy a létrás varjúcsapda alkalmazása egész éves, míg mások, mint például a Larsen varjúcsapdák alkalmazása a költési időszakra korlátozódik. Április és május hónapokban a varjúfélék állomány szabályozására a lőfegyveres vadászat mellett ezeket az élve fogó Larsen csapdákat alkalmaztuk.

Április hónaptól, amikor a pusztai közlekedési viszonyok már nem jártak a terület károsításának veszélyével, egy régebben alkalmazott, de napjainkra elfeledett vadászati módot elevenítettünk fel, nevezetesen a dolmányos varjú hívással történő vadászatának módszerét. Ezzel a módszerrel a hivatásos vadász szakszemélyzet vadászterületeinken több száz példány dolmányos varjú elejtését hajtott végre.

A vadászterületeinken következetesen több éve folytatott vadászható ragadozó gyérítés eredményeképpen látványosan csökkent a predációból származó fészek- fióka és utódkárosítás.

A mezei nyúl és a fácán, mint indikátor fajok esetében a 2022. év szélsőségesen aszályos időjárásának következtében jelentős állomány csökkenést érzékelünk.

Június hónaptól kezdődően figyelemmel kísértük a vadkárveszélyes mezőgazdasági termelvények állapotát, megelőzve a megmaradt vaddisznó állomány általi károsítást. Ezen túlmenően egy-egy kedvelt növénykultúra vonzaskörzetében lehetőség nyílt az ASP diagnosztikai elejtések megvalósítására is.

Vadászterületeink 2022-ben az ASP besorolás szerint kivétel nélkül fertőzött, azon belül is SZKT besorolásba kerültek.

A vaddisznó létszám az elmúlt 15 év átlagához viszonyítva 10-15%-ra csökkent, amelyből továbbra is a maximális vadászati nyomást alkalmazva megpróbáltuk teljesíteni a számunkra előírt diagnosztikai kilövéseket.

Említésre méltó, hogy a 2019. évi tapasztalatokkal ellentétben már nem, vagy alig találtunk elhullott egyedeket, amelyek ugyancsak az állomány drasztikus csökkenéséről tanúskodnak.

Az ASP-vel kapcsolatos közreműködési kötelezettségünk keretében eleget tettünk a téli időszakban heti egy, míg a nyári időszakban a heti két alkalommal történő ASP hullakeresési kötelezettségünknek és az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatási és elszámolási feladatainknak.

A 2020. és 2021. évek ASP kezelésére vonatkozóan az EU Bizottság Egészségügyi és Élelmiszerlánc-biztonsági Főigazgatósága helyszíni auditot tartott Magyarországon. Ennek helyszínéül Hajdú-Bihar megye került kijelölésre, illetve ezen belül a HBM Kormányhivatal, Igazgatóságunk 09-901750-108 és 09-902250-108 kódszámú vadászterületeit jelölte meg bemutatandó területekként. A korábbi ellenőrzések pozitív tapasztalatai alapján a Kormányhivatal a soron következő EU ellenőrzéseket szintén a HNPI vadászterületein szeretné lefolytatni.

Vadászterületeinken a 2018. évtől jelzett jelentős mértékű őzállomány csökkenés az eltelt időben semmilyen pozitív tendenciát nem mutatott. A drasztikusan lecsökkent őzállományunk további védelme érdekében az őzhasznosítást „0” szinten terveztük az éves vadgazdálkodási terveinkben.

Mindhárom vadászterületünk esetében elmondható, hogy az aranysakál állománya exponenciálisan növekszik. Vadászati stratégiája révén, azaz hogy családi kötelékben vadászik, a rókánál eredményesebb ragadozóvá teszi. Ennek következtében a sakál által elfoglalt területekről sok esetben abszolút eltűnik az őz és a mezei nyúl, de a vadászható zsákmányállatok mellett a védett természeti értékek is fokozottan veszélyeztetettek. Álláspontunk szerint az aranysakál eredményes állomány csökkentése a jövő vadgazdálkodásának egyik legnagyobb kihívása, függetlenül attól, hogy vadászható apró- vagy nagyvad, illetve védett faj védelme az alapvető cél.

6.5 Halgazdálkodási vízterületek

6.5.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterület a Miskafoki-holtág (más elnevezés szerint: tiszacsegei Nagyerdei Holt-Tisza), a Hortobágy folyó 76 kilométeres szakasza és a Jánd és Olcsvaapáti külterületen fekvő Fótoskerti-holtág, a Gulács külterületén található Boroszló-kerti – Holt-Tiszára, melyeken a halászati jogot (mint a Magyar Állam önálló halászati jogát) a HNPI gyakorolja. Igazgatóságunk 2022 évben ismételten kezdeményezte a Magdolna ér(víztérkód:09-0090-2-1), Tiszacsege nagymorotva (víztérkód: 09-0091-2-3) és a Sarkad sároséri csatorna (víztérkód: 09.0092-2-2) különleges rendeltetésűvé nyilvánítását.

Különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek:

Megnevezés	Víztérkód	Méret
Miskafoki -holtág	05-028-1-1	20 ha
Hortobágy folyó	09-028-1-1	15,5 ha
Fótoskerti –holt Tisza	15-133-1-4	76 ha
Kunkápolnás mocsár	16-348-2-1	4000 ha
Boroszlókerti Holt-Tisza	15-113-2-1	20 ha

A Boroszlókert-Holt –Tisza természetvédelmi oltalom alatt álló terület. A halgazdálkodási jogot a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság gyakorolja. Hasznosítási célja az országos védettségi státuszának megfelelően a terület élővilágának megőrzése, élőhelyük megfelelő ökológiai állapotának fenntartása. Halgazdálkodási tevékenység ezért elsősorban a természetvédelmi kezelés részeként, a természetvédelmi érdekek fenntartása, illetve egy természetvédelmi szempontból kedvezőnek ítélt állapot elérése érdekében végezhető. Ez alapján az Igazgatóság célja a területen végbemenő folyamatok figyelemmel kísérése, a vízterre jellemző őshonos halfajok kedvező állományszerkezetének kialakítása. Emellett a holtág modell területként szolgálhat az elméleti és alkalmazott ökológiai kutatásokhoz. Horgászat csak a tűrőképességéhez igazított mértékben megengedhető.

A Miskafoki-holtág a Hortobágy folyó és Fótoskerti holtág nevű vizek különleges rendeltetésű nyilvánítás oka a természetvédelmi érdekek érvényesítése volt. A halgazdálkodási vízterület megközelítésnek korlátozására a horgászat, halászat időben, illetve térben való korlátozása szükséges valamely kimagasló természeti érték megóvásához. A vízteren a haltelepítés végzése korlátozása vagy tilalma szükséges természeti értékek védelme miatt, valamint a halgazdálkodási vízterület természetes állapotú, ökológiai szempontból különösen sérülékeny.

Kunkápolnás mocsár különleges rendeltetésűvé nyilvánítás oka a terület a Hortobágyi Nemzeti Park részét képezi, azon belül is az egyik legkiterjedtebb mocsárrendszer, melynek mozaikos élőhelyeit védendő a területen minden halgazdálkodási, halászati vagy horgászati tevékenységet szükséges tiltani. A terület kiemelkedő vízi- és partimadár fészkelő-, táplálkozó- és pihenőhely. A terület különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületté történő nyilvánítással hatékonyan biztosítható a továbbiakban az értékes élőhelyek és fajok állományainak védelme. A mocsár elsősorban mint élőhely rendelkezik kiemelt jelentőséggel. A horgászati és halászati tevékenység kizárásával biztosítható a vizek és környező területek háborítatlansága.

A Miskafoki-holtág hasznosítását az elmúlt évben a Tiszacsegei Horgász és Természetvédelmi Egyesület végezte.

A Hortobágy folyó 76 kilométeres szakaszán a vizek halászati hasznosításában közreműködik a Nádudvari Sporthorgász Egyesület és a Hortobágyi Horgász Egyesület. A Fótoskerti-holtágon a megszűnt a horgászat. A Boroszlókerti-Holt-Tisza halászati hasznosításában a Tiszavirág Horgászegyesület működik együtt Igazgatóságunkkal.

A természetvédelmi halászati vízterületek hasznosítása során az együttműködés valamennyi horgász egyesülettel probléma mentes volt. A horgászati hasznosítás során a szabályok betartását a természetvédelmi őrszolgálat rendszeresen ellenőrzi.

6.5.2 Védett természeti területen található halastavak

A Hortobágyi Nemzeti Park területén található halastavak közül a Hortobágyi Öregtavak és a Kónyai halastavak az Igazgatóság vagyongazdálkodásában állnak. A Kónyai halastó hasznosítása természetvédelmi célú haszonbérbeadás útján valósul meg. A nemzeti park területén található többi halastó rendszer a Hortobágyi Halgazdaság Zrt. vagyongazdálkodásában és halászati hasznosításában áll (Polgári-Folyási halastavak, Gelej, Ohat-Gyökérvíz, Csécs, Fényes, Kungyörgy, Malomháza, Balmazújváros-Virágoskút). Szintén a HNPI vagyongazdálkodásába tartozik a Borsósi tározó 1/2-ed tulajdoni hányada, melyet a tulajdonostárs Pro Vértes Közalapítvánnyal közösen adunk haszonbérbe az Aranyponty Zrt-nek.

A hortobágyi Öregtavak tekintetében a halászati kezelés legfontosabb célkitűzése, hogy a terület státuszából adódó természetvédelmi célokat szolgálja, figyelemmel a terület kiemelt ökoturisztikai jelentőségére is. Az Igazgatóság kidolgozta az Öregtavak természetvédelmi halászati kezelésének hosszú távú koncepcióját, amely jellemző pillérei az extenzív haltermelési rendszer alkalmazása, több éves rotációban történő lehalasztás és a terület „ökológiai termelési státuszának” fenntartásával (biogazdálkodás / extenzív gazdálkodás fenntartása).

A 2022 év tavaszán a XIV (Kondás) tavat részben halasztuk le. A piaci méretű halakat tópartról kerültek értékesítésre.

Az év folyamán a szárazon álló I-II. tó erősen feliszapolódott halárok rendszerének rekonstrukcióját hajtottuk végre, majd ősszel feltöltésre került.

Az őszi lehalasztás alkalmával a VII. tavak lehalasztását hajtottuk végre. A piaci méretű halakat tópartról értékesítettük.

2022. évben értékesített hal mennyiségek:

	Értékesített mennyiség (kg)
ponty	76054
busa	64800
amur	6581
csuka	210
harcsa	6181
kárász piaci	171154
süllő	611

Igazgatóságunk 2022 évben 270 q kétnyaras 0,80 kg átlag tömegű tenyész pontyot vásárolt az tavak népesítéséhez.

7. Tájvédelem

7.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)

2021-ig a HNPI által felmért települések és a felvett egyedi tájértékek száma (3412):

Ssz.	Település	egyedi tájérték (db)	Ssz.	Település	egyedi tájérték (db)	Ssz.	Település	egyedi tájérték (db)
1.	Álmosd	138	41.	Kishódos	47	81.	Szamosújlak	18
2.	Aranyosapáti	1	42.	Kisnamény	19	82.	Szatmárcseke	34
3.	Ártánd	11	43.	Kispalád	38	83.	Szorgalmatos	8
4.	Balmazújváros	124	44.	Kokad	17	84.	Tákos	11
5.	Bedő	48	45.	Konyár	1	85.	Tépe	25
6.	Beregdaróc	39	46.	Kölse	12	86.	Tetétlen	11
7.	Beregsurány	38	47.	Kömörő	1	87.	Tiszaadony	14
8.	Berekfürdő	9	48.	Körösszakál	41	88.	Tiszabecs	26
9.	Bihardancsháza	7	49.	Kótelek	16	89.	Tiszacsécse	34
10.	Bihartorda	13	50.	Kuncsorba	13	90.	Tiszacsege	105
11.	Biri	13	51.	Kunhegyes	27	91.	Tiszaderzs	40
12.	Bocskai kert	12	52.	Kunmadaras	29	92.	Tiszadorogma	16
13.	Bojt	11	53.	Lónya	6	93.	Tiszafüred	70
14.	Botpalád	25	54.	Magosliget	39	94.	Tiszaigar	28
15.	Cégénydányád	27	55.	Mánd	25	95.	Tiszakerecsény	7
16.	Csaholc	27	56.	Márokpapi	58	96.	Tiszakóród	15
17.	Csaroda	17	57.	Mátyus	8	97.	Tiszaörs	33
18.	Csataszög	2	58.	Méhtelek	17	98.	Tiszaszalka	12
19.	Darnó	19	59.	Mezőpeterd	11	99.	Tiszavid	8
20.	Debrecen	166	60.	Mílotá	22	100.	Tisztaberek	22
21.	Ebes	16	61.	Nádudvar	114	101.	Tivadar	14
22.	Egyek	63	62.	Nagyar	14	102.	Told	10
23.	Folyás	9	63.	Nagyhegyes	22	103.	Tomajmonostora	15
24.	Földes	25	64.	Nagyhódos	15	104.	Túristvándi	26
25.	Fülesd	20	65.	Nagyiván	53	105.	Túrriese	15
26.	Garbolc	10	66.	Nagykerek	11	106.	Újiráz	12
27.	Gelénese	17	67.	Nagykörű	1	107.	Újlőrincfalva	12
28.	Görbeháza	83	68.	Nagyszekeres	24	108.	Újszentmargita	25
29.	Gulács	38	69.	Nemesborzova	27	109.	Úszka	12
30.	Győröcske	4	70.	Nyíregyháza	86	110.	Vámosatya	40
31.	Gyügye	19	71.	Olcsvaapáti	22	111.	Vámosoroszi	31
32.	Hajdúböszörmény	71	72.	Örményes	11	112.	Vekerd	7
33.	Hermánszeg	28	73.	Panyola	20	113.	Záhony	15
34.	Hetefejércse	17	74.	Piricse	29	114.	Zajta	32
35.	Hortobágy	77	75.	Püspökladány	95	115.	Zsarolyán	19
36.	Hunyadfalva	2	76.	Rozsály	23	116.	Zsurk	12
37.	Jánd	39	77.	Sáp	32			
38.	Kálmánháza	17	78.	Sáránd	54			
39.	Karcag	99	79.	Sonkád	29			
40.	Kisar	19	80.	Szamosályi	29			

2022-ben egyedi tájérték felmérésre forráshiány miatt nem került sor.

7.2. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

A 2022-es évben 27 település önkormányzata kereste meg az Igazgatóságunkat új településfejlesztési koncepció kapcsán. Ezeknek a kéréseknek eleget téve nyújtottunk adatszolgáltatás és iránymutatást a készülő dokumentumokhoz. Továbbá tájékoztatást adtunk, a közigazgatási területeken található védett, vagy természetvédelmi oltalom alatt nem álló területekkel kapcsolatban, és az ezeken a területeken megtalálható védett botanikai és zoológiai értékekről. Ezenfelül még az Igazgatóságunk véleményezte az Önkormányzatok klímastratégiáját (1 db) és a készülő hosszú távú környezetvédelmi programját (1 db). Mindezek mellett az Igazgatóságunk részt vett a Hortobágyi Tisza Menté Natúrparki Tájegységi Értéktár létrehozásában, valamint a zöldülő és kiszolgáló város munkacsoport stratégia véleményezésében (Debrecen).

Igazgatóságunk véleményezésre megkapta a Hortobágyi Nemzeti Park - a Pusztai világörökségi helyszín kezelési terv kormányrendelet tervezetét még 2018-ban. A jogszabály 2022-ben sem lett kihirdetve.

7.3. Település- és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás

Az Igazgatóság 2022-ben 595 darab településrendezési eszközök módosítására irányuló eljárásról kapott értesítést, ezekre 302 esetben tett észrevételt, javaslatot vagy megjegyzést. Az Igazgatóság által tett észrevételek, javaslatok szinte kivétel nélkül valamely természetvédelmi szempontból fontos tény pótlására (védett területek, övezeti besorolások), vagy ezek meglétéből fakadó új szempontok, szabályzók figyelembe vételére irányultak. A településrendezési eszközök, területrendezési tervek véleményezése során az Igazgatóság részére visszamutatásként általában megküldték a véleményezésben részt vevő szereplők álláspontját, véleményét, javaslatát. Ezenfelül a beérkező települési, önkormányzati, hatósági és minden egyéb megkeresés, amely településrendezéssel vagy adatszolgáltatással kapcsolatos volt, megválaszolásra került. Továbbá 1 db Településképi Arculati Kézikönyv (TAK) és 2 db Településképvédelmi rendelet (TKR) került véleményezésre.

7.4. Tájépvédelmi övezetek módosítása

A 2022-es évben nem történt pontosítás, módosítás a tájépvédelmi területek övezeténél.

7.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

A tájvédelmi feladatok mellett az Igazgatóság minden szakmai tevékenységében érvényesíti a táj védelmének irányelveit, így például a kezelési tervek írása és megvalósítása során, a hatósági eljárásokban való részvétel során, a világörökségi cím menedzseléséhez kapcsolódó feladatok kapcsán, és külön figyelemmel a pályázati tevékenység tervezésénél és végrehajtásánál. Az alábbi táblázatban felsoroljuk a kiemelt tájvédelmi jelentőséggel bíró tevékenységi köröket, pályázatokat.

KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 <i>Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és Nyírségi lápok vízpótlása</i>	Vizes élőhelyek táji értékeinek fejlesztése
KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 <i>A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása</i>	Vizes élőhelyek táji értékeinek fejlesztése

KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 <i>Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén</i>	Az erdei és erdősztyeppi tájkép megőrzése, fejlesztése
GINOP-7.1.9-17-2018-00024 <i>Hortobágy - Világörökségünk a Pusztán</i>	A kiemelkedő egyetemes érték, a Pusztán tájképi értékeinek megőrzése, fejlesztése
LIFE11 NAT/HU/000924 <i>Large scale grazing management of steppe lakes in the Hortobágy - Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon</i>	A Hortobágy táji értékeinek védelme a hagyományos gazdálkodás fejlesztésével, vizes élőhelyekre kidolgozott akciókkal, tájidegen erdők és fasorok felszámolása. (fenntartási időszak)

Az infrastrukturális fejlesztéseknél fontos megjegyezni a már megépült (M35), még folyamatban lévő (M4), illetve tervezett (M34, M47, M49, M4) gyorsforgalmi utak, városokat elkerülő utak (például Nyíregyháza, Debrecen, Berettyóújfalu) engedélyeztetési eljárásait, melyekben az Igazgatóság részt vesz, és a természetvédelmi valamint tájképvédelmi érdekeket igyekszik érvényre juttatni.

További jelentős hatással fognak bírni várhatóan: Debrecen Déli Gazdasági övezet fejlesztése, Hajdúnánás MotoGP pálya, Derecske ipari park, Hajdúszoboszló húsfeldolgozó üzem, Nyíregyháza Sirály-rét, Nyíregyháza Déli Ipari Park.

Továbbra is jelentős tájképvédelmi problémaforrások a Tájképvédelmi területen és azon kívül is a nagy mennyiségben és méretben megjelenő tervezett napelemparkok, melyek tájkép alakító hatásán túl az élővilágra és a környezetre gyakorolt hatásait nem ismerjük eléggé, mert nem található releváns, független hazai vagy nemzetközi szakirodalom a témában. Az engedélyezési eljárásba jellemzően továbbra is már viszonylag későn kerül bevonásra a természetvédelmi ágazat. Jelenlegi információink szerint 2030-ig mintegy 6000 MW-nyi termeléshez szükséges napelemparkot terveznek országszerte, melyek természetvédelmi szempontból elfogadható elhelyezése a jövőben komoly problémaként fog megjelenni a természetvédelmi kezelőnél. Fejleményként megemlíthető, hogy az első tavalyi beruházások monitoring tervei kapcsán az Igazgatóság be lett vonva a véleményezésükbe és a jelzett javaslatok részünkről túlnyomó többségében előírásra is kerültek. Az első éves beérkező adatokról megállapítható, hogy nagyon sok taxonra vonatkoznak, a teljes értékű elemzésükhöz még a további évek adatsorai is szükségesek, mivel jelenleg ezek vagy a beruházás előtti alapállapotra vonatkoznak, vagy a telepítés éveire, az üzemelésből adódó további hatások értékeléséhez sok évnnyi adatra lesz szüksége. Várhatóan az esetlegesen kimutatható negatív hatások is csak a következő évek telepítéseinél fognak tanulsággal szolgálni, a meglévő napelemparkok esetében pedig csak az üzemelést nem befolyásoló intézkedéseket lehet megtenni.

Megjegyzendő a tájban évtizedekre megjelenő mesterséges, zavaró elemek, az öntözőrendszerek fejlesztései. Ezek közül a legnagyobb problémát a lineár és/vagy center-pivot rendszerű berendezések jelentik, melyek vitathatatlanul egy modernebb, kontrolláltabb, víztakarékosabb felhasználást tesznek lehetővé, de felépítésük után az üzemelésen kívüli időszakokban is a helyszínen maradvány befolyásolják a tájképet, esetleg veszélyt jelenthetnek (főképpen korlátozott látási viszonyok között) a vonuló madarak számára, mivel hasonlóak a szabadvezetékekhez az ütközések esetén. 2022-ben az újabb megnyíló pályázati források miatt egyre növekvő igény jelenik meg a gazdálkodók részéről, mely várhatóan a következő években is jelen lesz.

Az erdősítések pályázati támogatásából származó érdeklődéshullám 2021-hez képest jelentősen alábbhagyott, töredékére mérséklődött. Komoly bírálási szempontokat kellett alkalmaznunk,

mivel igen sok esetben gyepterületeket adtak meg az ügyfelek, mint erdősítendő területek. Ez sok esetben egyértelmű elutasítást jelentett, azonban egyes területeken egy másodlagos gyep erdősítése, magával a fás élőhely megjelenésével, a szegélyhatás növekedésével, illetve a gyepet fenyegető/elfoglaló inváziós növényfajok elleni hatásával természetvédelmi hozadékot jelenthetett. Az egyes területeknél az elfogadott Natura 2000 fenntartási tervek kezelési egységeinek leírásait alapul tudtuk venni, mivel az erdősítés lehetősége ezekben a dokumentumokban is megjelent több évvel a pályázati lehetőség előtt.

Jelentősebb tájvédelmi és természetvédelmi beavatkozásokhoz sorolható az adótoronyok engedélyeztetései és a több tíz méteres silótoronyok kapcsán indult eljárások.

A szénhidrogén kitermelések, kutatófúrások és termelésbe állítások miatt egyre növekvő problémahalmaz a fűrótoronyok megjelenése, a beruházók térbeli és időbeli korlátozó körülményekre vonatkozó hozzáállása (sok esetben nem tudják azokat betartani), melyek olyan mértéket értek el 2022-re, hogy már tájképi hatásokkal is számolni lehet. 2023-ra ez várhatóan a jogszabályi környezet természetvédelmi szempontból kedvezőtlen megváltozásával fokozódni fog.

Továbbá 2022-ben is egyre nagyobb probléma volt az Országos Ökológiai Hálózat területi lehatárolásnak a módosítása, megváltoztatása és/vagy kivonása a települési térségek mentén, melyről a 3.3 B) fejezetben is említést tettünk.

8. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei, ld. mellékelt táblázat)

A HNPI 2022-ben összesen 12 projektet kezelte - KEHOP, GINOP, LIFE pályázati konstrukciók keretein belül:

- 1 projektben konzorciumvezetői feladatokat látott el,
- 5 projektben „önálló” kedvezményezett projekt menedzserként látta el
- 6 projektben pedig konzorciumi partnerként vett részt.

A pályázati tevékenységek között jelentős szerepe van a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) 4. prioritástengelyre épülő projekteknek. 2022-ben 6 db KEHOP projekt volt a megvalósítási szakaszban, 1 projekt előkészítési projekt.

A 2022. évben kezelt projektek főbb eredményeit, előrehaladásait az alábbi táblázat tartalmazza:

Szerződés szám	Projekt címe	Típus	2022-ben elért eredmények vagy problémák
KEHOP-4.1.0-15-2016-00018	A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	természetvédelmi	A kivitelezési munkák 2021. év végére 75%-os készlettségi fokot értek el, a vállalkozó 2022. február 8-i levelében készre jelentette a kivitelezési munkákat. A 2022. február 17-én kelt műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyvben foglaltak szerint a munkálatokat teljesítettnek tekintettük. A megvalósulási tervdokumentáció (D-tervek) birtokában megkezdődtek a vízjogi üzemeltetési és földhivatali engedélyezési eljárások. 2022. június 3-án a 15 darab időleges másfélú hasznosítási eljárást lezáró határozatok (termőföld eredeti állapotának helyreállítása) mindegyike kiadásra került az illetékes Hatóság által. 2022. június 24-én sajtónyilvános ünnepélyes projektadó rendezvényt szerveztünk. A projekt fizikai befejezésének dátuma 2022. június 30. volt, a záró kifizetési kérelem és záró szakmai beszámoló benyújtása 2022. július 29-én történt meg. 2022. július 28-án a 12 darab vízjogi üzemeltetési engedély mindegyike kiadásra került az illetékes Hatóság által. Az Irányító Hatóság 2022. október 3-én elfogadta a szakmai és pénzügyi beszámolót, a projekt megvalósítási időszakba lépett, a fenntartási időszak vége 2027. október 3.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00034	Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi- és nyírségi lápok vízpótlása	természetvédelmi	Az „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi- és nyírségi lápok vízpótlása” című projekt kivitelezési szerződésai 2021.01.04-én hatályba léptek. 2021.01.25-én (Tiszakürt) és 29-én (Lápok) a beruházások megkezdődtek. A Tiszakürti Kis-Tisza beruházás 2022.01.27-én sikeresen befejeződött, 2022.06.26-án megkaptuk az üzemeltetési engedélyt. A lápok esetében egy szerződés hosszabbítást követően 2022.06.13-án zárultak a kivitelezési munkálatok, és 2022.11.25-tel bezárólag megérkezett az összes terület vízjogi- és vizilésítmenyi engedélye is. 2022.06.29-én megtartottuk a projekt záró rendezvényét (összevont rendezvény az Erdős KEHOP projekttel). 2022.08.31-vel megtörtént a projekt fizikai zárása. Záró elszámolás elfogadása 2022.12.14-én megtörtént.

KEHOP-4.1.0-15-2016-00037	Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	természetvédelmi	A projektben a természetvédelmi rekonstrukciós feladatok kivitelezése mindhárom beruházási területen befejeződtek a 2022-es évben. Az 1. Hortobágy és térsége c. beruházási elem 2022.05.16-án, a 2. Közép-Tisza c. beruházási elem 2022.05.18-án, míg a 3. Hajdúság-Dél-Nyírség, Berettyóújfalu c. beruházási elem 2022.05.16-án teljesült. 2022.06.29-én megtartottuk a projekt záró rendezvényét (összevont rendezvény a KEHOP-00034-es projekttel). 2022.06.30-án benyújtottuk a projekt záró beszámolóját, melyet 2022.10.11-én elfogadott az Irányító Hatóság.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00012	A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	természetvédelmi, környezeti nevelési és turisztikai	A projekt keretében 2022-ben a „Tanösvények, bemutatási helyszínek építési munkái - 1. része, a Hortobágy-Nagykunság Természetvédelmi Tájegység kivitelezési munkái” tárgyú szerződésben megvalósított építési munkákhoz kapcsolódó hatósági eljárások folytak. Az engedélyek beérkezését követően a záróbeszámoló és a záró kifizetési kérelem 2022. júliusban benyújtásra került, melyet az IH 2022. szeptember 15-én hagyott jóvá. A projekt fenntartási időszakba lépett, a Záró Fenntartási Jelentés benyújtási határideje 2027.09.30.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00085	A Felső-Tisza vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	természetvédelmi	A projekt fizikai befejezése 2022. február 15. volt, a záró kifizetési kérelem és a záró szakmai beszámoló 2022. március 17-én benyújtásra került. Az Irányító Hatóság 2023. február 7-én elfogadta a szakmai és pénzügyi beszámolót, a projekt megvalósítási időszakba lépett, a fenntartási időszak vége 2028. március 7.
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001	A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek haza szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok	természetvédelmi	A hatályos TSZ alapján a projekt fizikai zárása 2022. május 31. 2022-ben az I/8m a NATURA fejlesztési elem záróeseménye történt meg 2022. január 10-én online formában. A benyújtott 37. számú kifizetési kérelem jóváhagyásra került. A Záró helyszíni ellenőrzés 2022. november 16-án Budapesten került lefolytatásra. A záró helyszíni ellenőrzés kapcsán a HNPI pénzügyi tételei nem kerültek bele a mintavételbe, tekintettel arra, hogy korábbi ellenőrzéseken már a beszerzések és számlák bemutatásra kerültek.

<p>KEHOP-4.1.0-15-2021-00098</p>	<p>Nyírségi és bihari vízes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)</p>	<p>természet-védelmi</p>	<p>A projekt keretében a közbeszerzési tanácsadó az „Előzetes Vizsgálati Dokumentáció (EVD) elkészítése”, valamint az „engedélyezési és kivitelezési tervek készítése, továbbá tervezői művezetési tevékenység ellátása a megvalósítási szakaszban” tárgyú szolgáltatásokra vonatkozó közbeszerzési eljárások teljes körű előkészítését és bonyolítását végezte el.</p> <p>Az eljárások lefolytatását követően szerződést kötöttünk Előzetes Vizsgálati Dokumentáció (EVD) elkészítésére, valamint az „engedélyezési és kivitelezési tervek készítése, továbbá tervezői művezetési tevékenység ellátása a megvalósítási szakaszban” tárgyban, összesen 3 beruházási elemre vonatkozóan. Az engedélyezési tervek 2022. decemberében kerültek átadásra.</p> <p>A támogatási szerződés 2022-ben 2 alkalommal került módosításra, a támogatás összege 133.855.016 Ft-ról 150.870.900 Ft-ra, valamint a projekt fizikai befejezési határideje 2023.október 31-ére módosult.</p>
<p>GINOP-7.1.9-17-2018-00024</p>	<p>Hortobágy - Világörökségünk a Puszta</p>	<p>turisztika</p>	<p>Darvak szoborcsoport: a HNPI 2021. május 19-én Vállalkozási szerződést kötött a Cumanobronz Györfi Műhely Kft.-vel egy minimum 5 darumadaras szobor kompozíció készítésre, bronz vízínövényekkel, fényezett zöld gránitlapra szerelve a Látogatóközpont előtti téren található medencéhez igazodó felülettel elhelyezve, a víztükör közepére. A szoborcsoport 2022.10.20-ai teljesítéssel elkészült.</p> <p>Kiállítási helyszínekhez kapcsolódóan filmek készülnek, melyek közül két szerződés – Páztormúzeum és Látogatóközpont – 2022 év végén teljesült.</p> <p>Részen eredményesen zárt a 'Kiállítás 2.' tárgyú közbeszerzési eljárásunk. 2022.12.27-én szállítói szerződéseket írtunk alá a Geo-Gráf Kft.-vel a Páztormúzeum és a Látogatóközpont- Pusztai Kincsestár kiállítási tartalomfejlesztésre vonatkozóan.</p> <p>2022 áprilisban eredménytelenül zárult az 'Építés III.' tárgyú közbeszerzési eljárás. Az eredménytelenség oka fedezethiány, túl magas ajánlatok érkeztek be. Tekintettel erre, műszaki tartalom csökkentést kellett eszközölni a projektben, melynek tervezési feladatai 2022 április-júniusban zajlottak. Az új műszaki tartalommal 2022 szeptemberben elindult az 'Építés V.' tárgyú, központi területet érintő közbeszerzési eljárásunk. Ajánlatok 2022.11.10-én beérkeztek, a bírálati szakasz, illetve az eljárás zárása áthúzódott a következő évre.</p>

<p>LIFE15 NAT/HU/000902</p>	<p>A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta pusztulás csökkentésével</p>	<p>természet- védelmi, fajvédelmi</p>	<p>2022-ben a projektben 1 fő természetvédelmi őr munkavégzése történt, aki a monitoringon kívül a szakmai projekt koordinációban és az élőhelyfejlesztésben is részt vett. A terepi monitoring alkalmával a Jászság SPA, Közép-Tisza SPA és Bihari sík SPA területein és annak puffer területein végeztünk parlagi sas felmérést. Az Igazgatóság által elvégzendő feladat, intenzív terepi felmérések, a konfliktuszónában illetékes természetvédelmi őrök (4 fő) általi rendszeres monitoring illetve a pályázat koordinálásával járó adminisztratív feladatok.</p>
<p>LIFE17 IPE/HU/000018</p>	<p>Pannon legelők és kapcsolódó élőhelyek a PAF stratégia intézkedéseinek implementálásával történő hosszútávú megőrzése</p>	<p>természet- védelmi</p>	<p>A konkrét természetvédelmi beavatkozásokat előkészítő tevékenységek maradéktalanul lezajlottak.</p> <p>A kiviteli tervdokumentáció alapján sikeres beszerzési eljárást folytattunk le 1 db vízvisszatartó műtárgy építésére vonatkozóan, a munkaterület 2021. november 17-én átadásra került, a Vállalkozó a 2022. július 25-én kelt készre jelentési dokumentumban 100%-os készültségi fokot jelentett. A 2022. augusztus 3-án aláírt műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyvben foglaltak szerint a készültségi fok teljesítését a Megrendelő és a műszaki ellenőr egyöntetűen elfogadta. A műtárgyra vonatkozóan 2022. november 16-án vízjogi üzemeltetési engedélyt adott ki az illetékes Hatóság.</p> <p>Az élőhelykezelési munkákhoz szükséges engedélykérés korábbi évben beszerzésre kerültek. A cserjeirtásra és inváziós irtásra vonatkozó beszerzési eljárást 2022-ben is lefolytattuk, a megbízott vállalkozó a szukcesszió megfigyelését (cserjeirtással, szárzúzással) 13 ha kiterjedésű területen, az inváziós fajok irtását 27 ha kiterjedésű területen elvégezte.</p> <p>A Petneháza 09/23 osztatlan közös tulajdonban lévő ingatlan megosztása folyamatban van, ezzel párhuzamosan zajlott a területen a gyeprekonstrukciós tevékenység, a Vállalkozó a vállalt természetvédelmi területi szolgáltatás munkát a 2022. április 19-én kelt teljesítési jelentésében foglaltaknak megfelelően teljesítette.</p> <p>Kommunikációs akciók közül kiemelendő az 1500 példányban kinyomtatott, négyféle QR-kóddal ellátott poszter, mely több kitelepülésen is nagy sikert aratott.</p> <p>A 2 fő Natura 2000 koordinátor (Gyepvédelmi Tanácsadó) munkája 2022-ben folyamatos volt.</p> <p>Az Alapállapot felméréséről szóló végső jelentést a Vállalkozó 2022. november 30-án elektronikus úton megküldte, a jelentés alapján megkezdhetőek a monitorozási feladatok.</p>

<p>LIFE19 NAT/LT/000898</p>	<p>Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára</p>	<p>természet- védelmi</p>	<p>A megfelelő előrehaladást igazolva, a 2021. évi jelentések jóváhagyását követően 2022. áprilisában a litván főkedvezményezett folyósította a második EU előfinanszírozási részt.</p> <p>A projekt indulását követően a betervezett monitorozási eszközök beszerzése maradéktalanul lezajlott a 2022-es évben.</p> <p>Az előkészítési tevékenységek szintén lezajlottak 2022-ben. A vízjogi létesítési engedélyes tervdokumentáció és az előzetes vizsgálati dokumentáció (EVD) is benyújtásra került az illetékes hatóságok részére 2022. február 28-án. Az EVD-t lezáró határozatot 2022. április 13-án, míg a vízjogi létesítési engedélyt 2022. október 5-én adta ki az illetékes Hatóság. A kiviteli tervdokumentációt a Tervező 2022. december 20-án adta át részünkre, melyek alapján megkezdhető a kivitelezésre vonatkozó közbeszerzési dokumentáció összeállítása.</p> <p>2022. első félévében összeállításra került a felülvizsgálandó fajvédelmi terv első munkaanyaga, a szükséges javaslatokat a hazai szakértők megtették. 2022. december 12-én az aktualizálandó fajvédelmi tervvel kapcsolatos munkacsoport ülés került megrendezésre.</p> <p>A környezeti nevelési akció keretében elkészült a mobil kiállítási anyag, valamint az oktatási segédanyagok, kiválasztásra került az akció megvalósításáért felelős környezeti nevelő így a 2023-as évben megkezdődhetnek a tematikus környezeti nevelési foglalkozások iskolákban, óvodákban.</p> <p>2022. áprilisában a külső monitorozásért felelős szerv, a CINEA online ellenőrzést tartott, megbizonyosodva a projekt megfelelő előrehaladásáról.</p> <p>Az élőhelykezelési munkákra vonatkozó természetvédelmi hatósági engedélyek beszerzésre kerültek. A faj és a projekthelyszínek monitorozása folyamatos.</p>
<p>101074704 LIFE21- NAT-HU-LIFE SakerRoads</p>	<p>Recovering the Saker Falcon population of the North-Hungarian Plain (Kerecsensólyom védelem az Észak- alföldi régióban)</p>	<p>természet- védelmi</p>	<p>A projekt 2022. szeptember 1-én indult, melyben a HNPI a BNPI és a MAVIR Zrt. mellett partnerként vesz részt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület konzorciumvezetésével.</p> <p>A projekt legfőbb célja, hogy a mortalitási okok feltérképezésével, élőhelyek kezelésével, táplálékkínálat növelésével a projektben szereplő SPA-k tekintetében (Jászság SPA, Heves SPA) 20%-os populácónövekedést érjünk el a kerecsensólyom esetében.</p> <p>A HNPI részéről a betervezett tevékenységek megvalósítása a 2023-as évben kezdődik.</p>

A HNPI 2022. évben az alábbi pályázatok benyújtásában vett részt:

Pályázati konstrukció	Benyújtott projekt azonosító száma	Benyújtott projekt címe	HNPI szerepe	Konzorcium vezető	Státusz
HORIZON-IA	101113014 – Mission4Pannon	Smart nature based transformation for improving climate resilience in the Pannonian Region	konzorciumi partner	Pannon Egyetem	Értékelés 2022.12.21. Nem nyert támogatást
LIFE-2022-SAP-NAT	LIFE22-NAT-HU-UmbraLIFE (101114371)	Complex conservation programme of European mudminnow in the core of its distribution area Komplex megőrzési program a lápi póc (Umbra krameri) elterjedési magterületén élő állományainak megmentésére	konzorciumi partner	ELKH Balatoni Limnológiai Kutatóintézet	2023.03.14 Nem nyert támogatást
LIFE-2022-SAP-NAT	LIFE22-NAT-HU-PANNONWETLANDLIFE (101114318)	Complex management solutions to preserve the sodic wetland habitat network along the Tisza River Komplex élőhelykezelések a Tisza menti szikes vizes élőhelyhálózatának megőrzésére	konzorciumi partner	Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület	2023.03.14 Tartaléklistára helyezve
HORIZON-EIC HORIZON-EIC-2022_PATH FINDEROP EN-01-01	101099563 Acronym: WildLab	Autonomous Animal Behavior Estimation for Wildlife Conservation	konzorciumi partner	University of Stuttgart	2022.09.23 nem nyert támogatást
Interreg Duna Régió Program	DRP0200451 HydroTour	Hydro geoheritage sites in Danube region valuable sources for sustainable tourism and life	konzorciumi partner	Croatian Geological Survey	Benyújtva: 2022. november

HNPI-t érintő pályázati ellenőrzések összesítése 2022. évben:

- Irányító Hatóság (ITM, PM, ME) által végzett ellenőrzésre KEHOP/GINOP projektekhez kapcsolódóan 10 alkalommal került sor, melyből 5 záró helyszíni ellenőrzés volt.
- LIFE projektek esetében 4 EU-s ellenőrzés volt (NEEMO, CINEA, DG ENV).
- Magyar Államkincstár részéről 1 db ellenőrzés valósult meg egy ÉAOP projekt záró fenntartási jelentéséhez kapcsolódóan.
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási, Munkaügyi és Munkavédelmi Főosztály részéről 1 db ellenőrzés valósult meg közfoglalkoztatási programhoz kapcsolóan.

A 16 db ellenőrzés főbb adatait az alábbi táblázat tartalmazza:

Ellenőrzés időpontja	Projekt azonosítója	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Ellenőrzés típusa	A külső ellenőrzést végző megnevezése	Intézkedést igénylő megállapítás
2022. február 3.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00018	KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	közbenső helyszíni	ITM KEHOP IH KEHOP HÁT Titkárság Szervezési, Koordinációs Osztály	-
2022. április 6.	KEHOP-4.1.1-15-2015-00001	KEHOP-4.1.1-15-2015-00001 Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban I. ütem II. szakasz	fenntartási közbenső helyszíni	ITM KEHOP IH KEHOP HÁT Titkárság Szervezési, Koordinációs Osztály	-
2022. április 6.	KEHOP-4.1.1-15-2015-00002	KEHOP-4.1.1-15-2015-00002 Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban II. ütem II. szakasz	fenntartási közbenső helyszíni	ITM KEHOP IH KEHOP HÁT Titkárság Szervezési, Koordinációs Osztály	-
2022. április 26.	LIFE17 IPE/HU/000018 LIFE-IP GRASSLAND-HU	5th external monitoring visit to LIFE17 IPE/HU/000018 LIFE-IP GRASSLAND-HU Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures	Konzorcium szintű éves előrehaladás ellenőrzése	EUROPEAN COMMISSION NEEMO EEIG	-
2022. április 28-29.	LIFE19 NAT/LT/000898 - LIFE LWfG CLIMATE	2nd monitoring visit to LIFE19 NAT/LT/000898 - LIFE LWfG CLIMATE Providing a climate resilient network of critical sites for the Lesser White-fronted Goose in Europe	Konzorcium szintű éves előrehaladás ellenőrzése	EUROPEAN CLIMATE, INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENT EXECUTIVE AGENCY (CINEA)	-

Ellenőrzés időpontja	Projekt azonosítója	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Ellenőrzés típusa	A külső ellenőrzést végző megnevezése	Intézkedést igénylő megállapítás
2022.május 24.	LIFE15 NAT/HU/000902 - PannonEagle LIFE	6th mission to PannonEagle Life, LIFE15 NAT/HU/000902 - Conservation of the eastern imperial eagle by decreasing human-caused mortality in the Pannonian Region	Konzorcium szintű éves előrehaladás ellenőrzése	EUROPEAN CLIMATE, INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENT EXECUTIVE AGENCY (CINEA)	-
2022. június 27-28.	ÉAOP-2.1.1/E-12-k2-2012-0004	Komplex ökoturisztikai fejlesztés a Hortobágyi Nemzeti Parkban	közbenső helyszíni	Magyar Államkincstár Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság Állampénztári Iroda	A teremtett munkahelyek száma indikátor értékében elmaradás tapasztalható - kérelem benyújtása szükséges KSZ felé 2022.07.15-ig
2022. augusztus 8.	HB/09-FOGL/000804-6/2022	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság országos közfoglalkoztatási program ellenőrzése	közbenső helyszíni	Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási, Munkaügyi és Munkavédelmi Főosztály	-
2022. augusztus 18.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00034	Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint beregi- és nyírségi lápok vízpótlása	közbenső helyszíni	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	-
2022. szeptember 7.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00012	A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	záró helyszíni	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	-

Ellenőrzés időpontja	Projekt azonosítója	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Ellenőrzés típusa	A külső ellenőrzést végző megnevezése	Intézkedést igénylő megállapítás
2022. szeptember 13.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00085	KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	közbenső helyszíni	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	1 db beszerzési eljárás dokumentumai nem állnak rendelkezésre Tájékoztatóval, nyilvánossággal kapcsolatos dokumentáció nem állt rendelkezésre.
2022. szeptember 20.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00037	KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	záró helyszíni	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	-
2022. szeptember 20.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00018	KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	záró helyszíni	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	-
2022. szeptember 26-30.	LIFE11 NAT/HU/000924	LIFE11 NAT/HU/000924 Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon	projekt pénzügyi auditálás	Directorate General Environment of the European Commission	-
2022. október 20.	KEHOP-4.1.0-15-2016-00034	KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint beregi- és nyírségi lápok vízpótlása	záró helyszíni	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	-
2022. november 16.	KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001	KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszútávú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek	záró helyszíni	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	-

Ellenőrzés időpontja	Projekt azonosítója	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Ellenőrzés típusa	A külső ellenőrzést végző megnevezése	Intézkedést igénylő megállapítás
		hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok			

A 2022. évben kezelt 12 projekt főbb adatait (időtartam, forrás, célok, célterület, költségvetési adatokat) részletesen a beszámoló mellékletét képező projekt-táblázat tartalmazza.

9. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

9.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma

Az Igazgatóság ügyiratait 2022-ben is a Kontroller 2 irat- és dokumentumkezelő rendszerrel kezeltük, a korábbi évekhez hasonlóan három iktatókönyvvel (ügyviteli, személyzeti és haszonbérleti). Az alkalmazott dokumentumkezelő rendszer megfelel a közfeladatot ellátó szerveknél alkalmazható iratkezelési szoftverekkel szemben támasztott követelményekről szóló 3/2018. (II.21.) BM rendeletben előírt követelményeknek. Egyes ügytípusok esetében teljes körű elektronikus ügyintézését folytatunk.

Az Igazgatóság, mint a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanácsról, valamint a Digitális Kormányzati Ügynökség Zártkörűen Működő Részvénytársaság és a kormányzati informatikai beszerzések központosított közbeszerzési rendszeréről szóló 301/2018. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdés b) pontja szerinti költségvetési szerv, az Egységes központi elektronikus irat- és dokumentumkezelési rendszer (a továbbiakban: EKEIDR, Poszeidon) állami licenszének használatára kötelezett intézmény. Ennek megfelelően 2022-ben megkezdtük az EKEIDR (Poszeidon) iktatóprogram bevezetését az ügyiratkezelési rendszerünkbe. Az új szoftver használatára való áttérés első lépéseiként felvettük a kapcsolatot annak fejlesztőjével, és elindítottuk a migrációs folyamatot. Az éles indulást 2023. április 3-jétől tervezzük. A kollégák felkészítését egy online kurzuson való részvétel valamint e-learning tananyag biztosította.

2022-ben az előző évihez közel azonos volumenű megkeresés érkezett. A papír alapú ügyintézés mértéke az előző évi szintjével szinte pontosan megegyezett. A 2022. évben a *beérkezett küldemények száma* 15.366 db melyből papír alapon beérkezett küldemények száma 6.528 db és elektronikus úton 8.910 db. Elektronikus úton 5.476 db, postai úton 1.426 db, összesen 6.902 db volt a *kimenő küldemények száma*.

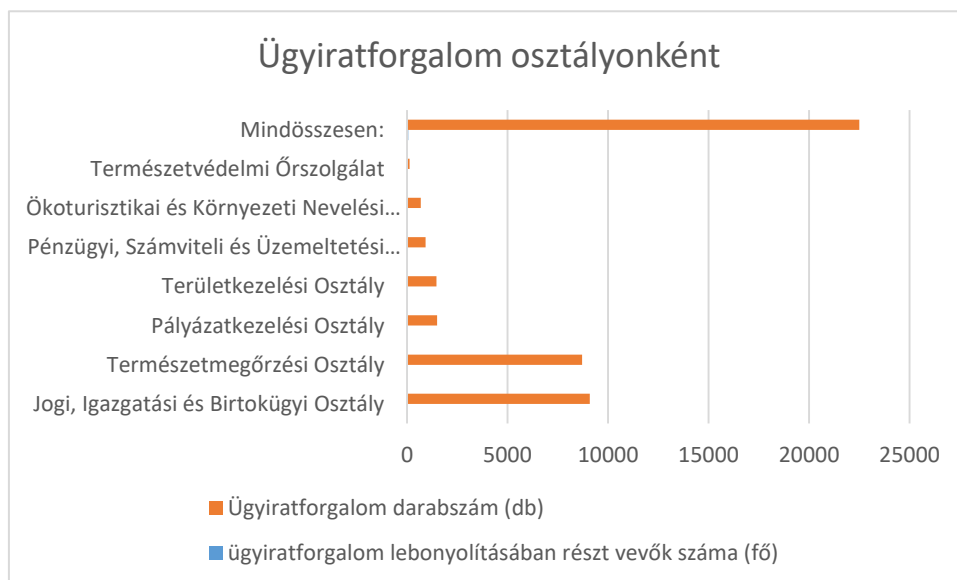
2022-ben 5.178 főszámot, és 22.504 alszámot rögzítettünk, mely nagyságrendileg azonos a megelőző év adataival. A bejövő ügyiratok száma: 15.437 db, a kimenő 6.902 db. Belső iktatásra 165 db ügyirat került. Az ügyiratforgalmunkat iktatókönyv szerinti megbontásban az alábbi táblázat szemlélteti:

	Iktatókönyv típusa	bejövő irat (db)	kimenő irat (db)	belső iktatás (db)	Összesen:
1.	Ügyviteli iktatókönyv	15 366	6 556	113	22 035
2.	Személyzeti iktatókönyv	69	344	52	465
3.	Haszonbérleti szerződések	2	2	0	4
	Összesen:	15 437	6 902	165	22 504

A szerződések és megrendelők iktatását az integrált ügyviteli programban (EOS) végeztük. 2022-ben 588 db szerződést rögzítettünk, 151 darabbal többet, mint 2021-ben. A szerződések típusait tekintve különösen vállalkozási, megbízási, termékértékesítési, kártalanítási, adásvételi, illetve egyedi megrendelések formájában.

Az ügyiratforgalom osztályonkénti megoszlását az alábbi táblázat szemlélteti:

Szervezeti egység megnevezése	ügyiratforgalom lebonyolításában részt vevők száma (fő)	Ügyiratforgalom darabszám (db)
Jogi, Igazgatási és Birtokügyi Osztály	11	9 101
Természetmegőrzési Osztály	15	8 710
Pályázatkezelési Osztály	5	1 490
Területkezelési Osztály	7	1 469
Pénzügyi, Számviteli és Üzemeltetési Osztály	5	926
Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály	10	681
Természetvédelmi Őrszolgálat	9	127
Mindösszesen:	62	22 504

2022-ben is folytattuk irattározási tevékenységünket. 2021. év februárjában megsemmisítésre került megközelítőleg 100 iratfolyóméter irat együttes az 1988-2012 időszakból. 2010. évtől a 2014. évig a még nem selejtezhető iratokat a végleges irattárba helyeztük el, melyekre a 17/2018. sz. igazgatói utasítás, az Igazgatóság iratkezelési szabályzata szerint feltüntettük a selejtezhetőség időpontját.

9.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés/jogsegély a hatóságok számára (természetvédelmi-, környezetvédelmi-, erdészeti-, földügyi hatóság, önkormányzat, MVH stb. bontásban)

2022-ben összesen 7.711 db levél került rögzítésre hatósági szervek felől érkezett megkeresések kapcsán (bejövő irat és kimenő válasz együttesen). A korábbi évekhez hasonlóan továbbra is erdészeti, földügyi, vízügyi, környezetvédelmi és természetvédelmi, vadászati, egyéb engedélyezési eljárásokban, különösen védett állat- és növényfajok egyedeit, Natura 2000 területeket érintő ügyekben keresték meg az Igazgatóságot az eljáró illetékes Kormányhivatalok vélemény (adat, információ) adása érdekében.

Jelentős az építési hatóságok településrendezési terveinek véleményezése tárgyú megkeresések száma. Ebben az ügykörben 2022-ben összesen (bejövő és kimenő együttesen) 940 db ügyirat keletkezett. A Természetmegőrzési Osztály és a Természetvédelmi Őrszolgálat munkájának jelentős részét teszi ki a fenti tárgyú megkeresésekre adandó vélemény, válasz kialakítása. Tapasztalataink szerint a védett természeti területet érintő ügyekben a hatóságok figyelembe veszik, és beépítik döntéseikbe az Igazgatóságunk által kiadott szakértői véleményeket.

Természetvédelmi kezelői mivoltunkból adódóan a társ-ágazatok hatósági feladatellátásához 2022. évben is nyújtottunk segítséget. A főbb ügytípusok nagyságrendjét az alábbi táblázat 2. része szemlélteti azzal a kitéttel, hogy erdészeti hatósági ügyekben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Jász-Nagykun-Szolnok megye a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály illetékességi területéhez tartozik. Kiemelkedően magas a természetvédelmi hatóságok részére adott szakvélemények, adatközlések száma, 2022-ben 1.428 esetet regisztráltunk.

Ügy típusa	Ügyiratforgalom (ügyviteli alszám - db)
Megkeresés (főként hatóságok, rendőrkapitányságok, kormányhivatalok, önkormányzatok)	7.711
Birtokügyi feladatok/elővásárlási jog gyakorlása/haszonbérlettel kapcsolatos ügyek	7.582
Minisztériumi (AM) megkeresések és válaszok	775
Pályázatokkal kapcsolatos ügyek	1.491
Településrendezési tervekkel kapcsolatos ügyek	940
Engedélyköteles tevékenységekkel kapcsolatos hatósági megkeresések, értesítések	2.529

Hatóságok felé intézett szakvélemény adás és adatközlés (db)	
Szakvéleményadás/adatközlés hatóságok	3.985
<i>Természetvédelmi hatóság</i>	
Hajdú-Bihar Vármegye	883
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	1136
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	487
Bács-Kiskun Vármegye	24
Heves Vármegye	2
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	18
<i>Erdészeti hatóság</i>	
Hajdú-Bihar Vármegye	105
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	
Bács-Kiskun Vármegye	1
Heves Vármegye	4
Pest Vármegye	4
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	3
<i>Vízügyi, vízvédelmi hatóság</i>	769
<i>Vadászati-, halászati hatóság</i>	
Hajdú-Bihar Vármegye	57

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	0
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	4
Bács-Kiskun Vármegye	0
Heves Vármegye	0
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	3
Földügyi hatóság	
Hajdú-Bihar Vármegye	123
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye	9
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	4
Bács-Kiskun Vármegye	1
Heves Vármegye	0
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye	0
Rendőrhatóságok	141
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	6
Nemzeti Földügyi Központ	179
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal	22

9.1.2. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Az Igazgatóság működési területén a nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kiterjedése országos jelentőségű védett természeti területen 18 124 hektár, az érintett erdőrészek száma ~8 100 db.

Az Igazgatóság működési területén a nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kiterjedése európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű (Natura 2000) területen 47 890 hektár, az érintett erdőrészek száma ~15 400 db.

A nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdők kezelésére az Igazgatóságnak csak közvetett ráhatása van a körzeti erdőtervezésbe, illetve a hatósági eljárásokba történő bevonása esetén.

2022-ben öt körzet erdőtervezése kapcsán végzett az Igazgatóság munkát (ebből két körzet teljes területével érintett).

- **Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet** (terepi felmérések, adatszolgáltatás, Natura 2000 elővizsgálat, erdőterv részletszintű egyeztetése, véleményezése, részletszintű tárgyalások, erdőterv véglegesítés);
- **Rétköz-Beregi erdőtervezési körzet** (terepi felmérések, adatszolgáltatás, Natura 2000 elővizsgálat, erdőterv részletszintű előzetes véleményezése, egyeztetés);
- Marosszög-Csanádi erdőtervezési körzet (egyeztetés, adatszolgáltatás, részletszintű tárgyalások, erdőterv részletszintű egyeztetése, véleményezése, erdőterv véglegesítés);
- Dél-Borsodi erdőtervezési körzet (Natura 2000 elővizsgálat, egyeztetés);
- Szerencsi erdőtervezési körzet (terepi felmérések, adatszolgáltatás).

A körzeti erdőtervezésben való – igen aktívnak minősíthető – közreműködés jelentős erőforrásokat kötött le, részben a TMO, részben a TVÖ részéről.

Az Igazgatóság emellett folyamatosan részt vesz az erdőtervek erdészeti hatóság által végzett módosításában, amennyiben erről értesül, vagy erre felkérést kap.

9.1.3. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban

Igazgatóságunknak az Agrárminisztérium, mint felettes szerv felé több előirányzott adatszolgáltatási kötelezettsége van, melyeket szervezeti egységenkénti bontásban az alábbi táblázat szemléltet:

Szervezeti egység megnevezése	Jelentés típusa	Jelentéstétel gyakorisága
Jogi, Igazgatási és Birtokügyi Osztály	előző évi haszonbérleti helyszíni ellenőrzésről jelentés és az adott évi helyszíni ellenőrzési terv megküldése	évente 1 alkalommal
	vagyonkezelési adatszolgáltatás megküldése	évente 1 alkalommal
	elhelyezési célú ingatlanokkal kapcsolatos adatszolgáltatás megküldése	évente 1 alkalommal, 06.30-ig
	rendkívüli esemény bejelentése	eseti jelleggel
	álláshely nyilvántartásról és a nem rendszeres személyi juttatásról szóló jelentés megküldése	havonta 1 alkalommal
	üres álláshelyek jelentése	heti 1 alkalommal
Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály	látogatólétszám statisztika lejelentése (környezeti nevelésben részt vettek, és az ökoturisztikai létesítmények összesített látogatószáma)	évente 1 alkalommal
	védjegy jogosultságok felülvizsgálatáról adatszolgáltatás benyújtása	évente 1 alkalommal
	sajtóiroda felé történő engedélykérelmek küldése	eseti jelleggel (kb. heti 5)
Pályázatkezelési Osztály	LIFE pályázatok önerő támogatás szakmai és pénzügyi beszámolójának elkészítése	évente 1 alkalommal
Pénzügyi, Számviteli és Üzemeltetési Osztály	éves szakmai pénzügyi szöveges beszámoló készítése	évente 1 alkalommal
	éves szakmai beszámoló készítése (Az AM KGR rendszeren keresztül hagyja jóvá)	évente 1 alkalommal
	időközi költségvetési jelentés készítése (Az AM KGR rendszeren keresztül hagyja jóvá)	havonta 1 alkalommal
	negyedéves beszámoló készítése (Az AM KGR rendszeren keresztül hagyja jóvá)	évente 4 alkalommal
	minimálbér, garantált bér, bérekompensáció felmérés, elszámolás benyújtása	évente 2 alkalommal
	elemi költségvetés készítése (tervezés, feltöltés)	évente 2 alkalommal
	felhasználási terv készítése, és megküldése KM rendszeren keresztül	havonta 1 alkalommal
	támogatási okiratok költségtervének elkészítése, módosítások, beszámolók készítése	évente cc. 5 alkalommal
	keretszámla-adatszolgáltatás benyújtása	havonta 1 alkalommal

	deviza-prognózis készítése	havonta 1 alkalommal
	tartozás-állomány felmérése	havonta 1 alkalommal
	maradványelszámolás, előzetes felmérés készítése	évente 2 alkalommal
	belső ellenőrzéshez kapcsolódó tervezés, külső és belső ellenőrzések nyilvántartásának megküldése	évente 3 alkalommal (szoftverben folyamatosan)
	gazdasági tárgyú képviselői kérdések megválaszolása	alkalmanként
	teljesítményarányos bevétellenyítés készítése	alkalmanként
	előirányzat módosítás elvégzése	havonta több alkalommal
	szochó felmérés készítése	évente 1 alkalommal
	személyi jellegű nem rendszeres kifizetések esetén engedélykérés, tájékoztatás megküldése	alkalmanként
	egyéb nem rendszeres adatszolgáltatások (bevételekiesés)	alkalmanként
	kötelezettségvállalás jelentés megküldése KM rendszeren keresztül	folyamatos, naponta
Természetmegőrzési Osztály	TIR jelentés benyújtása	évente 1 alkalommal
	inváziós fajok elterjedéséről és kezeléséről szóló jelentés készítése, beavatkozási terv készítése	évente 1 alkalommal
	ország jelentés készítése az Élőhelyvédelmi irányelv 17. cikkelye alapján	évente 1 alkalommal
	„Természeti értékek védelme” (TEV) szakmai beszámoló	évente 1 alkalommal
	SDF, Natura 2000 státuszú élőhelyekről és fajokról szóló jelentés megküldése	évente 1 alkalommal
Területkezelési Osztály	vadgazdálkodási jelentés készítése	évente 1 alkalommal
	Terv-Tény adatszolgáltatás benyújtása (mezőgazdaság, halászat, erdőgazdálkodás)	évente 1 alkalommal
	vagyonkezelési beszámolóhoz mezőgazdasági vonatkozású adatszolgáltatás	évente egy alkalommal
Természetvédelmi Őrszolgálat	őrszolgálati jelentés készítése	évente 1 alkalommal
	havi minisztériumi jelentés készítése	havonta 1 alkalommal

A fent felsorolt, rendszeresen megküldendő jelentéseken felül a 2022. évben is minden Osztályhoz érkeztek megkeresések különböző témakörökben adatszolgáltatás kapcsán. A Minisztérium (AM) számára küldendő adatszolgáltatásokat prioritásként kezeltük, – néhány kisebb (indokolt) késedelemről eltekintve - határidőben teljesítettük.

9.1.4. Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Igazgatóságunk az ügyfeleivel folytatott kommunikáció során jellemzően törekszik az elektronikus csatornák használatára, a papír felhasználás további csökkentésére. A postai levélváltás mennyiségileg a 2021. évihez hasonlóan alakult. 2022-ben az Igazgatóságunk által beszerzett összes irodai papír 50 %-át újrahasznosított papír tette ki.

Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) 108. § (1) bekezdése alapján az elektronikus ügyintézésre kötelezett szervek 2018. január 1. napjától kötelesek az ügyek elektronikus intézését az E-ügyintézési tv.-ben meghatározottak szerint biztosítani. Az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet 84. § szerint: „(1) A kézbesítési szolgáltatáshoz kapcsolódó hivatali tárhely a kijelölt szolgáltató által az együttműködő szervek, valamint a költségvetési szervnek minősülő, adószámmal nem rendelkező gazdálkodó szervezetek számára nyújtott hivatalos elektronikus kapcsolattartásra szolgáló tárhely, biztonságos kézbesítési szolgáltatási cím. (2) A hivatali tárhely biztosítja a) az ügyfél vagy más együttműködő szerv által az erre szolgáló alkalmazáson vagy internetes felületen keresztül elküldött elektronikus űrlapok és elektronikus dokumentumok elérését, valamint b) az ügyfél vagy más együttműködő szerv számára elektronikus küldemény feladását.” Fentiek értelmében az Igazgatóság hivatali kapu használatára kötelezett szervezet, melyre tekintettel kezdeményeztük a NISZ Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt.-nél a cégkapu regisztrációnk 2022. október 1. napjával történő megszüntetését. Az elektronikus ügyintézésre kötelezett szervekkel szinte kizárólag KÉR-en keresztül történik a kommunikáció. Egyedi esetekben, - az ügyek jellegétől függően -, előfordulhat e-mail-en, és/vagy postai úton keresztül megvalósuló kapcsolattartás.

A honlapunkon is közzétett központi e-mail címünkre (hnp@hnp.hu) érkező levelek ügymenete szabályozottan, az iratkezelő rendszerbe integráltan történik. Az e-mailek érkezett leveleket rendszerint e-mail formában válaszoljuk meg.

2022-ben, az ügyfeleinkkel való személyes kapcsolattartás a személyes ügyfélfogadás visszaállásával újból lehetségessé vált, melynek köszönhetően valamelyest nagyobb számú helyszíni találkozó, és egyeztetés történt, mint 2021-ben. Költséghatékonysági okokból kifolyólag azonban továbbra is az online kommunikációt részesítettük előnyben.

9.2. Szabálysértés

Védett és/vagy fokozottan védett madarakkal elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és/vagy kereskedelem ügyében szabálysértési hatósági eljárás kezdeményezése a szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) alapján 2022. évben nem történt.

Működési területünkön ebben az évben is az illegális fahasználat eredményezte a legtöbb jogsértést. Ezen cselekmények feltérképezésének leghatékonyabb módját, a veszélyeztetett térségekben, amelyek változatlanul a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet, a Tiszatelek-Tiszaberceli- ártér Természetvédelmi Terület és a Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Terület élőhelyei, ahol az illetékes rendvédelmi szervekkel, mint a Tiszai Vízügyi Rendőrkapitányság (a továbbiakban: TVRK), a közös szolgálatellátás biztosította. Ezekben az esetekben a jogsértő személyekkel szembeni hatósági fellépés rendőrségi eljárási cselekmény lefolytatása mellett történt.

A Szabs. tv. 39. § (2) bek. f) pontja alapján a természetvédelmi őr helyszíni bírság kiszabására jogosult. 2022-ben a HNPI Természetvédelmi Őrszolgálat önmagában nem alkalmazott a Szabs. tv. 83. pontja szerinti helyszíni bírságot, illetve a Szabs. tv. 132. pontjába ütköző tulajdon elleni szabálysértés elkövetése esetén sem tett feljelentést, de a közös szolgálatellátás révén a természetvédelmi érdeket is sértő cselekményeknél mindkét szankcionálási mód előfordult.

Közös szolgálatellátás:

Eljáró szerv	Szabálysértési tényállás	Alkalmazott intézkedés/szankció	Esetszám
TVRK Szolnok Rendőrőrs	ár- és belvízvédelmi szabálysértés	helyszíni bírság	1
TVRK Szolnok Rendőrőrs	tulajdon elleni szabálysértés	helyszíni bírság	1
TVRK	erdőrendészeti szabálysértés	feljelentés	3

Eljáró szerv	Szabálysértési tényállás	Alkalmazott intézkedés/szankció	Esetszám
Szolnok Rendőrőrs			
TVRK Kisköre Rendőrőrs	vízi közlekedési szabályok megsértése	feljelentés	1
TVRK Tokaj Rendőrőrs	tulajdon elleni szabálysértés	feljelentés	1
TVRK Tokaj Rendőrőrs	ár- és belvízvédelmi szabálysértés	figyelmeztetés	1
TVRK Tokaj Rendőrőrs	természetvédelmi szabálysértés	feljelentés	1
TVRK Tokaj Rendőrőrs	vízi közlekedési szabályok megsértése	figyelmeztetés	1
TVRK Tokaj Rendőrőrs	erdőrendészeti szabálysértés	feljelentés	5
TVRK Tokaj Rendőrőrs	vízi közlekedési szabályok megsértése	feljelentés	2
TVRK Tokaj Rendőrőrs	erdőrendészeti szabálysértés	helyszíni bírság	3
TVRK Tokaj Rendőrőrs	erdőrendészeti szabálysértés	figyelmeztetés	9

Az Igazgatóság működési területéhez tartozó víztereken jogosulatlanul horgászó személyekkel, és orvhalászati tevékenységet végzőkkel szembeni intézkedések szintén közösen, a MOHOSZ területi halóri szolgálatot ellátó munkatársaival, valamint az illetékes rendvédelmi szervek (TVRK) közreműködésével történtek. Ezek a cselekmények egy esetben közigazgatási bírság kiszabására biztosítottak jogalapot.

Közös szolgálatellátás

Eljáró szerv	Közigazgatási jogsértés	Alkalmazott intézkedés/szankció	Esetszám
TVRK Tokaj	jogosulatlan horgászat	hatósági eljárás kezdeményezése	1

A Természetvédelmi Őrszolgálat által észlelt egyéb jogsértések esetében a védett természeti értékeket sértő vagy veszélyeztető jogellenes cselekmények kimerítették a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 242. vagy 243. § szerinti természetkárosítás törvényi tényállását (v.ö. 9.4.)

A Szabs. tv. által nevesített elkövetési magatartások vonatkozásában a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai ebben az évben 135 személlyel szemben alkalmaztak figyelmeztetést a természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenységek, különösen a szemetelés, elsősorban horgászhelyeken, a tiltott helyen tartózkodás, tiltott módon közlekedés, engedély nélküli tűzrakás és a védett faj élőhelyének zavarása okán. Ezen jogsértéseknél a gyakorlatban ismételt elkövetés nem fordult elő, így az intézkedés kellő visszatartó hatása az elmúlt évekhez hasonlóan az önkéntes jogkövetést erősítette.

9.3. Természetvédelmi bírság

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapelveivel összhangban, céljainak érvényesülése érdekében védett természeti értéket, területet veszélyeztető, sértő jogellenes cselekmények miatt 203 esetben kezdeményeztünk hatósági eljárást, melyek természetvédelmi-, hulladékgazdálkodási-, vadászati-, halászati-, agrárügyi-, talajvédelmi- illetve erdészeti hatóságnál indultak. Védett, fokozottan védett faj fészkelése miatt 29 esetben kezdeményeztünk hatósági felhívást/korlátozást.

2022. évben az Igazgatóság működési területe szerint illetékes kormányhivatalok környezetvédelmi, természetvédelmi és hulladékgazdálkodási főosztályaihoz különösen az alábbi ügykörökben fordultunk természetvédelmi bírság kiszabását/szankció alkalmazását kezdeményezve:

- fokozottan védett faj élőhelyének károsítása, megszüntetése;
- védett madárfaj élőhelyének, fészkelő-, költőhelyének veszélyeztetése, megsemmisítése;
- engedély nélküli fakivágás védett természeti területen;
- engedély nélküli gyepfeltörés védett / Natura 2000 területen;
- engedély nélküli legeltetés védett természeti területen;
- engedély nélküli kaszálás védett természeti területen;
- engedély nélküli vegyszeres gyomirtás védett / Natura 2000 területen;
- védett/Natura 2000 természeti területen hulladék, szennyvíz elhelyezése;
- védett természeti területen engedély nélküli gyűjtés;
- védett/Natura 2000 természeti területen engedély nélküli égetés;
- védett és fokozottan védett állat/növényfajok veszélyeztetése, elpusztítása, védett növényfaj engedély nélküli behozatala;
- Natura 2000 gyepterületen szerves trágya elhelyezése;
- engedély nélküli gépjárművel közlekedés védett természeti/Natura 2000 (gyep) területen;
- Natura 2000 gyep/erdőterületen technikai jellegű (cross motor, quad) sporttevékenység végzése;
- szabálytalan csapda (Larsen, létrás-csapda) használat, védett fokozottan védett faj veszélyeztetése, elpusztítása.

Az Igazgatóság működési területéhez tartozó vadászterületeken kihelyezett Larsen és létrás-csapdák szabálytalan használata az elmúlt évben számos védett, fokozottan védett faj pusztulását okozta. Ha csapdahasználat/csapdakezelés szabálytalan módja büntetőjogi törvényi tényállást nem merített ki, de a jogsértő cselekmény védett faj egyedeit veszélyeztette, pusztulását eredményezte természetvédelmi hatósági eljárást kezdeményeztünk (Bihari-sík Tájegység, Nyírség Szatmár-Bereg Tájegység).

Nagykálló külterületén 2022. március 11. napján tartott területbejárása során tapasztalta a természetvédelmi őr, hogy egy régi dögkút mellett, létrás csapda üzemel. A csapdában nagy mennyiségű állati tetem és zsiger (csali) volt fellelhető. Közvetlenül a csapda mellett a cserjék aljában a talajfelszínen, illetve a vízelvezető árokban avarral betakarva 1-1 egerészölyv (*Buteo buteo*) tetemet talált. A tetemek már oszlásnak indultak, így fertőzésveszély miatt, a begyűjtésüktől eltekintett.

A csapda ajtaja alacsonyan nyílt, amely így kevésbé tette lehetővé, hogy a csapdába repült nem vadászható fajok a nyitott ajtón keresztül kiszabaduljanak. Az ügyben a Nyíregyházi Rendőrkapitányság Nagykálló Rendőrőrs természetkárosítás büntettének megalapozott gyanúja miatt rendelt el nyomozást. A természetvédelmi hatóság eljárása során megállapította a vadászatra jogosult felelősségét és a vadásztársaságot természetvédelmi bírsággal sújtotta. A büntetőeljárás lezárásáról nincs információnk.

Martfű belterületén egy idős házaspár egy sérült kuvikot (*Athene noctua*) talált a házuk falánál, ezt a ténytet a Közép-Tisza-Jászság Tájegység vezetője felé 2022. június 29. napján, telefonon bejelentették. Ezt követően a tájegységvezető kb. 1 órán belül a helyszínre érkezett a madarat átvinni. A sérült kuvikot érkezéséig egy félig nyitott dobozban helyezték el, megittatták és gondoskodtak róla. Az idős házaspár elmondta, hogy a madarat a szomszédos tetőkön rendszeresen szokták látni a kora esti órákban. Egyéb ténytet a madarat ért sérüléssel kapcsolatban elmondani nem tudtak. A sérült kuvikot az Igazgatóság működtetésében lévő Górési Madármentő központba szállítottuk. A következő napokban a Fővárosi Állat- és Növénykertbe (FÁNK) átszállított madárról, az állatkert állatorvosa az általuk készített röntgenfelvétel alapján

megállapította, hogy sérüléseit lövés okozta, a jobb szárnyban és a koponyában egy-egy szem sörétet találtak. A kuvik túlélése sérülései miatt erősen kérdéses volt. A történekről tájékoztattuk a területi természetvédelmi hatóságot, aki az ügyben büntetőfeljelentést tett. A Szolnoki Rendőrkapitányság állatkínzás vétségének megalapozott gyanúja miatt rendelt el nyomozást, melynek eredménye nem ismert, de a természetvédelmi hatóság tájékoztatása szerint, az elkövető kilétére utaló nyom, adat nem vált ismertté az eljárás során.

Tépe külterületén a természetvédelmi őr 2022. október 11. napján területbejárás során egy létrás csapdát talált, melynek ellenőrzésekor a csapda alján 1 példány elpusztult fekete rigó (*Turdus merula*) volt fellelhető. A csapdában nem volt csali madár, csak egy itató, tele vízzel (ez lehetett csapadék víz is), a csapda ajtaja zárva volt. Valószínű, hogy a fekete rigó véletlen repült be a csapdába, azonban onnan nem tudott kijutni és így pusztulhatott el. A tetem frissnek tűnt. A természetvédelmi hatóság előtt kezdeményezett hatósági eljárás nem állapította meg a vadászatra jogosult felelősségét. A vadásztársaság nyilatkozata szerint, a napi rendszerességgel ellenőrzött csapdákból a védett faj pusztulása számukra nem volt ismert. A használaton kívüli, általuk nem üzemeltetett csapdák ajtaját minden esetben nyitva hagyták.

Furta külterületén a természetvédelmi őr 2022. október 24. napján területbejárás alkalmával egy létrás csapdát talált, melynek ellenőrzése során a csapdában 1 példány elpusztult vörös vércse (*Falco tinnunculus*) teteme volt fellelhető. A csapda üzemképes állapotban volt, ajtaja tolózárral be volt zárva, tetején, a bejutásra kialakított létra rész sem volt lefedve. A növényzet már jócskán felnőtt benne és látszott, hogy jó ideje nem nyitották ki az ajtót sem. A csapdában lévő vörös vércsének már csak a tollai és a csontjai maradtak meg, így valószínűleg 2-3 hónapja pusztulhatott el. A területi természetvédelmi hatóság előtt kezdeményezett hatósági eljárás során nem volt bizonyítható a vadásztársaság felelőssége a védett faj pusztulásával kapcsolatban. Nyilatkozatuk szerint, létrás csapdát nem helyeztek ki, leltárkönyvükben sem szerepelt az adott helyszínen ilyen típusú csapda, a védett faj pusztulásáról nem volt tudomásuk.

Az Igazgatósághoz 2022. december 7. napján, telefonon lakossági bejelentés érkezett, miszerint Nyíregyháza külterületén 2 pld elpusztult egerészölyvet (*Buteo buteo*) és 1 példány szarkát (*Pica pica*) találtak. A mérgezett csaliból a bejelentő juhászkutyája is evett, a kutya nem pusztult el, de rosszul lett. A helyszínen megállapítást nyert, hogy 2 példány egerészölyv és 1 példány szarka feltehetően mérgezés áldozata lett. 2022. december 9-én a találás környékén a madármérgezésekre vonatkozó protokollnak megfelelően a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai az MME közreműködésével kutyás keresést tartott. Ennek során további 1 példány parlagi sas (*Aquila heliaca*) maradvány, 1 példány egerészölyv tetem, 6 példány szarka tetem (melyből 5 pld maradvány), 1 példány házi macska, 1 példány varjú (*Corvus sp.*) maradvány és 1 példány vörös róka (*Vulpes vulpes*) maradvány lett felkutatva. Az Igazgatóság a történekr okán büntetőfeljelentést tett, a Nyíregyházi Rendőrkapitányság természetkárosítás büntett gyanúja miatt elrendelt nyomozása folyamatban van. A területi természetvédelmi hatóság tájékoztatása szerint, a büntetőeljárás eredményétől függően indítanak hatósági eljárást.

A hulladékgazdálkodási hatóság kijelöléséről szóló 124/2021. (III. 12.) Korm. rendelettel 2022. év márciusától a jegyző helyett a hulladékgazdálkodási hatóság feladat és hatáskörét a kormányhivatalok (területi hulladékgazdálkodási hatóság) vették át. Az Igazgatóság működési területéhez tartozó területek esetében hulladékgazdálkodási hatóság felé 27 esetben kezdeményeztünk hatósági eljárást, védett természeti területen, Natura 2000 hálózat részét képező területen történő kommunális hulladék, építési törmelék illegális elhelyezése miatt. Tárgyi ügyekben kiadott hatósági kötelezések végrehajtását a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai helyszíni bejárásaik során minden esetben ellenőrizték. Az elmúlt évben tapasztalataink szerint, az önálló hulladékgazdálkodási hatóság felállításával a kötelezések végrehajtása a korábbi időszak eredménytelenségei után az önkéntes jogkövetés irányába javuló tendenciát mutat. Sajnálatos módon azonban továbbra is problémát jelent, hogy a hatósági kötelezés eredményeként eltávolított

hulladék, a legtöbb helyszínen újratermelődött. A megnövekedett illegális hulladéklerakás minden esetben a védett státuszú, Európai Unió által kiemelt oltalmat élvező területek környezeti terhelését okozza, mely területek között egyre gyakrabban fordul elő olyan helyszín, ami egyben az Igazgatóság saját vagyongazdálkodásában, saját hasznosításban lévő, vagy bérbeadással hasznosított ingatlana.

2022. évben az Igazgatóság működési területéhez tartozó illetékes természetvédelmi hatóságok az általunk kezdeményezett, természetvédelmi érdeket sértő hatósági ügyek érdemi lezárásaként, a kiadott kötelezéseket minden esetben, a természetvédelmi bírságot megállapító határozatokat továbbra is eseti jelleggel küldték meg. A természetvédelmi hatóságok részéről általános gyakorlatnak mondható, hogy az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 10. § rendelkezése értelmében azon határozatokat küldik meg, melyekben az Igazgatóság, mint természetvédelmi kezelő ügyfélnek minősül, tehát jogát, vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. Az ügyfél részére bírságot kiszabó határozat nem tartalmaz olyan érdemi rendelkezést, amely természetvédelmi kezelői mivoltunk szerinti ügyféli jogállást biztosít. Az illetékes hatóságokkal évenként több alkalommal megtartott egyeztetések, valamint eseti jelleggel az adott ügyben történő ügyfélkénti bejelentkezés révén bízunk abban, hogy a jövőben változni fog a jogsértés tényén alapuló, bírságot kirovó határozatok megküldésének a gyakorlata. Nyilvántartásunkban a természetvédelmi bírságok összege 2022. évben az alábbi megyei bontásban szerepel.

Illetékes természetvédelmi hatóság	Természetvédelmi bírság összege (HUF)
Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal	160.000
Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal	1.475.000
Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kormányhivatal	206.250
Természetvédelmi bírság összesen	1.841.250

Az Igazgatóság előtt 2022. évben természetvédelmi érdeket sértő cselekmény okán, közigazgatási szankcióként jogszerű magatartásra figyelmeztető végzés 4 esetben vált ismertté, melyet a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal természetvédelmi hatósága alkalmazott.

9.4. Büntető ügyek

2022. évben az Igazgatóság működési területén védett és/vagy fokozottan védett madarakkal elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és vagy/kereskedelem ügyében az alábbi esetekben indult büntetőeljárás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 242-243. § szerinti természetkárosítás, 244. § szerinti állatkínzás miatt.

Közép-Tisza-Jászság Tájegység

- A Közép-Tisza-Jászság Tájegység felé 2022. június 14. napján lakossági bejelentés érkezett, mely szerint, egy a Fegyvernek belterületén található épület (Kaiser söröző) faláról molnárfecske (*Delichon urbica*) fészkeket vertek le. Ezt követően a tájegységvezető, a helyszín alapos bejárása során, az épület utcai fronti oldalán, az épület falán 12, a másik utcai falon 8 molnárfecske fészek nyomát találta. 5 molnárfecske fészek helye alatt talált ürüléknyomokat, ami a faj fészkelésére, fiókás fészkaljakra utalt. A fészkek részlegesen lettek letörve, így a fészkek bélelése a járdáról is láthatóvá vált. Frissen gyűjtött és bélelésre használt száraz növényi szálak és tollak voltak felfedezhetők, ami az ürüléknyomok felett elhelyezkedő fészektöredékekben, a fészkek lakottságára, aktivitására, abban tojások illetve fiókák jelenlétére utalt. A fészkek helyein legkevesebb 5 aktív molnárfecske fészkekre utaló jelet talált, melyekben fióka illetve tojás lehetett. Ezekon kívül feltehetően inaktív fészkek és házi veréb által foglalt fészkek is voltak. A tájegységvezető kérésére a kivitelezést végző vállalkozó megmutatta hová helyezték el az

utcán összetakarított törmeléket. Hátravezette a természetvédelmi őrt a Kaiser söröző udvarába, ahol a bontásból származó tető anyagai mellé leborított vályogos, cserép- és hullámpala törmelékes kupac volt. A tájegységvezető a törmelék kupacot átvizsgálva, fellelte 1 példány molnárfecske fióka legfeljebb egy napos tetemét, két molnárfecske tojás maradványát, továbbá két házi veréb tojás törmelékét. Az egyik tojásban frissen beszáradt beltartalom volt, ami kotlott fészekaljra utalt. A tájegységvezető a molnárfecske fióka megtalálását követően értesítette a rendőrséget. A történetek okán a Törökszentmiklósi Rendőrkapitányság **természetkárosítás** megalapozott gyanúja miatt rendelt el nyomozást. Az Igazgatóság részére megküldött értesítésük szerint, a fészkek leverése során 5 lakott fészek semmisült meg, melynek során 1 példány molnárfecske fióka pusztult el, illetve molnárfecske és házi veréb két-két összetört tojása került elő. A rendőrhatalom, mivel az elkövető kiléte a nyomozás során nem volt megállapítható, az eljárást felfüggesztette.

- A Közép-Tisza-Jászság Tájegység vezetője 2022. június 29. napján, telefonon bejelentést kapott arról, hogy a Martfű belterületén egy idős házaspár egy sérült kuvikot (*Athene noctua*) talált a házuk falánál. Ezt követően a tájegységvezető kb. 1 órán belül a helyszínre érkezett a madarat átvenni. A sérült kuvikot érkezéséig egy félig nyitott dobozban helyezték el, megittatták és gondoskodtak róla. Az idős házaspár elmondta, hogy a madarat a szomszédos tetőkön rendszeresen szokták látni a kora esti órákban. Egyéb tény a madarat ért sérüléssel kapcsolatban elmondani nem tudtak. A sérült kuvikot az Igazgatóság működtetésében lévő Górési Madármentő központba szállítottuk. A következő napokban a Fővárosi Állat- és Növénykertbe átszállított madárról, az állatkert állatorvosa az általuk készített röntgenfelvétel alapján megállapította, hogy sérüléseit lövés okozta, a jobb szárnyban és a koponyában egy-egy szem sörétet találtak. A kuvik túlélése sérülései miatt erősen kérdéses volt. A történetekről tájékoztattuk a területi természetvédelmi hatóságot, aki az ügyben büntetőfeljelentést tett. A Szolnoki Rendőrkapitányság **állatkínzás** vétségének megalapozott gyanúja miatt rendelt el nyomozást. A természetvédelmi hatóság tájékoztatása szerint, az elkövető kilétére utaló nyom, adat nem vált ismertté az eljárás során.

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység

- A Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység tagja Nagykálló külterületén 2022. március 11. napján tartott területbejárása során tapasztalta, hogy egy régi döngkút mellett, létrás csapda üzemel. A csapdában nagy mennyiségű állati tetem és zsiger (csali) volt fellelhető. Közvetlenül a csapda mellett a cserjék aljában a talajfelszínen, illetve a vízelvezető árokban avarral betakarva 1-1 egerészölyv (*Buteo buteo*) tetemet talált. A tetemek már oszlásnak indultak, így fertőzésveszély miatt, a begyűjtésüktől eltekintett. A csapda ajtaja alacsonyan nyílt, amely így kevésbé tette lehetővé, hogy a csapdába repült nem vadászható fajok a nyitott ajtón keresztül kiszabaduljanak. Az ügyben a Nyíregyházi Rendőrkapitányság Nagykállói Rendőrőrs **természetkárosítás** büntetnének megalapozott gyanúja miatt rendelt el nyomozást. A természetvédelmi hatóság eljárása során megállapította a vadászatra jogosult felelősségét és a vadásztársaságot természetvédelmi bírsággal sújtotta. A büntetőeljárás lezárásáról, az ügyészség általi kártérítési kereset benyújtásáról, a beszámoló készítéséig nincs információnk.
- A Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység tagja felé 2022. május 11. napján állampolgári bejelentés érkezett Gávavencsellő külterületén fellelt parlagi sas (*Aquila heliaca*) tetemével kapcsolatban. A helyszínen az 1 példány parlagi sas (*Aquila heliaca*) tetem

mellett, az elkövetkező napokban a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (továbbiakban MME) munkatársa méreg- és tetemkereső kutyája segítségével, feltehetően mérgezés miatt elpusztult további egyedek kerültek elő, 2 példány holló (*Corvus corax*), 1 parlagi sas (*Aquila heliaca*), 1 példány rétisas (*Haliaeetus albicilla*). A rendőrhatalóság értesítése, helyszíni szemle, nyomrögzítés, a Nemzeti Élelmiszerbiztonsági Hivatal bevonása talajmintavétel céljából megtörtént. Bár a toxikológiai vizsgálat igazolta a karbofuran okozta mérgezést, a Nyíregyházi Rendőrkapitányság **természetkárosítás** miatt elrendelt nyomozása során az eljárás felfüggesztéséről határozott, mivel az elkövető kiléte nem volt megállapítható.

- A Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység vezetőjéhez 2022. július 4. napján érkezett lakossági bejelentés szerint, a gemzsei homokbányában gyurgyalag (*Merops apiaster*) üreget tömtek be. Az örkerület-vezető a magántulajdonban lévő, legelő művelési ágú helyrajzi szám alatt található, nem körbekerített homokbányában odaérkezésekor kitermelésre utaló nyomot, jelet (pl. kihelyezett tábla) nem tapasztalt, munkagépek nem voltak a helyszínen. A területen 72 gyurgyalag (*Merops apiaster*), illetve partifecske (*Riparia riparia*) fészkelő üreget talált eltömve. Az üregekhez vezető lábnyomokat lefotózta, majd felmászott a bányafalra, ahol az eltömődékelt üregek nyílását a bányában talált csempe-és törmelékdarabokkal jelölte meg a könnyebb számolás miatt. A történetek okán a 112-es segélyhívó számon megtette a bejelentést. A Vásárosnaményi Rendőrkapitányság járőrei a megérkezésüket követően, értesítették a bünyügyi helyszínelőket, akik a helyszínre érve fényképfelvételeket készítettek, majd velük egyeztetve a természetvédelmi őr a különböző méretű homokrögöket eltávolította az üregek nyílásából. Ezután elkezdte egy helyszínen talált hosszú és meghajlított dróttal az üregek tartalmát kikotorni. A 3 üregből 5 példány partifecske tetemet tudott kihúzni, köztük kirepülő és kis fiókákat is, azonban a legtöbb üregnek nem ért le az aljára, vagy csak fészekanyagot tudott eltávolítani belőlük. Ezt követően a Vásárosnaményi Rendőrkapitányságon ismeretlen tettes ellen **természetkárosítás** büntetnének megalapozott gyanúja miatt indult eljárás. Tanúkihallgatás során felvett jegyzőkönyvben is rögzítették a természetvédelmi őr helyszíni tapasztalatait. Az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható, így a rendőrhatalóság az eljárás felfüggesztéséről határozott.
- Az Igazgatósághoz 2022. december 7. napján, telefonon lakossági bejelentés érkezett, miszerint Nyíregyháza külterületén 2 pld elpusztult egerészölyvet (*Buteo buteo*) és 1 példány szarkát (*Pica pica*) találtak. A mérgezett csaliból a bejelentő juhász kutyája is evett, a kutya nem pusztult el, de rosszul lett. A helyszínen megállapítást nyert, hogy 2 példány egerészölyv és 1 példány szarka feltehetően mérgezés áldozata lett. 2022. december 9-én a találat környékén a madármérgezésekre vonatkozó protokollnak megfelelően a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai az MME közreműködésével kutyás keresést tartott. Ennek során további 1 példány parlagi sas (*Aquila heliaca*) maradvány, 1 példány egerészölyv tetem, 6 példány szarka tetem (melyből 5 pld maradvány), 1 példány házi macska, 1 példány varjú (*Corvus sp.*) maradvány és 1 példány vörös róka (*Vulpes vulpes*) maradvány lett felkutatva. Az Igazgatóság a történetek okán büntetőfeljelentést tett, a Nyíregyházi Rendőrkapitányság **természetkárosítás** büntett gyanúja miatt elrendelt nyomozása folyamatban van. A területi természetvédelmi hatóság tájékoztatása szerint, a büntetőeljárás eredményétől függően indítanak hatósági eljárást.

9.5. Polgári és közigazgatási perek

Igazgatóságunk polgári peres ügyben nem fél, közigazgatási perekben – a területileg illetékes természetvédelmi hatóság, mint I. rendű alperes pernyertességét elősegítendő - II. rendű alperesként veszünk részt. A közigazgatási perek rövid ismertetése:

1. Jogi személy Felperesnek Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal I. rendű alperes és a HNPI II. r. Alperes ellen erdőtelepítési kiviteli terv elbírálása tárgyú a Debreceni Törvényszék előtt 103.K.702.126/2021. szám alatti közigazgatási határozat jogszerűségének bírósági felülvizsgálata iránt indított közigazgatási per.

A perben a HNPI előkészítő iratot nyújtott be, mely szerint a szikes tó beerdősítése a terület eredeti jellegét szüntetné meg, így a területen történő erdőtelepítés természetvédelmi szakmai szempontból nem támogatott. Természetvédelmi kezelői nyilatkozatunkban hivatkoztunk a Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszékének kutatási eredményeire, melyek alapján az erdőtelepítésnek jelentős szárító hatása lehet a környező területekre. A bíróság szakértőt rendelt ki a szakkérdés vizsgálatára. (szikes tó-e) Szakvéleményre várunk.

2. Magánszemély Felperesnek a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal I. r. alperes és a HNPI II. r. Alperes ellen erdőterv módosítása tárgyában 105.K.701.606/2022. számú közigazgatási per.

Az Alperes a kezelésében lévő erdőrészek vonatkozásában védett fajok előfordulási adatai, valamint kapcsolódó erdőgazdálkodási tevékenységet érintő előírások bejegyzése érdekében hivatalból erdőtervet módosított. A módosítás a HNPI adatközlésén alapult. A Felperes a HNPI által adott nyilatkozatot is vitatja. Felperes jogszabálysértésre hivatkozva a határozat megsemmisítését/hatályon kívül helyezését/megváltoztatását kérte. A Felperes érvelése szerint a korlátozások térbeli és időbeli megállapításai megalapozatlanok, túlzóak és aránytalanok. Az Alperes Kormányhivatal álláspontja, hogy a HNPI kérte az erdőterv szükséges módosításainak és a korlátozások elrendelését. A Kormányhivatal kifejtette jogi álláspontját ugyanakkor érvelésük szerint a védett és fokozottan védett fajokat érintő szakmai és ténykérdések a HNPI, mint a biotikai adatok birtokosának részvétele nélkül nem dönthető el. A perben részletes előadást tettünk szakmai érveinkről, miért indokolt a korlátozás mértéke, területi, időbeli hatálya. Az I. rendű alperes a keresettel megtámadott határozatát visszavonta ezért a bíróság a pert megszüntette.

3. Magánszemély Felperesnek a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal I. r. alperes és a HNPI II. r. Alperes ellen erdőterv módosítása tárgyában 103.K.701.610/2022. számú közigazgatási per.

Az Alperes a kezelésében lévő erdőrészek vonatkozásában védett fajok előfordulási adatai, valamint kapcsolódó erdőgazdálkodási tevékenységet érintő előírások bejegyzése érdekében hivatalból erdőtervet módosított. A módosítás a HNPI adatközlésén alapult. A Felperes a HNPI által adott nyilatkozatot is vitatja. Felperes jogszabálysértésre hivatkozva a határozat megsemmisítését/hatályon kívül helyezését/megváltoztatását kérte. A Felperes érvelése szerint a korlátozások térbeli és időbeli megállapításai megalapozatlanok, túlzóak és aránytalanok. Az Alperes Kormányhivatal álláspontja, hogy a HNPI kérte az erdőterv szükséges módosításainak és a korlátozások elrendelését. A Kormányhivatal kifejtette jogi álláspontját ugyanakkor érvelésük szerint a védett és fokozottan védett fajokat érintő szakmai és ténykérdések a HNPI, mint a biotikai adatok birtokosának részvétele nélkül nem dönthető el. A bíróság 2023. január 18-án ítéletet hozott, az Alperes határozatát - az egyes erdészeti hatósági eljárások, bejelentések, valamint hatósági nyilvántartások eljárási szabályairól szóló 433/2017. (XII. 21.) Korm. rend. 7. §-ra, az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 33. § (8) bekezdésére valamint az Ákr. 104. § (3) bekezdésére figyelemmel - megsemmisítette és új eljárásra utasította.

4. Jogi személy Felperesnek a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal I. r. Alperes és a HNP II. r. Alperes ellen erdőterv módosítás hivatalból tárgyú 103.K.701.559/2022. számú közigazgatási határozat jogszerűsége iránt indult közigazgatási per.

Az Alperes a Felperes kezelésében lévő erdőrészek vonatkozásában védett fajok előfordulási adatai, valamint gazdasági korlátozás bejegyzése érdekében hivatalból erdőtervet módosított. A módosítás a HNPI adatközlésén alapult. A Felperes jogszabálysértésre hivatkozva a határozat megsemmisítését/hatályon kívül helyezését/megváltoztatását. A Felperes érvelése szerint a korlátozások térbeli és időbeli megállapításai megalapozatlanok, túlzóak és aránytalanok. Az Alperes Kormányhivatal álláspontja, hogy a HNPI kérte az erdőterv szükséges módosításainak és a korlátozások elrendelését. A Kormányhivatal kifejtette jogi álláspontját ugyanakkor érvelésük szerint a védett és fokozottan védett fajokat érintő szakmai és ténykérdések a HNPI, mint a biotikai adatok birtokosának részvétele nélkül nem dönthető el. A bíróság 2023. január 18-án ítéletet hozott, az Alperes határozatát - az egyes erdészeti hatósági eljárások, bejelentések, valamint hatósági nyilvántartások eljárási szabályairól szóló 433/2017. (XII. 21.) Korm. rend. 7. §-ra, az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 33. § (8) bekezdésére valamint az Ákr. 104. § (3) bekezdésére figyelemmel - megsemmisítette és új eljárásra utasította.

5. Jogi személy Felperesnek a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal I. r. Alperes és a HNP II. r. Alperes ellen erdőterv módosítás hivatalból tárgyú 102.K.701.560/2022. számú közigazgatási határozat jogszerűsége iránt indult közigazgatási per.

Az Alperes a Nyírerdő kezelésében lévő erdőrészek vonatkozásában védett fajok előfordulási adatai, valamint gazdasági korlátozás bejegyzése érdekében hivatalból erdőtervet módosított. A módosítás a HNPI adatközlésén alapult. A Nyírerdő jogszabálysértésre hivatkozva a határozat megsemmisítését/hatályon kívül helyezését/megváltoztatását. A Nyírerdő érvelése szerint a korlátozások térbeli és időbeli megállapításai megalapozatlanok, túlzóak és aránytalanok. Az Alperes Kormányhivatal álláspontja, hogy a HNPI kérte az erdőterv szükséges módosításainak és a korlátozások elrendelését. A Kormányhivatal kifejtette jogi álláspontját ugyanakkor érvelésük szerint a védett és fokozottan védett fajokat érintő szakmai és ténykérdések a HNPI, mint a biotikai adatok birtokosának részvétele nélkül nem dönthető el. A bíróság 2023. február 14-én ítéletet hozott, az Alperes határozatát - az egyes erdészeti hatósági eljárások, bejelentések, valamint hatósági nyilvántartások eljárási szabályairól szóló 433/2017. (XII. 21.) Korm. rend. 7. §-ra, az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 33. § (8) bekezdésére valamint az Ákr. 104. § (3) bekezdésére figyelemmel - megsemmisítette és új eljárásra utasította.

6. Jogi személy Felperesnek a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal I. r. Alperes és a HNP II. r. Alperes ellen erdőterv módosítás hivatalból tárgyú 105.K.701.557/2022. számú közigazgatási határozat jogszerűsége iránt indult közigazgatási per.

Az Alperes a Nyírerdő kezelésében lévő erdőrészek vonatkozásában védett fajok előfordulási adatai, valamint gazdasági korlátozás bejegyzése érdekében hivatalból erdőtervet módosított. A módosítás a HNPI adatközlésén alapult. A Nyírerdő jogszabálysértésre hivatkozva a határozat megsemmisítését/hatályon kívül helyezését/megváltoztatását. A Nyírerdő érvelése szerint a korlátozások térbeli és időbeli megállapításai megalapozatlanok, túlzóak és aránytalanok. Az Alperes Kormányhivatal álláspontja, hogy a HNPI kérte az erdőterv szükséges módosításainak és a korlátozások elrendelését. A Kormányhivatal kifejtette jogi álláspontját ugyanakkor érvelésük szerint a védett és fokozottan védett fajokat érintő szakmai és ténykérdések a HNPI, mint a biotikai adatok birtokosának részvétele nélkül nem dönthető el. A per tárgyalása 2023. március 30. napján lesz.

10. Természetvédelmi Őrszolgálat

10.1. Alapadatok

10.1.1. Személyi feltételek

Felsőfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Középfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Összesen (fő)
39	1	40

Az év elején 41 fő volt a teljes létszám. KTJTE: 7, NTE: 6, HTE: 8, BTE: 5, HDNYTE: 5, NYSZBTE: 10 fő.

A legtöbb változás a NYSZBTE kollektíváját érintette. Hunyadvári Péter 2022. február 1-ig dolgozott, majd felmondott (COVID oltás elutasítása miatt). Arlett Péter 2022. február 5-ig dolgozott, majd felmondott (egészségügyi problémák miatt). Ifj. Homoki Károly és Málnás Kristóf 2022. április 1-jén állt munkába. Herczeg Ferenc 2022. június 15-én nyugdíjba vonult. Helyét fia, Ifj. Herczeg Ferenc vette át, aki 2022. július 1-től lépett be a szervezetbe. Málnás Kristóf munkaviszonya 2022. július 31-én létszámleépítés miatt megszűnt, így a tájegység az év második felében már nélkülözni kényszerült egy természetvédelmi ört.

A HTE soraiban is történt egy személyi változás. Gulyás András 14 év természetvédelmi őr munka után 2022. május 1-től a Területkezelési Osztály kötelékébe került át hivatásos vadász munkakörbe. A Polgári Őrkerületbe egy pályakezdő kolléga, Utassy Bence került természetvédelmi őrnek. Munkáját 2022.07.01-jén kezdte meg.

Az év végén a teljes létszám 40 fő.

Több tájegységben a természetvédelmi örökön kívül más munkatársak is dolgoznak. A vagyonneveléssel, oktatási, környezeti nevelési vagy szemléletformálási tevékenységet végző munkatársak sok esetben kölcsönösen egymás munkáját segítve, hatékonyabb feladatellátást tudnak elérni.

10.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák

Jármű ellátottság

Ebben az évben csoportos járműfejlesztésre a szervezeten belül nem volt lehetőség.

A KTJTE soraiba egy új gépkocsi érkezett: a TBN-017 forgalmi rendszámú Ford Ranger, mely Orcsik Tibor használatába került. Az MGF-977 Toyota Hilux szeptember hónaptól rossz műszaki állapota és kimondottan jelentős javítási árajánlat miatt le lett állítva. Zvara Gábor saját gépkocsiját így az év utolsó részében Juhász Tibor feladat ellátása érdekében is használták a kollégák, azonban az az autó is sokat állt szervizelés miatt. A H-28570 lajstromszámú szolgálati kisgépjárműre 2021. év végén, újonnan felszerelt Honda BF50 típusú motor működése nem volt tökéletes (kavitáció miatt), ezért az év folyamán korrekciót kellett végrehajtani a fartükrön. Azóta a hajó hibamentesen üzemel.

A NTE esetében változás, hogy a MOE-438 rendszámú Toyota Hilux márciusban visszakerült Gál Lajos használatába, mert az SWL-423 rendszámú, tartós használatra kapott Toyota Hilux gépkocsit megkapta Pompola Krisztián (HDNYTE). Kiss Ferenc szeptemberben használatba vette az ULB-827 rendszámú, Yamaha Trailway szolgálati motorkerékpárt, melyhez a védőfelszerelést (bukósisak, motoros ruha) Kovács Zoltántól (HDNYTE) vette át.

A HTE soraiba új gépjármű nem érkezett. Gulyás András vitte magával az IFR-118 rendszámú öreg Toyota Hilux terepjárót az új munkakörébe. Az új belépő, Utassy Bence magántulajdonú személygépkocsiját használja a távoli területek elérésére, illetve Dr. Mester Bélával gyakran tartanak közös szolgálatot (utóbbi szolgálati autóját használva). Több kolléga vonatkozásában, számos alkalommal előfordult a járművek hosszabb ideig tartó, kényszerű nélkülözése, melyet a legtöbb esetben nem a műszaki állapot, vagy a jelentős bekerülési költség indokolt, hanem az ügyintézés sajnálatosan elhúzódó jellege. Ennek extrém példája volt Tar János szolgálati autója,

mely az év során két alkalommal, összesen 88 napon keresztül állt. Ezek a körülmények jelentősen megnehezítették a feladatok megfelelő színvonalú ellátását.

A NYSZBTE esetében járművek belső, tájegységen belüli átcsoportosítására került sor az év során a következő módon: a korábban Hunyadvári Péter által használt, REX-831 forgalmi rendszámú Toyota Hilux Filep Attila, az Arlett Péter által használt, MFP-780 rendszámú Suzuki Jimny ifjabb Homoki Károly, a Herczeg Ferenc által használt, LMA-344 rendszámú Suzuki Jimny pedig ifjabb Herczeg Ferenc használatába került a személyi változásokkal egy időben.

Természetvédelmi örök terepi szolgálati eszközeinek változása

KTJTE: Zvara Gábor a szolgálati feladatellátáshoz szükséges fegyvertartási engedélyét megszerezte, elkészült szolgálati igazolványát és jelvényét áprilisban átvette, jelvénytábla száma: 090316. Szolgálati maroklőfegyverrel rendelkezik, ami egy FÉG 9PM Parabellum. Szintén Zvara Gábor Wilhelm Ákostól átvett egy Mongoose szolgálati kerékpárt terepi használatra, illetve a tájegységben lévő DJI Phantom 4 Pro 4 akkumulátorral, töltővel és hordozó dobozzal is hozzá került. Kapott egy Samsung Galaxy A12 típusú mobiltelefont is használatra. A terepi felvételezéshez használt másik drón, a Mavick Pro továbbra is javítást igényelne. Jelenleg a 2021-ben bekövetkezett sérülése miatt használhatatlan. Nagy Gábor, Wilhelm Ákos és Dr. Tallósi Béla mobiltelefonját kellett cserélni év közben.

HTE: Gyömbér Zsolthoz került eszközök: Xiaomi Redmi 9 telefonkészülék, Samsung Galaxy Tab Active2 táblagép, UOVision UM785-4G Cloud vadkamera tartozékokkal. Dr. Mester Bélához került eszközök: szolgálati maroklőfegyver (FÉG P9M) és szükséges tartozékok, 1-1 db Nevis Compact Tele Handle 400 teleszkópos bot, vízálló endoszkóp kamera és Ztrust TL311 létra – elsősorban odúk ellenőrzéséhez, Manfrotto MVH502AH videofej a spektívhez, 1 db UOVision UM785-4G Cloud vadkamera Telekom SIM-el és töltővel, ill. 8 db. AA akkuval, Samsung Galaxy Tab Active2 táblagép. Utassy Bencéhez került eszközök: Minox BF 10x42 BR kézitávcső, Petterson D500X ultrahangos denevér detektor. Katona Józsefhez került eszközök: DJI Mavic 2 Pro drón a Kis lilik Life pályázatból.

HDNYTE: Kovács Zoltán mobiltelefonját kellett cserélni az év során.

NYSZBTE: Filep Attilához Hunyadvári Pétertől átkeült eszközök: szolgálati maroklőfegyver (P9RK) és taktikai öv, Panasonic DMC-FZ1000 fényképezőgép, Swarovski spektív, Manfrotto spektív állvány, 8,5x42 Swarovski kézitávcső. Mikucza Zsolthoz került eszköz: Kowa TSN-823 spektív és tok. Ifjabb Homoki Károly egy Samsung Galaxy A12 mobiltelefont kapott használatra. Ifjabb Herczeg Ferenchez az édesapjától átkeült eszközök: Petzl Tikka fejlámpa, Panasonic DMC-FZ300 fényképezőgép, Minox HG 8x43 BR kézitávcső, szolgálati maroklőfegyver, táblagép, Stihl MS 230 motorfűrész, szolgálati kisgéphajó.

Őrszolgálati irodák

A tájegységközpontként működő őrszolgálati irodák munkavégzésre alkalmasak, rendelkeznek a hatékony feladatellátáshoz szükséges technikai eszközökkel (Az informatikai eszközök és perifériák (asztali PC, fénymásoló, szkennel, nyomtató, monitor stb.) jellegükből adódóan amortizációs időn túl folyamatos cserére szorulnak).

Közép-Tisza-Jászság Tájegység: A Szolnokon lévő, Rezeda úti irodájának a műszaki állapota és a felszereltsége is megfelelő.

Nagykunság Tájegység: Tiszafüreden, a Kemény-kastély közelmúltban felújított, modernizált, illetve funkciók alapján tagolt alagsorában berendezett irodában végzi feladatait.

Hortobágy Tájegység: A tájegységközpont igazgatóságunk hortobágy-halastavi, kacsatelepi irodájában kapott helyet. Az épületrész eredetileg nem tájegység irodának készült, de az alapvető funkciók ellátására alkalmas. Jelenleg pályázati forrásra várunk a tájegység iroda végleges kialakításának elvégzéséhez.

Bihari-sík Tájegység: A Természetvédelmi Őrszolgálat fejlesztésére megnyert KEHOP pályázati forrásból épített iroda Berettyóújfaluban, a Bocskai utcában kiválóan szolgálja a mindennapi munkavégzést. Később, pénzügyi források rendelkezésre állása esetén a tetőtér beépítése is

megtörténhet.

Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység: A debreceni Hajnal utcai irodájának homlokzati és tetőzet felújítása, valamint energetikai korszerűsítése még nem történt meg. Ugyanitt a havi állományértekezletek megtartásához szükséges előadóterem felújítását tervezzük.

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység: A Cégénydányádon, Dózsa György út 9. szám alatt lévő irodájának a műszaki állapota és a felszereltsége is megfelelő.

Egyenruha ellátás

2022-ben az egyenruházat beszerzését igényfelmérés alapján, az egyes egyenruházati elemek kihordási idejének figyelembevételével terveztük meg. A Büntetés-Végrehajtás Gazdasági Ellátó Intézete egy tétel esetében sem jelölt ki gazdasági szervezetet az ellátási igény teljesítésére, ezért azt saját hatáskörben bonyolítottuk le, a beszerzési szabályzatunkban foglaltaknak megfelelően. A nyertes ajánlatot az Alpin Sportszergyártó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság (rövidített név: ALPIN Kft.) tette, akivel adásvételi szerződést kötöttünk meghatározott mennyiségű és típusú őrszolgálati egyenruházat beszerzése tárgyában.

A 2022. szeptember 21-től elrendelt kifizetési tilalom következtében nem láttuk biztosíthatónak a szerződés pénzügyi teljesítését, így azt 70%-os teljesítettségénél közös megegyezéssel megszüntettük. A tilalom feloldását követően a gyártás időigénye miatt nem volt lehetőség újraindítani a folyamatot. Az idén le nem gyártott tételeket 2023-ban fogjuk beszerezni. További problémát jelentett a lábbeli beszerzés teljes elmaradása, mely a rendelkezésre álló alacsony pénzügyi keret emelési lehetőségének késése, illetve az említett kifizetési tilalom életbe lépése következménye.

10.1.3. Polgári természetőrök

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának munkájában polgári természetőr nem vesz részt. Nem tervezzük polgári természetőr felvételét.

10.2. Feladatellátás

A személyi állomány változása 2022-ben kimondottan jelentős volt, amely hatást gyakorolt a természetvédelmi őrzés színvonalára. Az új kollégáknak mindenképpen meg kell ismerkedniük a területekkel, a folyamatokkal, a különböző szakterületeken feladataikat ellátó, más szervezetben dolgozó kollégákkal. Ez minden esetben tekintélyes időt vesz igénybe, valamint szükséges a már régebben itt dolgozó munkatársak tapasztalatainak, ismereteinek átadása is. Igyekeztünk a távozó kollégák helyén jelentkező űrt mielőbb, a lehetőségek szerint zökkenőmentesen betölteni, de a nyáron bekövetkező létszámleépítés egy fő természetvédelmi őr vonatkozásában a területi munka átszervezését igényelte és természetesen nőtt a megmaradt kollégák feladatainak mennyisége. Ezek a folyamatok 2022-ben leginkább a NYSZBTE kollektíváját érintették, de a HTE esetében is zajlott ilyen változás.

A szolgálati járműellátottság nagyságrendileg nem változott ugyan, de a meghibásodott járművek javításának időigénye vagy a javítások elmaradása több esetben alapjaiban rendítette meg a szolgálat ellátását. A szeptember elsejétől a járszági örkerületekben jelentkező szolgálati gépjármű hiány gyakorlatilag ellehetetlenítette a minőségi munkavégzést a hatósági őrzések, területellenőrzések kapcsán. Ez a helyzet az év hátralévő szakaszában már nem javult. A HTE esetében is voltak extrém mértékű autó leállítások.

A közös szolgálatszervezés szempontjából a korábbi években megszokott együttműködések voltak 2022-ben is a leggyakrabban előforduló feladat ellátási megoldások. A KTJTE állománya heti rendszerességgel folytatott célzott területellenőrzéseket a Tiszai Vízügyi Rendőrkapitányság járőreivel közös járőr- és figyelőszolgálatok formájában. Ezzel a szervezettel a NYSZBTE együttműködése is hagyományosan jónak mondható és 2022-ben tovább erősödött. A HDNYTE dolgozói alkalmilag közös szolgálatokat láttak el a Debreceni Rendőrkapitányság, a Nyírábrányi Határőrizeti Kirendeltség, valamint a Debreceni Polgárőr Egyesület Lovas és Kutyás Tagozatának tagjaival. Az Állami Halóri Szolgálat, illetőleg a mezőőri szolgálatok tagjaival célzott felderítésekre és terület ellenőrzésekre került sor több tájegységben.

Az illegális fahasználatok aránya általánosságban nem növekedett számottevően az energia szektorban bekövetkezett radikális változások ellenére sem. A KTJTE területén október hónaptól indult meg érzékelhető nyomás Tiszabura és Tiszabő térségében elsősorban amerikai kőris és fiatal fehér nyár egyedek jogosulatlanul történő kitermelésére irányulva. A működési terület egyik-másik részén az évekkel ezelőtt tapasztalható folyamatos jogellenes cselekmény-sorozat az észlelési küszöb alá csökkent.

A horgászat és halászat ellenőrzésére 2022-ben is jelentős energiákat fordítottunk. A Tiszán az orvhalászati tevékenységek jellemzően az éjszakai időszakokban történtek. A pélyi Patkós-holtágon történt májusi tettenérés eredményeként ez a cselekmény-típus itt visszaszorult, illetve a későbbiekben más területekre irányult. Az áradások utáni visszamaradó vizekben történő tapogató módszerű halászat a sűrű cserjeszint és nehéz terepi körülmények, valamint a hasonló adottságú területek nagy száma, széttagoltsága miatt nagyon nehezen érhető tetten. Ezen illegális tevékenységnek jellemzően csak a nyomait tapasztaljuk. A Tisza-tavon is folyamatos volt a horgászatellenőrzés és a motorhasználat ellenőrzése, ahogyan elmondható ez a NYSZBTE felsőtiszai területeiről is. A HTE esetében az elmúlt évek során visszaesett a holtágon horgászók száma, mely a tiszacsegei Miska-foki-holtág horgászati szempontból egyre kedvezőtlenebb állapotával magyarázható.

A védett területen elkövetett illegális hulladék elhelyezés és terepmotorozás továbbra is egyre fokozódó, nehezen kezelhető problémát jelent, elsősorban Tiszabő, Tiszabura és Tiszapüspöki hullámtéri területein. A Tisza tartósan alacsony vízállása miatt a terepmotorozás már a folyó homokos mederhátain, valamint a mederben is tapasztalható.

10.2.1. Hatósági feladatellátás

2022-ben Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat munkájának túlnyomó részében a védett természeti területek és értékek hatósági őrzését végezte. Feladatellátásunk során az alábbi ellenőrzéseket végeztük és ügýtípusokkal találkoztunk (zárójelben területi utalásokat teszünk egy-egy ügýtípusban érintett helyszínekre a teljesség igénye nélkül):

- Horgászati és halászati tevékenység ellenőrzése. (Az év során 1 esetben sikeres tettenérésünk volt orvhalászati cselekmények elkövetőivel kapcsolatban). Tisza, Szamos, Túr, Kadarcs-Karácsonyfoki csatorna, Hortobágy-folyó, Nádudvar, Miskafoki-holtág, Nyugati-főcsatorna
- Inváziós halfajokat szelektáló halászat ellenőrzése (Cibakházi-Holt-Tisza, Türtői-holtág, Szamossályi Holt-Szamos, Tunyogmatolcs Holt-Szamos, Vaja Östó)
- Kormorán (*Phalacrocorax carbo*) gyérítés ellenőrzése (Kisköre, Jászkiséri Halas Kft, HHG Zrt.)
- Illegális, illetve természetvédelmi érintettségű fahasználatok ellenőrzése.
- Illegális hulladéklerakók felderítése (Tizsakürt, Csukás-fertő, Szolnok, Derecske).
- Vízi közlekedés, illetve vízi sportok természetvédelmi szempontból kockázatos változatainak a figyelemmel kísérése (Tisza).
- Úszóművek engedélyezésével kapcsolatban bejárások, egyeztetések (Tiszapüspöki).
- Áramütött és vezetéknek ütközött madarakkal, illetve a szolgáltató által üzemeltetett vonalas létesítményekkel kapcsolatos hatósági tevékenység. Itt említendő a fehér gólya védelmével kapcsolatos munka is.
- Természetvédelmi és örökségvédelmi hatósági eljárások (Kengyel).
- Helyszíni egyeztetés a Zagyvamentén található Árpád-kori földvár rekonstrukciós terveivel, illetve a kutatófúrásokkal kapcsolatban Gulyás András történész régésszel a Jász Múzeum munkatársával.
- Fényszennyezéssel kapcsolatban hatósági eljárás kezdeményezése (Martfű, Tiszapüspöki).
- Terület jellegének megváltoztatása, jogellenes igénybevétel miatt hatósági eljárás kezdeményezése (Tiszapüspöki, Martfű).

- Nyomvonalas létesítmények kialakítása kapcsán helyszíni egyeztetések (Jászberény, Újszász-Zagyvarékas, Jászberény Hatvani út bekötő, Árokszállási út, Pusztamonostor felé 32-es, Jászágó és Jászárokszállás út közötti összekötőút, M32 elkerülő, Berettyóújfalu, Furta, Biharkeresztes).
- Szabadidős tevékenységek, rendezvények ellenőrzése természetvédelmi kockázat esetén (Jászberény).
- Vízkivételi pontok ellenőrzése, (vízkivétel módja és időpontja) (Zagyva).
- Vízügyi Igazgatóságok által végzett tevékenységekkel ellenőrzése, különösen a fenntartások, kezelések (Zagyva).
- Egyeztetések a Jászsági Öntözési közösség Kft öntözésfejlesztési koncepciójával kapcsolatban.
- Telelő vagy szaporodó denevér kolóniákkal kapcsolatos ügyintézés (Jászfényszaru), Jászberény, Jászárokszállás).
- Égetéssel, tűzgyújtással kapcsolatos ügyintéзések. (Jászapáti, Derecske, Földes).
- Telekommunikációs átjátszó tornyok építésével kapcsolatban szakmai vélemény megfogalmazása (Jászberény).
- Nem védett területen előforduló, fokozottan védett fajokkal kapcsolatos ügyintézés (Jászfényszaru, Hódút Freeway Kft, Földes).
- Gyógynövény- és gombagyűjtés ellenőrzése.
- Vízivad vadászat és teríték ellenőrzése (Földes, Berettyóújfalu, Derecske).
- Engedély nélküli vágástéri hulladékgyűjtés (Tiszakürt).
- Országos jelentőségű védett és/vagy Natura 2000 gyepek kaszálásának ellenőrzése.
- Engedély nélküli, magán tulajdonában lévő Natura 2000-es gyepterületen létesített halastó miatt helyszíni bejárás.
- A HNPI Látogatási Szabályzatának betartatása, a belépőkártyák meglétének ellenőrzése (Hortobágy).
- Gyepfeltöréssel, valamint gyepek jogellenes használatával kapcsolatos intézkedések. (Berekböszörmény, Kismarja, Bojt, Csökmő, Zsáka, Derecske, Berettyóújfalu, Tépe, Létavértes, Debrecen).
- Vasúthálózat fejlesztésével kapcsolatos hatósági feladatok ellátása. (Püspökladány-Biharkeresztes vasútvonal villamosítása).
- Tűzorségi szolgálatban több alkalommal vettünk részt a nagy kiterjedésű tüzek után, az újra gyulladások időben történő észlelése miatt (Nagykunság, Hortobágy).
- Vetési varjú feltételezett kártételével kapcsolatban ügyintézés (Pocsaj, Püspökladány).
- Geodéziai felmérések terepi ellenőrzése (Bihartorda, Sáp, Bihardancsháza, Nagyrábé).
- Engedély nélküli technikai sporttevékenység (siklóernyőzés) végzése (Berettyóújfalu, Andaházán).
- Illegális homokkitermeléssel kapcsolatban intézkedés (létavértesi Nagy-legelő).
- Illegális deponálás (Debrecen-déli ipartelep).
- Illegális személtelhelyezés (Álmosd, Nyírábrány).
- Egyeztetés fecskefészkek felújítás miatt engedélyezett leszedéséről (Mikepércs).
- Engedély nélküli cserjeirtás (Létavértes, Újléta).
- Védett természeti terület jellegének engedély nélküli megváltoztatása, szántóvá alakítása miatt tettünk bejelentést (Debrecen).
- Engedély nélkül akác nevelőiskola kialakítása (Álmosd).
- A 33-as főút nemzeti parki szakasza mentén lévő, ún. békakerítés fa oszlopainak eltulajdonítása közben tetten értük az elkövetőket, majd visszatartottuk őket a Balmazújvárosi Rendőrkapitányság járőreinek megérkezéséig.

- Napelem parkok létesítésével és bővítésével kapcsolatos véleményezések. (A működési terület számos pontján.)
- Csatornakotrási tevékenységek felügyeleti ellenőrzése, valamint tervezetek előzetes véleményezése.
- Energiafű természetstechnológiájával és megszüntetésével kapcsolatban egyeztetés (Zsáka)
- Engedély nélküli öntözővíz kivétel (Ér-főcsatorna, tiszacsegei Nagy-Morotva, Herep).
- Inváziós növényfajokkal erősen fertőzött területtel kapcsolatos ügyintézés (A működési terület számos pontján.)
- Ex-lege területek jogellenes kezelésével kapcsolatos ügyintéзések.
- Természetes vizek (folyók, patakok, csatornák, tavak, holtágak) szennyezése (A működési terület számos pontján.).
- Erdőtelepítési ügyek előzetes véleményezése kapcsán felmerülő feladatok végzése.
- A természetvédelmi hatóság által kiadott helyreállítási határozatok ellenőrzése (A működési terület számos pontján.).
- Feljegyzések, jegyzőkönyvek készítése a terepi munka során tapasztalt jogsértő tevékenységekről (a külön megjelenített ügycsoportokon túl is).
- Natura 2000 jogcímen igényelt mezőgazdasági támogatások, illetve JFGK ellenőrzése.
- MTÉT területek támogatásához kapcsolódó ellenőrzések.
- Közigazgatási határozatok ellenőrzése.
- Hatósági táblák pótlása, karbantartása.

10.2.2. Együttműködés más hatóságokkal

- Az Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálat az év során is több alkalommal látott el közös szolgálatot a Tiszai Vízügyi Rendőrkapitánysággal, illetékes rendőrkapitányságokkal ellenőrizve a védett területeken folytatott fahasználatot és horgászati tevékenységet. Az akciók jelentős része bűnmegelőzési célzatú volt.
- A kialakult tüzesetek során folyamatosan együtt működtünk a megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságokkal, a helyszínen segítettük a tűzoltók munkáját, részt vettünk a tűzvizsgálatokban (Hortobágy, Nagykunság).
- A Megyei Kormányhivatalok Környezet- és Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályaival táj- és természetvédelmi hatósági ügyekben leginkább, mint szakmai tájékoztatást adó ügyfél vettünk részt. Általában ügyfélként vagyunk részesei hatósági eljárásoknak, ahol leggyakrabban adatot szolgáltatunk, véleményezünk, illetve bejelentéseket teszünk. Közös több alkalommal került sor helyszíni egyeztetésekre és bejárásokra.
- A Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztállyal (volt MVH) történő együttműködés keretében a Natura 2000 területeken történő gazdálkodást és a jogszabályokba foglalt gazdálkodási követelmények (jfgk) megfelelését ellenőriztük a kijelölt ügyfelek esetében.
- A Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály kollégáival örökségvédelmi ellenőrzéseken vettünk részt.
- A Megyei Kormányhivatal Erdőfelügyeleti Osztályával egyeztetéseket folytattunk a körzeti erdőtervek kapcsán.
- A Vízügyi Igazgatóságokkal engedélyezési ügyekben, területkezelések kapcsán folyamatos együttműködésre törekedtünk.
- Számos esetben vettünk részt rendőrségi eljárások nyomozati szakaszában – a legtöbb esetben helyszíni szemléken és tanúkihallgatások során. Legjellemzőbb ügytípusok a gyepeket érintő jogszerűtlen cselekmények, illegális hulladékkezelés, jogellenes horgászati és halászati tevékenységek, illetve jogosulatlan fahasználatok.

- Mérgezéses esetek kapcsán folyamatos kapcsolattartás a Nemzeti Nyomozó Iroda munkatársaival és a területileg illetékes rendőrkapitányságokkal.
- Folyamatos a kapcsolattartás a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatallal (továbbiakban NÉBIH) a toxikológiai vizsgálatokkal kapcsolatban.
- Több alkalommal láttunk el közös szolgálatot a Debreceni Polgárőr Egyesület a Cívis Városért Egyesület Lovas és Kutyas tagozatának kutyás polgárőreivel.
- Szakmai egyeztetést kezdeményeztünk a vadlúd vadászati idény módosításával/korlátozás érvényesítésével kapcsolatban, az érintett hatóságok (vadászati, természetvédelmi) képviselőivel.
- Áramhálózati madárvédelmi ügyekben feltártuk a problémát okozó helyszíneken a körülményeket és javaslatot tettünk az OPUS TITÁSZ Zrt. felé a természetvédelmi szempontból indokolt és szükséges beavatkozás mikéntjéről, a természetvédelmi hatóság értesítése mellett..
- Együtműködtünk a MAVIR Zrt. munkatársaival is nagyfeszültségű hálózatok természetvédelmi vonatkozásai miatt.
- Alkalmanként közös szolgálatot láttunk el a Mezei Őrszolgálattal.
- A NÉBIH Állami Halóri Szolgálat munkatársaival a működési területünkön lévő folyókon láttunk el közös járőrszolgálatot a halászat és a horgászati tevékenység ellenőrzésében.
- Területbejáráson vettünk részt a HBM-i MOHOSZ és a TIVIZIG képviselőivel az Alsó-Kadarcs-főcsatorna mentén halívóhelyek kíméleti eljárásrendjének kialakítása kapcsán.
- A vadászati hatóságokkal a tűzokvédelem és a vadlúd-kártétellel kapcsolatban egyeztettünk.
- Vadászati ügyekben együtműködtünk a tájegységi fővadászokkal.
- Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársaival területellenőrzési és fajvédelmi munkákban vettünk részt.
- Az Országos Polgárőr Szövetség soraiba tartozó kollégákkal több közös szolgálatot végeztünk.

10.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása

Tudományos és kutatási tevékenység

- Az országos és regionális monitoring tevékenységekben vettünk részt (VVM, MMM, RTM, MAP), pl. az országos tűzok, sas, erdei fülesbagoly, kékes rétihéja, barátréce – cigányréce, kék vércse, daru és vadlúd szinkronfelmérésekben dolgoztunk. A fehér gólya költőállomány felmérését elvégeztük.
- Felmértük a Közép-Tiszán a teletlő kormoránok éjszakázóhelyeit szinkronszámlálás keretében.
- Natura 2000 jelölő madárfajok állományfelmérését végeztük.
- Középfeszültségű oszlop felmérést (KFO) végeztünk az Igazgatóság működési területén.
- Madárvédelmi burkolatok (MVB) tesztelése zajlott egész évben a működési területünk több pontján.
- A nagyfeszültségű elektromos átviteli hálózatokon rövidesen bevezetendő ACCC típusú vezetéksodronyok prediktált hatásainak előzetes madárvédelmi felmérésében vettünk részt. Az ún. „forróvezeték” feladatban 12 természetvédelmi ör 75 különböző hálózat-szakaszt vizsgált egy vagy több alkalommal.
- A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetben különböző típusú erdőállományokban és ültetvényekben kijelölt mintavételi pontokon 5. éve történik madártani felmérés.
- A nagykunsági székicsér (*Glareola pratincola*) és más fészkelő partimadárfajok fészkelési szokásainak, költési sikerének megismerésére és védelmére irányuló kutatásban vettünk részt. A székicsér kutatással kapcsolatban számos konferencián voltunk, poszter és előadás formájában (ÉLVONAL – konferencia, Fledgling Meeting, International Wader Study Group konferencia, valamint önálló előadások) A nagykunsági területek mellett a Felső-Kiskunságban fészkelő állomány feltérképezését, gyakorlati védelmét is segítettük.

- A Hortobágyi Vonuláskutató Állomás működésében elsősorban madárgyűrűzőként, szemléletformálási céllal vettünk részt, de kisebb mértékben a tudományos célú madárgyűrűzési tevékenységbe is bekapcsolódtunk. A HVÁ-n kívül is végzünk madárgyűrűzési projekteket. Folytatódott a nyári lúd (*Anser anser*) nyakgyűrűzés. A tavalyi évben a feladat elvégzésére közösségi tudatformálással egybekötve a balmazújvárosi a Nagyszíken került sor. A Hortobágyi-halastavakon kanalasgémek (*Platalea leucorodia*) gyűrűs jelölése történt, melyben aktívan részt vettünk. 56 fiatal példány kapott jelölőgyűrűt.
- A közutakon elgázolt bagolyfajokról nyilvántartást vezetünk. Az adatok és a témában összegyűlt tapasztalatok alapján egy publikáció jelent meg a Heliaca című periodikában.
- A Pannon Eagle Life keretein belül megtörtént az őszi-tavaszi éjszakai nyúlfelmérések utolsó számlálási periódusa. Az adatok összegzése, elemzése elkezdődött.
- Elvégeztük a Zagyvamentén a CES-t (állandó ráfordítású gyűrűzést), ami a költő énekesmadarak hálózatos monitoringja.
- Parlagi sasokat GPS-GSM jeladóval láttunk el 3 repatriált madár és egy vadon élő fióka esetében.
- Nagy figyelmet fordítunk álló és folyó vizeink – főként – halfaunájának monitorozására. A Tisza folyón a mintavételekre jórészt elektromos kece alkalmazásával, az állóvizeken (elsősorban a holtágakban) főként szákos elektromos halászeszközzel került sor.
- Folytatódott a gyíkfaunára irányuló célirányos felmérés a Jászságban.
- Június-július hónapokban folyamatosan, napi rendszerű tisztavirágzás intenzitás-felmérést végzünk.
- Doktori iskolák hallgatói:
Kiss Ádám: A székicsér (*Glareola pratincola*) élőhely-választásának, költési sikerének, költésbiológiájának vizsgálata a magyarországi szántóföldi élőhelyeken.
Borza Sándor: daruszántások hatása a gyepi növényközösségekre, ragadozó madarak általi másodlagos magterjesztés, kismérsékletű általi magterjesztés, közúti közlekedés természetkárosító hatásának vizsgálata, vadludak legelésének hatása az agrárkultúrákra.
- Publikációk; (i) Lengyel Sz. et al. 2023. Grassland restoration benefits declining farmland birds: A landscape-scale before-after-control-impact experiment. *Biological Conservation*. 277: 109846. A *Kitaibelia* folyóiratban megjelent Demeter László publikációja Dél-Nyírség páfrányflórájáról, valamint a kúszó csalán helyi elterjedéséről szóló cikk a Demeter László, Szél László szerzőpárosától.
- Kis lilik munkacsoport-ülésein vettünk részt Debrecenben.
- 2022-ben elindult egy kutatás a csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*) egykori fészkelőhelyeinek vizsgálata céljából. A terepi mintavételezés júniusban zajlott le 8 mintaterületen a Kunkápolnási-mocsárban (növényntani felmérés, gerinctelen felmérés, területhasználat).
- Debreceni Egyetem és a HNPI közös kutatásaként fészkelő partimadarak felmérése indult el három mintaterületen a Hortobágy Tájegységben (Bivalyos, Kis-kondás, V-ös) is. Ezen túlmenően territórium alapú partimadár felmérést végeztünk regionálisan, a Hortobágy kistájban.
- Élőhely-rekonstrukciók és legeltetés hatásainak vizsgálatát végeztük kételtűekre a Hortobágyon. A munka Tóth Boglárka és Gombos Fanni hallgatók témavezetésén keresztül valósult meg.
- Elvégeztük a tavaszi kételtűgázolások monitorozását a 33-as hortobágyi szakaszán. Ennek a vizsgálatnak ez volt a 10. éve.
- Distance sampling kutatási módszer használhatóságát teszteltük nagy szikibagoly denzitás- és állomány-bebecslésére. Ez volt a második vizsgálati év (Magitelek és Nyík-rét).
- Részt vettünk a XXII. Magyar Biodiverzitás Napokon Hajdúszoboszlón. Igazgatóságunk a szervezésben is részt vállalt.

- Tavasszal megtartottuk az I. Bihari Bioblitz biotikai adatgyűjtő napot Gáborján, Bojt, Váncsod térségében. 624 fajt sikerült kimutatni a területről.
- Folytattuk a Bihari-sík fullánkos hártványú faunájának felmérését, mely során több, országosan ritka faj is előkerült.
- Haltani Konferencián vettünk részt a Debreceni Egyetem Agrárcampusán.
- Magyar Természettudományi Társulat szervezésében az „Öntözzünk, de miből?” online konferencián vettünk részt.
- Szél László havonta leolvasta a kisvizes KEHOP+ keretében az ELTE-s hidrogeológusok által fűrt potenciométerek vízszintjeit az összes helyszínen (Kokad, Daru-láp és Létavértes, Csohos-tó környéke). A Csohos-tó környékén keletkezett hidrogeológiai adataink felhasználásával készült előadást kiválasztották az „invited speaker” kategóriába az International Association of Hydrogeologists 2022-es rendezés éves konferenciáján.
- Információkkal segítettük a tájegységben zajló homoki gyep legeltetési kutatást. Az elkészült publikációt az év végén benyújtották közlésre.
- Demeter László részt vett Molnár Zsolt (MTA Vácrátót) kutatásában, ami telefonos interjú formájában zajlott és témája az idei aszály a pásztorok és természetvédők szemszögéből.
- Elvégeztük az újlétei egyhajúvirágosban az egyes mintakvadrátban lévő növények számolását. Összesen 13 növényt találtunk (6 db 3 leveles, 7 db 2 leveles). Megtörtént a többi kvadrát felmérése is (Ökológiai Kutatóközpont).
- Földikutya (*Spalax leucodon*) állomány felmérést végeztünk.
- Hajdúhadházon, a Csereerdőben eddig ismeretlen, jelentős méretű szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), epergyöngyike (*Muscari botryoides*) állományokat rögzítettünk, részben jelölő élőhelyként nyilvántartott tölgyesekben.
- A Baktalórántházai-erdő TT területén védett és ritka gombák felmérését végeztük el Kiss Balázzsal és Tóth Pállal (Természetmegőrzési Osztály).
- Áprilisban, májusban és júniusban több alkalommal is részt vettünk az újfehértói szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*) állomány felmérésében. Mindezek ellenére a célfajt nem találtuk meg.
- Szeptemberben és októberben ágas tapló (*Grifola frondosa*) felmérést végeztünk a nyíregyházi Sóstói-erdőben.
- Folyamatosan fejlesztettük az OpenBioMaps moduljait a HNPI mindennapi adatgyűjtési és adatkezelési tevékenységeihez.

Turisztika oktatás, szemléletformálás, média-feladatok

- Több alkalommal, helyenként havi rendszerességgel számoltunk be a mindennapi munkáinkról, ill. speciális természetvédelmi tevékenységekről a helyi és az országos sajtóban, rádióban és televízióban.
- Az Igazgatóság közösségi média felületein természetvédelmet népszerűsítő, védett és fokozottan védett fajokat bemutató posztokat állítottunk össze, hosszabb tartalmakat írtunk a honlap megjelenésekhez.
- Természetvédelmi témákban online népszerűsítő előadásokat tartottunk.
- Szakmai előadásokat készítettünk és prezentáltunk különböző rendezvényeken.
- Pályaorientációs előadásokat tartottunk általános iskolákban.
- Szakmai segítséget nyújtottunk a Tisza-tavi és Hortobágyi Túravezető képzésen, illetve előadással segítettük a kollégáink felkészülését belső képzés keretében e-bike témakörben.
- Tanösvény-applikációk, illetve a Digitális Vándor applikáció fejlesztésében működtünk közre.
- Az MVM csapatépítő tréningjét vezényeltük le, mely során a tanösvény táblák cseréjét és a Sasközpont természetvédelmi mentőállomás karbantartási, funkcionális javításait végeztettük.
- Tiszai Vízirendészeti Rendőrkapitányság és a Dunai Vízirendészeti Rendőrkapitányság számára szervezett oktatáson tartottunk előadást, majd közös őrszolgálat keretében a drónhasználat jogi, elméleti és gyakorlati hátterének bemutatásáról, felhasználásának lehetőségeiről tartottunk terepi előadást.

- Megrendeztük az MME-vel közösen a VII. Sasnapot a Sasközpontban az Országos Sasszinkron kísérő rendezvényeként. A 6 szakmai felmérő csoporton kívül 1 útvonalon vezetést biztosítottunk a laikus látogatók számára. A rendezvényre több, mint 150 fő volt kíváncsi.
- Szakdolgozó és nyári gyakorlatos hallgatókat segítettünk az ismeretszerzésben, illetve irányítottuk a szakmai munkájukat.
- Részt vettünk az Ifjú Kócsagőr jelöltek kiválasztásában, mentorálásában és felkészítésében.
- Filmforgatások, könnyűzenei produkciók előkészítésében, szakmai tartalmuk meghatározásában, a kivitelezés koordinálásában segédkeztünk több helyszínen.
- Középiskolai tanárok számára szervezett továbbképzés terepi programját segítettük szakvezetéssel.
- Szakmai orgánumok képviselőinek kalauzolását végeztük (pl.: Túristamagazin).
- Kárókatona (*Phalacrocorax carbo*) fajfelismerési oktatást és vizsgáztatást tartottunk a gyéritéssel kapcsolatos hatósági határozat feltételeinek megfelelően.
- Egyetemi terepgyakorlatok szakmai vezetését vállaltuk, illetve társ nemzeti park igazgatóságok kollégáinak látogatásánál működünk közre.
- Az Igazgatóság médiatárát fotó és videó tartalmakkal bővítettük.
- Magyar Nemzeti Parkok Hetével kapcsolatos programokat szerveztünk és kiviteleztünk több helyszínen.
- Több alkalommal vezettünk csoportokat különböző helyszíneken, többek között a daruvonulás során. Ehhez az időszakhoz kapcsolódik az „Egy nap a természetvédelmi őrel” program, melynek lebonyolítása a HTE természetvédelmi őrreire épül.
- A HNPI Natura 2000 területeit bemutató kiállítási anyag szállítása és összeállítása bemutatókra.
- A digitális vándor applikációhoz kapcsolódó információs táblát helyeztünk ki.
- Nagyerdő Hete rendezvénysorozat szervezésében, lebonyolításában vettünk részt.
- Tavaszi alkotópályázat meghirdetésében és zsűrizésében működünk közre. A beküldött alkotások száma 166 db. Témája ezúttal a 40 éves Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet volt. Az ország minden tájáról érkeztek nevezések.
- SZBTK 40 programsorozat szervezése és kiadvány készítés.
- Online munkavédelmi oktatás gólyagyűrűzés, magasban végzett emelőkosaras madárvédelmi munkák kapcsán.
- Online növényorvosi szakmai konferenciákon vettünk részt.
- PROBONO képzések teljesítettük.
- Lőkészség fenntartó lövészetet teljesítettünk Apafán.
- Tűz- és munkavédelmi képzésen vettünk részt.
- Novemberben 10 természetvédelmi őr képviselte Igazgatóságunkat a Debreceni Advent ünnepi felvonulásán.

Egyéb tevékenység

- Ellenőriztük az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő birtoktesteken és a bérbe adott területeken folyó gazdálkodást. Közreműködünk birtoktestek bérbeadásában. Szakmai segítséget nyújtottunk a 2023-ban lejáró haszonbérleti szerződések birtoktesteinek a felülvizsgálatához, valamint a gye- és szántó gazdálkodási szabályzat megújításához.
- Pályázatok, projektek előkészítésében, lebonyolításában, ellenőrzésében, eredmények összegyűjtésében működünk közre. Több esetben szakfelügyeletet biztosítottunk ezekben a programokban.
- Erdőtervezési szakmai egyeztetéseken vettünk részt.
- Saját vadászterületeinken részt vállaltunk a vadgazdálkodási tevékenységben. Ennek meghatározó része a predátor kontroll, amelyben egyrészt hivatásos vadász kapcsolt munkakörben is foglalkoztatott természetvédelmi őrök fegyveres szolgálatot adtak, illetve

Larsen- és létrás csapdákat üzemeltettek folyamatosan, másrészt nem vadász kollégáink tevékenységét segítették egyéb módon (kotorékok, fészkek felderítése, szállítási, kisegítő feladatok ellátása). Előbbi feladatok ellátásában az aktivitásunk az előző évhez képest csökkent.

- Természetvédelmi szakmai kérdések, anyagok, ügyiratok megválaszolásában működtünk közre. Ezek között számos területfejlesztési koncepció, különböző szakági tervezet megtalálható, de fontos a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítése, hiánypótlásainak megválaszolása, valamint az SDF adatlapok aktualizálása.
- A bűncselekményekhez kapcsolható ragadozómadár mérgezéses esetek toxikológiai vizsgálatainak országos koordinációját végeztük.
- Rendszeresen működünk együtt társadalmi szervezetekkel. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület munkatársaival közös LIFE programok kapcsán is megvalósul a közös munkavégzés.
- Stratégiai együttműködést tartunk fenn a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft. és a Hortobágyi Halgazdaság Zrt. munkatársaival.
- Eleget tettünk a tervezési, jelentési és egyéb adminisztrációs feladatainknak.
- A EUROPARC Federation által alapított European Day of Parks 2022 keretében a romániai nemzeti parkok számára szervezett három napos rendezvényen Kapocsi István igazgatóhelyettes mellett a Demeter László tájegységvezető képviselte igazgatóságunkat. A rendezvény házigazdája a Parcul Natural Apuseni volt.
- Törekedtünk a ránk bízott területek aktuális állapotáról a lehető legszélesebb körű információt begyűjteni és azt a természeti értékek és élőhelyek megőrzése érdekében felhasználni. (Ez jelentette például a vízviszatarató műtárgyak állapotának követését, szükség szerinti beavatkozásokat, az erdőgazdálkodási tevékenységek alakulásának ellenőrzését, vagy éppen a közép feszültségű elektromos hálózatok madárvédelmi aspektusainak alakulását.)
- Élőhely kezeléseket végeztünk, ill. kezelési tevékenységeket koordináltunk.
- Bekapcsolódtunk fajvédelmi programokba (díszes tarkalepke, fehér gólya, kis lilik, kékvércse, nagy szikibagoly, nyugati földikutya, túzok, egyhajúvirág, réti angyalgyökér).
- Biodiverzitás stratégia 2030 táblázatot véleményeztük.
- Védett és fokozottan védett madárfajok fészkelését elősegítő műfészkeket, mesterséges fészkelőövedüket és -tálcákat helyeztünk ki, amelyeket rendszeresen ellenőriztük, szükség esetén karbantartottuk vagy pótoltuk.
- Intézkedtünk az emberi környezetben megtelepedő védett fajokkal kapcsolatban, elsősorban a molnárfecske és a fehér gólya fészkek, illetve a denevércolonniák védelme érdekében.
- Elvégeztük a ragadozómadarakra veszélyes közép feszültségű oszlopok felmérését a kijelölt szakaszokon, továbbá erősítettük az állami természetvédelem képviseletét az áramhálózati madárvédelem stratégiai jellegű egyeztetéseiben és teszteltük az ott elfogadott madárvédelmi innovációk hatékonyságát területi pilot programokban.
- Elláttuk a Természetvédelmi Őrszolgálat telefonos készenléti szolgálatát.
- Havária események során (tüzek, tömeges madárpusztulás botulizmus miatt) részt vettünk a negatív környezeti hatások megszüntetésében és a károk mérséklésében.
- A HNP50 emlékerme kapcsán többször online konzultáción vettünk részt a MNB szervezésében, valamint egy tervezési segédletet készítettünk és előadást tartottunk a tervezőknek.

11. Költségvetés és vagyon

11.1. Kiadások

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés	Előirányzat változás
	HUF			
Személyi juttatások	785 836 000	867 066 024	865 945 212	81 230 024
Munkaadót terhelő járulékok	113 263 000	120 069 609	119 579 960	6 806 609
Dologi kiadások	646 531 000	1 643 902 424	1 069 399 599	997 371 424
Egyéb működési célú kiadások		16 488 267	16 488 267	16 488 267
Beruházások	58 623 000	820 920 377	544 036 438	762 297 377
Felújítások	13 300 000	21 379 906	14 098 189	8 079 906
Egyéb felhalmozási célú kiadások		7 900 000	7 900 000	7 900 000
Költségvetési kiadások mindösszesen	1 617 553 000	3 497 726 607	2 637 447 665	1 880 173 607

A pénzügyi helyzet által megkövetelt takarékosági intézkedéseket az Igazgatóság megtette. Az alábbi táblázatokban szereplő összegek az alapfeladatok maradéktalan ellátásával kapcsolatban felmerült költségek valamint a folyamatban (megvalósítás szakaszában) lévő pályázatokkal kapcsolatban felmerült kiadások összességét mutatják.

Dologi kiadások pénzforgalmi előirányzatának és teljesítésnek alakulása:

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Szakmai anyagok beszerzése	10 000 000	47 045 525	39 928 383
<i>ebből: Mezőgazdasági tev.</i>			16 713 317
<i>ebből: Halászat</i>			18 770 700
<i>ebből: Vadászat</i>			2 468 993
Üzemeltetési anyagok beszerzése	95 000 000	137 372 546	129 502 185
Készletbeszerzés	105 000 000	184 418 071	169 430 568
Informatikai szolgáltatások igénybevétele	12 000 000	18 040 337	16 417 438
Egyéb kommunikációs szolgáltatások	3 000 000	4 000 000	3 106 781
Kommunikációs szolgáltatások	15 000 000	22 040 337	19 524 219
Közüzemi díjak	38 000 000	88 129 943	49 793 694
Bérleti és lízing díjak	13 000 000	60 465 891	60 463 740
Karbantartási, kisjavítási szolgáltatások	50 000 000	47 248 199	44 789 473
Közvetített szolgáltatások	9 000 000	35 585 440	28 282 756
Szakmai tevékenységet segítő szolgáltatások	230 531 000	768 594 577	346 554 153
<i>ebből: Pályázatok</i>			51 431 976

<i>ebből: Természetvédelem</i>			24 913 850
<i>ebből: Erdészet</i>			70 238 970
<i>ebből: Mezőgazdasági tev.</i>			55 062 665
Egyéb szolgáltatások	50 000 000	88 366 435	78 080 046
<i>ebből: Természetvédelem</i>			10 035 060
<i>ebből: Halászat</i>			2 024 709
<i>ebből: Mezőgazdaság</i>			14 626 367
Szolgáltatási kiadások	390 531 000	1 088 390 485	607 963 862
Kiküldetések kiadásai	5 000 000	6 350 373	6 350 373
Reklám- és propagandakiadások	1 000 000	669 291	400 000
Kiküldetések, reklám- és propagandakiadások	6 000 000	7 019 664	6 750 373
Működési célú előzetesen felszámított általános forgalmi adó	95 000 000	227 426 042	154 577 493
Fizetendő általános forgalmi adó	5 000 000	72 505 863	72 505 863
Egyéb pénzügyi műveletek kiadásai	0	224 623	224 623
Egyéb dologi kiadások	30 000 000	41 877 339	38 422 598
Különbféle befizetések és egyéb dologi kiadások	130 000 000	342 033 867	265 730 577
Dologi kiadások összesen	646 531 000	1 643 902 424	1 069 399 599

A felhalmozási kiadások pénzforgalmi előirányzatának és teljesítésnek alakulása

A felhalmozási kiadások előirányzatai közül a beruházási kiadás soron a pályázatból megvalósuló fejlesztések következtében a módosított előirányzat jelentősen meghaladja az eredeti előirányzatot.

A beruházásainkat jelentős mértékben felügyeleti szervtől érkező pótelőirányzattól és pályázati forrásból (KEHOP, GINOP, LIFE) valósultak meg.

A felújítási kiadások módosított előirányzatán szereplő összeg a felügyeleti szervi támogatás terhére került átcsoportosításra. Az előirányzat módosítás a halaszthatatlannak ítélt, többnyire az állatok biztonságos tartási körülményinek fenntartáshoz szükséges halaszthatatlan felújítási kiadásokra adott fedezetet.

Az Igazgatóság 2022. évi beruházásainak alakulása

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Immateriális javak beszerzése, létesítése	0	31 532 842	20 163 742
Ingatlanok beszerzése, létesítése	10 000 000	661 353 019	403 988 709
Informatikai eszközök beszerzése, létesítése	10 000 000	15 191 841	15 191 841

Egyéb tárgyi eszközök beszerzése, létesítése	30 000 000	57 911 866	53 911 866
Beruházási célú előzetesen felszámított általános forgalmi adó	8 623 000	54 930 809	50 780 280
Beruházások összesen	58 623 000	820 920 377	544 036 438

Az Igazgatóság 2022. évi felújításainak alakulása

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Ingatlanok felújítása	10 500 000	18 874 238	12 132 521
Informatikai eszközök felújítása	0	30 880	30 880
Felújítási célú előzetesen felszámított ált. forgalmi adó	2 800 000	2 474 788	1 934 788
Felújítások	13 300 000	21 379 906	14 098 189

11.2. Bevételek

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés	Előirányzat változás
	HUF			
Működési célú támogatások államháztartáson belülről	200 020 000	391 436 180	391 436 180	191 416 180
Működési bevételek	900 786 000	1 220 251 227	1 220 251 227	319 465 227
Felhalmozási bevétel		5 220 018	5 220 018	5 220 018
Működési célú átvett pénzeszköz		16 861 680	16 861 680	16 861 680
Felhalmozási célú átvett pénzeszköz		9 911 063	9 911 063	9 911 063
Költségvetési bevételek összesen	1 100 806 000	1 643 680 168	1 643 680 168	542 874 168

Az intézményi működési bevételek részletezése

Az Igazgatóság működési bevétele elsősorban a kezelésünkben lévő természetvédelmi terület hasznosításából, készletértékesítésből és turisztikai szolgáltatások bevételeiből tevődik össze.

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
	HUF		
Készletértékesítés ellenértéke	175 000 000	307 462 589	307 462 589
Szolgáltatások ellenértéke	71 000 000	122 903 820	122 903 820
Közvetített szolgáltatások ellenértéke	17 000 000	13 200 693	13 200 693
Tulajdonosi bevételek	586 786 000	663 842 934	663 842 934
Kiszámlázott általános forgalmi adó	51 000 000	71 552 019	71 552 019
Általános forgalmi adó visszatérítése	0	31 817 079	31 817 079
Kamatbevételek és más nyereségjellegű bevételek	0	14	14
Biztosító által fizetett kártérítés	0	2 752 154	2 752 154
Egyéb működési bevételek	0	6 719 925	6 719 925
Működési bevételek összesen	900 786 000	1 220 251 227	1 220 251 227

A Működési bevételek 1.220.251.227 Ft összegben teljesültek 2022. évben. Az eredeti előirányzat sorok készletértékesítés és szolgáltatások ellenértéke soron, valamint tulajdonosi bevételek soron került jelentős mértékben túlteljesítésre. A bevételek előirányzathoz képest mutatkozó teljesülése mutatja az Igazgatóság törekvését arra, hogy a saját bevételei a teljes költségvetési bevételhez képest minél nagyobb arányt képviseljenek.

A három legnagyobb összegű bevételi soron szerepel az Igazgatóság működési bevételeinek közel 90%-a. Ezek közül a készletértékesítés sor részletezése az alábbiakban látható.

Bevétel megnevezése	Bevétel összege
Szalámi, lekvár, méz,	10 977 243
Lábonálló nád értékesítés	9 248 000
Erdészeti bevétel	80 720 184
Halászati bevétel	126 868 360
Vadászati bevétel	441 721
Mezőgazdasági növénytermesztés bevétele	44 069 047
Mezőgazdasági állattenyésztés bevétele	34 979 605
Génmegőrzés- Komondor kölyök értékesítés	118 110
Egyéb bevétel	40 319

A szolgáltatások ellenértéke sor turisztikai attrakciók bemutatásából származó bevételt tartalmazza, a Tulajdonosi bevétel soron pedig a haszonbérleti díjakból befolyt látható.

A működési bevételeinket, többletbevételinket működési kiadásaink fedezetére fordítottuk az év során.

Az intézményi felhalmozási bevétel részletezése

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Egyéb tárgyi eszközök értékesítése	0	5 220 018	5 220 018
Felhalmozási bevételek	0	5 220 018	5 220 018

Az Igazgatóság felhalmozási bevétele Egyéb tárgyi eszköz értékesítésből származott. Ez a bevételi sor tartalmazza a tenyészállat értékesítést, valamint a feleslegessé vált tárgyi eszközök értékesítését.

Működési célra átvett pénzeszközök tételes kimutatását a következő táblázat tartalmazza:		
Átvett pénzeszközök		
2022. évben		
		forintban
Átadó intézmény, szervezet, fejezeti kezelésű előirányzat megnevezése	Átvett pénzeszköz célja, rendeltetése	Összege
Működési célú támogatások államháztartáson belülről (B1)		391 436 180
Egyéb működési célú támogatások bevételei államháztartáson belülről (B16)		391 436 180
ebből: központi költségvetési szervek (B16)		1 034 255
	MVH - Állati melléktermék megsemmisítés támogatás	854 255
	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal- ASP-Afrikai sertéspestis miatti kár támogatása	180 000
ebből: fejezeti kezelésű előirányzatok EU-s programokra és azok hazai társfinanszírozása (B16)		297 654 423
	MVH - Mezőgazdasági támogatások	187 726 937
	KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 2. rész Támogatási előleg	129 870 900
	Lietuvos Ornitologu Draugija LT.- LIFE19 NAT/LT-000898 - Kis lilik támogatás	43 932 902
	ROHU 79 A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös term.v.kez.	16 408 332
	MTÉT ellenőrzések	900 000
ebből: egyéb fejezeti kezelésű előirányzatok (B16)		5 432 079
	NÉBIH állatkártalanítás-madarmérgezés	5 432 079
ebből: elkülönített állami pénzalapok (B16)		6 130 775
	Közfoglalkoztatási program támogatása	6 130 775
Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről (B2)		0
Egyéb felhalmozási célú támogatások bevételei államháztartáson belülről (B25)		
Működési célú átvett pénzeszközök (B6)		16 861 680
ebből: nonprofit gazdasági társaságoktól (B65)	Waclaw Felczak Alapítvány – Lengyel-magyar támogatás	1 672 000
ebből: egyéb vállalkozásoktól (B65)	Mészáros és Mészáros – Tiszakürti tópart rendezés tám.	7 500 000
ebből: egyéb vállalkozásoktól (B65)	MOL Nyrt. által nyújtott támogatás	4 600 000
ebből: egyéb külföldiektől (B65)	Kölni Állatkert - Vadlótartás támogatására átadott pénzeszköz	3 089 680
Felhalmozási célú átvett pénzeszközök (B7)		9 911 063

Felhalmozási célú visszatérítendő támogatások, kölcsönök visszatérülése államháztartáson kívülről (B74)		9 911 063
ebből: háztartások (B74)	Munkáltatói kölcsön megtérülése	9 911 063
Költségvetési bevételek (B1-B7)		418 208 923
Finanszírozási bevételek (B8)		1 897 492 506
Központi, irányító szervi támogatás (B816)		588 693 420
	Központi költségvetési támogatás – Elemi költségvetés	516 747 000
	„A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával KF/106/2022	30 807 000
	Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára LIFE19 NAT/LT/000898 KF/106/2022	9 735 000
	Minimálbér emelkedése miatti támogatás KF/71-3/2022	10 590 360
	Bérekompensáció KF/156-3/2022	48 626
	Természetvédelmi kártalanítás támogatása KF/283/2022	21 608 878
	Támogatás visszavonás KF/489-5/2022	--16 751 344
	Minimálbér emelkedés támogatás visszautalás KF/71-6/2022	-192 100
	"Erdei kisvasutak" - KF/693/2022	6 500 000
	DSZ/29-2021.számú együttműködési megállapodás alapján végzett ellenőrzések pénzügyi elszámolás- MTÉT ellenőrzések	9 600 000
Előző év költségvetési maradványának igénybevétele (B8131)		1 308 799 086

11.3. Vagyon

11.3.1 Befektetett eszközök

11.3.2 Forgóeszközök

Megnevezés	2020. év	2021. év	2022. év
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök	34 838 263 514	35 943 216 226	36 108 832 832
Vagyoni értékű jogok	5 030 000	5 780 000	5 780 000
Szellemi termékek	24 774 525	40 644 693	44 598 514
Immateriális javak	29 804 525	46 424 693	50 378 514
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	33 727 917 445	33 805 473 333	34 523 846 549
ebből: Épület	4 943 470 191	4 953 681 385	4 083 979 293
Gépek, berendezések, felszerelések, járművek	301 376 267	245 722 568	306 679 850
Tenyészállatok	38 562 217	40 507 867	41 455 277
Beruházások, felújítások	740 603 060	1 805 087 765	1 186 472 642
Tárgyi eszközök	34 808 458 989	35 896 791 533	36 058 454 318
Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	232 122 716	201 355 963	184 125 477
Vásárolt készletek	14 115 528	16 829 811	16 514 478
Befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek	166 057 466	137 338 030	114 204 997
Növendék-, hizó és egyéb állat	51 949 722	47 188 122	53 406 002
Készletek	232 122 716	201 355 963	184 125 477
Pénzeszközök	2 376 289 321	1 240 087 618	921 876 377
Követelések	233 740 893	184 379 124	299 591 820
ebből:			
Költségvetési évben esedékes követelések	128 841 554	68 406 978	164 147 645
Költségvetési évet követően esedékes követelések	62 105 149	80 773 883	81 471 237
Követelés jellegű sajátos elszámolások	42 794 190	35 198 263	53 972 938

Pénzeszközök

Megnevezés	Összeg
Kincstári forintszámlák	119 914 207
Célelszámolási számlák	782 916 190
ebből: Forintszámlák	596 847 671
Ebből: Devizaszámlák	186 068 519
Kincstáron kívül vezetett számla	19 042 980

11.4. Épületek

2022-ben az épületeinkkel, építményeinkkel kapcsolatban főként saját forrásból és irányítószerzői támogatásból felújítási munkálatokat hajtottunk végre. Állagmegóvás és az állattatok biztonságos tartási körülményeinek biztosítása érdekében.

A megvalósításra fordított összeg részletét a következő táblázat tartalmazza:

Felújítás megnevezése	Nettó összege
Ingyenbérleti szerződések miatti hodály felújítások	4 247 521
Csapó tanya - Bivalytartás kerítés felújítás	6 350 000
Csapó tanya - Bivalytartás szorítókarám felújítás	200 000
Villanypásztor és kapu felújítás	785 000
Öregtavak - Hortobágy műtárgyfelújítás	550 000
Ingyenbérleti szerződések miatti hodály felújítások	12 132 521
Merevlemez külső meghajtó felújítás	30 880
Informatikai eszköz felújítása	30 880
Felújítási célú előzetesen felszámított ÁFA	1 934 788
Felújítások összesen	14 098 189

11.5. Eszközök

A tárgyi eszköz beszerzés jelentős részét pályázati forrásból (KEHOP, GINOP, LIFE) valósította meg az Igazgatóság, de saját forrásból is sikerült az év közben jelentkező eszköz igényeket kielégíteni.

Megnevezés	Nettó összeg
Immateriális javak beszerzése	20 163 742
<i>Pályázati forrásból történt beszerzés</i>	<i>20 163 742</i>
Informatikai eszköz beszerzés	15 191 841
<i>Pályázati forrásból történt beszerzés</i>	<i>56 019</i>
<i>Saját forrásból történt beszerzés</i>	<i>15 135 822</i>
Ingyenbérleti szerződések miatti hodály felújítások	403 988 709
<i>Pályázati forrásból történt beszerzés</i>	<i>400 391 773</i>
<i>Saját forrásból történt beszerzés</i>	<i>3 596 936</i>
Egyéb tárgyi eszköz beszerzés	53 911 866
<i>Pályázati forrásból történt beszerzés</i>	<i>14 360 213</i>
<i>Saját forrásból történt beszerzés</i>	<i>39 551 653</i>

12. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

12.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

12.1.1. Látogató-, és oktatóközpontok

Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontja

A Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontja a 2022-es évben a GINOP pályázat átépítési munkálatai miatt (I. építési ütem) egész évben zárva tartott.

Információs iroda

Az év nagy részében a feladatokat 2 fő turisztikai ügyintéző látta el. A nyári szezonban az ügyfélforgalom kiszolgálásában a háttérben dolgozó kollégák mellett, a kevésbé képzett – a zárva tartó kiállításokban felszabaduló - jegypénztárosok, takarítók is részt vettek.

Feladatok – szolgáltatások:

Turistatájékoztató – Formája: személyes, telefonos, írott (e-mail és postai levél).

A telefonos megkeresések száma 3025 alkalom volt. Az e-mailes megkeresések száma 279 volt. Személyesen 13 534 főt fogadtunk. A személyes vendégforgalomban kisebb növekedés volt tapasztalható.

Értékesítés – A bolti kínálatunk nem változott a korábbi évekhez képest, azonban a Látogatóközpont zárva tartása miatt csak 2 helyszínen, a Hortobágy Vadasparkban és a Halászbárka Fogadóközpontban folyt árusítás.

Kölcsönzési lehetőségek - 2022-ben kerékpárkölcsönzésre kisebb volt az érdeklődés Hortobágyon. 2022-ben első sorban kisebb baráti társaságok, családok tartottak igényt kölcsönkerékpárra, illetve kevés madarász is használt kerékpárt a tanösvények bejárásához. Valószínűleg a csökkenés oka az is lehetett, hogy elindultak az e-bike túrák nemzeti parkunkban. Csoportok fogadása, teljes körű programszervezés és koordináció – 2022-ben javuló tendenciát mutattak a csoportszámok, foglalások. A legtöbb csoport osztálykirándulások idején, a nyári hónapokban és az októberi daruvonulás időszakában érkezett hozzánk.

Természetrajzi kiállítás – A GINOP pályázat átépítési munkálatai miatt egész évben zárva tartott.

3D mozi – A GINOP pályázat átépítési munkálatai miatt egész évben zárva tartott.

Kézművesudvar

A GINOP pályázat átépítési munkálatai miatt egész évben zárva tartott. A HNPI által szervezett nyári táborokban a program részeként viszont több turnusban tartottunk foglalkozásokat. A szezonon kívül a HNP Látogatóközpont ajándékboltja számára készültek termékek. 2022-ben az utolsó kézműves mesterünk is nyugdíjba vonult.

12.1.2. Tanösvények

Az igazgatóság kezelésében 11 darab, összesen közel 70 km hosszú tanösvény áll. A 2020 és 2021-ben megvalósított fejlesztéseknek köszönhetően a tanösvények állapota megfelelőnek mondható, de folyamatos karbantartást igénylő folyamat.

A Hortobágyi Nemzeti Parkban lévő 5 tanösvény közül a Fekete-rét tanösvény egy jelentős része a 2022-es nagy nyári tüzekben megsemmisült.

2022 őszén a tanösvények infrastrukturális elemei (magaslesek, tájékoztató táblák) állapotfelmérése és az OBM rendszerben történő állapotörögztése megvalósult.

Tisza-tavi Vízi Sétány

Az üzemeltető partnerünk megelégedésünkre látja el feladatát. .

A Vízi Sétány 2022-ben 15 019 főt fogadott. Itt kisebb visszaesés tapasztalható a 2021-es év 20 410 vendéghez képest.

12.1.3. Egyéb bemutatóhelyek (pl. tájházak, arborétumok, geológia, barlangi bemutatóhelyek)

A Pásztormúzeum, Körszín és a Hortobágyi csárdában berendezett kiállítások a GINOP pályázat előrehaladása miatt nem voltak nyitva 2022-ben.

A Pásztormúzeum egész évben zárva tartott a GINOP pályázat előrehaladása miatt, ám a központi terület elhúzódo munkálatai miatt a Körszín kiállítást és a Hortobágyi csárdamúzeumot ideiglenesen ismét megnyitottuk, s ingyenesen látogathatóvá tettük. A Körszínben működött ezen időszakban a Tourinform Hortobágy információs iroda a turisztikai szezonban.

Hortobágy-halastavi Kisvasút

A kisvasúti dolgozók száma 2022-ben elégségesnek bizonyult, sikerült önállóan megoldanunk a kijelölt feladatokat. A személyi állomány 3 fő Mt.-s dolgozó, 2 fő kormánytisztviselő volt, illetve további két fő közfoglalkoztatottat alkalmaztunk a zökkenőmentes feladatellátás biztosítása érdekében. A nagy zöldterület és a vasúti pálya alkalmi jellegű gondozása idén is jelentős plusz feladatokat rótt ránk.

2022-ben a saját tulajdonban lévő C-50 403-as mozdony meghibásodása miatt javításra szorult az év teljes egészében. Ennek hiányában a kisvasúti közlekedést bérelt mozdonyok segítségével bonyolítottuk le (03.12-06.10-ig a C-50 0407, 06.11-11.12-ig a C-50 4512-vel). Bár a tervezett indulás 2022. március 12-én megtörtént, az üzemi év során a bérelt mozdonyok meghibásodásai miatt számos, be nem tervezett leállás történt. A 2022-es év során 650 km futás, azaz mindösszesen 130 járat maradt el. 2022-ben a korábbi évhez képest október vége helyett november 06-ig közlekedtek menetrendszerinti járatok.

2022-ben a Hortobágy-halastavi Kisvasút menetrendszerinti járatai összesen 3.300 km-t tettek meg és 17.531 fő utast szállítottak. Az előzetes megrendelés alapján közlekedő vonatok (különjáratok) 7.978 fő utast szállítottak. A szolgálati út/pályamunka okán közlekedő vonatok fizetővendéget nem szállítottak. A menetrendszerinti járatokon kívüli járatok 1.324 km-t tettek meg. Összes megtett km: 4.624 km, összes szállított utas: 25.479 fő. Az előző évhez viszonyítva a 6,4 %-os utasszámnövekedést regisztráltunk.

Sikeres ökoturisztikai események voltak 2022-ben: pl.: sasnap, kisvasúti nap, madarásztúrák Halastón, libanap a Hortobágyon. A 2022-ben tervezett kisvasutas darus túrák jelentős része elmaradt, azok a darvak bemutatására alkalmasabb helyekre tevődtek át.

Az év során számos különböző híradás került fel a hnp.hu honlapra a létesítmény által, melyeket a HNPI hivatalos facebook oldalán is megosztottunk, ezeket számos más hírcsatorna, honlap vette át.

Sikeresen pályáztunk és lezártuk az FM csekély összegű „de minimis” kisvasúti pályázatát. 2022-ben 6,27 millió forintot sikerült igényelnünk, amely a fenntartási költségek részbeni fedezésére szolgál.

A Hortobágyi Halgazdaság Zrt-vel kötött megállapodás értelmében továbbra is használtuk a „Halászbárka Fogadóközpont” épületének egy részét. Jegypénztár, ajándékbolt, kiállítóter és előadóterem használatára vonatkozóan számos pozitív visszajelzés érkezett a látogatók részéről. 2022-ben továbbra is folytattuk a Fogadóközpont előtti park gondozását egy megállapodás módosítás következtében már a Hortobágyi Halgazdaság Zrt. munkatársaival megosztottan végeztük. Ugyanezen új megállapodás keretében a büfé üzemeltetési költségeibe viszont Igazgatóságunk vállalt anyagi hozzájárulást. A tanösvény mentén korábbi években több madárodú került kihelyezésre, melyek tavaszi takarítása és a költések ellenőrzése megtörtént.

Az év folyamán folyamatosan biztosított volt a vasúti pálya felügyelete, karbantartása és a vágánygondozás. Megtörtént a 36+77,8 szelvényben lévő tápcsatorna provizórium garanciális javítása, sínközi zúzottkő szórás. A 2022-es évben befejeződtek a kijelölt helyeken a garanciális partvédelmi munkálatok, a Lukas Hoffmann, a Konrad Lorenz és a Peter Scott megállóhelyek peronjainak felújítása. Megtörtént a jelzőtáblák, oszlopok cseréje, deszkajárdák felújítása. A tervezett gördülőállomány-fejlesztés és férőhelykapacitás-növelés forráshiány miatt nem történt meg.

Pusztaszafari – Hortobágyi Vadaspark

2022-ben 2021-es évhez képest 35%-kal emelkedett a látogatók száma a Vadasparkban (20 625 főről 27 848 főre!) a közkedvelt szafari program szezonban két terepjáróval zajlott, amin 8127 fő vett részt. Nagy népszerűségnek örvendő programok voltak 2022-ben az extra szafarin kívül, a naplemente szafari, Perseida-meteorles, valamint a különböző témanapok és a vadaspark napja. Közel 130 csoport (5127 fő) vett részt szervezett kiránduláson, melynek egy része szakvezetésben is részesült.

Az év folyamán több magánszemélytől, valamint a természetvédelmi őrszolgálat munkatársaitól kaptunk madárfiókákat, sérült állatokat, amiket felnevelésük, valamint kezelésük után lehetőség szerint szabadon engedtünk. Összesen 63 állat részesült ellátásban, a vadasparkban. A madarak nagyobb része gyógyulás vagy felnevelés után meg lett gyűrűzve és elengedésre került.

2022-ben megújult a farkasok kifutója, ami a látogatók nagy örömére 3 fiatal szürke farkas egyednek ad otthont.

Állatállomány a Hortobágyi Vadasparkban:

<i>Állatfaj</i>	<i>2022. január</i>	<i>Érkezés</i>	<i>Távozás</i>	<i>2022. december</i>
Madarak				
Rózsás gödény	5	0	0	5
Borzas gödény	2	0	0	2
Pásztorgém	3	1	0	4
Fehér gólya	6	0	0	6
Daru	2	0	0	2
Nagy kócsag	2	0	0	2
Szürke gém	2	0	0	2
Fakó keselyű	10	0	1	9
Rétisas	2	0	0	2
Nyári lúd	9	0	0	9
Kék vércse	1	0	1	0
Pusztai sas	1	0	0	1
Vörös vércse	5	0	0	5
Karvaly	1	0	0	1
Kuvik	0	0	0	0
Barna rétihéja	3	0	0	3
Bütykös ásólúd	1	0	1	0
Nagy kárókatona	3	0	3	0
Kerecsen sólyom	1	0	0	1
Vándorsólyom	1	0	0	1
Egerészölyv	4	0	0	4
Erdei fülesbagoly	0	0	0	0
Bütykös hattyú	2	0	0	2
Emlősök (ragadozók)				
Vadmacska	1	0	0	1
Sakál	1	0	0	1

Farkas	1	3	1	3
Róka	1	1	1	1
Görény	0	0	0	0
Menyét	0	0	0	0
Nyest	0	0	0	0
Emlősök (patások)				
Przewalski-ló	23	0	1	22
Watusi	0	0	0	0
Őstulok	21	11	3	37
Őz	0	0	0	0
Vaddisznó	3	0	1	2

Emlősök (rágcsálók)				
Űrge	1	0	1	0
Kihelyezve (Budakeszi Vadaspark)				
Przewalski ló	0	0	0	0
Vadmacska	1	0	0	1

Meggyes csárda

2022-ben 91 fő látogatója volt.

Nagyiváni tájház

A partner, a Nagyiván Kultúrájáért Alapítvány működési zavarai az épület üzemeltetésére is negatív hatással voltak. A tájház a 2022-es évben nem üzemelt. Év végén a megállapodás felülvizsgálatára szántuk el magunkat.

Tiszakürti Arborétum

A 2022. év a Tiszakürti Arborétumban.

Az arborétum a téli időszakban, decembertől márciusig szabadon látogatható, ezért ebben az időben nem mérjük a látogatók számát. A porta, pénztár március 1. nyit minden évben.

Programjaink megszervezésében a jeles- és világnapok figyelembe vétele mellett a helyi sajátosságokra, igényekre is figyelünk. Így programot szerveztünk a Vizes élőhelyek napja, Víz világnapja, Gyümölcsoltó Boldogasszony napi oltási bemutató, Madarak és fák napja, Idősek világnapja alkalmából. Saját programjaink a tiszavirág túrák, rovarmegfigyelő túrák és ünnepkörhöz kötött kézműves foglalkozások. Elmondható, hogy minden hónapban volt előre meghirdetett program az arborétumban. A pedagógus nyílt napon ismertettük az arborétumban lévő lehetőségeket, hogy minél több iskolás csoportot tudjunk fogadni. Természetiskolai oktatóhely minősítésünk, szakmai kompetenciáink színvonalas programok megtartását tették lehetővé. A május, június hónap és a szeptember az, amikor leginkább diákcsoportok érkeztek. A tavaszi virágzási időszakban és az őszi lombszíneződéskor leginkább felnőtt látogatók, vagy családok jöttek.

Az összes látogató 7658 fő volt, ebből 3158 fő diák/nyugdíjas/gyermek, ebből a csoportok száma 27 volt. Szakvezetésen 707 fő vett részt, a tiszavirág túráinkon 51 fő, kézműves foglalkozást 185 fő igényelt. A tiszavirág túrákon résztvevők száma messze nem tükrözi azt a létszámot, akik értesítéseink révén a Tisza partján megtekintik, fotózzák ezt a páratlan jelenséget.

Az elmúlt 7 év statisztikai adataira visszatekintve, az éves látogatószám 7 – 8 ezer fő. Kivétel ez alól a 2021, amikor 11 ezer fölé ment a látogatók száma. Sokat segített, hogy a covid korlátozások miatt a hazai turizmust, a természetjárást preferálták az országos médiákban is.

A látogatószám növelése és a minőségi szabadidő eltöltése érdekében egész évben, lehetőségeink szerint, folyamatos az új, látványos és érdekes installációk készítése, mint például csobogók, fűszerkert, padok, rovarhotelek a beporzóknak, madárodúk kihelyezése, a növényállomány bővítése, vadregényes sétautak kialakítása, stb. Ezen új elemekkel a látványon kívül a látogatók kényelmét is szolgáljuk amellet, hogy a figyelmüket ráirányítjuk természeti értékeinkre, és a klímaváltozás adta kihívásokra. A meglévő tanösvényi- és interaktív táblákkal együtt érdekes ismeretanyag áll rendelkezésre az érdeklődők számára. Az arborétumban fontos szempont az, hogy a növények mellett, mint egy oázis, minden más fajnak is menedéket nyújtson. Ezért a kert nagyon gazdag madár és rovarvilággal rendelkezik, de a vízi gerinces és gerinctelen szervezetek is jól bemutathatók.

Cégénydányádi Kölcsey-Kende kastély kiállítás és park

2022-ben a kastély kiállítása május 1-jén nyitott meg, a látogatókat a szokásos nyári nyitva tartással vártuk, egészen szeptember végéig. Több egyéni és csoportos látogató, valamint számos iskolás és óvodás csoport kirándult el hozzánk a szezon elején. Ismét fogadtuk a Kerékpáros Vándortábor, valamint az Örökségünk tábor résztvevőit, június végétől egészen szeptember közepéig. A szervezők a korábbi évekhez hasonlóan beépítették a Felső-Tisza-vidéki túraútvonalukba a kastély és a park látogatását, így ennek köszönhetően az ország számos pontjáról jutott el hozzánk több iskolás csoport, összesen 994 fővel.

Az éves látogatószám a kastély kiállításában 2.572 fő volt.

A térségben végzett oktatási, szemléletformálási és turisztikai munkánk során (téli környezeti nevelési program, egyéb előadások és környezeti nevelési programok év közben, Erzsébet-táborokban tartott előadások, EMN, tematikus napok, pályaaorientációs napok, tematikus túrák, kitelepülések) elért gyerekek és felnőttek száma 2022-ben összesen 8.948 fő volt.

Hortobágy Vonuláskutató Állomás (HVÁ)

Funkcionális eredmények:

A gyűrűleltár és a 2021-es éves jelentés határidőre elkészült.

A gyűrűzőállások tavaszi kitisztítása megtörtént.

2022. decemberében a hálóállások felszámolása, a hálók, stanglik beszedése megtörtént. A pincelak műszaki állapota (felázás, szivattyúk elromlása, szennyvízelvezetési probléma, salétromosodás) többszöri javítást vont maga után, melyek egy része év végével bezárólag sem rendeződött megnyugtatóan. Létrehoztunk egy helyszíni bejárást és tárgyalást az MME igazgatójával és a Gyűrűzőközpont vezetőjével.

A 2022-es évben a tervezett 9 CES alkalomból 8 valósult meg április közepe és július közepe között. A CES mintavételezéseket 3 fő külsős, önkéntes gyűrűző végezte el.

A 8 alkalom alatt 293 fogás történt, melyből 63 visszafogás volt, 230 esetben került gyűrű madárra. A CES során 23 madárfaj regisztrálása történt meg.

CES-en kívüli gyűrűzési napok száma: 37 nap. A 2022-es évben összesen madárgyűrűzéssel töltött napok száma: 45 nap, melynek során összesen 9 gyűrűző (7 fő külsős önkéntes, 2 fő HNPI alkalmazott) végzett munkát. A gyűjtött biotikai adatok és a gyűrűleltár 2023. január 10-ig maradéktalanul a TRINGA adatbázisba kerülnek.

Számos hír, beszámoló, toborzás, jelentés jelent meg a HVÁ facebook oldalán.

Tudományos eredmények:

Fogott madarak száma (gyűrűzések): idei évben 1.479 madár lett meggyűrűzve.

Visszafogások száma: 188 egyed.

Fogott madárfajok száma: 52 faj.

A CES mintavételezések során a listavezető a kis poszáta (*Sylvia curruca*) volt (53 gyűrűzés, 15 visszafogás), a második a cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*) lett (50 gyűrűzés, 13 visszafogás), míg a harmadik legtöbbet jelölt fajként a barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) szerepelt (22 gyűrűzés, 6 visszafogás).

Legrégebben gyűrűzött madár visszafogások:

2016.07.09-én gyűrűzött (HVÁ) 1y korú cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*) visszafogása 2022. 04.24-én (HVÁ). 2115 eltelt nap.

2017.06.22-én gyűrűzött (HVÁ) 1y korú cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*) visszafogása 2022.08.09-én (HVÁ). 1874 eltelt nap.

2018.08.17-én gyűrűzött (HVÁ) 1y korú törpegém (*Ixobrychus minutus*) visszafogása 2022.08.25-én (HVÁ). 1469 eltelt nap.

A 2022-ben Magyarországon fogott és gyűrűzött két ritka vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) közül az egyik a HVÁ munkája során került kézre 2022. 09.23-án.

Ökoturisztikai eredmények:

Két, ötnapos madárgyűrűző tábor zajlott le 2022 augusztusában (38+33 fő); Bemutató madárgyűrűzés 5 alkalommal volt 2022 júliusában és októberében; résztvevők száma 120 fő.

Hortobágyi csillagoségbolt-park hoz kötődő ökoturisztikai és szemléletformálási feladatok

Csillagászati bemutatók:

- Fecskeház Erdei Iskola: 18 alkalom (márciustól novemberig), csillagászati bemutatók csillagvizsgálónkban, illetve mobil távcsővel: 6 alkalom (márciustól novemberig), csillagászati rendezvények a Vadasparkban: 2 alkalom (május és szeptember), Messier Maraton: 2 alkalom (3-3 napos, március vége és április eleje), természetvédelmi táborok (csillagászati előadásokkal): 2 alkalom (július, augusztus), alkotótábor (csillagászati előadással): 1 alkalom (július), Perseidák rendezvény: 3 alkalom (augusztus), Asztro-gasztró program: 2 alkalom (május, szeptember), mobil planetárium rendezvény: 1 alkalom (május): összesen 37 alkalom.
- Tematikus csillagásztábor (első alkalommal) 4 napos, augusztusban Mátán.
- Ökoturisztikai programok (e-bike, daru programok): 3 alkalom.
- Egyéb feladatok
 - i. Csillagászat és Világörökséggel kapcsolatos feladatok: riportok készítése (1 újabb pásztor, idáig összesen 20), GINOP pályázatban részvétel (okoskönyv, Pásztor múzeum kiállítás). Filmkészítéssel kapcsolatos egyeztetése. – Együttműködés a világörökségi szakterülettel.
 - ii. CsÉP táblák felmérése, pótlása.
 - iii. Halastavi planetárium fejlesztés előkészítése, koncepció összeállítása.

Előadások, képzések:

- ÖKO részére egy napos képzés szervezése és lebonyolítása a Csillagoségbolt-parkról, csillagászati alapismeretekről
- Részvétel és előadások a Carpathian Star Way program keretében Kolonicában (Szlovákia) és Répáshután
- Részvétel és előadás a Planetáriumok és bemutató csillagvizsgálók szerepe az oktatásban XI. workshopon, Eger
- Előadás a Magyar Csillagászati Egyesület, Változócsillag észlelők találkozóján, Debrecen

Egyéb nyilvánosság:

- Pásztormúzeum fejlesztés előkészítése, részvétel a GINOP okoskönyv létrehozásában
- Ember – táj – csillagok vándor fotókiállítás 2022 évi üteme, előadások tartása; 30 fotó, 4 helyszín: Biharkeresztes, Polgár, Hajdúdorog, Bakonszeg.
- Varázslatos Magyarország: Kalandozások nemzeti parkjainkban: Hortobágy I.

A „Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta” világörökségi helyszín gondnoksági feladatok ellátása kapcsán felmerült bemutatói, oktatási tevékenység:

- Túravezető képzés: mindazok számára, akik szakmailag felkészültebben, szakszerűbben kívánják tájékoztatni, túráztatni vendégeiket a Hortobágyi Nemzeti Park törzsterületén, vagy akik a Hortobágy szerelmesei és többet szeretnének megtudni annak védett területei élővilágáról, kezeléséről, a bemutatás rendszeréről.
- Részvétel a Világörökségünk a Puszta GINOP 7.1.9-17-2018-00024 azonosító számú pályázati projekt megvalósításában.
- Világörökségi témanap tartása az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési osztály munkatársai részére szervezett belső képzés keretében
- Csillagász táborban lebonyolításában való közreműködés
- Világörökségi ismerető kiadvány szerkesztése (megjelenés alatt).

Lápok a Beregben és a Nyírségben

A Bátorligeti Óslápon és a múzeumban 2022. május 1-től fogadtuk a látogatókat, a megújult kiállításban és a felújított pallósoron. A járványügyi korlátozások megszűnésével több nyugdíjas és iskolás csoport választotta úti célként bemutatóhelyünket.

Az éves látogatószám a Bátorligeti Óslápon és a kiállításban 648 fő volt.

A 2019-es évben pályázati forrásból megújult Báltaván vezető pallósoron 2020-ban és 2021-ben sem tudtunk a járványügyi korlátozások következtében - a lápon lévő növények virágzása idején - látogatókat fogadni. 2022-ben nem volt érdeklődő.

12.1.4. Természetiskolai minősítésre felterjesztett helyszínek

2021-ben a HNPI 3 helyszínt regisztrált a Természetiskola minősítési rendszerbe.

1. Fecskeház erdei iskola, mint Bázishely
2. Kölcsey-Kende kastély, mint Oktatóhely
3. Tizsakürti Arborétum, mint Oktatóhely

(A minősítésre felterjesztett programszolgáltatás bemutatását lásd a 12.2.3. fejezetben.) 2022-ben mindhárom helyszínünk elnyerte a minősítést.

12.1.5. Szálláshelyek

Az Igazgatóságnak 5 szálláshelye van, melyek kihasználtsága és funkciója is merőben eltér egymástól.

Górés, kutatói szálláshely – A szálláson idén is kutatók, dolgozók és családtagjaik szálltak meg főként, illetve egy alkalommal volt alkotótábor a tanyán. Az előző évhez képest a

vendégéjszakákban jelentős csökkenés tapasztalható, aminek az oka, hogy a szállás októbertől nem fogadott vendégeket.

A 2022-es év adatai:

Felnőtt létszám (fő)	Gyerek, diák, nyugdíjas létszám (fő)	Vendégéjszaka
60	57	230

Bátorligeti kutatóház – Jelentősebb változás nem történt a szálláshely állapotában és az elmúlt évben nem fogadtunk szállóvendéget sem.

Fecskeház erdei iskola és B kategóriás ifjúsági szálló – Leginkább kihasznált szálláshelyünk Hortobágy falu szélén, közel a pusztához és a Mátai Méneshez. 2022-ben november 1-jén zártuk az épületet az energiamegtakarítás miatt.

vendégszám (fő)	vendégéjszakaszám
1346	2790 vendégéj

Kemény kastély – 2022-ben egész évben igénybe vehető volt a Kastély, 109 fő 222 vendégéjszakát töltött ott (2021-ban 118 fő, 225 vendégéjszaka). Novemberben a Kemény Kastély is bezárt az energiamegtakarítás miatt.

Nyugati Fogadó – Az elmúlt évben nem fogadtunk szállóvendéget.

12.1.6. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

2022-ben nem létesítettünk új környezeti nevelési létesítményt.

12.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

12.2.1. Szakvezetéses túrák, speciális túrák (pl. fotós túrák, kalandtúrák)

Szakvezetéses túráink közül változatlanul legismertebb a "Vezetett túra a darvak nyomában". Az érdeklődés a program iránt a darvak érkezése előtt, már augusztusban elkezdődik. A daruvonulás idejére meghirdetett túrák jelentős részét a természetvédelmi őrszolgálat segítségével tudjuk lebonyolítani. Túraszervezésünk fő célterülete a HNP területe, így a legtöbb túrát is itt hirdetjük meg évről évre. Jelentősebb aktivitást fejtünk ki Szatmár-Beregben, és Debrecen térségében. A többi tájegységben eseti jelleggel, a felmerülő igényeket első sorban az őrszolgálat munkatársainak bevonásával igyekszünk kiszolgálni. Többféle csillagászati programot is hirdettünk az elmúlt évben, szinte havi rendszerességgel. A programok egy része kisvonatozással, vagy vadasparki látogatással volt egybekötött, más része pedig a Hortobágyi Csillagdába lett szervezve.

Vezetett túráinkon 3 432 fő vett részt, ebből 1 336 fő a daruvonuláson. A csökkenés egyrészt a kisvonalat műszaki meghibásodása miatti hiányára vezethető vissza.

A nyári szezonban sikerrel rendeztük meg a vadasparki naplemente és extra szafari programokat, melyen látványos növekedés volt tapasztalható 2022-ben 8 027 fő volt erre kíváncsi, mely közel duplája az előző évinek.

Igen népszerű a Perseidák-éjszakája esemény is (4 nap, 4 helyszín). 2022-ben új elemmel bővült. Az utazó Planetárium programjait 106 fő vette igénybe.

159-en voltak kíváncsiak.

2022-ben is szerveztünk túrákat a Górési Madármentőhely és Feketerét valamint a Górési tanösvény természeti értékeinek, s az ott folyó munka bemutatására, mely 5 alkalommal lett meghirdetve, abból 2 indult, amin 10 fő vett részt.

2022-ben is gondot fordítottunk arra, hogy a Debrecen térségében minél több lehetőséget teremtsünk arra, hogy a lakókörnyezet természeti értékeit minél többen megismerhessék. Megvalósult túráink:

- Ragadozómadarak fészkeinek keresése
- Esti varjúbehúzás a temetőben
- Csillagvirág fotóstúra
- Nappalilepke fotóstúra a debreceni Erdőpusztán
- Nagy hőscincér séta a Debreceni Nagyerdőn

Az 5 terepi alkalmon összesen 41 fő vett részt.

A 2020. évben az Aktív és Ökoturisztikai Fejlesztési Központtól kapott 30 db elektromos rásegítésű kerékpárral meghirdetett túráink iránt az érdeklődés alábbhagyott.

Hortobágy és a Tisza-tó térségében 61 fő, míg Cégénydányádon 2 fő vette igénybe ezt a programot. 2022 decemberében megszűnt a szerződésünk az AÖFK-val, az elektromos kerékpárokat visszaszolgáltattuk.

12.2.2. Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények

A 2022-es évben már hiánytalanul tudtuk megtartani turisztikai programjainkat a Szatmár-Beregi térségben. A Geotóp nap keretében megrendezésre kerülő túrán a barabási Kaszonyi-hegyen 18 fő vett részt. Az Európai Madármegfigyelő Napon Cégénydányádon 235 fő érdeklődő volt.

A "Bemutató KEHOP-os" mobil kiállítási csomaggal 2022-ben is számos kitelepülés vállaltunk ingyenesen óvodákban, iskolákban, egyéb intézményekben.

A pandémia miatt korábban meghirdetett online előadásokat tovább folytattuk. 6 előadás volt elérhető a nagyközönség számára, előadásonként 50-70 fő bejelentkezővel, a honlapra feltöltött előadásokat az év során kb 2000-en nézték vissza.

2022-ben a szakpedagógusok gyakorlati ismereteinek frissítése, elmélyítése segítése érdekében 1 alkalommal kétnapos továbbképzést szerveztünk Hortobágyon. 26 fő vett részt a programon. Pedagógus nyílt napot tavasszal szerveztünk, 15 fő volt jelen.

2022-ben a hagyományos nagyrendezvényeink közül mindegyiket megszerveztük..

- Szent György-napi Kihajtási ünnep és Kézművesvásár – Világörökségünk a Pusztá napja
- Hortobágyi Lovasnapok – amelyen a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság társszervező, s feladata a Gyermek Lovasfalu programjának összeállítása és lebonyolítása.
- Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnep és Darufesztivált

További események, amiken rendszeresen kitelepülünk információs pavilonnal a Gulyásnapok, és a Hortobágyi hídi vásár szintén megrendezésre kerültek.

Debrecenben az Agrárminisztériummal közösen részt vettünk a Campus fesztivál Civil falujában, interaktív játékokkal, játékos feladatokkal fogadtuk a résztvevőket.

2022 júniusában Pütkösdí Planetárium a Hortobágyon elnevezéssel új programmal jelentkezünk, melyen 56 fő vett részt.

Zöld Mikulás 2022-ben elmaradt (energiatakarékosság miatt a létesítményeink zárva voltak).

Ezen túl megvalósult a Hortobágy-Halastavi Kisvasút és a Hortobágyi Vadaspark napja napja is, mindkét esemény mérsékelt érdeklődés mellett zajlott.

12.2.3. Természetiskolai minősítésre felterjesztett programszolgáltatás

2021-ben a HNPI 3 helyszínt regisztrált a Természetiskola minősítési rendszerbe. 2022-ben átvehettük a minősítést.

Fecskeház erdei iskola, mint Bázishely

A HNPI egyetlen erdei iskolájában, a Fecskeház erdei iskola és ifjúsági szálláson 2022-ben, mint erdei iskolai programszolgáltató 1 erdei óvoda csoportot (34 fő) és 13 erdei iskolás csoportot (377 fő) fogadtunk.

A minősítés során az alsósok számára a 4 programon belül 13 modult és azon belül 42 foglalkozást alakítottunk ki. A felsősök esetében az 5 programon belül 17 modullal és azon belül 51 foglalkozással készültünk. Az óvodások részére 6 modult és azon belül 20 foglalkozást dolgoztunk ki.

Kölcsey-Kende kastély, mint Oktatóhely

A minősítés során az alsósok és a felsősök számára is a 3 programon belül 10 modult és azon belül 37 foglalkozást alakítottunk ki. Az óvodások részére 4 modult és azon belül 16 foglalkozást dolgoztunk ki.

Tisza-kürti Arborétum, mint Oktatóhely

A minősítés során az alsósok számára a 4 programon belül 9 modult és azon belül 30 foglalkozást alakítottunk ki. A felsősök esetében 3 programon belül 9 modult és azon belül 29 foglalkozást, míg óvodások részére 5 modult és azon belül 17 foglalkozást dolgoztunk ki.

12.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások (pl. természetvédelmi táborok, kulturális jellegű rendezvények, kézműves foglalkozások)

A 2022-es évben a környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenységek a korábbiakhoz (pandémia előtti időszakhoz képest) hasonló módon meg tudtak valósulni.

Osztálykirándulások

2022-ben 140 csoport érkezett egynapos osztálykirándulásra hozzánk, ez mintegy 4370 gyerek látogatását jelentette. Mivel az osztálykirándulások keretében megvalósuló programon résztvevők számát az adott létesítményeknél számoljuk, ezért az összesítő táblázatban (12.2.7. Környezeti nevelési statisztika) nem tüntetünk fel létszámot az osztálykirándulások sorban. De tájékoztatásul: osztálykirándulás keretében 10729 gyerek érkezett bemutatási helyszíneinkre, az esti darus túrákon pedig 960 fő vett részt.

Kétnapos osztálykirándulásra nyolc osztály érkezett, akik a Fecskeház erdei iskolában szálltak meg (234 fő).

Témanapok (speciális osztálykirándulás, egyszerre egy intézmény több osztálya, évfolyama): 2022-ben nem volt ilyen speciális osztálykirándulásunk.

Szakmai kirándulások, terepgyakorlatok: 2022-ben hét előre bejelentett terepgyakorlat valósult meg, melynek során 115 egyetemista kereste fel a Hortobágyi Nemzeti Parkot.

Vetélkedők, versenyek: A környezeti neveléssel kapcsolatos versenyek, vetélkedők 2022-ben megvalósultak alábbiak szerint:

- Nagyítóval és távcsővel a Hortobágyért (2 korosztály számára)
- HortobágyON
- Névadó versenyek
- Hímzett kötény, kiscsizma...
- Játékos Hortobágy (2 korosztály számára)
- Alkotópályázatok (egy tavaszi)
- A Balti-tenger lengyel partvidékétől a magyar pusztáig (lengyel-magyar projekt keretén belül)

Vetélkedőinken 2022-ben összesen 2461 gyerek vett részt.

Továbbképzések: Hortobágyi- és Tisza-tavi túravezető 2022-ben 10 + 30 fő vett részt.

Előadások: 2022-ben 10 előadást tartottunk, és ezeken 315 hallgatóval találkoztunk.

Szakedolgozók: 2022-ben néhány alkalommal volt megkeresés, akiknek személyes, vagy írásos interjú formájában szolgáltatunk adatokat, töltöttük ki kérdőíveiket, láttuk el őket hasznos információkkal, segítettük dolgozatuk, szakdolgozatuk elkészítését.

Mobil kiállítás: 4797-an tekintették meg mobil kiállításaink valamelyikét 2022-ben.

Táborok: 2022-ben öt meghirdetett táborunk volt, melyen 176 fő vett részt.

- Családi hagyományőrző (35 fő)
- Csillagász (15 fő)
- Kalandra fel (34 fő)
- Gyűrűző (2 turnus) (38+33 fő)
- dél-lengyelországi tábor, a lengyel-magyar közös projekt keretében (21 fő)
- A Fecskeház erdei iskolánkban külsősök által szervezett tábor: 3 tábor 83 fővel

„Ifjú Kócsagőr” program 2022-ben megrendezésre került, Igazgatóságunkhoz 7 jelölt kérte magát. A 10 napos terepgyakorlatot 5 fő fejezte be.. A területi döntő után a nyertes párossal képviselte magát a HNPI az országos versenyen. Az országos verseny résztvevőinek egyik ajándéka az, hogy 1-1 páros ellátogathat 3 napra 1-1 másik nemzeti park igazgatóságához. A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság párosa minket választott jutalomkirándulás helyszínéül.

A környezeti neveléshez közvetlenül kapcsolható adatok az *1. táblázatban* szerepelnek.

Résztvevők létszáma tevékenységként (2022)

Megjegyzés: adatainkban az osztálykirándulásoknak csak egy része jelenik meg, azok, akik előre bejelentkeznek, programot/szakvezetést kérnek tőlünk.

Tevékenység	2018 (fő)	2019 (fő)	2020 (fő)	2021 (fő)	2022 (fő)	Megjegyzés
1 napos osztálykirándulások	3870	5226	1067	3258	4370	Sokan az akciós osztálykirándulás keretében érkeznek, témanapokat is ide számoljuk.
2 napos osztálykirándulások	106	251	0	95	234	Erdei iskolában alszanak
Erdei iskola, óvoda program	535	555	27	344	411	Minimum 3 napra (2 éj) érkeznek.
Vetélkedők, versenyek	1789	2178	1559	2849	2461	
Saját szervezésű tanfolyam	21+27	21+17	12+18	11+39	10+30	Tisza-tavi és Hortobágyi túravezető képző tanfolyam (nem akreditált)
Saját szervezésű táborok	149	118	67	151	176	5 tábor az erdei iskolában került megrendezésre, 1 dél-Lengyelországban.
Pedagógus nyílt nap	51	26	0	0	15 +26	pedagógus nyílt nap és terepi továbbképzés pedagógusoknak
Zöld Mikulás	303	274	0	0	00	elmaradt

Tájegységek ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

Az Igazgatóságban zajló szemléletformálási és ökoturisztikai tevékenységben az Őrszolgálat egységei és munkatársai is kiveszik részüket, melyben elhelyezkedésük és helyi infrastrukturális adottságai okán eltérő aktivitásokkal ugyan, de így is jelentősen gazdagítják az Igazgatóság ez irányú tevékenységét.

Közép-Tisza-Jászság Tájvédelmi Körzet ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- Az év során több terepi bemutatót és előadást tartott dr. Tallósi Béla iskolás diákoknak és pedagógusoknak természetvédelmi, természetismereti tárgykörben. Három olyan alkalom volt (Szajol, Mezőtúr, Szolnok), amelyen az egész napos foglalkozásokon, száznál több elemi iskolás diák vett részt.
- A Tiszai Vízügyi Rendőrkapitányság szervezésében került sor egy ún. "balesetvédelmi napra", amelyen természetvédelmi örök vettek részt természetvédelmi interaktív anyag bemutatásával. A rendezvényen kb. 200 óvodás és iskolás gyermek vett részt. (NG, TB)
- Általános iskolák teljes létszámát megmozgató, egész napos tematikus eseményeken vettünk rész előadással és gyakorlati bemutatóval Rákóczi falván, Mezőtúron és Szajolban. (TB)
- A Kémia és Környezetvédelmi Tehetségsegítő Tanács által szervezett szakmai konferencián vettünk részt Szolnokon, valamint a szakmai zsűritagként a Szolnokon szervezett XXVI. Curie Környezetvédelmi Emlékverseny döntőjén. (TB)
- A Tiszakürti Arborétumban előre meghirdetett programok keretében több alkalommal tartottunk terepi bemutatót iskolás gyerekek számára. (NG, TB)
- Terepi madarászást és természetismereti előadás tartottunk a Tiszakürti Arborétumban az Európai Madármegfigyelő Napok alkalmából. (NG)
- Előadás az erdő ökológiájáról a Tiszakürti Arborétumban általános iskolás gyerekeknek. (WÁS)
- Csongrádon a "Zöld OT-konferencián" előadással képviseltük a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságot tájgazdálkodás, tájhasználat témakörben. (TB)
- Nyilatkozat a Szolnok Városi Televíziónak az Alsó-Zagyva hullámtere Natura 2000 területről és az ott érvényes általános szabályokról. (TB)
- Számos esetben tartottunk vízi gerinces élővilág ismereti foglalkozásokat kisiskolás korú gyerekeknek. (OT)
- A Sasközpontban tartottunk szakvezetést, illetve segítem. és természetvédelmi előadást több oktatási intézménynek (Jászboldogházi óvoda, Jászberényi fürkészes óvoda, Jászárokszállási ált. isk.). (JT, ZG)
- A madarak és Fák napja alkalmából vállaltunk megálló pontot a jászberényi Margit szigeten, ahol természetvédelmi és madártani bemutatót tartottunk óvodások számára. (JT, ZG)
- Az MVM csapatépítő tréningjét vezényeltük le, mely során a tanösvény táblák cseréjét és a Sasközpont természetvédelmi mentőállomás karbantartási, funkcionális javításait végeztettük. (JT, ZG)
- Madarak és Fák napja alkalmából előadást tartottunk a Tiszaföldvári ált. isk.-ben 1.-től 8-ig osztályig, természetvédelmi és madártani előadás minden osztálynak. (JT, ZG)
- Hazai hullófaunát bemutató általános előadást tartottam a téma iránt érdeklődő jászkiséri általános iskola tanulóinak. (ZG)
- Tiszai Vízügyi Rendőrkapitányság és a Dunai Vízügyi Rendőrkapitányság számára szervezett oktatáson tartottunk előadást, majd közös őrszolgálat keretében a drónhasználat jogi, elméleti és gyakorlati hátterének bemutatásáról, felhasználásának lehetőségeiről tartottunk terepi előadást. (ZG, MÁ)

- Nyugdíjascsoport fogadása a Sasközpontban, a madármentő állomás és a természetvédelmi őrszolgálat munkájának bemutatása, madárismereti bemutató tartása. (JT, ZG)
- Madárismereti előadás, madárvédelmi berendezésekről szóló előadás tartása a jászberényi könyvtárban óvodásoknak és általános iskolásoknak. (ZG)
- Megrendezésre került a VII. Sasnap a Sasközpontban az Országos Sasszinkron kísérő rendezvényeként. A 6 szakmai felmérő csoporton kívül 1 útvonalon vezetés biztosítása a laikus látogatók számára. A rendezvényre 150+ fő volt kíváncsi.(JT, ZG)
- Ifjú kócsagőr felkészülésének irányítása mentorként. (JT).
- Megtörtént a Sasközpont mellett lévő „hosszú-tanösvény” tábláinak tartószerkezet cseréje.(JT, ZG)
- Jászberényi Sasközpontban a Vámosgyörki Iskolaigazgató és egy kis delegáció fogadása, természetismereti bemutató tartása, őrszolgálati munka bemutatása az érintetteknek.(JT)
- Jászfényszarui óvoda fogadása a Sasközpontban, akik adományokkal készültek, 4 db hordozót kaptunk a mentett madarak szállításához, majd közösen elengedésre került egy sérülésből felépült karvaly, illetve egy a Sasközpontban áttelelt fehérgólya, amit borsóhalmán engedünk el.(JT, ZG)
- Több alkalommal az év folyamán madárismereti bemutató tartása a jászberényi Fürkész Óvodában, ahol különböző madárfajokkal ismerkedhettek meg a gyerekek a foglalkozások alkalmával. (JT)
- Magyar Agrár és Élet Tudományi Egyetem hallgatóinak két napos gyakorlat tartása a Sasközpontban és Borsóhalmán (JT, ZG)
- Jászapáti óvodások fogadása a Sasközpontban Madarak és Fák Napi program lebonyolítása céljából (JT)
- Jászberényi óvodáknak rendezett Madarak és fák napi eseményen egy állomáspontra vállaltunk a Margit szigeten, ahol az összes óvodából több csoportban vettek részt a gyerekek.(JT, ZG)
- Jászboldogházi óvodások számára tartottunk madárismereti bemutatót.(JT, ZG)
- A Fővárosi Állat és Növénykerttel közösen a Sasközpontban Médiaesemény kíséretében repatriálásra került egy sérülésből felépült parlagi sas, mely az elengedés előtt GPS-GSM típusú jeladót is kapott. (JT, ZG)
- MVM- önkéntes csapatának fogadása a Sasközpontban, akik a Sasközpont főépületének takarításában segítettek, cserébe természetismereti bemutatót tartottunk a számukra. (JT, ZG)
- Madárismereti és természetismereti rendezvény lebonyolítása a Tiszaföldvári Általános iskolában 1-8. osztályos tanulókig. (JT, ZG)
- Madárismereti bemutató a Jászberényi bajnok Sakk-Iskola táborában Jászberényben gyerekeknek. (JT)
- Jászberényi Szivárvány óvoda által szervezett faültetési napján történő részvétel, és madártani, természetismereti bemutató tartása a Zagyva sétányon. (JT)
- A német Arte Tv forgatása a Sasközpontban a PannonEagle Life kapcsán egy sérülésből felépült parlagi sas elengedésekor. (JT)
- Közösségi média megjelenés: A nyár folyamán a Tiszaparton (Szajol) újfent szem elé került a 5082-es gyűrűszámú öreg fekete gólya, amely a Madárgyűrűzési Központ adatai alapján a legöregebb (20. éves) leolvasott egyed jelenleg a világon. A hírt Igazgatóságunk facebook oldalán tettük közzé. (NG)
- Ismeretterjesztő cikket készítettünk a Kisújszállási Nagykun Kalendáriumba a „Gazdálkodást megalapozó természeti állapotok a Kisújszállási Redemptus Közbirtokosság külső, tiszacsegei területein” címmel, ami Kecsképuszta természeti állapotát, értékeit mutatja be az érdeklődők számára. (NG)

- Ismeretterjesztő, szemléletformáló előadást tartottunk a kisújszállási Móricz Zsigmond Református Kollégium általános iskolás, 1-2. osztályos tanulói számára pályaaorientációs nap alkalmával. (NG)
- Ismeretterjesztő, szemléletformáló előadásokat tartottunk a kisújszállási Petőfi Vadásztársaság vadászházában megrendezett „Élj a természettel” természetismereti napon. (NG).

Nagykunság Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- Több alkalommal írtunk cikket az Igazgatóság honlapjára és facebook oldalára. (BS, HK, KÁ, KF)
- 8 alkalommal tartottunk előadást és terepi programot az Igazgatóság őszi daruvonulásra fókuszáló rendezvénysorozatában. (BS, GL, KF)
- 4 alkalommal vezettünk E-bike túrát (Tisza-tó körül). (KF)
- Tisza-tavi túravezető képzés elméleti és gyakorlati oktatásában és a vizsgáztatásban vettem részt. (GL)
- 2 alkalommal vezettem Igazgatóság által szervezett egyéb túrát (Vízi-Sétányon, Gyurgyalagok nyomában). (KF)
- 3 alkalommal tartottam általános iskolákban szemléletformáló előadásokat. (Lakóhelyünkön élő védett madarak, partifecskék, hulladékgazdálkodás). (KF)
- 1 alkalommal HortobágyON vetélkedő döntőjén való közreműködés. (KF)
- Nemes Kristóf ifjú kócsagőr felkészítését végeztem június 27-én és július 8 között, majd részt vettünk szeptemberben az Igazgatósági döntőn. (US)
- A Hortobágyi Nemzeti Parkkal kapcsolatos kiállítási tablókát helyeztünk el Karcagon, az református óvoda aulájában. (US)
- 2 fő egyetemi hallgató töltötte a gyakorlatát a tájegységben (GL, US)
- Július 4 és július 9 között a Farkas-szigetben került megrendezésre a 48. Hortobágyi Természetvédelmi Kutatótábor. Főbb kutatási témái gémeskutak állapot-felvételezése, ornitológiai, botanikai felmérések, mikroklíma mérések, talajtani kutatások, kunhalom felmérések. (HK)
- Mementó túra vezetése Ágota-pusztán. (HK)
- Országos Tájökológiai Konferencián vettem részt. (HK)
- Augusztus 28.-án terepi bemutatót tartottam vízviszatarítás, természeti adottságokhoz igazodó tájhasználat kialakításával kapcsolatban. (HK)
- Szeptember 27-én előadást tartottam a karcagi Református Iskola általános iskolás gyermekeinek Karcagon. (KÁ)
- A székicsér védelmével és kutatásával kapcsolatban készítettem cikket a Varázslatos Magyarország számára. (KÁ)
- ATV Hazahúzó című műsorához vállaltam terepi szakvezetést, területbemutatót május 8-án Kecskeri-pusztán. (KÁ)
- Filmdzsungel operatőri munkát segítettem a nagykunsági székicsér-élőhelyeken június 10-én. (KÁ)
- Két alkalommal tartottam előadást a térség élővilágáról nagyiváni és karcagi általános iskolásoknak. (BS)
- A darvak ökoszisztéma-mérnök szerepével kapcsolatban interjút adtam a Kék Bolygó műsorának 2022 szeptemberében, illetve előadást tartottam a Magyar Tájökológiai Konferencián 2022 augusztusában. (BS)
- Segédkeztem egy nemzeti parkos promóciós film forgatásában a Górés-tanyánál és a Meggyes-csárdánál. (BS)
- Tisza-tavi PET kupán előadást tartottam a Tisza-tó védett természeti értékeiről. (KF)
- Két alkalommal vettem részt élő bejelentkezésben az M1 csatorna Ma este című műsorában a Górés tanyáról és a Meggyes csárdától. (GL)

Hortobágy Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

Ökoturisztikai programok:

- Az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály munkatársai mellett számos alkalommal vezettek túrákat tájegységünk őrrei és más szakmai munkatársa (a HTE-hez tartozó területeken, kiemelten a Hortobágyi-halastónál).
- Több mint 10 alkalommal tartottak munkatársaink terepi szakvezetések nemcsak a nemzeti park tanösvényein (Szálkahalmi és Halastavi-tanösvény) meghirdetett programok keretében, de bejelentkezett és VIP csoportoknak is (pl. Turista Magazin), jeles napokon (Autómentes Nap kapcsán) és a HNP-s táborok (gyűrűzőtábor, természetismereti és csillagásztáborok) résztvevői számára is.
- Számos e-bike túravezetés mellett részt vettünk az e-bike túrákhoz szükséges promóciós fotózáson is.
- A 2022-es őszi darus szezonban nagy számban, mintegy 20 alkalommal vezettek darus csoportokat (hajnali és esti kisvasutas, autós túrák) a tájegység munkatársai.
- A különféle csoportokon túl az „Egy nap a természetvédelmi őrrel” VIP terepjárós túrákra érkezőknek is több túrát vezettünk, s utóbbiaknak bepillantást engedtünk a természetvédelmi őrök napi tevékenységébe.
- A turisztikai projektek előkészítésében is részt vettünk, így a Madárszínház projekt kapcsán több alkalommal történt online, személyes és területi egyeztetés, bejárás az eljárásban részt vevő hatósági és egyéb együttműködő szervezetekkel.

Környezeti nevelési programok, szakmai továbbképzések:

- Környezeti nevelési programok keretében a Vizes Élőhelyek Világnapja, a Madarak és fák napja, pályaorientációs napok alkalmából több előadást tartottunk (pl. a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület tematikus rendezvényén, a nagyhegyesi Veres Péter Általános Iskolában, a tiszacsegei Fekete István Általános Iskolában, a hajdúdorogi Görögkatolikus Általános Iskolában, debreceni Református Kollégium Gimnáziumában, a Fazekas Mihály Gimnáziumban, stb.).
- Az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály belső képzésén elméleti és terepi gyakorlati oktatás feladataiban a Tájegység munkatársai közül többen működtek közre. Szintén közreműködtünk a Hortobágyi Túravezető képzésen is ahol az előadások, terepi programok mellett egy madaras segédanyagot is készítettünk a vizsgázóknak.
- Részt vettünk a pedagógusok számára szervezett terepi továbbképzésen, ahol pl. drónos élőhelytérképezési bemutatót tartottunk és a vegetációtérképhez drónos szemléltető felvételeket készítettünk.
- Online előadást tartottunk az Opus-Titász HSE napján a kételtűek és védelmük címmel.
- A Zöldhatósággal közösen kárókatona felismerő vizsgát tartottunk.
- A Hortobágy-ON és az Ökoskodók című környezetvédelmi vetélkedőkön a zsűrizésben vettünk részt.

Tájegységünk feladataihoz tartozik a Világörökségi Helyszín gondnoki feladatainak ellátása, valamint a Csillagoségbolt-park működtetése, feltételeinek folyamatos fejlesztése, kontrollja és minkét esetben a hozzájuk kapcsolódó környezeti nevelési és ökoturisztikai feladatok. Mindkét témával külön fejezet foglalkozik.

Bihari-sík Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- Több ízben tartottunk természetvédelemmel, a Tájegység természeti értékeivel kapcsolatos előadásokat. Így jártunk a Földesi és a Bakonszegi Óvodákban, a földesi Karácsony Sándor Általános Iskolában, illetve a berettyóújfalui Arany János Gimnáziumban.

- A település természeti értékeiről előadást tartottunk a Körösszegapáti Önkormányzat rendezvényén.
- Az Ifjú Kócsagőr program keretében tíz terepi napot töltöttünk egy, a programban résztvevő egyetemi hallgatóval, akit felkészítettünk, és akivel részt vettünk a program területi döntőjén.
- Riportot adtunk a Kossuth Rádióknak a Tájegységünk vizes élőhelyeiről és a tűzok állomány védeleméről.
- Szeptember során részt vettünk az első Bihari-sík teljesítmény túra szervezésében és lebonyolításában a Bihar Közalapítvánnyal közösen.
- Az idei évben összesen kilenc alkalommal vezettünk túrát a Bihari-sík tanösvényen. Ezek között voltak saját, meghirdetett túrák és oktatási intézmények által igényelt szakvezetések is.
- A Tájegységünk Natura2000 területeit bemutató mobil kiállítási anyagot szállítottuk a Debrecenben a Zsuzsi vonat végállomására és a biharkeresztesi Gárdonyi Zoltán Református Általános Iskolába.
- A Bihar Közalapítvánnyal közösen húsvéti program szervezésében vettünk részt, melyet a Bihari-sík tanösvényen és annak környékén tartottunk.
- Digitális vándor applikációhoz kapcsolódó információs táblát helyeztünk ki a Bihari-sík tanösvény mentén.
- A Bihari-sík tanösvény karbantartását az év során folyamatosan végeztük, melybe az ösvény tisztán tartása, kaszálása, a megrongálódott információs táblák helyreállítása, festése, faház takarítása, inváziós növényfajok eltávolítása tartozik.
- A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság média felületeire számos alkalommal küldtünk beszámolókat és fényképeket, illetve írtunk egy-egy kiemelt témában cikket.

Hajdúság – Dél-Nyírség Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- A „Bemutatósi” KEHOP pályázat keretében Dél-Nyírség Natura 2000 területeiről szóló készült mobil kiállításunkat az év során kihelyeztük a debreceni Bolyai János Általános Iskolába, a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Általános Iskolában, egy hajdúhadházi óvodába, a Hármashegy taláható Természet Házába, a mátészalkai Két Tanítási Nyelvű Német Katolikus Iskolába, a Hajdú-Bihar Megyei Általános Iskola, Gimnázium Szakgimnázium, Technikum és Kollégium épületébe (összesen 6 helyre).
- Márciusban kitelepítettük a Hortobágy-Nagykunság témájú mobil kiállítást Debrecenben a Hármashegy taláható Természet Házába, majd áprilisban a debreceni Diószegi Sámuel Szakközépiskolába, és a debreceni Karácsony Sándor Óvodába (összesen 3 helyre).
- A kis lilikről szóló mobil kiállítást először a debreceni Bolyai János Általános Iskolában, majd a bocskai kert Németh László Általános Iskolában állítottuk fel.
- A Nagyerdő Hete rendezvénysorozat részeként kitelepültünk a debreceni Sziget-kék játszótérre a mobil kiállítással és interaktív játékokkal. A rendezvényhez kapcsolódóan természetismereti túrát vezettünk a Nagyerdőn.
- Előadást tartottunk a debreceni Diószegi Sámuel Szakközépiskolában és a mátészalkai Két Tanítási Nyelvű Német Katolikus Iskolában a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet természeti értékeiről.
- Kirándulást vezettünk a Debreceni Nagyerdőben a debreceni Benedek Elek Általános Iskola diákjainak.
- Részt vettünk a Madarak és fák napja alkalmából szervezett vetélkedőn a hortobágyi Vadasparkban.
- Telefonos interjút adtunk a Természet Világa folyóirat számára a Földikutyá Rezervátumról és a földikutyáról.

- Szakdolgozat írásában nyújtottunk segítséget egy hallgatónak a földikutya-rezervátum magyar kökőrcsin állományával kapcsolatban.
- Egy további természetvédelmi mérnök szakos végzős hallgatónak nyújtottunk szakmai segítséget a szakdolgozata elkészítéséhez.
- Július végétől egy nyári gyakorlatos hallgatót foglalkoztattunk 14 napon keresztül.

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

- A Nyírség-Szatmár-Beregi térségben 2022-ben aktív ökoturisztikai- és környezeti nevelési tevékenységet tudtak folytatni munkatársaink.
- Az év során oktatási-, szemléletformálási-, ökoturisztikai programokon és terepi szakvezetésekben összesen 9.596 főt értünk el.
- 5 alkalommal hirdettünk tematikus túrákat a térségben (pl.: Tarpai vezetett túra, Cégénydányád vezetett túra, Téltemető túra, Virágzásváró túra, Geotóp nap, stb.). A nyári szezonban több bejelentkezett csoportot is vezettünk a tarpai Nagy-hegyen és a barabási Kaszonyi-hegyen.
- 2022-ben a járványügyi korlátozások megszűnésével újra megtudtuk tartani téli környezeti nevelési programunkat. A nyári szünet idején több szervezett programon, mint például Erzsébet-táborokon is részt vehettünk vendégelőadóként. Az év során összesen 2.490 főt értünk el valamely oktatási programunk (Téli környezeti nevelési program, Erzsébet-tábor, Pályaorientációs nap) által.
- 2 napra kitelepültünk a Panyolafeszt (mobilkiállítás, mobil játékok) rendezvényre.
- A tavaszi alkotópályázatunkra, melynek témája a “40 éves Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet” összesen 166 pályaművet kaptunk. Az eredményhirdetést Cégénydányádon tartottuk a Kende-kúriában, illetve a díjazott alkotásokat korcsoportokra bontva, több napon át osztottuk meg médiafelületeinken.
- Az 2022. október első hétvégéjén megtartott Európai Madármegfigyelő Napok keretében ismét madárgyűrzési bemutatót tartottunk a Cégénydányádi-park Természetvédelmi Területen. Ebben az évben 235 fő vett részt a több állomásból álló természetismereti játékokkal és madárgyűrzési bemutatóval színesített programon. Többnyire helyi iskolások és környékbeli családok látogattak el az eseményre.
- A minisztérium által koordinált Geotóp-nap rendezvénysorozathoz csatlakozva 2022. októberében ismét a Kaszonyi-hegyre szerveztünk túrát, melyen 18 fő vett részt.
- Bátorligeten 2022-ben a megújult kiállítóterben és felújított pallósoron fogadtuk a látogatókat. Összesen 648 fő látogatott el 2022-ben Bátorligetre.

12.2.5. Kiadványok

2022-ben nem készültek saját forrásból kiadványok.

12.2.6. Látogatóstatistika 2021-ben

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyek regisztrált látogatói						
	Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)	Belépőjegy ára (tól-ig; Ft)	Megjegyzés
1	Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpont	0	0	0	0 Ft	A létesítmény 2022-ben nem volt látogatható
2	Darvak világa - a vándorok nyomában kiállítás	0	0	0	0 Ft	A létesítmény 2022-ben nem volt látogatható.
3	Hortobágyi Páztormúzeum	0	0	0	0 Ft	A létesítmény 2022-ben nem volt látogatható
4	Körszín kézműveskiállítás és vásár	0	6728	6728	0 Ft	A létesítmény 2022. 01. 01. - 07. 31. valamint december 1 és 31. között zárva tartott. A fenti időszakon kívül a Tourinform Hortobágy irodája költözött ide
5	Hortobágyi csárda kiállítás	0	7070	7070	0 Ft	A létesítményben január 4. és július 31. között a Tourinform Hortobágy irodája kapott helyet. Ezt követően október 31-ig ingyenes csárdakiállításként üzemelt.
6	Kadarcsi csárda kiállítás	0	0	0	0 Ft	A létesítmény 2022-ben nem volt látogatható.
7	Hortobágy-halastavi Kisvasút	10 785	1782	12 567	1800-6400 Ft	A kisvasút 2022. 03. 12. és november 6. között közlekedett
8	Hortobágyi Vadaspark	18 371	1036	19 407	2000-4950 Ft	A létesítmény a karácsonyi és az újrnyí időszakot kivéve nyitva tartott
9	Tisza-kürti Arborétum	7448	210	7658	800-3500 Ft	A létesítmény egész évben nyitva tart
10	Tisza-tavi Vízi Sétány	14 542	477	15 019	1200-1800 Ft	A létesítmény 2022. április és november között tartott nyitva.
11	Kölcsey-Kende Kastély, Cégénydányád	2427	143	2570	300-3900 Ft	A létesítmény 2022. május 1. és november 31. között tartott nyitva.
Regisztrált látogatók összesen:		53 573	17 446	71 019		

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői						
Szolgáltatástípus	Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogatók (fő)	Összesen (fő)	Szolgáltatás ára (tól-ig; Ft)	oktatási alkalmak/modulok száma	Megjegyzés
Szakvezetéses túra, nyílt túra	3432	0	3432	500-3000 Ft		
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény	0	8000	8000	0		
Erdei iskolai és óvodai program	411	0	411	6000-15000		
Természetvédelmi táborok	155	21	176	0-39000		6 saját szervezésű tábor
Barlangi kalandtúra	0	0	0	0 Ft		
Csónak- és kenutúra	0	0	0	0 Ft		
Fotótúrák	34	0	34	500-1500 Ft		
Kulturális jellegű rendezvények (pl. koncertek)	0	0	0	0		
Egyéb: nemzeti parki belépőkártya	2861	0	2861	1100-12000 Ft		
Egyéb: 3D mozi	0	0	0	0 Ft		
Egyéb: exkluzív túra	0	0	0	0 Ft		
Egyéb: kézművesfoglalkozás	201	0	201	900 Ft		
Regisztrált igénybevevők összesen:	7094	8021	15 115			

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben				
		Ar (tól-ig; Ft)		Megjegyzés
Szállóvendégek száma (fő)	1448			
Vendégéjszakák száma (fő)	3098	3400-8000		

Bemutatóhelyek és szolgáltatások összesen:	86 134
Szállóvendégek	1448
Mindösszesen	87 582

12.2.7. Környezeti nevelési statisztika

HNPI 2022. ÉVI KÖRNYEZETI NEVELÉSI STATISZTIKAI ADATAI - HNPI működési terület									
Környezeti neveléshez kapcsolódó tevékenység	korosztály/helyszín	létszám					modul-foglalkozás/év	belépőjegy/modul ár	megjegyzés
		(összes/év)							
		fizető (fő)	nem fizető (fő)	regisztrált együtt (fő)	turnus/osztály	összesen fő			
Szakvezetéses túra									41994
gyalogos túra		871	422	1293	38		0		

kerékpáros túra		17	0	17	1			
e-bike túra		65	0	65	10			
kisvonatos túra		10785	1782	12567	138			
speciális gyalogos túra - Vadaspark		13244	1036	14280	188			
extra szafari túra - Vadaspark		8127	0	8127	1161			
darus túra		2296	0	2296	46			
speciális gyalogos túra - Tiszakürti Arborétum		0	78	78	3			
autós túra - egy nap a természetvédelmi őrrrel		0	0	0	0			
speciális gyalogos túra - Kölcsey-Kende Kastély kiállítás		2429	143	2572	0			
Bátorligeti-ösláp és kiállítás		648	0	648	19			
Tiszavirágzás		46	5	51	3			
Erdei iskola/óvoda						411		
3-5 napos ottalvós saját helyszínen	- iskolai korosztály	377	0	377	13		-	
	- óvodás csoport	34	0	34	1		-	
3-5 napos bejárós saját helyszínen	- iskolai korosztály	0	0	0	0		-	
	- óvodás csoport	0	0	0	0		-	
erdei iskolai program	- saját helyszín	0	0	0	0		-	
	- külsős helyszín	0	0	0	0		-	
saját szervezésű szakmai napok						5264		
nyíltnap, jeles nap	- saját helyszín (pedagógus nyílt nap)	0	59	59	2		-	
	- külsős helyszín	0	2000	2000	3		-	
téma nap	- saját helyszín (egy egész iskola vagy annak több osztálya látogat el hozzánk)	0	0	0	0		-	
	- külsős helyszín	0	45	45	0		-	
családi nap	- saját helyszín (rendezvényeink)	0	2000	2000	3		-	

	- külsős helyszín /kitelepülés (pl. Nagyerdő Hete)	0	1160	1160	4		-	
természetvédelmi táborok						176		
ottalvós		21	155	176	6		-	
napközis		0	0	0	0		-	
természetvédelmi szakmai előadások						5846		
tanóra jellegű	iskolai, óvodai koroszt.	287	3137	3424	40		-	
ismeretterjesztő (személyes és online)	felőtt koroszt.	30	2392	2422	9		-	
osztálykirándulás								
· egynapos							-	
· kétnapos							-	
Egyéb tematikus program						17568		
madárgyűrés		0	425	425	5		-	
mobil program (mobil kiállítás)		0	12535	12535	14		-	
vetélkedő, rajzverseny		0	2627	2627	275		-	
Felnőttképzés		40	41	81	4		-	
Teregyakorlat/szakmai gyakorlat/közösségi szolgálat		0	154	154	21		-	
Csillagászat		1746	0	1746	36		-	
Zöld Mikulás		0	0	0	0		-	
Bagoly-nap		0	0	0	0		-	
Regisztrált igénybevevők összesen:						71259	-	

12.3. Társadalmi kapcsolatok

12.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2022. év végén teljeskörű Nemzeti Parki Termék Védjegy pályázatot hirdetett 2023. február 20-i jelentkezési határidővel, így ennek eredménye 2023. évben lesz várható.

2022-ben 7 védjegyes termelőt és tevékenységét ellenőriztünk személyesen.

2022-ben 19 védjegyhasználati licencia szerződés járt le. 18 termelővel újabb három évre meghosszabbítottuk a szerződést. Egy termelő megszüntette a tevékenységét, egy másik termelőt nem sikerült semmilyen formában, személyesen - ellenőrzés keretében sem utolérni, a nyilvántartott címen más él, így töröltük a nyilvántartásból. Jelenleg 28 védjegyes termelőnk van.

A Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitófesztiválján 2 védjegyes termelőnk volt jelen. A hortobágyi nagyrendezvények esetén: a Hídi Vásár és a Behajtási Ünnepe idején ingyenes értékesítési lehetőséget ajánlottunk fel termelőink számára, mellyel 5 védjegyes termelő élt. Az Agrárminisztérium által felajánlott megjelenési és értékesítési lehetőségről tájékoztattuk a termelőket.

12.3.2. Natúrparkokkal való kapcsolat

Az Igazgatóság működési területén korábban működő Szatmár-Beregi Natúrpark jelenleg munkaszervezet váltás miatt felülvizsgálat alatt áll, ily módon nincs együttműködés sem a szervezettel.

12.3.3. Kommunikáció – hírlevelek, honlapok, rendszeres kiadványok

A www.hnp.hu honlapon folyamatos az aktuális hírek közzététele. Statikus oldalaink frissítése mellett ebben az évben összesen 124 honlap cikk jelent meg az Igazgatóság, Természetvédelem, Turizmus és Környezeti nevelés aloldalainkon. Ökoturisztikai programjaink mindegyike elérhető az eseménynaptárban.

Igazgatóságunk nagy hangsúlyt fektet a közösségi média jelenlétre. Facebook oldalunkat 41 ezren követik. 2022-ben közel 300 saját tartalmat osztottunk meg és a szakmai munkánkhoz kapcsolódó vagy Igazgatóságunkról szóló médiatartalmak posztjainak továbbosztása is megközelíti a százat. Instagram oldalunk követőszáma meghaladja a hatezretet. Ezen a felületen 243 posztunk jelent meg és a történet funkciót közel ezer alkalommal használtuk. Aktuális híreinket, programjainkat, illetve rólunk szóló bejegyzéseket ilyen formában jelenítünk meg.

Igazgatóságunk 172 sajtómegjelenést koordinált. Ennek több, mint fele esetében televízió és rádió interjúban nyilatkoztak kollégáink, illetve arányában közel megegyező nyomtatott és online cikk készítésében működünk közre. Számos sajtómegkeresés a közösségi média felületeken közzétett tartalmakkal összefüggésben érkezett. 17 sajtóközleményt jelentettünk meg ökoturisztikai, természetmegőrzési és pályázati eredményeink témában. 3 sajtónyilvános projektzáró rendezvényt tartottunk. Rendszeresen megjelenő kiadványaink nincsenek. Hírlevél szolgáltatásunk 2022-ben nem működött.

12.4. Tervezett fejlesztések

- Hortobágyi-halastón, a halastavi tanösvény mentén megvalósítandó Madárszínház kapcsán ugyan az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Nkft. eredménytelen közbeszerzési eljárásról volt szó, de ezt a projektet felkarolta, átvette a Hajdú-Bihar Vármegyei Önkormányzat. Szándékuk szerint konzorciumi partnerként kívánják bevonni Igazgatóságunkat, s ennek érdekében elindult egy együttműködés is. Cél, hogy a TOP Plusz programban biztosítsuk

rá a forrást. A Vármegyei Önkormányzat kérésére a Madárszínház projektet kiegészítettük további kísérő elemekkel, melye a Hortobágy-halastavi Kisvasút megújítására is kiterjednek (korábbi hazai forrás kiváltása céljából), illetve a csillagoségbolt-park értékeinek bemutatására és a Hortobágyi Vadaspark attrakció fejlesztésére.

- Változatlanul folynak a beszerzési és kivitelezési munkálatok a Hortobágy – Világörökségünk a Pusztán tárgyú projekt GINOP-7.1.9-17-2018-00024 számú turisztikai projektben, melynek várható befejezése 2023. októberre tolódott.
- A TOP Plusz program keretében nemcsak Hajdú-Bihar, hanem Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye önkormányzatával is egyeztettünk, sikerrel. Projektelképzeléseinket támogatták. A Tiszakürti Arborétumba és a tiszafüredi Kemény-kastélyhoz tervezett fejlesztések részletes kidolgozását 2023-ban kívánjuk megvalósítani.

12.5. Együttműködési megállapodások

- Együttműködési megállapodásunk jelenleg a Wolini Nemzeti Parkkal és a Lengyel Falufejlesztési Európai Alap Alapítvánnyal van a szemléletformálás terén. Az együttműködésnek köszönhetően 2022-ben egy újabb teljes, egyben sikeres évet zárhattunk le, mely során meghirdetésre került egy vetélkedő (3 fordulós, 3 fős csapatok számára, 12-14 évesek) a HNP területével határos iskolákban (20 fő alatti települések, és a tervezett védőzónával határos települések is bevonásra kerültek). 3 forduló során a nyertes 3 csapat 2 x 1 hét ingyenes jutalomkirándulást nyert a WNP területére. A 2022/23. tanévi felhívásra pedig rekord számú csapat (19) jelentkezett.
- Létesítményeink üzemeltetése kapcsán két esetben állunk kapcsolatba vállalkozóval, ill. civil szervezettel. A Poroszló területére eső Tisza-tavi Vízi Sétány tanösvény bérleti megállapodás keretében az ER-TANK Kft. bevonásával működtetett létesítményünk.
- Sajnos a Nagyiváni Tájház üzemeltetése nem zökkenőmentes, a bevont alapítvány működési gondjai miatt arra a következtetésre jutottunk, hogy új civil partnert keresünk. Még év végén a kutató munka sikerrel járt, 2023-ban az üzemeltetésre új megállapodást tervezünk kötni egy másik térségi alapítvánnyal.

12.6. Fontosabb események

- **„Ifjú Kócsagőr” programban** 2022-ben a HNPI részéről 7 fővel indult, de csak 5 fő fejezte be, s vett részt az országos vetélkedésben. Ennek döntőjén dönt el, hogy 2023-ban Igazgatóságunk lesz a házigazda.
- **Magyar Nemzeti Parkok Hete** – 2022-ben a nyitórendezvényen vettünk részt védjegyeinkkel Balatonfüreden. Ezt követő héten létesítményeinkben egyedi programokat és kedvezményeket biztosítottunk kapcsolódva az országos eseményhez.
- A Szent-György-napi Behajtási Ünnep és Darufesztivál idején avattuk fel a Látogatóközpont előtti új teret, és a téren a Daruszobor csoportot, mely egyben az **50 éves jubileumi** rendezvénysorozat bejelentésével párosuló sajtóesemény volt.

13. Közfoglalkoztatás (személyi feltételek, elvégzett feladatok, eredmények, javaslatok)

13.1. Alapfeladatok, személyi feltételek

A 2022-2023. évi Országos Közfoglalkoztatási program 2022. március 01. és 2023. február 28. közötti időszakra vonatkozóan, 12 hónapos időtartamra szolt, 6 fő támogatott létszámmal.

A 2022. évben közfoglalkoztatással érintett időszakban a közfoglalkoztatotti átlaglétszám 4,99 fő volt, a program összesen 7 fő foglalkoztatásával valósult meg.

A közfoglalkoztatási program során kétféle szakképzettséget, iskolai végzettséget nem igénylő munkakörben (egyszerű mezőgazdasági segédmunkás, intézményi takarító és kiegészítő) dolgoztak munkavállalóink.

13.2. Elvégzett feladatok, eredmények

A program során tervezett munkák 2 vármegyében, 2 településen (Bátorliget, Hortobágy/Hortobágy-halastó), Igazgatóságunk működési területein valósultak meg.

A közfoglalkoztatási programban dolgozó *mezőgazdasági segédmunkás* munkakörben dolgozó munkavállalók alapfeladatai az alábbiak voltak:

- növények kapálása, gyomlálása, permetezése, kötözése; részvétel a gazdálkodási, állattartási feladatokban; kaszálási, nyiladék takarítási feladatok elvégzése; adventív növények, cserjék irtása; termések kézi betakarítása; környezetének tisztántartása; szemétszedés;
- parlagfű mentesítéssel kapcsolatos feladatok ellátása;
- fűnyírás, festés, parkgondozás, takarítás, szemétszedés, javítási munkák, udvaros tevékenységek, park gondozás, növényápolási munkák;
- a munkakörhöz kapcsolódó egyéb eseti feladatok ellátása.

A közfoglalkoztatási programban dolgozó *intézményi takarító és kiegészítő* munkakörben dolgozó munkavállalók alapfeladatai az alábbiak voltak:

- padlók, bútorok és egyéb berendezési tárgyak söprése, porszívózása, mosása és törölgetés;
- a rábízott terület rendben tartása, takarítása; környezetének tisztántartása;
- takarítás a konyhában, és általában a konyhai munka segítése, beleértve a mosogatást;
- parlagfű mentesítéssel kapcsolatos feladatok ellátása;
- a szemét felszedése, a szemetes tartályok kiürítése, tartalmuk elvitele a szemétygyűjtő helyre;
- a munkakörhöz kapcsolódó egyéb eseti feladatok ellátása.

A program keretében az Igazgatóság, mint közfoglalkoztató „halászat” belső képzés keretében teljesítette képzési kötelezettségét. A képzésen 1 fő közfoglalkoztatott vett részt, akik sikeres vizsgát tettek.

13.3. Tapasztalatok

A 2022-2023. évi közfoglalkoztatási programban engedélyezett létszámkeretet (6 fő) sikerült feltöltenünk, így foglalkoztatási kötelezettségünknek eleget tudtunk tenni, ugyanakkor a program során megüresedett munkakörök betöltése nehézséget jelentett számunkra. A kiközvetíthető személyek sokszor az alacsony bér miatt nem vállalták a felajánlott munkakört, mivel alkalmi munkavállalással jobban fenn tudták tartani magukat, és ezt sajnos nem befolyásolta nagymértékben a kormány béremelése sem.

Össességében elmondható, hogy a 2022-2023-as időszakra tervezett, közfoglalkoztatás keretében kitűzött feladatok mind végrehajtásra kerültek. A program által, a rendszeres jövedelemmel nem rendelkező, hátrányos helyzetben élők megélhetését tudta biztosítani Igazgatóságunk. A nálunk dolgozó közfoglalkoztatottak nagyon jól beilleszkedtek az intézmény munkájába, valamint komoly segítséget nyújtottak még ilyen kis létszámban is.

Igazgatóságunk törekszik arra, hogy amennyiben lehetőség nyílik rá, hozzájáruljon a közfoglalkoztatási program alapvető céljához, a közfoglalkoztatottak elsődleges munkaerő-piacon való elhelyezkedéséhez.

13.4. Javaslatok

Új közfoglalkoztatási program tervezése:

Javaslat: A közfoglalkoztatási programban résztvevő - korábbi évek számaihoz kötött - létszám korlátozásának feloldásával enyhíthetők a szigorú feltételek.

Indokolás: A Belügyminisztérium az országos közfoglalkoztatási programok tervezésekor az új programban igényelt létszámok esetében feltételként szabja meg, hogy annál magasabb létszámot nem tervezhetnek a programba belépők, mint az előző évi programban ténylegesen megvalósult átlagos közfoglalkoztatotti létszám. Abban az esetben, ha nagyobb munkaerő igény jelentkezik - a korábbi évek esetlegesen sikertelen létszámfeltöltése miatt - nem ad a rendszer lehetőséget arra, hogy a következő évben sikeresen megvalósítható legyen az újonnan felmerülő munkaerő igény egy nagyobb létszámmal.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

I. Hazai

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és a Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Kar, Biológiai és Ökológiai Intézet Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszék működésének keretében a két intézmény közötti együttműködést kölcsönös információcserével, konferenciák terepi programjának előkészítésével, szemináriumok, szimpóziumok, előadások közös meghirdetésével tovább erősítettük, valamint folyamatosan részt veszünk a PhD képzésben.

2022-ben 11 megkeresés volt szakdolgozat készítésekkal kapcsolatban, a hallgatóknak megadtuk a kért adatokat, háttér információkat, illetve amennyiben szükséges volt, a területileg illetékes örkolléga elérhetőségét.

A Debreceni Egyetem Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszéke rendezte meg az III. EOU Fledglings Meeting konferenciát 2022. augusztus 11-13. között, mely az Európai Ornitológiai Unió fiatal kutatóinak konferenciája. Igazgatóságunk terepi program szervezésével és szakvezetés biztosításával támogatta a konferencia lebonyolítását.

A HNPI és a DE Természettudományi és Technológiai Kar, Biológiai és Ökológiai Intézet Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszék kezdeményezésére indított természetvédelmi szeminárium-sorozat online formában 2022-ben is folytatódott a DE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszékének szervezésében. A közös fórum célja a két intézmény közötti együttműködés tovább erősítése.

A HNP területén a partimadár-élőhely fejlesztésekhez kapcsolódóan a DE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék kutatóival együttműködésben megkezdett természetvédelmi célú kutatási programot folytattuk (TMO, TVÖ). A kutatás egy 2018-ban indult ÉLVONAL kutatóprogramhoz kapcsolódik, aminek a fő célkitűzése a partimadarak szaporodásának evolúciós vizsgálata.

A Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Karának a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságánál működő Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszékének a nemzeti park munkatársaival (TMO, ÖKO), valamint a DE TTK Élvonallal kutatóprogramjával közösen, az Ökológiai Kutatóközpont részvételével 2021-ben elindított oktatási-szemléletformálási együttműködést folytattuk, melynek során az aktuális biológiai kutatásokról, a tudományos vizsgálatok természetvédelemben betöltött szerepéről és ezeknek az oktatásban megvalósítható gyakorlati alkalmazásáról tartottunk két napos továbbképzést június 21-22-én. A továbbképzésen 26 általános- és középiskolai pedagógus vett részt. 2022-ben kibővítettük az együttműködést a DE TTK Ökológia Tanszék természetvédelem és környezettan szakos tanárok képzéséért felelős Biológia Szakmódszertani Csoportjának bevonásával és közreműködésükkel, valamint a program sikerére tekintettel felvettük a kapcsolatot a Debreceni Egyetem Oktatási Igazgatóságával és megtettük az első lépéseket a program egyetemi akkreditációjának érdekében.

Szintén a DE TTK-HNPI Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszékének munkája keretében bekapcsolódtunk a Debreceni Egyetemen 2023-ban indítani tervezett új angol nyelvű MSc program (Msc in Conservation Biology) természetvédelmi moduljának kidolgozásába.

Szintén a Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszéken keresztül, a VKO szervezésében és tárgyfelelősi feladatkörben Vadlovak a Hortobágyon címmel speciálkollégium indítását kezdeményeztük.

Folyamatos munkakapcsolatban állunk a Magyar Természettudományi Társulattal, melynek programjain rendszeresen részt veszünk, illetve részt vállalunk a szakmai programok szervezésében és lebonyolításában.

Részt vettünk a 2022. október 12-én Debrecenben a DE, TTK, Biológiai és Ökológiai Intézet, Hidrobiológiai Tanszék, a Magyar Természettudományi Társulat (MTT), a Ramsari Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottságának és mások közös szervezésében megrendezett Debreceni Hidrobiológus fórumon.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság biztosított helyszínt a Ramsari Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottságának (REMNB) soron következő, 2022. október 12-13-án megrendezett üléséhez.

Az Igazgatóság saját szakembere által folytatta a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) nappali - és éjjeli lepke monitorozó programjának országos koordinációját az NBmR Irányító Központjával (Agrárminisztérium) együttműködve. Az országos koordináció feladatköre elsősorban az NBmR országos programja keretében tervezett terepi felmérések elvégzésére, az adott évben kiválasztott lepkepopulációk országos szintű vizsgálatában történő szakértői közreműködésre, a monitorozásra javasolt fajok körének kiválasztására, a vizsgálati területek, illetve populációk évenkénti szelekciójára és a kutatási módszerek fejlesztésére, tesztelésére irányul.

Közösségi adatgyűjtésekben és nemzetközi lepkefaunisztikai kutatásokban való részvétel, illetve folyamatos együttműködés a Szalkay József Magyar Lepkészetű Egyesülettel és a Butterfly Conservation Europe (BCE) szakmai szervezettel.

Együttműködési megállapodás keretében egy debreceni egyetemi hallgató végzett kutatást, melynek célja a védett mocsári teknős (*Emys orbicularis*) egyedeinek befogása, egyedi jelöléssel való ellátása és megfigyelése a Lónyai-főcsatorna Kótaj-Buj települések közötti szakaszán, illetve az Érpataki-főfolyás Nyírszőlős melletti szakaszán, és a kapott adatok felhasználásával egyetemi szakdolgozat/kutatás/publikáció készítése.

Folyamatos a részvételünk a Tiszántúli, a Felső-Tisza-vidéki és a Közép-Tisza-vidéki Területi Iés a Tisza Részvízgyűjtő Vízgazdálkodási Tanácsok munkájában, melynek keretében 2022-ben is viszonylag sok, (bár a 2021-es évben több volt) belterületi csapadékvíz elvezetési koncepciót kellett véleményezni.

Továbbra is üdvözljük, hogy bár az Igazgatóság nem gyakorol hatósági jogkört, jó néhány nagyobb beruházó rendszeresen megkeresi az Igazgatóságot egy-egy nagyobb beruházás (2021-ben ilyenek voltak pl. a napelem-parkok telepítői) engedélyeztetésének megkezdése előtt, előzetes egyeztetés céljából.

Kapcsolattartás gazdálkodókkal: a tevékenységi kör fő tömegét az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő bérbe adott területeken, kisebb részben a más állami, illetve magántulajdonban lévő területeken gazdálkodó magánszemélyekkel, illetve szervezetekkel történő folyamatos kapcsolattartás teszi ki.

Kapcsolattartás társadalmi szervezetekkel: ennek keretében főleg a szakmai társadalmi szervezetekkel kell folyamatos munkakapcsolatot fenntartanunk. Fő partnereink – a teljesség igénye nélkül - különösen: Hortobágy Természetvédelmi Egyesület (HTE), Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME), WWF Magyarország, E-Misszió Egyesület, Jászkun Természetvédelmi Szervezet, Dél-Nyírség– Bihar Tájvédelmi Egyesület. A kapcsolattartás síkjai: aktív faj- és élőhelyvédelmi együttműködés, tudományos kutatás, felmérések; oktatási-szemléletformálási, illetve turisztikai tevékenység, stb.

A projektek megvalósítása során rendkívül fontos a hatékony ügymenetet biztosító kapcsolattartás a partnerszervezetekkel.

Az Igazgatóság feladatellátása során az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító

módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Törvény) 24. § (1) bekezdése alapján, a működési területünkhöz tartozó vármegyei rendőr-főkapitányságokkal 2022. évben megtörtént a fennálló együttműködési megállapodások felülvizsgálata. Megújított megállapodásokban jogszabályváltozások okán módosult a Természetvédelmi Őrszolgálat részéről előírt havi adatszolgáltatási kötelezettség. A rendőr-főkapitányságokkal való együttműködés az adatszolgáltatás teljesítése mellett, segíti az Igazgatóság működési területéhez tartozó települési kapitányságokkal, rendőrőrsökkel történő közös szolgálatok gyakorlatát.

2022. év II. felében megtörtént az elfogadása és aláírása a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Rendőr-főkapitánysággal, a Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitánysággal, a Hajdú-Bihar Vármegyei Rendőr-főkapitánysággal, a Heves Vármegyei Rendőr-főkapitánysággal, a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Rendőr-főkapitánysággal, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Rendőr-főkapitánysággal létrejött együttműködési megállapodásnak.

II. Nemzetközi

A 2020-ban támogatást nyert kis lilik LIFE (LIFE LWfG CLIMATE RESILIENCE, LIFE19 NAT/LT/000898) a fennoskandináv szubpopuláció vonulási útvonala mentén együttműködő nemzetközi szervezetek szorosabb együttműködését teszi lehetővé. A projekt az alábbi szervezetek együttműködését foglalja magában: Lithuanian Ornithological Society (Litvánia), UNEP/AEWA Secretariat, Estonian Ornithological Society (Észtország), Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Hellenic Ornithological Society (Görögország), Management Body of Evros Delta and Samothraki Protected Areas (Görögország – szervezeti és névváltozáson estek át 2022-ben, azóta: Natural Environment and Climate Change Agency részei (NECCA)), Metsähallitus Parks & Wildlife Finland (Finnország), Oulun yliopisto (University of Oulu) (Finnország), Maailman Luonnon Säätio – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr.(Finnország). A projekt megvalósítása során a közösen megvalósítandó akciókon, feladatokon túl a rendszeres partnertalálkozók és CINEA ellenőrzések keretében is biztosított az együttműködés.

Az Europarc Szövetség Közép- és Kelet-Európai Szekciójának elnökségét 2018 óta az Igazgatóság látja el. 2022-ben sor került az előző évben elmaradt éves konferencia és taggyűlés pótlólagos megrendezésére is. Igazgatóságunk mindkét konferencián és a szekció képviselőjében a kapcsolódó elnökségi üléseken részt vett (2022. május 02-06., Ausztria, 2 fő (TMO, ÖKO); 2022. október 4-7., Franciaország, 1 fő (TMO), melynek köszönhetően az online kapcsolattartás mellett újra szerephez jutott a személyes kapcsolattartás is.

Szakmai kapcsolatfelvételt kezdeményeztünk az ausztriai Neusiedler See - Seewinkel Nemzeti Park szakembereivel.

2022. május 23-25-én részt vettünk az Európai Nemzeti Parkok Napja programsorozat részeként Romániában az Apuseni Natúrpark által rendezett ünnepi eseményen és megkezdtük a natúrpark (amely Romániában a védett természeti területek egyik kategóriáját képviseli) munkatársainak a Hortobágyi Nemzeti Parkban tervezett látogatásának előkészítését a két természetvédelmi terület között fennálló együttműködési megállapodás keretében.

A lengyelországi Poleski Nemzeti Park (PNP) részéről Prof. Grzegorz Grzywaczewskit, a Poleski Nemzeti Park Tudományos Tanácsának elnökét és a Lublini Élettudományi Egyetem professzorát fogadtuk júniusban, aki személyes kapcsolatfelvétel céljából látogatott el a Hortobágyi Nemzeti Parkba, a HNP és a PNP közötti együttműködési lehetőségek előzetes áttekintésére és terepi szakmai tapasztalatszerésre.

Megállapodás van érvényben Igazgatóságunk és a Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar között természetvédelmi mérnök képzés keretében duális képzésben történő részvételi lehetőség kapcsán (BSc és MSc), továbbá a Természettudományi és Technológiai Kar között biológus és környezettudományi (MSc) képzés keretében duális képzésben történő részvételi lehetőség kapcsán. 2022-ben új hallgatóval

szerződést nem kötöttünk 2 hallgató pedig végzett tanulmányaival és szerencsére nem HNPI-nél de szakmán belül (kutatócsoportnál és másik NPI-nél) talált álláslehetőséget, ezt sikernek könyveljük el.

Egyéb belföldi és külföldi együttműködés területkezelési feladatkörbe tartozó ügyekben:

- a) Kölni Állatkert (1997 óta)-igazgató: Theo Pagel, projekt felelős: Oliver Mojecki;
- b) Budapesti Állatkert: dr Sós Endre, dr. Koroknai Viktória-állatorvosi ellátás, Sándor István-szaktanácsadó;
- c) Prágai Állatkert: Barbora Dobiasova: EEP koordinátor, Jaroslav Simek: ISB (international studbook keeper);
- d) Debreceni Egyetem Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék (Barta Zoltán: tanszékvezető, Bán Miklós: nagy adatbázis kezelő, Ozogány Katalin: témavezető);
- e) Stuttgarteri Egyetem: Aamir Ahmad és csapata, drón felvételek segítségével egyedi felismerés fejlesztése;
- f) Sorbone Egyetem: Heiko Rödel: demográfiai elemzések;
- g) Davisi Laboratórium, Kaliforniai Egyetem: DNS minták elemzése;
- h) IUCN Equid Specialist group tagság;
- i) The Science and Conservation Center: pzp (fogamzástgátló szer) forgalmazó cég.

A HNPI által megvalósított **projektek** közel fele **konzorciumban** valósul meg, mely a konzorciumi tagok közötti folyamatos együttműködésre épül.

Konzorciumi partnereink:

1. Agrárminisztérium,
2. Nemzeti Park Igazgatóságok,
3. Hortobágy Természetvédelmi Egyesület,
4. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület,
5. Alkossunk Várost Alapítvány,
6. Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
7. Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.,
8. Hortobágy Község Önkormányzata,
9. Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság,
10. INNOVA Észak-Alföld Regionális Fejlesztési és Innovációs Ügynökség Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság,
11. Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt.,
12. Magyar Turisztikai Szövetség Alapítvány,
13. Visit Hungary Nemzeti Turisztikai Szervezet Nonprofit Zrt.,
14. Lechner Tudásközpont Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság,
15. Ökológiai Kutatóközpont,
16. AKI Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság,
17. Agrártudományi Kutatóközpont,
18. MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zártkörűen Működő Részvénytársaság.

A 2020-ban támogatást nyert kis lilik LIFE (LIFE LWfG CLIMATE RESILIENCE, LIFE19 NAT/LT/000898) a fennoskandináv szubpopuláció vonulási útvonala mentén együttműködő nemzetközi szervezetek szorosabb együttműködését teszi lehetővé. A projekt az alábbi szervezetek együttműködését foglalja magában: Lithuanian Ornithological Society (Litvánia), UNEP/AEWA Secretariat, Estonian Ornithological Society (Észtország), Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Hellenic Ornithological Society (Görögország), Management Body of Evros Delta and Samothraki Protected Areas (Görögország), Metsähallitus Parks & Wildlife Finland (Finnország), Oulun yliopisto (University of Oulu) (Finnország), Maailman Luonnon Säätio –

World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr.(Finnország). A projekt megvalósítása során a közösen megvalósítandó akciókon, feladatokon túl a rendszeres partnertalálkozók és CINEA ellenőrzések keretében is biztosított az együttműködés.

A projektek megvalósítása során rendkívül fontos a hatékony ügymenetet biztosító kapcsolattartás a partnerszervezetekkel.

A Pályázatkezelési Osztály munkatársai - a teljesség igénye nélkül - az alábbi hazai szervezetekkel állnak kapcsolatban:

1. a támogatást nyújtó Irányító Hatóság (ITM, PM),
2. társfinanszírozást nyújtó szerv: Agrárminisztérium,
3. konzorciumvezetők, konzorciumi tagok,
4. környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi, építésügyi, örökségvédelmi, erdészeti hatóságok, földhivatalok az illetékes Kormányhivatalokon belül,
5. illetékes helyi önkormányzatok,
6. magántulajdonban lévő földterületek tulajdonosai,
7. közbeszerzési tanácsadó, tervező, kivitelező, műszaki ellenőri, informatikai, PR cégek,
8. kutatók, alapítványok.

15. Ellenőrzés

15.1. Belső ellenőrzés

A HNPI-nél a belső ellenőrzést külső szakember látja el megbízási szerződés keretében, a hatályos 370/2011. (XII.31.) Korm. rendeletben előírtaknak megfelelően. Az ellenőr független, közvetlenül a HNPI igazgatója irányítása alatt látja el feladatait az SZMSZ-nek és a belső szabályzatoknak megfelelően.

A 2022. évi ellenőrzésekre előzetesen belső ellenőrzési terv készült, 9 db ellenőrzéssel. Egy ellenőrzés 2021 évről húzódott át, jelentés lezárása okán. Az ellenőrzések száma év közben módosult a tervhez képest: 6 db ellenőrzés került végrehajtásra, 2 db elmaradt, szerződés megszűnése miatt. Soron kívüli, illetve egyéb terven felüli ellenőrzésre nem került sor.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság igazgatójának személyében bekövetkezett változást, valamint a gazdasági igazgatóhelyettes kormányzati tisztviselői jogviszonya megszűnést követően a 2022. december 31. napig fennálló belső ellenőrzési tevékenységre vonatkozó vállalkozási szerződést a Felek 2022. november 18. napjával megszüntették. A Igazgatóság rendelkezik belső ellenőrzésre vonatkozó új vállalkozási szerződéssel, mely 2022. november 21-től hatályos.

2022. év során az alábbi témákban történtek belső ellenőrzések:

Áthúzódó, jelentés lezárása okán: Az Igazgatóság 2021. évre tervezett turisztikai és egyéb programjainak tervezésének, megvalósításának és költséghatékonyságának ellenőrzése.

1. OBM rendszerbe történő adatrögzítések száma, adatszolgáltatók közötti megoszlása
2. KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja – projekt előkészítés ellenőrzése
3. A haszonbérleti pályázatokban bérlők által vállalt/ részükre előírt kötelezettségek teljesítésének szűrőpróba szerű ellenőrzése
4. A haszonbérleti szerződések alapján beszedett díjak számlázási rendszerének ellenőrzése (inflációkövetés, szerződésmódosítások követése, fizetési felszólítások)
5. Tanösvények használatának és üzemeltetésének ellenőrzése (tanösvények-, azokon lévő információs táblák állapota, honlapon lévő információk aktualitása)
6. Turisztikai attrakciók / szálláshelyek minősítési folyamatának ellenőrzése (természetiskolává minősítés, NTAK minősítés)

A 2022. évben az ellenőrzések közül két esetben, átfogó - rendszerellenőrzés zajlott. A többi esetben egyes osztályok kiválasztott területeinek mélyebb szintű ellenőrzése került lefolytatásra. Az ellenőrzések során több észrevétel, megállapítás történt, amelyet az Igazgatóság vezetése átgondolva, átfogó módon rendezett, illetve hozott olyan működésre vonatkozó intézkedéseket, amelyek a problémák kiküszöbölésére és megoldására irányultak.

Az ellenőrzések során büntető-, szabálysértési, kártérítési illetve fegyelmi eljárás megindítására okot adó cselekmény, mulasztás vagy hiányosság gyanúja nem merült fel.

15.2. Belső ellenőrzések nyilvántartása

Sorszám	Az ellenőrzött szervezeti egység	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Intézkedést igénylő megállapítás
1.	Természetmegőrzési Osztály, Természetvédelmi Őrszolgálat	OBM rendszerbe történő adatrögzítések száma, adatszolgáltatók közötti megoszlása	Az ellenőrzés külön intézkedésre vonatkozó megállapítást és javaslatot nem tett az ellenőrzés tárgyával kapcsolatban.
2.	Pályázatkezelési Osztály	KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja – projekt előkészítés ellenőrzése	Az ellenőrzés a projektre vonatkozóan a szakmai előkészítő és projekt előrehaladási folyamatokra külön intézkedésre vonatkozó megállapítást és javaslatot nem tett az ellenőrzés tárgyával kapcsolatban.
3.	Jogi, Igazgatási és Birtokügyi Osztály	A haszonbérleti pályázatokban bérlők által vállalt/ részükre előírt kötelezettségek teljesítésének szűrőpróba szerű ellenőrzése	Az ellenőrzés külön intézkedésre vonatkozó megállapítást és javaslatot nem tett az ellenőrzés tárgyával kapcsolatban.
4.	Pénzügyi, Számviteli és Üzemeltetési Osztály	A haszonbérleti szerződések alapján beszedett díjak számlázási rendszerének ellenőrzése (inflációkövetés, szerződésmódosítások követése, fizetési felszólítások)	Mind a JIBO, mind a PSZÜO nyilvántartja a haszonbérleti szerződéseket, külön-külön szempontrendszer és adattartalom alapján. A JIBO által nyilvántartott szerződéses azonosító szám és a PSZO által adott szerződéses azonosító szám nem egyezik meg. A JIBO a pályázati azonosító számot, míg a PSZO generált iktatószámot alkalmaz a szerződés nyilvántartására.
			A JIBO és a PSZÜO munkatársai a haszonbérleti szerződések ügyintézése során írásban és szóban is egyeztetnek egymással. A pénzügyi nyomonkövetés és a szakmai nyomonkövetés párhuzamosan történik, mind a kettő a maga szakmai megfelelőségének időszakában. A pénzügyi szakterület részéről írásban is folyamatosan szükséges a JIBO felé történő információ szolgáltatás a nem időben fizető, esetlegesen többszörösen felszólított szerződéses partnerekről.
5.	Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály	Tanösvények használatának és üzemeltetésének ellenőrzése (tanösvények-, azokon lévő információs táblák állapota, honlapon lévő információk aktualitása)	2021. év óta elvárás az ÖKO-tól, hogy készítse el az Igazgatóság közép- és hosszútávú turisztikai- és programtervezési stratégiai dokumentumát, amely a célok meghatározásán kívül, tájegységekre, illetve tevékenységekre lebontva konkrét operatív programokkal, akciótervekkel segítené az éves ökoturisztikai programtervezést a Nemzeti Park teljes területére vonatkozóan.
			A Munkaköri leírások az ellenőrzés során az osztályhoz tartozó munkatársak esetében rendelkezésre állnak, felülvizsgálatukat és egységes szerkezetben való áttekintésüket a belső ellenőrzés 2020. év óta többször javasolta.
			A Tanösvényeknek nincs egy kimondottan rájuk vonatkozó honlapi felülete, a laikus érdeklődők részére nehezen találhatóak meg a különböző tanösvényi információk egységes szerkezetben.
			Egyes Tanösvények – főleg a szabadon, önállóan látogatható tanösvények – tekintetében a kihelyezett információs táblák, tereptárgyak felújításra szorulnak, megközelíthetőségük nem megfelelő, nehézkes.
6.		Turisztikai attrakciók / szálláshelyek minősítési folyamatának	A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság által üzemeltetett létesítmények közül 2022. évben a korábban jelentkezett és regisztrált helyszínei elnyerték MINŐSÍTETT

	Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály	ellenőrzése (természetiskolává minősítés, NTAK minősítés)	TERMÉSZETISKOLAI LÉTESÍTMÉNYEK ÉS PROGRAMSZOLGÁLTATÁSOK címet.
			2023.01.01. napjával a turisztikai attrakciók üzemeltetői számára is kötelező lesz az NTAK-ba való regisztráció és napi adatszolgáltatás.

15.2. Külső ellenőrzés

A HNPI -nél a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII.31.) Kormányrendelet (Bkr.) 13. § alapján külső ellenőrzést az Európai Számvevőszék, az Európai Bizottság, az Állami Számvevőszék, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal, az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság, a Magyar Államkincstár, az irányító szervezet, továbbá a felsorolt szervezetek megbízottjai végezhetnek.

Az Igazgatóságon 2022. év folyamán 20 db külső ellenőrzésre került sor, online vagy helyszíni ellenőrzés keretén belül. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságára vonatkozó megállapítás egyik esetben sem fordult elő.

Sorszám	A külső ellenőrzést végző megnevezése	Az ellenőrzés tárgya (címe)	Intézkedést igénylő megállapítás
1.	ITM KEHOP IH KEHOP HÁT Titkárság Szervezési, Koordinációs Osztály	KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	-
2.	ITM KEHOP IH KEHOP HÁT Titkárság Szervezési, Koordinációs Osztály	KEHOP-4.1.1-15-2015-00001 Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban I. ütem II. szakasz	-
3.	ITM KEHOP IH KEHOP HÁT Titkárság Szervezési, Koordinációs Osztály	KEHOP-4.1.1-15-2015-00002 Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban II. ütem II. szakasz	-
4.	EUROPEAN COMMISSION NEEMO EEIG	5th external monitoring visit to LIFE17 IPE/HU/000018 LIFE-IP GRASSLAND-HU Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures	-
5.	EUROPEAN CLIMATE, INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENT EXECUTIVE AGENCY (CINEA)	2nd monitoring visit to LIFE19 NAT/LT/000898 - LIFE LWfG CLIMATE Providing a climate resilient network of critical sites for the Lesser White-fronted Goose in Europe	-
6.	EUROPEAN CLIMATE, INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENT EXECUTIVE AGENCY (CINEA)	6th mission to PannonEagle Life, LIFE15 NAT/HU/000902 - Conservation of the eastern imperial eagle by decreasing human-caused mortality in the Pannonian Region	-
7.	Magyar Államkincstár Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság Állampénztári Iroda	ÉAOP-2.1.1/E-12-k2-2012-0004 Komplex ökoturisztikai fejlesztés a Hortobágyi Nemzeti Parkban	A teremtett munkahelyek száma indikátor értékében elmaradás tapasztalható - kérelem benyújtása szükséges KSZ felé 2022.07.15-ig Felelős: Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft. (konzorciumvezető)

8.	Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási, Munkaügyi és Munkavédelmi Főosztály	HB/09-FOGL/000804-6/2022 Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság országos közfoglalkoztatási program ellenőrzése	-
9.	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis- Tiszán, valamint beregi- és nyírségi lápok vízpótlása	-
10.	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	KEHOP-4.1.0-15-2016-00012 A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	-
11.	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	1 db beszerzési eljárás dokumentumai nem állnak rendelkezésre Tájékoztatással, nyilvánossággal kapcsolatos dokumentáció nem állt rendelkezésre. Felelős: Alkossunk Várost Alapítvány
12.	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	-
13.	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	-
14.	Directorate General Environment of the European Commission	LIFE11 NAT/HU/000924 Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon	-
15.	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis- Tiszán, valamint beregi- és nyírségi lápok vízpótlása	-
16.	Miniszterelnökség Közlekedési, Környezeti és Energiahatékonysági Fejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság	KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok	-
17.	Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi-, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály	Közepesen veszélyes állatfajok ellenőrzése (szürke farkas)	-
18.	Kormányzati Ellenőrzési Hivatal	A kormányzati igazgatási szerveknél történő béren kívüli juttatások kifizetésének szabályairól szóló 4038/2022. Korm. határozatban foglaltak végrehajtásának vizsgálata.	-
19.	EU Bizottság Egészségügyi és Élelmiszerlánc-biztonsági Főigazgatósága	Magyarországon az afrikai sertéspestis elleni védekezés feladatainak felülvizsgálata	-

20.	Magyar Államkincstár Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság gazdaságában a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó szabályrendszer ellenőrzése	-
-----	--	--	---

16. Éves munka legfontosabb összefoglalása

Az alábbiakban azokat az eredményeket emeljük ki, melyek megítélésünk szerint a legjelentősebb előrelépést, hosszabb távra kiható kedvező természetvédelmi hatásokat váltottak ki, vagy későbbi természeti állapot javító beavatkozások lehetőségét teremtették meg:

- A Természetvédelmi kártalanítás elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat keretéből biztosított pénzügyi forrás hatékony felhasználása a Nemzeti Biodiverzitás monitorozó Rendszer működtetésére és a Natura 2000 jelölő fajok és élőhelyek természetvédelmi állapotának vizsgálatára.
- A terepen végzett feladataink körében egyes speciális ismereteket igénylő felméréseket, valamint monitoring és kutatási tevékenység egy részét már nem külső szakértőkkel végeztettünk el.
- A természetvédelmi örök által használt OpenBioMaps (OBM) alkalmazásnak köszönhetően több és egyre jobb minőségű biotikai adathoz jutunk. Az így rögzített adatokat többek között a szakkérdések vizsgálata során a hatósági eljárásban való közreműködésben eredményesen tudjuk használni.
- A terepen végzett feladataink körében egyes speciális ismereteket igénylő felméréseket, valamint monitoring és kutatási tevékenység egy részét már nem külső szakértőkkel végeztettünk el.
- LIFE és KEHOP projektek megvalósítása során jelentős természetvédelmi célokat szolgáló beruházásokat és egyéb tevékenységeket sikerült megvalósítani Európai Uniói forrásokból.
- Az igazgatóság a természetvédelmi örök útján 2022. évben is folyamatosan ellenőrizte a földhasználatba adott területeken folyó gazdálkodási tevékenységet.
- Több esetben került sor közösségi munkavégzésre a bemutató létesítményeink karbantartási munkáiban, valamint a természetvédelmi fenntartási, kezelési tevékenységben. Ezek az alkalmak a gyakorlati szakmai munka mellett közösség építés céljait is szolgálják.
- A csapadékhány következtében a természetes élőhelyeken mindenhol jelentkeztek a vízhiány jelei. Kijelenthető, hogy 2022. év kiemelkedően száraz év volt. Ahol lehetőség volt a vizes élőhelyek vízpótlására, ott árasztásokkal törekedtünk a megfelelő élőhelyi feltételek biztosítására. Ez a szélsőségesen száraz tavasz és nyár ráirányította a figyelmet a vízmegtartás fontosságára. Ismét napirendre került a Hortobágy-folyó ökológiai állapotának javítását célzó fejlesztés.

A szervezet működését érintő változások az alábbiak voltak:

- 2022. július 1-jén új igazgató került kinevezésre a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság élére, Medgyesi Gergely Árpád személyében. Ennek következtében belső szervezeti átalakítások történtek az év végén.
- 2022. szeptember 19-én kifizetési tilalom, majd 2022. novemberében kiadási maximum került elrendelése, melynek kapcsán a közfeladatok ellátásához szükséges kiadásokra korlátozódott a pénzügyi gazdálkodás, az igazgatóság fokozottan ügyelt a költségvetési terhek csökkentésére.
- A Hortobágyi Nemzeti Park kihirdetésének 50 éves évfordulójának tervezése, előkészítése 2022-ben elkezdődött. Az októberi darufesztivál alkalmából a jubileumi év a daru szoborcsoport felavatásával kezdetét vette.
- A Természetvédelmi Őrszolgálat számára jelentős feladatnövekedést jelentett a Natura 2000 területek és a Magas Természeti Értékű Területek használatának ellenőrzése. Ezt az

ellenőrzési tevékenységet korábban a kormányhivatalok látták el. Ez a feladat eddig nem tartozott az alapfeladataink közé. A természetvédelmi örök egy része nem rendelkezik a támogatási feltételek ellenőrzéséhez megfelelő ismeretekkel. Abban az esetben, ha ez hosszú távon beépül az alapfeladatok közé, szükség lesz legalább egy alapszintű felkészítésre.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását

17.1. Pályázati forrás terhére tervezett fontosabb célkitűzések

Pályázati forrás terhére tervezett fontosabb célkitűzések:

A HNPI pályázatkezelés fő célja 2023. évben is a megvalósítás alatt álló projektek sikeres folytatása, a záruló projektek sikeres lezárása, és élni az új pályázati lehetőségekkel, melyre várhatóan a 2021-2027 uniós fejlesztési pályázati ciklus (pl. a KEHOP Plusz felhívás) jó lehetőségeket nyújt majd.

A HNPI 2023.évben folyamatban lévő projektjei

1. Legnagyobb kihívás a 1522/2017. (VIII. 14.) Kormányhatározat által meghatározott turisztikai fejlesztés végrehajtása, a Magyar Turisztikai Ügynökséggel, a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft-vel, Hortobágy Község Önkormányzatával és a többi konzorciumi partnerrel együttműködésben a GINOP projekt keretén belül (**GINOP-7.1.9-17-2018-00024**). A 2022-ben lebonyolított Építési eljárások jelentős többletforrás-hányt generáltak, melyre a fedezet biztosítását sem a Pénzügyminisztérium, mint Irányító Hatóság sem más szervezetek (konzorciumi tagok, Agrárminisztérium, stb.) nem tudták biztosítani. Így az eredménytelen eljárást követően, az a megoldás kapott támogatást a Pénzügyminisztérium és a KFF által, hogy a Hortobágyi Hídi-vásárnak is helyet adó Hosszúház épületének megvalósítása nélkül kerüljön újra kiírásra a közbeszerzési felhívás. Csökkentett műszaki tartalommal elindított eljárásra 2022. november 11-én érkeztek be az ajánlatok, melyek értékelése és az eljárás zárása áthúzódott 2023-ra. A kiállítási tartalom megvalósítására vonatkozó közbeszerzési eljárás 2022. év elején elindult. A részben eredményesen zárt 'Kiállítás 2.' tárgyú közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódóan 2022.12.27-én szállítói szerződéseket írtunk alá a Geo-Gráf Kft.-vel a Páosztormúzeum és a Látogatóközpont- Pusztai Kincsestár kiállítási tartalomfejlesztésre vonatkozóan. Az eredménytelen részre vonatkozóan ('Okostartalom') új eljárás előkészítése zajlik.
2. A projekt fizikai befejezési határideje 2023. október 31.
3. A HNPI a „Pannon legelők és kapcsolódó élőhelyek a PAF stratégia intézkedéseinek implementálásával történő hosszú távú megőrzése” című **LIFE17 IPE/HU/000018** azonosító számú LIFE-IP GRASSLAND-HU projekt keretében a 2021. évben sikeresen megkezdte a konkrét természetvédelmi célú beavatkozásait. 2023-ban az előző évben megkezdett tevékenységeket kívánjuk folytatni, az alábbi akciók megvalósítását tervezzük: a gyepterületek megfelelő kezeléséhez szükséges fizikai háttér létrehozása (mobil villanypásztor vásárlással), szukcesszió megfékezése (cserjeirtással, száruzással), a projekt helyszínein és azok körül található inváziós fajok kiirtása. 2021. tavaszán a Gyepvédelmi Tanácsadó Szolgálat, mint országos szervezet is munkához látott, köztük a 2021. január 1-től HNPI-hez felvételt nyert 2 fő Natura 2000 koordinátor is. Az új kollégák a már említett tanácsadói feladatok mellett számos kommunikációs, környezeti nevelési feladatot is ellátnak a projekt keretén belül a 2023-as évben is. Kommunikációs tevékenységeink között célzott információs anyagok készítése (gazdálkodói könyv) és általános tájékoztató anyagok készítése (Daru-füzet) szerepel a 2023-as évben, ezek felhasználásával szeretnénk különböző eseményeken népszerűsíteni a projektet. Az alapállapot felmérést lezáró jelentések alapján 2023-as évben megkezdjük az

élőhelykezelési munkák monitorozására vonatkozó felméréseket külső vállalkozó bevonásával.

4. A **LIFE19 NAT/LT/000898** számú, „Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára” című pályázat keretében 2021. januárjában került megkötésre a Partnerségi Megállapodás (Partnership Agreement) a litván főkedvezményezett és a HNPI között. A 2023. évi tevékenységek között a lezárult előkészítési munkákat követő konkrét élőhelykezelési feladatok szerepelnek, kiemelten a vegetáció kezelése (szárazzás, irányított legeltetés) és a vízgazdálkodással érintett élőhelyrekonstrukció. Ehhez a szükséges infrastruktúra megteremtése (gépjármű és villanypásztor vásárlás) szintén az idei évi tervek között szerepel. Emellett természetesen kiemelt szerepet kap itt tartózkodása alatt a faj monitorozása is. A környezeti nevelési akció keretében elkészültek a kiadványok és a mobil kiállítás, így a 2022/2023-es tanévtől (2022. ősz) elkezdődtek az iskolák látogatása. A tevékenységet 2023-ban is folytatjuk: tematikus nap keretében kerülnek ismertetésre a fajjal kapcsolatos legfontosabb természetvédelmi problémák, ugyanezen napok keretében történnek meg a pedagógusok képzései is. A fajvédelmi terv felülvizsgálat kapcsán 2023-as évben hazai munkacsoport ülést szervezünk és elkészítjük az AM által véleményezendő tervezett is, hazai szakértők bevonásával. Amennyiben az aktuális helyzet lehetővé teszi, 2023. őszén személyes jelenléttel partnertalálkozó kerül megrendezésre, ahol a projektben illetékes munkatársak (3 fő) is részt vesznek.
5. „A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta halálozás visszaszorításával” című, **LIFE15NAT/HU/000902** azonosító számú projekt fizikai befejezése 2023. január 31. A 2023. évi feladatok között szerepel a záró szakmai és pénzügyi beszámoló elkészítése és a projekt konzorcium szintű sikeres zárása.
6. **KEHOP-4.1.0-15-2021-00098** számú, „Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)” című projekt keretében a 2022. decemberében átadott engedélyezési tervek áttekintését és véglegesítését követően a tervező vállalkozó 2023. február 9-én az engedélyezési tervdokumentációt mindhárom beruházási elem esetében benyújtotta a VIZEK felületén az illetékes vízügyi igazgatóságok felé. Az EVD készítésére vonatkozó vállalkozási szerződés tervezői adatszolgáltatás miatti felfüggesztése megszűnt, a dokumentációk készítése zajlik, melyek várhatóan 2023. március végén kerülnek benyújtásra az illetékes hatóságokhoz. A hatósági engedélyek megérkezését követően várható a kiviteli tervek elkészítése, valamint a közbeszerzési tanácsadó által a megvalósításra/építésre vonatkozó közbeszerzési eljárás előkészítése, a KFF támogató tanúsítvány megszerzéséig.
7. **101074704 LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads** „Kerecsensólyom védelem az Észak-alföldi régióban” című projekt megvalósítása 2023. januárjában kezdődött, az idei évben az alábbi akciók megvalósítását tervezzük: terepi vizsgálatokhoz szükséges eszközök beszerzése (gépjármű beszerzés, drón, távcsövek, spektívek, telefonok, laptop), valamint fára kihelyezhető műfészkek, rovarcsapdák beszerzése és kihelyezése. Az idei évben tervezzük a jászberényi Sasközpont napelem rendszerének bővítését, elektromos autók töltésére egy töltőállomás létesítését, valamint egy új fagyasztó konténer beszerzését telepítéssel, beüzemeléssel. A Sasközpontnál az ide látogató vendégek fogadására, a kerecsensólyom és a környék élővilágának megismertetése céljából egy új tanösvényt kívánunk létrehozni. A kerecsensólymok egyedszámának növelése érdekében terveink között szerepel a meglévő szaporító volier felújítása, és a kerecsensólyom egyedek

függvényében esetlegesen egy új költő volier létrehozása, míg a táplálékbázis biztosítása céljából egy galambdúc létrehozása. Emellett workshopok keretében szeretnénk a faj védelmével kapcsolatos szakmai információkat megosztani az érintett célközönséggel (galambászok, vadászok, gazdálkodók, stb.), ismereteink bővítése céljából és nemzetközi kapcsolatok építése céljából networking alkalmával nemzetközi konferenciákon történő részvétel is a projekt részét képezik. A dűloutak mentén tervezett élőhely-fejlesztésekre vonatkozóan élőhely-fejlesztési terv elkészítése is célunk a projekt keretében.

2022. évben lezárt projektek

1. **KEHOP-4.1.0-15-2016-00018** számú, „A Hortobágy és Nagykovácsok természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása” című projektben, a kivitelezési munkákra vonatkozóan a vállalkozó 2022. február 8-i levelében készre jelentette a kivitelezési munkákat. A 2022. február 17-én kelt műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyvben foglaltak szerint a munkálatokat teljesítettnek tekintettük. A megvalósulási tervdokumentáció (D-tervek) birtokában megkezdődtek a vízjogi üzemeltetési és földhivatali engedélyezési eljárások. 2022. június 3-án a 15 darab időleges máséltű hasznosítási eljárást lezáró határozatok (termőföld eredeti állapotának helyreállítása) mindegyike kiadásra került az illetékes Hatóság által. 2022. június 24-én sajtónyilvános ünnepélyes projektátadó rendezvényt szerveztünk. A projekt fizikai befejezésének dátuma 2022. június 30. volt, a záró kifizetési kérelem és záró szakmai beszámoló benyújtása 2022. július 29-én történt meg. 2022. július 28-án a 12 darab vízjogi üzemeltetési engedély mindegyike kiadásra került az illetékes Hatóság által. Az Irányító Hatóság 2022. október 3-én elfogadta a szakmai és pénzügyi beszámolót, a projekt megvalósítási időszakba lépett, a fenntartási időszak vége 2027. október 3.
2. **KEHOP-4.1.0-15-2016-00034** számú, „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi- és nyírségi lápok vízpótlása” című projektben, 2021. januárban hatályba léptek a kivitelezésre vonatkozó szerződések. és megtörtént mindkét beruházási helyszínen a munkaterület átadás. A beruházásra 12 hónap állt rendelkezésre, mely a „**Beregi és nyírségi lápok vízpótlása**” rész tekintetében 2022. május 15-ig hosszabbításra került. Az engedélyek megszerzése a projektmegvalósítás utolsó eleme. A projekt fizikai befejezési határideje 2022. augusztus 31-én teljesült.
3. “A Felső-Tisza vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása” című **KEHOP-4.1.0-15-2016-00085** számú projekt fizikai befejezésének dátuma 2022. február 15. volt, a záró kifizetési kérelem és a záró szakmai beszámoló 2022. március 17-én benyújtásra került. Az Irányító Hatóság 2023. február 7-én elfogadta a szakmai és pénzügyi beszámolót, a projekt megvalósítási időszakba lépett, a fenntartási időszak vége 2028. március 7.
4. “A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” című **KEHOP-4.1.0.-15-2016-00012** számú projekt befejezése 2022. június 30. A projektben a mobil és állandó kiállítási anyagok összeállítása, tanösvények és bemutatóhelyek fejlesztése (magaslesek, kültéri foglalkoztató) valamint kommunikációs eszközök, kiadványok, információs táblák készítése, média megjelenés, záró rendezvény a korábbi években már megvalósultak. A használatbavételi engedélyezési eljárások elhúzódása miatt a projekt 2021. évi befejezése 2022. évre áthúzódott. A projekt megvalósítás befejezése: 2022.09.15. A fenntartási időszak 2027.09.30-ig tart.

5. Az Agrárminisztérium által koordinált **KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001** „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek haza szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című projektben a HNPI-t, mint konzorciumi partnert érintő NATURA fejlesztési elemben a tervezett kutatások lezajlottak, a biotikai adatbázisba való rögzítések megtörténtek és az eredményekről a kutatási jelentések elkészültek. Az elért eredményekről szakmai cikkek jelentek meg, összeállításra került a zoológiai módszertani kiadvány. A kidolgozott módszertanok ismertetésére szakmai tréning került megrendezésre. A hatályos TSZ alapján a projekt fizikai zárása 2022. május 31. 2022-ben az I/8m a NATURA fejlesztési elem záróeseménye történt meg 2022. január 10-én online formában. A Záró helyszíni ellenőrzés 2022. november 16-án Budapesten került lefolytatásra, sikeresen. A záró helyszíni ellenőrzés kapcsán a HNPI pénzügyi tételei nem kerültek bele a mintavételbe, tekintettel arra, hogy korábbi ellenőrzéseken már a beszerzések és számlák bemutatásra kerültek. A projekt fizikai befejezési határideje 2022. május 31.
6. **KEHOP-4.1.0-15-2016-00037** számú, „Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” projektben 2022. évben folytatódott az erdészeti munkálatok mindhárom beruházási területen. Az 1. és a 3. beruházási elem esetében már a fenntartási, pótlási tevékenységek zajlottak, míg a 2. elem esetében talaj-előkészítést, erdősítés előkészítést követően az ültetések, majd az év második felében ápolási munkálatok valósultak meg. A projekt fizikai befejezési határideje 2022. június 30-án teljesült.

Új pályázati lehetőségek

1. A 2023. évben megjelenő **LIFE** pályázati felhívásra, az alábbi témákban tervezünk pályázatot benyújtani konzorcium tagként: „ürgés” és „lápi póc” fajmegőrzési, valamint a szikes élőhelykomplex megőrzési programra.
2. Az Európai Bizottság által támogatott **Horizon Europe** program keretében a Hortobágy-folyó ökológiai állapotának javítása. A beruházás célja a Hortobágy-folyó (Hortobágy-főcsatorna) és a hozzá kapcsolódó vízrendszerek helyreállítása, komplex rehabilitációja, ezáltal a Hortobágy kistáj és a Hortobágy-folyó ökológiai állapotának javítása, a tájra jellemző egykori hidrológiai működés lehetőség szerinti rekonstrukciója.
3. Az Európai Bizottság által támogatott **Horizon Europe** program keretében a Przewalski-lovakhoz kapcsolódó újabb pályázat benyújtását tervezzük. A pályázat a mesterséges intelligencia segítségével olyan munkafolyamatot (nyílt elérésű szoftvert) szeretne létrehozni, amely megkönnyíti a vadlovak képadatainak (műhold, drón- és kameracsapda felvételek) feltöltését, automatizált feldolgozását, osztályozását, tárolását, ezáltal segítve a biológiai sokféleség hatékony és pontos nyomon követését, lehetővé téve egy pontosabb kezelési és megőrzési tevékenységet.
4. A 2021-2027 tervezési időszakban, a várhatóan 2023. őszén meghirdetésre kerülő **KEHOP Plusz** konstrukcióban további pályázati lehetőséggel kíván élni a HNPI, az alábbi projektek megvalósításában bízunk:
 - a) Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (megvalósítás)
A tervezett beruházások célja a projekthelyszíneken helyben keletkező felszíni vizek megtartása, a talaj nedvességtartalmának növelése, melyet árkok és csatornák

megszüntetésével, műtárgyak építésével, vízutánpótlás biztosításával, valamint a mesterséges objektumok bontásával kívánunk elérni.

- b) Fás vegetációval borított területek és speciális élőhelyek természetvédelmi kezelésének fejlesztése

A projekt általános célja a fenntartható, természetközeli, tartamos erdőgazdálkodás feltételeinek megteremtése a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő erdő, fásvegetációval borított területek, valamint az invazívan terjedő, idegenhonos fásszárú fajok terjedésével veszélyeztetett nem erdőművelési ágú területek(pl.: kunhalmok, mocsárrétek, löszgyepek...stb) kezeléséhez szükséges géppark fejlesztése. A konkrét cél a területek természetvédelmi kezeléséhez, a folyamatos erdőborítást biztosító technológiához szükséges gépek, eszközök beszerzése.

- c) A Hortobágyi Öregtavak vízellátásának és kezelésének fejlesztése

A fejlesztés célja a Hortobágyi-Öregtavak halastórendszer extenzív akvakultúra fenntartására alkalmas tavainak működőképes állapotban tartása.

- d) Őrszolgálat terepi jelenlétének fejlesztése a HNPI működési területén (rangsormódosított)

A fejlesztés célja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálat terepi jelenlétének és munkavégzési feltételeinek további fejlesztése, hatékonyságának javítása (1) gépjárművek, illetve monitoring, valamint őrzést és felderítést segítő eszközök beszerzésével, (2) a Hortobágy és a Hajdúság- Dél-Nyírség Tájegységek jelenlegi központjainak korszerűsítésével, felújításával, tároló kapacitásainak bővítésével.

- e) A Tiszadobi és a Tiszatelek-Tiszabercel ártér holtág-rendszerének vízpótlása

A megfelelő minőségű és mennyiségű víz kormányzott bejuttatása, mely eredményeként a nevezett területek természetbeni állapota javulni fog, mind a víztestben, mind a környező védett és Natura 200-es területeken.

- f) Mezőgazdasági konfliktust csökkentő élőhely kezelési és fejlesztési beavatkozások (Tartaléklistás rangsormódosítással)

A tűzok fészkelését, fiókanevelését és téli táplálkozóhelyének kialakítását támogató, optimális vertikális szerkezetű, diverz növényállomány termesztésével, kedvező mikroklímát biztosító, a tűzokok helyben tartása és létszámának növelése érdekében.

5. Az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ Nonprofit Kft. kezdeményezésével a Hortobágyi Halastavak területén "Halászati bemutató és madárszínház" létesítésére vonatkozó fejlesztésben is érintett lesz a HNPI.

6. A 2023.évben természetesen továbbra is célunk az új pályázati lehetőségek feltárása, partnerek keresése a költségvetési támogatásból, saját forrásból nem finanszírozható tevékenységek, fejlesztések megvalósíthatósága érdekében.

17.2. 50 éves a HNPI

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2023. évben ünnepli alapításának 50 éves évfordulóját. Az évforduló kapcsán Igazgatóságunk mind a nagyközönség, mind a szakmai közönség számára különböző események és számos rendezvény megszervezésén keresztül kívánja bemutatni a Hortobágyi Nemzeti Parkot, az elmúlt 50 év eredményeit, tovább hangsúlyozva a természetvédelem fontosságát az elkövetkező évtizedekben.

A rendezvénysorozat már 2022. évben elindult, hiszen a nemzeti park alapításának gondolata már 1972-ben megfogalmazódott.

A Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnep, Kézművesvásár és Darufesztivál keretében 2022. október 22-én a nemzeti parki Látogatóközpont előtti új téren került sor a GINOP-7.1.9-17-2018-00024 azonosítószámú "Hortobágy – Világörökségünk a Pusztán" című projekt keretében elkészült daru szoborcsoport leleplezésére és felavatására.

Debrecenben, az első adventi gyertyagyújtáson is megemlékeztünk az 50 éves HNP-ről. Természetvédelmi örök a pásztorokkal együtt vitték, majd adták át Debrecen város polgármesterének és az egyházi méltóságoknak a lángot, amellyel meggyújtották a Református Nagytemplom előtt az első gyertyát.

Egy ünnepi köszöntő előkészítése egy rövid videó film formájában a tervek között szerepel, mely januárban került a nyilvánosság elé az online felületeinken.

A Duna TV Ridikül c. műsorának egyik januári adása az évforduló alkalmából szintén a nemzeti parkról szólt kollégáink „meséltek” a Hortobágyról.

Január elején, a Hortobágyi Nemzeti Parkot körülölelő települések polgármesterei és az igazgatóság munkáját segítő hatóságok vezetői részére szerveztünk ünnepélyes eseményt.

Az év további részében a saját szervezésű és a hazai országos természet- és környezetvédelmi versenyek feladataiban kiemelt figyelmet kap az 50 éves HNPI. Fotópályázatok meghirdetését tervezzük, valamint szeretnénk egy dokumentumfilmet és 12 db rövid imázsfilm készíttetni. Az online előadásaink szintén az 50 év jegyében zajlanak majd, és az évforduló alkalmából egy hiánypótló szakmai kiadvány - Futóbogár monográfia – megjelentetése is szerepel a terveink között.

A „Születésnap ünnepséget”, a Szent György-napi Kihajtási Ünnepe - Világörökségi nap és Kézművesvásárt követően, 2023. április 28-án kívánjuk megrendezni Hortobágyon.

Az egész éves programsorozat egyik kiemelt eseménye a „Hortobágy házhoz jön” elnevezésű nagyközönségi nap lesz az augusztus 20-i karneváli héten. Debrecen – Hortobágy kapcsolata évszázadokra vezethető vissza, ezért méltán jogos az az igény, hogy Hortobágy megjelenjen a cívis fővárosban.

Szintén szeretnénk megjeleníteni egyéb debreceni és hortobágyi nagyrendezvényeken is, mint a Debrecen Drive, a Campus Fesztivál és a Zamat Fesztivál, és természetesen a Hortobágyi Lovasnapokon és a Hídi vásáron is.

Az évente megrendezésre kerülő Szent Dömötör-napi Behajtási Ünnepség és Darufesztivál keretében 2023. október 20-21-én az elért eredményeinkről szakmai konferencia keretében emlékezünk meg.

Magyarország első nemzeti parkja, a Hortobágyi Nemzeti Park, egyedülálló, fél évszázados fennállását ünnepelheti 2023. évben. Reméljük, a tervezett rendezvénysorozat méltóképpen szolgálja a hazai természetvédelem ügyét.

LIFE projektek esetében az € átváltása egységesítésre került: az átváltási árfolyam a 2022. év utolsó banki napján (2022.12.30-án) érvényes MNB középárfolyam, 400,25 Ft/€.

Projekt címe	Támogatási szerződés hatályba lépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Megcélzott védett természeti terület/Natura 2000 terület megnevezése	Célterület kiterjedése (ha)	Kapcsolódó bemutatási elem	Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2022. évi teljesítése
KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	2016.07.01	2022.06.30	KEHOP	A projekt célkitűzése alapvetően a kisvizes élőhelyek ökológiai állapotának javítása. A projekt keretein belül tervezett tevékenységek következtében megvalósul egy természetvédelmi szempontból optimalizálható rendszer, amely a területen megjelenő természetes vizek kormányzásán, illetve indokoltság esetén a környező csatornákból történő vízpótláson keresztül lehetőséget biztosít az emberi tevékenységek hatására leromlott vízviszonyú területek újból természetközeli tételére.	Célterület (1. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	146,03		947 389 650 Ft	947 389 650 Ft	A kivitelezési munkák 2021. év végére 75%-os készültségi fokot értek el, a vállalkozó 2022. február 8-i levelében készre jelentette a kivitelezési munkákat. A 2022. február 17-én kelt műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyvben foglaltak szerint a munkálatokat teljesítettnek tekintettük. A megvalósulási tervdokumentáció (D-tervek) birtokában megkezdődtek a vízjogi üzemeltetési és földhivatali engedélyezési eljárások. 2022. június 3-án a 15 darab időleges máscélú hasznosítási eljárást lezáró határozatok (termőföld eredeti állapotának helyreállítása) mindegyike kiadásra került az illetékes Hatóság által. 2022. június 24-én sajtónyilvános ünnepélyes projektátadó rendezvényt szerveztünk. A projekt fizikai befejezésének dátuma 2022. június 30. volt, a záró kifizetési kérelem és záró szakmai beszámoló benyújtása 2022. július 29-én történt meg. 2022. július 28-án a 12 darab vízjogi üzemeltetési engedély mindegyike kiadásra került az illetékes Hatóság által. Az Irányító Hatóság 2022. október 3-én elfogadta a szakmai és pénzügyi beszámolót, a projekt megvalósítási időszakba lépett, a fenntartási időszak vége 2027. október 3.
					Célterület (2. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	47,79				
					Célterület (3. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	193,72				
					Célterület (4. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	65,33				
					Célterület (5. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	452,78				
					Célterület (6. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	3,44				
					Célterület (7. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	5,49				
					Célterület (8. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	13,22				

				Célterület (9. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	60,89				
				Célterület (10. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	24,26				
				Célterület (11. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	25,69				
				Célterület (12. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	75,93				
				Célterület (13. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	46,29				
				Célterület (14. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	125,88				
				Célterület (15. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	26,6				
				Célterület (16. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	12,19				
				Célterület (17. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	248,02				
				Célterület (18. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	185,16				
				Célterület (19. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	32,81				
				Célterület (20. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	42,47				
				Célterület (21. alprojekt) 97/NP/73; HUHN10002; HUHN20002	27,75				

					Célterület (1-21. alprojektre vonatközön összesen)	1861,74				
KEHOP-4.1.0-15-2016-00034, „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása”	2016.07.01	2022.08.31	KEHOP	Vizes élőhelyek ökológiai állapotának javítása, az élőhelyeken élő egyedi flóra és faunaelemek életfeltételeinek javítása, a víz megtartásához, a víz minél lassabb elvezetéséhez szükséges műszaki létesítmények megépítése, célterületek vízellátásának megfelelő biztosítása, a vízhozam biztosításához, a víz a célterületre vezetéséhez szükséges műszaki létesítmények megépítése.	1. beruházási elem: Tiszakürti Kis-Tisza2. beruházási elem: Beregi- és nyírségi lápok	1. beruházási elem: 41,76 2. beruházási elem: 33,8099		1 065 343 029 Ft	1 065 343 029 Ft	Az „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi- és nyírségi lápok vízpótlása” című projekt kivitelezési szerződések 2021. január 4-én hatályba léptek. 2021. január 25-én (Tiszakürt) és 29-én (Lápok) megtörténtek a munkaterület átadások, így a beruházások megkezdődtek és egész évben folyamatos volt az előrehaladás mindkét beruházásban.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén	2016.08.30	2022.06.30	KEHOP	A tájba illeszkedő őshonos fajokból álló természetes vagy természetközeli erdők és fás legelők rekonstrukciója. Irtási munkák, erdőtelepítések, cserjeszegély pótlás, kerítésépítés.	Hortobágy, Közép-Tisza, Hajdúság, Dél-Nyírség, Bihari-sík	422 ha		497 845 406 Ft	497 845 406 Ft	A projektben a természetvédelmi rekonstrukciós feladatok kivitelezése mindhárom beruházási területen (1. Hortobágy és térsége, 2. Közép-Tisza, 3. Hajdúság-Dél-Nyírség, Berettyóújfalú) folyamatos volt 2021. évben.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00012 A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	2016.05.19	2022.06.30	KEHOP	A projekt keretében mobil kiállítás összeállítását, tanösvények és bemutatóhelyek infrastrukturális fejlesztését (információs táblák, interaktív bemutatóeszközök, magaslesek, foglalkoztatók kialakítása) terveztük a HNPI működési területén. Ezen felül a Natura 2000 hálózat bemutatásához, népszerűsítéséhez kommunikációs eszközök (kiadványok, oktatási segédanyagok, természetfilm, zenei anyag, rajzfilm, honlap és mobilapplikáció fejlesztés) összeállítása valósult meg.	HNPI működési terület	(indikátor: kommunikációs akciókban aktívan résztvevő lakosság száma: 13 753)		554 834 623 Ft	554 834 623 Ft	A projekt keretében 2022-ben a „Tanösvények, bemutatóhelyek építési munkái - 1. része, a Hortobágy-Nagykunság Természetvédelmi Tájegység kivitelezési munkái” tárgyú szerződésben megvalósított építési munkákhoz kapcsolódó hatósági eljárások folytak. Az engedélyek beérkezését követően a záróbeszámoló és a záró kifizetési kérelem 2022. júliusban benyújtásra került, melyet az IH 2022. szeptember 15-én hagyott jóvá. A projekt fenntartási időszakba lépett, a Záró Fenntartási Jelentés benyújtási határideje 2027.09.30.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	2016.12.01	2022.02.15	KEHOP	A projekt komplex természetvédelmi beavatkozást valósít meg a Rétközben, a Kisvárdai gyep (HUHN20113) különleges természet-megőrzési területen. Célja, hogy a projekt tárgyát képező műszaki munkálatok megvalósításával elkerülhetővé váljon a szárazság által eredményezett ökológiai katasztrófa megismétlődése, és megvalósuljon a terület élővilágának helyreállítása.	Kisvárdai gyep HUHN20113	80 ha		A projekt bruttó összköltsége 1.700.000.000 Ft, ebből HNPI: 32.180.400 Ft.	A projekt bruttó összköltsége 1.700.000.000 Ft, ebből HNPI: 32.180.400 Ft.	A projekt fizikai befejezése 2022. február 15. volt, a záró kifizetési kérelem és a záró szakmai beszámoló 2022. március 17-én benyújtásra került. Az Irányító Hatóság 2023. február 7-én elfogadta a szakmai és pénzügyi beszámolót, a projekt megvalósítási időszakba lépett, a fenntartási időszak vége 2028. március 7.

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok”	2016.11.07	2022.05.31	KEHOP	A projekt átfogó célkitűzései: 1. Állapotfelmérés, helyzetértékelés - közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetének kutatása, hiányelemzése; országos módszertani anyagok kidolgozása 2. A hosszú távú megőrzést szolgáló eszközrendszer fejlesztése 3. Bevonás, részvétel, szemléletformálás	Magyarország	25000 ha (HU)		A projekt bruttó összköltsége 1.063.210.905 Ft, ebből HNPI: 209.636.011 Ft.	A projekt bruttó összköltsége 1.063.210.905 Ft, ebből HNPI: 209.636.011 Ft.	A hatályos TSZ alapján a projekt fizikai zárása 2022. május 31. 2022-ben az I/8m a NATURA fejlesztési elem záróeseménye történt meg 2022. január 10-én online formában. A benyújtott 37. számú kifizetési kérelem jóváhagyásra került. A Záró helyszíni ellenőrzés 2022. november 16-án Budapesten került lefolytatásra. A záró helyszíni ellenőrzés kapcsán a HNPI pénzügyi tételei nem kerültek bele a mintavételbe, tekintettel arra, hogy korábbi ellenőrzéseken már a beszerzések és számlák bemutatásra kerültek.
KEHOP-4.1.0-15-2021-00098 Nyírségi és bihari vizes élőhelyek rehabilitációs programja (projekt-előkészítés)	2021.09.01	2023.10.31	KEHOP	A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság jelen projekt keretében előkészítési tevékenységet valósít meg. A projekt célja a későbbiekben tervezett – a kisvízterek rehabilitációját szolgáló – tevékenységek természetvédelmi, műszaki szakmai megalapozása, a beruházások vízjogi létesítési engedélyes tervezése és engedélyeztetése, a kiviteli tervezés. A projektfejlesztés során készítendő előzetes vizsgálati dokumentáció a későbbi megvalósítási pályázatban tervezett beavatkozások megvalósíthatóságát, azok környezetre gyakorolt hatását megvizsgálva, megfelelő szakmai alátámasztást nyújt a tervezési munkáknak.	Hajdúság - Dél-Nyírség, Nyírség-Szatmár-Bereg és Bihari-sík tájegységek	0	150 870 900 Ft	150 870 900 Ft	A projekt keretében a közbeszerzési tanácsadó az „Előzetes Vizsgálati Dokumentáció (EVD) elkészítése”, valamint az „engedélyezési és kivitelezési tervek készítése, továbbá tervezői művezetési tevékenység ellátása a megvalósítási szakaszban” tárgyú szolgáltatásokra vonatkozó közbeszerzési eljárások teljes körű előkészítését és bonyolítását végezte el. Az eljárások lefolytatását követően szerződést kötöttünk Előzetes Vizsgálati Dokumentáció (EVD) elkészítésére, valamint az „engedélyezési és kivitelezési tervek készítése, továbbá tervezői művezetési tevékenység ellátása a megvalósítási szakaszban” tárgyban, összesen 3 beruházási elemre vonatkozóan. Az engedélyezési tervek 2022. decemberében kerültek átadásra. A támogatási szerződés 2022-ben 2 alkalommal került módosításra, a támogatás összege 133.855.016 Ft-ról 150.870.900 Ft-ra, valamint a projekt fizikai befejezési határideje 2023. október 31-ére módosult.	
GINOP-7.1.9-17-2018-00024 Hortobágy – Világörökségünk a Puszta	2018.11.30	2021.12.31	GINOP	A projekt közvetlen célja a hortobágyi világörökség kulturális jelentőségéhez méltó fejlesztés megvalósítása. Megújul a település nagyrendezvényeinek helyet adó Vásártér, a megnövekedő látogatószám fogadására alkalmas parkolóval, közműfejlesztésekkel. A régi Kőrszín helyén a világörökségi helyhez méltó új információs pavilon valósul meg, benne az időszaki kiállításoknak helyet adó galériával, ajándékbolttal és jegypénztárral. A Páztormúzeum épületének műemléki helyreállítása, kiállításának teljes megújulása, a Látogatóközpont kiállításainak megújítása, új kávézó kialakítására, az épületnek és környezetének a megújuló településközpontba történő bekapcsolása. Hortobágy-folyó-parti sétány létrehozása, a Kilenclyukú-híd külső renoválása, a Víziszínpad felújítása. Megújul a Mátai Ménes több helyszíne, bővül a Pusztai Állatpark kínálata is. Egy	Hortobágy	0	A projekt bruttó összköltsége 2.999.999.990 Ft, ebből HNPI: 1.490.424.227 Ft.	A projekt bruttó összköltsége 2.999.999.990 Ft, ebből HNPI: 1.490.424.227 Ft.	A központi területre vonatkozó közbeszerzési eljárás előkészítését lezáró KFF tanúsítványt 2021. február 12.-én kaptuk meg. A hirdetmény 2021. február 15-én jelent meg. A több mint 300 kiegészítő tájékoztatás kérés és hosszabbítást követően az eljárás 2021 szeptember 10-én eredménytelenül zárult. Az eredménytelen eljárást követően új közbeszerzési eljárás előkészítése kezdődött el. 2021. szeptember 01-én megjelent közbeszerzési eljárás keretében jegyértékesítő rendszer beszerzése kezdődött, melyet 2021. november 12-én aláírt vállalkozási szerződéssel eredményesen zártunk. A kiállítás tartalomfejlesztés megvalósítására vonatkozó dokumentáció elkészült és 2021. év végén elkezdődött az ex-ante ellenőrzési eljárás. Támogatási kérelem hosszabbítására vonatkozó módosítási igény benyújtása megtörtént, am annak elfogadása és átvezetése még nem. Új fizikai befejezési határidő: 2023. március 31.	

				új bivalyos bemutató tó, egy interaktív tanósvény megvalósítása mellett megújulnak a meglévő állatbemutató építmények.						
LIFE15NAT/HU/000902 „A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta halálozás visszaszorításával”	2016.10.01	2023.01.31	LIFE	A parlagi sas védelme a Pannon Régióban az ember okozta pusztulás csökkentése: ebben a régióban a faj számára a legnagyobb közvetlen veszélyt az ember okozta pusztulási okok, azon belül is a mérgezés, a lelövés és az áramütés jelentik. A Pannon Régió valamennyi érintett országából a faj védelmével foglalkozó szervezetek a tervezett projekt keretében elsősorban a szándékos ragadozó-pusztítást (mérgezést és lelövést) kívánják lecsökkenteni. A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, valamint a külföldi partnerszervezetek mérgező-és tetemkereső kutyás egységeket hoznak létre, a madarakat GPS jeladók segítségével követik nyomon és bevált protokollok alapján felkészítik a bűncselekmények felderítésében résztvevő természetvédelmi szakembereket, állatorvosokat, jogászokat, rendőri és vadászati szerveket.	Magyarország, Szlovákia, Kelet-Ausztria, Délkelet-Csehország és Észak-Szerbia	138,988 ha (HU)	Összes kedvezményezettnek: 3 583 577 € (1 434 326 684 Ft) ebből HNPI: 127 597 € (51 070 699 Ft)	Minisztériumi társfinanszírozás: 83 129 € (33 272 382 Ft) HNPI önrész 29 577 € (11 838 194 Ft) LIFE támogatás: 14 890 € (5 959 722 Ft)	2022-ben a projektben 1 fő természetvédelmi őr munkavégzése történt, aki a monitoringon kívül a szakmai projekt koordinációban és az élőhelyfejlesztésben is részt vett. A terepi monitoring alkalmával a Jászság SPA, Közép-Tisza SPA és Bihari sík SPA területein és annak puffer területein végeztünk parlagi sas felmérést. Az Igazgatóság által elvégzendő feladat, intenzív terepi felmérések, a konfliktuszónában illetékes természetvédelmi őrök (4 fő) általi rendszeres monitoring illetve a pályázat koordinálásával járó adminisztratív feladatok.	

<p>LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)</p>	<p>2019.01.01</p>	<p>2026.12.31</p>	<p>LIFE</p>	<p>(1)alapállapot felmérések (botanikai és zoológiai) (2)vízgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése: 1 db vizes műtárgy építése (3)legeltetési infrastruktúra fejlesztése villanypásztor telepítéséve (4)Természetvédelmi Gyepterület Kezelési Tanácsadó Szolgálat kiépítése és közreműködés (eszközbeszerzések, tréningek) (5)szukcesszió megfékezése (cserjeirtás, száruzás), inváziós fajok irtása (6)gyepterületek helyreállítása, gyepvetés (7)fajokat célzó környezetvédelmi tevékenységek, (8)monitoring munkák (9)kommunikációs kiadványok készítése</p>	<p>Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő (HUHN20045) Tarpa-Táros (HUHN20048) Kömörő-Fülesd (HUHN20050) Daru-rét (HUHN20124)</p>	<p>1326,58 ha 6351,29 ha 1943,52 ha 117,84 ha</p>	<p>Célzott információs anyagok előkészítése az érdekeltek számára: Gazdálkodói könyv (1500 db) QR-kódos plakát (1500 db) Leporello (2000 db) Könyvek, füzetek és más információs anyagok előkészítése és publikálása Daru-füzet” gyerekeknek (1500 db) Munkafüzet gyerekeknek (2000 db) QR-kóddal ellátott térkép (400 db) Képeslap (2000 db)</p>	<p>Projektszinten 17 258 307 € (6 907 637 376 Ft), ebből HNPI 1 156 629 € (462 940 757 Ft)</p>	<p>Projektszinten 10 354 984 € (4 144 582 346 Ft), ebből HNPI 693 977 € (277 764 294 Ft)</p>	<p>A konkrét természetvédelmi beavatkozásokat előkészítő tevékenységek maradéktalanul lezajlottak. A kiviteli tervdokumentáció alapján sikeres beszerzési eljárást folytattunk le 1 db vízviszatarató műtárgy építésére vonatkozóan, a munkaterület 2021. november 17-én átadásra került, a Vállalkozó a 2022. július 25-én kelt kézre jelentési dokumentumban 100%-os készültségi fokot jelentett. A 2022. augusztus 3-án aláírt műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyvben foglaltak szerint a készültségi fok teljesítését a Megrendelő és a műszaki ellenőr egyöntetűen elfogadta. A műtárgyra vonatkozóan 2022. november 16-án vízjogi üzemeltetési engedélyt adott ki az illetékes Hatóság. Az élőhelykezelési munkákhoz szükséges engedélyek korábbi évben beszerzésre kerültek. A cserjeirtásra és inváziós irtásra vonatkozó beszerzési eljárást 2022-ben is lefolytattuk, a megbízott vállalkozó a szukcesszió megfékezését (cserjeirtással, száruzással) 13 ha kiterjedésű területen, az inváziós fajok irtását 27 ha kiterjedésű területen elvégezte. A Petneháza 09/23 osztatlan közös tulajdonban lévő ingatlan megosztása folyamatban van, ezzel párhuzamosan zajlott a területen a gyeprekonstrukciós tevékenység, a Vállalkozó a vállalt természetvédelmi területi szolgáltatás munkát a 2022. április 19-én kelt teljesítési jelentésében foglaltaknak megfelelően teljesítette. Kommunikációs akciók közül kiemelendő az 1500 példányban kinyomtatott, négyféle QR-kóddal ellátott poszter, mely több kitelepülésen is nagy sikert aratott. A 2 fő Natura 2000 koordinátor (Gyepvédelmi Tanácsadó) munkája 2022-ben folyamatos volt. Az Alapállapot felmérésről szóló végső jelentést a Vállalkozó 2022. november 30-án elektronikus úton megküldte, a jelentés alapján megkezdhetőek a monitorozási feladatok.</p>
<p>LIFE19 NAT/LT/000898 Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára</p>	<p>2020.09.01</p>	<p>2025.08.31</p>	<p>LIFE</p>	<p>A pályázat célja a kis lilikre (Anser erythropus), mint fajra, azon belül is a Magyarországon is megjelenő fennoskandináv populációra legfőbb veszélyt jelentő két tényező hatásának mérséklése: (1) A klímaváltozás okozta változó kiterjedésű és összetételű élőhelyek, ezen keresztül pedig a változó vonulási időszakok és útvonalak okozta várható problémák felderítése. (2) Az illegális vadászat nemzetközi szinten, illetve az idényen kívüli vadlúd vadászat hazai szinten jelenthet veszélyt az említett populációk egyedeire. Nemzetközi szinten a biztonságos teelő területek kiterjesztése a feladat Görögországban, továbbá a projekt célul tűzi ki, hogy a projekthelyszíneken alternatív gazdálkodási (helyi megélhetési) lehetőségek ismertetésével csökkentse az illegális vadászat felmerülésének gyakoriságát. A közreműködők által ellátott tevékenység, vagy feladat: (1) Élőhely rekonstrukció</p>	<p>Hortobágy (HUHN10002) Hortobágy (HUHN20002)</p>	<p>121 110 ha 105 170 ha</p>	<p>Környezeti nevelés: mobil kiállítás anyagok, interaktív bemutatói elemek, játéksomagok. Oktatási segédanyagok több korosztály számára.</p>	<p>Projektszinten: 5 689 448 € (2 277 201 562 Ft), ebből HNPI: 767 982 € (307 384 795 Ft)</p>	<p>EU Támogatás Projektszinten: 4 263 543 € (1 706 483 085 Ft), ebből HNPI: 575 294 € (230 261 423 Ft) AM Társfinanszírozás: 39 688 € (15 885 122 Ft)</p>	<p>A megfelelő előrehaladást igazolva, a 2021. évi jelentések jóváhagyását követően 2022. áprilisában a litván főkezdvezményezett folyósította a második EU előfinanszírozási részt. A projekt indulását követően a betervezett monitorozási eszközök beszerzése maradéktalanul lezajlott a 2022-es évben. Az előkészítési tevékenységek szintén lezajlottak 2022-ben. A vízjogi létesítési engedélyes tervdokumentáció és az előzetes vizsgálati dokumentáció (EVD) is benyújtásra került az illetékes hatóságok részére 2022. február 28-án. Az EVD-t lezáró határozatot 2022. április 13-án, míg a vízjogi létesítési engedélyt 2022. október 5-én adta ki az illetékes Hatóság. A kiviteli tervdokumentációt a Tervező 2022. december 20-án adta át részünkre, melyek alapján megkezdhető a kivitelezésre vonatkozó közbeszerzési dokumentáció összeállítása. 2022. első félévében összeállításra került a felülvizsgálendő fajvédelmi terv első munkaanyaga, a szükséges javaslatokat a hazai szakértők megtették. 2022. december 12-én az aktualizálandó fajvédelmi tervvel kapcsolatos munkacsoport ülés került megrendezésre. A környezeti nevelési akció keretében elkészült a mobil kiállítási anyag, valamint az oktatási segédanyagok, kiválasztásra került az akció megvalósításáért felelős környezeti nevelő így a 2023-as évben megkezdődhetnek a tematikus környezeti nevelési foglalkozások iskolákban, óvodákban. 2022. áprilisában a külső monitorozásért felelős szerv, a CINEA online ellenőrzést tartott, megbizonyosodva a</p>

				<p>beavatkozások előkészítés feladatai</p> <p>(2) Fajvédelmi terv aktualizálása</p> <p>(3) Élőhelykezelés és élőhely rekonstrukció a HNPI hortobágyi területein</p> <p>(4) A vonulási időszakban a HNPI hortobágyi területein tartózkodó kis lilikek megfigyelése, rendszeres terepi monitorozási feladatok</p> <p>(5) A terepi jelenlét infrastrukturális fejlesztése, eszközbeszerzések</p> <p>(6) Környezeti nevelés, oktatási anyagok előkészítése</p>					<p>projekt megfelelő előrehaladásáról.</p> <p>Az élőhelykezelési munkákra vonatkozó természetvédelmi hatósági engedélyek beszerzésre kerültek. A faj és a projekthelyszínek monitorozása folyamatos.</p>
<p>101074704 LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoadsRecovering the Saker Falcon population of the North-Hungarian Plain (Kerecsensólyom védelem az Észak-alföldi régióban)</p>	2022.09.01	2028.11.30	LIFE	<p>A projektben a HNPI a BNPI és a MAVIR Zrt. mellett partnerként vesz részt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület konzorciumvezetésével. A projekt legfőbb célja, hogy a mortalitási okok feltérképezésével, élőhelyek kezelésével, táplálékinálat növelésével a projektben szereplő SPA-k tekintetében (Jászság SPA, Heves SPA) 20%-os populácónövekedést érjünk el a kerecsensólyom esetében. A HNPI részéről a betervezett tevékenységek megvalósítása a 2023-as évben kezdődik, 2023-ra az alábbi tevékenységek megvalósítása került betervezésre: - terepi vizsgálatokhoz szükséges eszközök beszerzése (gépjármű beszerzés, drón, távcsövek, spektívek, telefonok, laptop), valamint fára kihelyezhető műfészkek, rovarcsapdák beszerzése és kihelyezése. - a jászberényi Sasközpont napelem rendszerének bővítése, elektromos autók töltésére egy töltőállomás létesítése, valamint egy új fagyasztó konténer beszerzése telepítéssel, beüzemeléssel. - a Sasközpontnál az ide látogató vendégek fogadására, a kerecsensólyom és a környék élővilágának megismertetése céljából egy új tanösvény létrehozása- a kerecsensólymok egyedszámának növelése érdekében meglévő szaporító volier felújítása, és a</p>	Jászság SPA Hortobágy SPA			<p>Projektszinten 3 451 492,67 € (1 381 459 941 Ft), ebből HNPI 365 239,15 € (146 186 970 Ft)</p> <p>Miniszterelnökségi társfinanszírozás: 282 114 001 Ft konzorciumi szinten HNPI önrész: 10 224 € (4 092 156 Ft) LIFE támogatás: 273 929,36 € (109 640 226 Ft)</p>	<p>A HNPI részéről a betervezett tevékenységek megvalósítása a 2023-as évben kezdődik.</p>

				<p>kerecsensólyom egyedek függvényében esetlegesen új költő volier létrehozása, míg a táplálékbázis biztosítása céljából egy galambdúc létrehozása-workshopok szervezése a faj védelmével kapcsolatos szakmai információk megosztása érdekében az érintett célközönséggel (galambászok, vadászok, gazdálkodók, stb.)-networking alkalmával nemzetközi konferenciákon történő részvétel- a dűlőutak mentén tervezett élőhely-fejlesztésekre vonatkozóan élőhely-fejlesztési terv elkészítése</p>						
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--
